

NOČNÍ ADORACE

Helena Procházková

Úvod

Když vidíme krajinu plnou vláhy a přírodního bohatství, mluvíme o ní jako o požehnaném kraji a ono to tak opravdu je. Bůh požehná krajině i lidské práci a pole se naplní úrodou. Věřící poděkují modlitbou, ale co ti ostatní? Co ti pocítí v srdci? Jistě radost ze své práce, z jejího dobrého výsledku. Stačí to však...?

V dnešní zindustrializované době už si lidé nespojují přírodu s Bohem, vlastně s Ním nespojují nic. On však přesto existuje a navzdory lidské zatvrzelosti k člověku promlouvá. Nevybírání si však pro to kraje překypující bohatstvím, nevybíral si je nikdy. Bůh k lidem promlouval v poušti a na horách. To jsou ta správná místa, kde má člověk k Bohu blíž. Vždyť ani svého Syna Ježíše nevložil do zlaté kolébky v královském paláci. Dal mu světlo světa spatřit v nejnuznějších podmínkách, jaké si lze představit. Jistě věděl proč... Jiné to není ani dnes. I dnes se Nebesa setkávají s lidmi a vybírají si pro to své prostředí.

Příběh, který chci vyprávět, je spojen s městečkem v hornaté polopoušti, které je navíc obklopeno nelítostnou válkou. Tedy žádné pohodlí, ani blahobyť.

První adorace - Desky Zákona

Je téměř půlnoc a noc je velmi světlá. Nad hlavou nám mezi řídkými hvězdami září dorůstající měsíc doprovázený Jupiterem. Dnešní noc je jedna z mála letních nocí, kdy soumrak přechází plynule ve svítání a tma projde krajinou zahalená do světelných závojų. Něžná světélka svatojánských mušek přeletují mezi stromy a početný sbor cikád doplňují úchvatná slavičí sóla. Je to noc plná života i smrti obcházející na obzoru a ohlašující se v záblescích kulometů. Za obzorem zuří válka, toto místo je však tiché a svaté. Půda pod našima nohama je posvátná stejně jako blízké hory, ale i slunce, které tu vstává i uléhá v nevídané kráse. Posvátný je tu každý kámen, každý lístek, každé stéblo trávy, neboť v tomto kraji se zalíbilo Nebi a ono tu sestoupilo na zem.

Je téměř půlnoc a pod širým nebem probíhá bohoslužba. Velké množství klečících poutníků svěřuje Bohu své starosti, modlí se za své národy a prosí o mír pro tuto zemi, i o mír ve světě. Na obětním stole pod širým nebem stojí na vyvýšeném místě svatostánek slabě osvětlený dvěma řadami živých červených plamínek. Několik tisíc poutníků se ztrácí v krásné melodii, která oslavuje Stvořitele.

“Adonai, Adonai...”

Melodie stoupá, mohutní, rozechvívá srdce. Toto je lidský způsob oslavy Boha, jedna z mnoha možností. Krásný zpěv harmonuje s tímto místem, s touto nocí, ve které všechno živé oslavuje svého Stvořitele. Jsem trochu stranou na lavičce, dívám se a poslouchám. Nechci podlehnout tomuto silně mystickému

kouzlu, chci vše vnímat s jasnou hlavou a poznané zapsat do paměti. Nechci být účastníkem, mně přísluší role diváka.

Melodie rozechvívá ovzduší, stoupá vzhůru a já se pokouším sledovat v myšlenkách její cestu. Kam až doznívá? Dolétne jako jasný paprsek až ke hvězdám? Přehluší kulometry za obzorem? Umlčí je?...Citlivá mimóza nad mou hlavou se zachvěla, v dálce zakřičel noční pták a světelnou stopou spadla hvězda. “Adonai, Adonai...,” “Vznešený, Vznešený...”.

Čisté tóny ozvučují nekonečno. Melodie mne uchvacuje svou vznešeností, zmocňuje se mých myšlenek a odvádí je kamsi daleko v prostoru i čase, kamsi do velmi dávných věků ztracených v propastech uplynulé doby. Zaznamenávám krajiny, tváře i události, a najednou se film mé fantazie zastavil.

Přede mnou je poušť. Nekonečná žlutá poušť zvlněná dunami, které se v dálce slévají v klidnou bělavou hladinu písku, za kterou se v mlžném oparu rýsují skalnaté hory. Projít tou pouští je totéž jako přeplavat moře v nepatrné kocábce. Poušť je nepřátelská k jedinci i karavaně statných mužů dobře zásobených vodou, je však nadějí pro uprchlíky hledající úkryt.

Nepříliš daleko za skalnatým návrším lze tušit oázu. Tam také směřuje nekonečný lidský proud, který čítá šest set tisíc bojeschopných mužů a jejich rodin, co se vydali hledat nový domov. Lidé jsou unaveni a unavený je i dobytek, který putuje s nimi. Zatím co první už odpočívají ve svých stanech, ti poslední klopýtají, padají únavou, znovu a znovu se zvedají, aby došli k cíli, od kterého je dělí ještě půl dne pochodu. Exodus, o jehož významu a velikosti si jen ztěží můžeme udělat představu. Není to potupný útěk, je to nekonečný pochod za svobodou. Jeho organizace není v lidských silách.

Obraz se mění. Vidím záplavu květů v různých barvách, které vytvářejí ostrůvky ve žlutém písku. Je jaro a poušť kvete. Ostrůvky jsou stále větší, přibývají jich, až se slévají v dlouhý pestrý koberec, v jehož středu dominuje zelená. Tento souvislý pás života je také pouští. Soustředil se kolem bystřiny, jejíž stříbrná hladina místy prosvítá mezi rostlinstvím.

V říčce se osvěžuje skupina dívek, které se odtrhly od hlavního voje skrytého za zvlněnými dunami. Dívky s rozkoší laškují s vlnami, čeří hladinu a průzračná voda odnáší únavu, prach i pot. Jsou veselé a šťastné. Nepoznaly pohodlí faraónova paláce a nikdy nevstoupily do kamenného domu, který poskytuje stín a bezpečí. Neznají nic z toho. Prožily jen tuto pouť nekonečnou pouští. Narodily se na cestě a cesta pohltila jejich dětství. Bojí se hadů, kteří se v tichu připlazí do tábora a tam smrtelně uštknou, bojí se i pohanů, kteří unášejí krásné ženy a podřezávají muže. S písečnými bouřemi přichází úzkost, ale také naděje, že je jejich mocný Bůh vysvobodí z každého neštěstí. Otcové je učí bezvýhradné oddanosti jejich Hospodinu, protože vědí, jak je člověk slabý, zranitelný a bez Boha ztracený.

V tuto chvíli však o těchto věcech nepřemýšlejí. Jsou dokonale bezstarostné. Potápějí se do říčky, vzájemně po sobě cákají a vyskávají radostí. Najednou se na hladině zavlhl červenočerný hádek. Dívky s křikem vyběhly na břeh a polekaný

had odplaval po proudu. Dívky se rychle uklidnily a než prostřely vyprané oděvy, aby z nich slunce vytáhlo vodu, na hada docela zapomněly. Bezstarostně si kostěnými hřebeny pročešávají své dlouhé černé vlasy a přitom si radostně zpívají. Pasáček, který je v skrytu pozoroval, zapomněl na své utajení a přidal se k písni rákosovou píšťalkou. Překvapené dívky po ženském způsobu vypískly, rychle se oblékly a rozběhly se ke vzdálenému lidskému proudu zahalenému mlhou prachu. Pasáček zůstal sám a má o čem přemýšlet. Bude zmrskán nebo ho stihne ještě něco horšího? Třeba jej děvčata nezradí.

Čas se nachýlil. Stanový tábor v blízkosti oázy, kterou tvoří několik desítek palem a jezírko, už je postaven. Rozlohou připomíná město s centrálním náměstím uprostřed. Lidé skončili večerní očistu těla, dojídají večeři a zvolna se scházejí na shromaždišti, které se postupně zaplňuje. Na jeho východním konci na nevysokém pahorku stojí trůn pokrytý pestrým kobercem. Bezděčně hledám ampliony, ze kterých se ozve hlas oslovující tento nespočetný dav, nikde však žádné nevidím. Jsem v jiné době a jsem zvědavá.

Prostranství se zaplnilo a před trůnem stojí bělovlasý a bělovousý muž v bílém oděvu, který se opírá o vysokou pastýřskou hůl. Pozoruje slunce, které se přízračně zvětšuje a klesá k obzoru. Nespočetný lidský dav je podobně jako muž na trůnu obrácen tváří ke slunci. V okamžiku, kdy se obrovský rudý kotouč dotkl pouště, muž zapěl v naprostém tichu krásnou píseň oslavující největšího, nejmocnějšího a nejvznešenějšího Boha, kterému se klaní on i jeho národ.

“Adonai, Adonai,…”

Zaplňené shromaždiště jeho píseň opakuje. Temně rudý kotouč se z poloviny ponořil do hlubin. Před zbývající půlkou, která pokrývá část západního obzoru, letí osamělá volavka a umocňuje tak sílu prožitku. Muž na trůnu je okouzlen. Právě spatřil úchvatné divadlo, které mu předvedl Hospodin se sluncem a jeho lid je podpořil svým mohutným a vroucím zpěvem. Z pozorných očí bělovlasého muže je možné vyčíst velikou lásku a oddanost Bohu, ale i lidu, v jehož čele den co den už po mnoho let kráčí. Netuší, že jménu Mojžíš, jeho jménu, vzdají čest i pokolení, která se narodí o více než tři tisíce let později. Neví, že podobnou písní se bude Hospodin oslavovat i po tisíciletích. Teď je soustředěn a ve jménu právě oslaveného Boha žehná svému národu, i tomuto dni, ve kterém mohl po dlouhé době opět spatřit všechen svůj lid, jindy rozptýlený po poušti podle kmenů.

Slunce zapadlo, děkovný obřad skončil a na shromaždišti se rozproudila zábava. Dívky, které měly přes vlasy lehounké roušky, půvabně tančily tanec s hliněnými zvonečky a urostlí mládenci je doprovázeli tlukotem na bubínky a píšťalkami. Byl mezi nimi i zvědavý pasáček.

Přiblížila jsem se k trůnu. Bělovlasý muž byl zvláštní. Vlasy i vousy svědčily o tom, že je letitý kmet. Tvář však měl mladou, sotva poznamenanou vráskami. Modrošedé oči byly veselé, živé a neprozrazovaly ani stín únavy. Vzpomněla jsem si na nekonečný zástup, který v poledním žáru hnala vpřed vidina večerního odpočinku v oáze. Pocítila jsem lítost nad těmi nejslabšími, nad dětmi i starci, nad

ženami, které nesly v náručí nemluvnata. Překvapil mě dokonalý zjev muže, před kterým jsem stála. Ten si uvědomil mou přítomnost a tázavě na mne pohlédl.

“Tvůj lid je unavený, Mojžíši, jak to, že ty jsi tak svěží?” zeptala jsem se. Jeho oči živě reagovaly na můj podnět. Chvilí mě pozoroval a pak vážně odpověděl:

“Když je unavený můj lid, jsem unavený i já. Ale podívej se teď na zástup před sebou. Jsou lidé, které vidíš, unavení?”

Nebyli. Někteří živě rozprávěli, jiní sledovali tanec, děti i mládež se bavily po svém způsobu. Byla jsem překvapena, zmocnily se mne rozpaky, uvědomila jsem si celou strastiplnost tohoto mnohaletého putování. Zeptala jsem se:

“Kdybys byl tušil, jakým útrapám vystavíš svůj lid, postavil by ses znovu do jeho čela, abys jej vyvedl z Egypta? Vždyť jako otroci žili lépe, nežli žijí teď na této cestě. Oáz, které mohou uhasit žízeň takového zástupu, není na poušti mnoho. Poušť je přece životu nepřátelská. Svěřit jí život tak velikého davu vyžaduje velikou odvahu.”

V Mojžíšově tváři se objevil údiv.

“Kdo jsi, že takto přemýšlíš? Tyto starosti přísluší zralým mužům, ne ženám. Jsi snad pohanka?”

“Ne, jsem křesťanka,” odpověděla jsem.

Muž na mne překvapeně pohlédl, ale pak se zahleděl přes celý tábor ke ztemnělému obzoru a já jsem si nebyla jistá, jestli mne ještě vnímá. V zamyšlení řekl:

“Nebyla to odvaha ani lehkomyšlnost. Nebylo to mé rozhodnutí. Chtěl to Hospodin, který nám zaslíbil zemi našich předků. Zemi Abrahámovu, Izákovu a Jákobovu. Mým úkolem je vyvést jejich potomky z Egypta. Nevedu je já, ale mým prostřednictvím Bůh. Vyvolil si nás a je na nás přísný, jako je přísný dobrý otec. Poznali jsme a možná ještě poznáme mnoho útrap, ale nikdy nás nenechal bez pomoci. Chce jen naši víru a my mu věříme. Jsme však jen lidé v mnohém nedokonalí. Naše víra není dokonalá a dokonalá není ani ta moje. Proto tvé pochybnosti často ruší i můj spánek. Je to větší odpovědnost, než může člověk unést.

“Věříš ještě stále, že dojdete do své zaslíbené země?”

“Ano, věřím,” řekl pevně a zahleděl se do dálky. “Věřím, i když všechno je jinak, než jsme si to představovali v onen velikonoční večer, kdy jsme pomazali veřeje krví velikonočních beránků. My staří zahyneme na cestě, naše děti však budou mít tu zemi, která je obrazem ráje, za dědictví. A neprijdou tam jako otroci, budou už svobodnými lidmi.”

“Stojí ten sen za všechny útrapy, protivenství a temnotu, kterými musíte projít?” zeptala jsem se tentokrát už s větším pochopením. Mojžíš se usmál.

“Každé místo je pro nás temné jen do okamžiku, než tam vstoupíme,” řekl živě. “Poznání je prosvětlení a světlo vyžene demony. Ostatně nikdy nejsme sami. Vždycky je s námi Hospodin a ten nám v těžké chvíli pomůže. Bez něj bychom nebyli nic. Byli bychom jen ztracenou karavanou uprostřed nepřátel. Poušť je plná loupeživých pohanů, kteří neznají milosrdenství.”

“Vida, všechno je stále stejné a do nekonečna se opakuje,” pomyslela jsem si, aniž bych cokoli vyslovila, “generace otců musí být obětovány, aby se synové měli lépe. Vnuci pak promarní, čeho dědové svým úsilím dosáhli a otcové znásobili.”

Mojžíš vnímal mou skepsi, porozuměl jí a usmál se:

“Nelituj tolik otců a neodsuzuj oběti a strasti,” řekl, “je v nich mnoho dobrého. Daly nám poznat, že spousty věcí, které nám v Egyptě připadaly nezbytné, nepotřebujeme. Poznali jsme, že základem života není to, co si můžeš koupit, udělat nebo třeba i ukrást. Tato přetěžká cesta nám ukázala, že k životu i k radosti potřebujeme velmi málo a to, co potřebujeme, nám dá Hospodin. Když jsme poslušni jeho zákonů, nikdy nás nenechá strádat tak, abychom to neunesli. Všechno to, za čím se pachtí pohané, je nedůležité. Získávají mnoho majetku, ale také o něj přicházejí. Pamatuj: jez, co ti Hospodin dává, ale pro jídlo tu nejsi, proto se jím nenech zotročit. Pij nápoje, které pozvednou tvou náladu, ale nepodlehni jim. Raduj se z každého okamžiku života, radost však není cílem. Ozdob si ruce zlatem a mezi prsty nechej protékat blýskavé kamínky, pamatuj však, že proto ses nenarodila. Ozdob si hlavu čelenkou slávy, ale ani to není důvod tvé existence. Žij tak, abys byla dlouho živa, ubývající zdraví by však nemělo pohltit všechn tvůj čas a tvé myšlenky. Miluj statečného muže, nenech se však udolat vášněmi. Přísně a s láskou vychovávej své děti, ale nezotročuj je. Každé otroctví je zavrženíhodné. Dej si pozor, aby ses nestala otrokem žalu, který jistě přijde a aby sis nepěstovala v srdci nenávist. Ublížila bys tím všem okolo sebe, ale nejvíc sama sobě.”

“Mnoho moudrého jsi mi řekl jedním dechem,” poznamenala jsem.

“Řeknu ti tedy ještě jednu věc. Děťmi se nejvíc přiblížíš tomu, proč jsi na světě, ani v tom však není jádro věci.”

“Proč tedy jsme na světě, když nic z toho, co jsi vyjmenoval, není smyslem našeho života? Znáš odpověď na tuto otázku?”

Muž se usmál a u vnějších koutků jeho očí se objevily vějířky jemných vrásek.

“Nevím,” odpověděl, “nevím, proč jsem se narodil. Bůh mi dal úkol a já jej chci splnit. Nevím kdo jsem, tuším však, že jsem na cestě. Ta cesta vede od temnoty ke světlu, od propasti k životu. Je plná překážek, úskalí a útrap. Možná jsem na světě právě pro ty překážky, protože opačným směrem je to velmi snadné a velmi příjemné, člověk se však nestává lepším. Tak žijí pohané... My jsme vyvolený národ a bylo nám přiděleno desateronásobně víc trápení než těm nevyvoleným. Přesto víme, že Hospodin je dobrotivý. Všechno, co stvořil, je dobré a dobré je i to, co nám přikazuje. Věříme mu, i když všemu nerozumíme. Jen on ví, proč věci musí být právě tak a ne jinak... Proto ho také posloucháme. Reptání není k ničemu, to přináší trest. Život je dost těžký i bez trestu a dost krásný i s útrapami. Není důvod být nešťastný pro to, co musí být.”

Je to paradox. Tento národ je šťastný, i když putuje nevlídnou pouští. Zbavil se otroctví, jeho životní podmínky však nejsou lepší. Mnoha věcem nerozumí, ale

přijímá je, protože to chce jeho živý Bůh, který je pro něj často jedinou nadějí. Proto tak úzkostlivě střeží kontakt se svým Hospodinem, důvěřuje mu a nechává se jím vést.

My jsme vzdělaní, bohatí, rozhled máme široký a temných míst je málo. Přece však nejsme moudřejší ani šťastnější. Oč je náš život pohodlnější, ale také plošší. O směru své cesty už pochybujeme, jinou však nevidíme. Chybí nám Bůh, který by byl ve dne sloupem a v noci světlem, za kterým bychom mohli kráčet.

“Dlužíš mi vysvětlení,” ozvalo se z trůnu.

“Vysvětlení?”

“Co je to křesťanka?”

Usmála jsem se. Propast času mezi námi mi umožňuje znát věci, o kterých on nemohl vědět vůbec nic, on je však velikán, který udělal ve správnou chvíli ten správný odvážný krok. Není důležité, jak k němu došel. Rozhodující je ten krok. Co však reprezentuji já i s celou naší technikou? Kde se právě nacházíme? Jsme lepší, než byli tito lidé? Žijeme v době velikých nadějí, velikých změn a velikých přesunů obyvatelstva, je tedy i naše cesta exodus. Ale kam vede? Jsou dobré cíle, ke kterým směřujeme nebo je v nich utajena zkáza, jejíž možnost si nechceme připustit? Jim všechno pověděl Hospodin, kdo však poradí nám? Jsme vůbec schopni přijmout radu?

Naše cesta je složitá, ale jednoduché to neměl ani Mojžíš a jeho lid. Jejich útěk z Egypta byl v té době tím největším dobrodružstvím. Vyšli za nadějí, ale bylo tam také mnoho nedůvěry k vůdci. Mnozí odmítali respekt zvláště v těžkých chvílích, a o ty nebyla v poušti nouze. Zde je jedna z nich.

Rozžhavenou pouští jde unavený Mojžíš a v písku za ním jsou zaznamenány stopy jeho sandálů. Vzdaluje se od svého lidu. Opírá se o pastýřskou hůl a je ztrápený. Najednou před sebou uviděl hada, který se výstražně vztyčil. Mojžíš se v úleku zastavil, ale necouvnul. Chvíli pozoroval hadův výhružný tanec, pak ho nabral na hůl a odhodil do dálky. Překvapený had se rychle odplazil. Mojžíš padl na kolena, zvedl ruce k nebi a takto promluvil:

“Hospodine, Hospodine, proč jsi mě právě zachránil před hadem, když mne za chvíli ukamenují...? Mají hlad i žízeň a vzpomínají na své příbytky v Egyptě. Před očima mají džbány s chladnou vodou a myslí na večerní koupel v Nilu. Touží po rákosovém lehátku, na němž by si odpočinuly jejich znavené údy. Úplně zapomněli na nespravedlnost, strasti i bolesti, které jim přinášelo otroctví. Ukamenují mne, protože jim neumím pomoci. Až se tak stane, nepřičítej jim ten čin ke zlému. Bojí se. Bojí se o své děti a jsou rozhněvaní. Viní mě, že jsem je obral o jistoty, které měli v Egyptě.”

Poté sklonil hlavu k zemi a takto schýlený znehybněl. Najednou uslyšel volat své jméno:

“Mojžíši, Mojžíši.”

“Voláš mne, Pane...? Tu jsem.”

“Kde je tvoje víra? To stačí rozhněvaný zástup k tomu, abys ji ztratil? Nebál ses syčícího hada, neboj se ani svého lidu a věř! Věř...! Vrať se ke svým. Budete mít vodu i potravu.”

Mojžíš vstal a vracel se pevným krokem. Měl naději a chtěl ji předat svému lidu. Všichni k němu byli otočeni tvářemi a on viděl úzkost i hněv, ale také radost a některé páry očí se k němu upínaly s nadějí. Všichni byli tiší a uvolňovali mu cestu. Šel ke skále. Tam před něj předstoupili dva mladí lidé. Chlapec držel svou dívku za ruku a takto k němu promluvil:

“Mojžíši, jsme unaveni, máme hlad a možná umíráme žízni. Nechceme se však vrátit. Nechceme už být otroky. Veď nás ke svobodě a pros Hospodina, aby nám dovolil dojít do cíle. Pros za nás za všechny. Tebe si Hospodin vyvolil a tebe vyslyší.”

Mojžíš se usmál, pokynul lidem, aby odstoupili a uhodil svou pastýřskou holi do skály. Skála se zachvěla a vydala silný proud svěží chladné vody...

“Co je to křesťanka?” slyšela jsem.

“Ty jsi přinesl svému lidu desky Zákona. Tvůj lid však bude ten Zákon často a hrubě porušovat. Odvrátí se od cesty, na kterou vás vyvedl váš Bůh...”

“Odvrátí?”

“Ano. Hospodin vám však bude ještě jednou velmi nakloněn. Z vašeho rodu se narodí Boží Syn. Přijde na svět proto, aby svým učením a svou obětí zachránil zkažené lidstvo. Ukáže novou cestu, cestu lásky. Ti, co mu uvěří, si budou říkat křesťané.”

“Obětí?”

“Ano. Izákova oběť bude dokonána.”

“Ty znáš toho, co bude obětován?” zeptal se muž na trůnu a jeho tvář byla najednou velice unavená. V očích se objevil žár bolesti a smutku a já jsem mu nemohla pomoci. Jeho obraz se neodvratně ztrácel a já jsem ještě rychle zavolala odpověď na poslední otázku:

“Ano i ne.”

“Ano i ne,” zaznělo éterem.

Do přítomnosti mne vrací rušivý štěkot psů v údolí a do srdce se zarývá rachot kulometů na obzoru. Ještě na okamžik se vracím tam, odkud jsem byla právě vytržena a hlavou se mi mihne otázka, jak bychom obstáli my v situaci dávného národa, který vykonal svou čtyřicetiletou pouť nekonečnou pouští. Hledám kladnou odpověď, ale nenacházím ji.

“Mojžíš...,” doznívá v mé mysli, “Mojžíš.”

Co by asi vzkázal svým vzdáleným potomkům? Co by považoval za nejdůležitější?

V duchu vidím tento obraz: Na svahu hory na vyvýšeném kameni stojí Mojžíš a ve zdvižených rukou drží kamenné desky popsané neznámým písmem, které s nadšením ukazuje lidu shromážděnému pod horou...

Mojžíš dostal od Boha Zákon vytesaný do kamene a vložil jej do základů naší civilizace. Věděl, že má neomezenou platnost, věděl, že je věčný. Je to zákon, na němž je postavena morálka naší civilizace. Celý je zformován do deseti bodů, které nazýváme Desatero Božích přikázání. Kolik z nich bereme ještě vážně? Je na nás, abychom se zamysleli, co by se stalo s naší civilizační stavbou, kdyby byly desky Zákona ze základů úplně vytrženy... Je na nás.

Mojžíš byl moudrý muž, který pochopil smysl a směr cesty, po které vedl svůj lid. Co by nám tedy vzkázal? Nejspíš toto:

“Chraňte Desky a Desky ochrání vás.”

Zamyšlení nad první adorací

Noc plynula, souhvězdí se posunula o čtvrtinu oblohy a já jsem myslela na Mojžíše. Proč si ten, kdo chtěl vyvést židovské otroky z Egypta, vybral pro tento úkol aristokrata vychovaného v královském paláci a ne třeba statného vojáka nebo lstivého bedujína, pro kterého byla poušť totéž, co voda pro rybu? Zkusila jsem vžít se do Mojžíšových pocitů.

Při strastech, které pocítil on i jeho lid, jistě hodně pochopil. Nevěděl mnoho o tom, kdo je on sám, možná o tom ani nepřemýšlel. Když byl mladý, tak neznal cíl svého života, když zmoudřel, tak jej začal uskutečňovat a když se stal kmetem, tak věděl, že jej naplnil. Pochopil, že jeho osud byl velmi promyšleně upředen pro úkol, který měl na tomto světě splnit a že splnil to, pro co se narodil. Pochopil i to, že jeho život není samostatná nit na samostatné cívce. Že je součástí dlouhého vlákna, které má svůj počátek u Abraháma a jehož konec je v nedohlednu. Z vlákna vzniká koberec, jehož narůstající vzor zobrazuje osud mladého národa a v tom koberci bude vetkán i obraz jeho života.

Dlouho nerozuměl tomu, proč vyrůstal jako princ, když teď byl jako hnanec bez domova. Bylo by pro něj snazší, kdyby nepoznal nic jiného, než tvrdý život v poušti. Byl by i lepším vůdcem svého národa. Byl by odvážnější a rozhodnější. Hnala by jej vpřed nenávist k faraonovi a možná by s faraonem i bojoval. Takhle je jen uvážlivý vzdělanec, kterého tíha odpovědnosti neustále sráží k zemi a když má promluvit před shromážděním, tak se mu sevře hrdlo. Přesto však stojí v čele národa, který má přivést do zaslíbené země. Dlouho nerozuměl tomu, proč si vybral Hospodin právě jej pro tento úkol, když pro to byl tak málo uzpůsobený. Proč si nevyvolil nějakého statného mladého siláka, kterého by všichni respektovali.

A pak to pochopil. Kdyby v životě poznal jen otroctví, kdyby vlastní zkušeností nepoznal svobodu, především svobodu ducha, nemohl by svůj národ vést ke svobodě, ale zase jen do otroctví. Kdyby Hospodin postavil do čela svého vyvoleného národa siláka, který by se rád oháněl zbraní, proměnil by svůj lid v bandu pouštních lupičů, kteří by se brzy vzdělili od svého Boha a propadli by pohanství. Člověk zaslepený nenávistí, i kdyby byla vůči faraonovi, by zasel

nenávist i v zástupu, který by vedl z otroctví a zástup by podlehl otroctví nenávisti. Vládla by nad ním nenávist. Rebel by proměnil Boží lid v rebely a to všechno nebylo dobré. Vyvolený národ měl být jiný než pohanské kmeny. Měl mít jiné vlastnosti, jiné, lepší vidění světa, jiný způsob života. Měl být čistší.

Proto Hospodin připravil pro tento úkol Mojžíše, jehož srdce bylo tvárné a nakloněné dobrému. Nepodléhal nenávisti, i když znal faraona a jeho úředníky, a měl by k ní důvod. Byl to soucit s osudem jeho bratrů otroků, co mu svíralo srdce. Soucit byl hnací silou jeho zralosti. Měl právní vzdělání, uměl rozeznat právo a nedopouštěl se bezpráví. Jeho srdce neovládala pýcha ani chamtivost a ruce neměl svázané malichernostmi. Poznal hněv, ale jeho hněv nikdy nepřerostl v pomstu. A konečně, stejně jako Abrahám pocítoval bezvýhradný respekt vůči svému Bohu, vůči Hospodinovi a to bylo nejdůležitější. Víra, že Hospodin je nad jiné bohy a že svůj lid nikdy neopustí, mu dodávala odvahu.

Jeho osud mu nepatřil a on nepatřil sám sobě. Patřil Hospodinovi a svému lidu. Nic v jeho životě nebylo náhodné, všechno se stalo přesně tak, jak se mělo a muselo stát, aby mohl splnit úkol, který pro něj Hospodin připravil. Jeho osud byl předurčen, ale on na něm pracoval. Kdyby zklamal, kdyby příliš podléhal svodům paláce, nenaplnil by to, pro co se narodil. Stejně předurčený byl osud Abrahámův. Jen on mohl položit základ něčemu novému, jen on mohl dát do vínku budoucím generacím to, co si přál Bůh a právě pro to “něco”, co bylo jen v Abrahámovi, se stal praotcem národa. Ani Abrahám nežil v klidu a lenošení. Když se zrodí velký člověk, nikdy to není náhoda a nikdy ho nečeká pohodlí. Přichází na svět proto, aby pomohl posunout vývoj o kousek dopředu.

Mojžíš se narodil jako otrok v době, kdy faraon stupňoval pronásledování židovských otroků, nestal se však otrokem. Ačkoli byl faraonem odsouzen k smrti ještě dřív, než se narodil, nezemřel, ale byl vychováván na faraonově dvoře jako královský princ. To se stalo s pomocí Boží, tak to zařídil Hospodin. Mojžíšovou zásluhou bylo, že život v blahobytu neprozahálel. Učil se, studoval, poznával. Dostalo se mu vzdělání i všech výsad, které příslušely královským dětem a on je použil ve prospěch svého národa. Život v paláci se mu pochopitelně líbil, nepodlehł mu však, nedal se zaslepit bohatstvím, nádherou a pohodlím a tím se připravoval pro gigantický úkol, o kterém neměl v mládí ani tušení.

Žil jako princ, ale Bůh zařídil, že uviděl zblízka utrpení Židů, kteří otročili ve faraonových cihelnách, a nebyl už to pohled prince, který vše mohl vidět jen z dálky, bez podrobností, bez prožitku, jen tak, jako by se díval na obraz. Bůh ho v jednom osudovém okamžiku k těm lidem vrátil, aby s nimi žil. A tak k vědomostem, které získal v paláci, přibyl nový rozměr, který jeho poznání prohloubil. Pochopil, jak je otroctví škodlivé a nedůstojné otroka i otrokáře, jak je nedůstojné člověka. Často prosil Boha o pomoc pro své bratry, prosil o vysvobození svého národa z otroctví. Jeho prosby byly vyslyšeny, ale jinak, než si to představoval. Tím, kdo měl Židy osvobodit z otroctví, byl on sám. To bylo překvapení, se kterým se musel také vyrovnat. Tento úděl si nezvolil, nevybral, pouze jej přijal.

Mojžíš nevěděl, kdo je, věděl jen to, že je na cestě. Nejen na té z Egypta do zaslíbené země, která se dala ujít za čtyři měsíce a přesto trvala čtyřicet let. Poznal, že život je cesta a je velmi důležité, jak po ní jdeme, jak jdeme každý sám. Viděl také, jak se cesty mnohých proplétají, spojují a vytvářejí proud směřující k Bohu. Viděl i osud těch, kteří odpadli a uvědomil si nekonečnou Boží moc. Viděl, jak Hospodin střeží čistotu svého lidu, kárá reptaly a trestá vzpurníky. Ta čtyřicetiletá pouť byla vytrvalým bojem s nevlídnou pouští, s jejími obyvateli, především však se sebou samými, s vlastní slabostí. Byl to boj o právo na existenci národa, který si zvolil jako svůj osud svobodu a to bez obětí a důsledné kázně nebylo možné. Ti, kteří byli vnitřně svázáni s otroctvím, zůstali v Egyptě a ti, co příliš reptali, zahynuli na cestě.

Do země zaslíbené Abrahámovi a jeho potomkům přišli svobodní lidé a nesli si s sebou obrovský dar. Nesli si archu úmluvy, jež je spojovala s Hospodinem a **desky Zákona**, pro které musel Mojžíš vystoupit na vysokou horu, kde se setkal s Bohem. Kamenné desky, na nichž byla zaznamenána pravidla dobrého života, byly určující mravní normou pro jejich nelehkou budoucnost. Ta čtyřicetiletá pouť za svobodou nebyla marná. Abrahámovi potomci na ní poznali, že svoboda není jen slast, ale i velmi mnoho strastí, přesto však stojí za to o ni bojovat. Poznali cenu i velikost svobody.

Když po čtyřiceti letech vystoupil stodvacetiletý Mojžíš na horu Nebo a kde jeho cesta končila, tak už věděl, proč si Hospodin pro tento nadlidský úkol vybral právě jej, člověka vzdělaného a nepřiliš silného. Bůh nepotřeboval sílu, té měl dost a mohl ji kdykoliv použít. Potřeboval člověka uvážlivého, moudrého, pevného ve víře a takového našel v Mojžíšovi. Mojžíš splnil úkol, pro který se narodil a neželel ani toho, že sám do zaslíbené země nevstoupí. Důležité bylo, že tam přivedl svůj národ. Pochopil i to, proč byla ta cesta tak dlouhá. Jeho lid se musel proměnit, musel se osvobodit hlavně vnitřně. Kdyby do zaslíbené země vstoupili otroci, byli by dál v srdci porobení a otroctví by se nikdy nezbavili. Do ztracené a znovu nalezené vlasti přišli sami mladí a svobodní lidé plní naděje a schopní obhájit své právo na vlast. Nejstarší z nich byli kromě jediného čtyřicetiletí.

Mojžíš za svůj dlouhý život mnoho poznal a mnoho pochopil. Jednu věc však nevěděl. Netušil, že boj o existenci jeho národa bude delší, než si představoval, že bude delší než si kdokoliv z lidí může představit. Netušil, že bude nekonečný.

Kam jsem se to jen dostala? Hledala jsem mír a potkala jsem se s válkou. Chtěla jsem porozumět sama sobě a do mysli mi vstoupil osud národa, se kterým nemám nic společného. Chci pochopit přítomnost a octla jsem se ve velmi vzdálené minulosti. Mám snad hledat odpovědi na otázky přítomnosti v té pradávnejší minulosti? Je budoucnost, která je před námi, spojena s tou dávnou minulostí? Můžeme najít to jádro problému? Začínám tušit, že ano. Osud židovského národa mnoho napoví. S pravdou to není tak, že stačí nastavit dlaň a

ona nám do ní spadne jako kapka deště. Pravda se musí hledat a pravda o životě je jako nejvzácnější perla, kterou hledá potápeč v písku na dně moře.

Lidské dějiny nejsou náhoda. Je to stavba, na které se podílejí všechny lidské generace. Náhodné není ani to, že se čas od času vynoří ze tmy zloduch, který se pokusí tuto stavbu ovládnout a rozbořit. Náhodné nejsou války, ani objevy lidské vědy. Začínám věřit, že nic na tomto světě není náhodného. Celý vývoj lidského rodu je stavba, která míří do výšky, i když se buduje v zápase dvou protikladných sil, z nichž jedna pracuje na tom, aby se stavba zvedala a druhá ji sráží dolů. Jsme účastníky i předmětem tohoto zápasu. Kolik asi zbývá kamenů k dovršení této stavby? Kolik zbývá času, než bude stavba zhodnocena?

Už vím něco o virtuální realitě, ale zážitek, který mi přinesla první noční adorace v tomto kraji, byl přece jen zvláštní.

Druhá adorace

Na druhou adoraci jsem se vydala se skupinkou lidí, kteří mne přátelsky přijali. Tentokrát jsem se rozhodla být pozorná. Lidé se scházeli až za tmy, a protože ulice byly neosvětlené, svítili si na cestu baterkami. Na místo bohoslužby tak proudily zástupy malých světélek.

Minula jsem lavičku pod mimózou a zařadila se doprostřed klečícího davu. Co je vlastně adorace?

Zde více jak tisíc lidí vzdávalo svému Bohu úctu v tichém zamyšlení na kolenou. Jednotlivé prosby kněze klečícího před tlumeně osvětleným svatostánkem byly oddělovány pradávnu melodií oslovující Boha.

“Abba, Otče, Abba...”

Ztišení poutníci prosili ve svém rozjímání o lásku. O lásku k Bohu všech křesťanů, o lásku k bližním i k těm, co dělají problémy, ale i k nepřítelům a těm, co přinášejí zlo. I oni jsou lidé a zlo zlem neporazíš.

“Abba, Otče, Abba...”

Klečící kněz nás tiše vyzval, abychom milovali i sami sebe. Abychom si odpustili špatné a neuvážené činy. Když odpustíme sami sobě, může nám odpustit i Bůh. Prosili jsme Boha, aby v nás posílil schopnost odpuštění. Abychom dokázali odpustit nejen těm, co nám ublížili, ale i sami sobě všechno zlé, čeho jsme se kdy dopustili.

“Abba, Otče, Abba...”

Bylo to působivé a odlehčující, ale ne jako šampaňské, po kterém přichází kocovina. Očišťovali jsme se od zlých myšlenek, od chmur i starostí a v našem srdci se uvolňoval prostor pro lásku.

“Abba, Otče, Abba...”

Měsíc s Jupiterem se posunuly k zenitu a adorace, která pročistila naše myšlenky, skončila. Vracela jsem se do penzionu naplněná ne euforií, při které člověk vyletí prudce vzhůru, aby vzápětí stejně prudce spadl, ale tichou radostí a

v duchu jsem se modlila. Najednou jsem před sebou uviděla tvář jednoho známého, který už zemřel. Díval se na mne a v jeho očích byla prosba. Překvapilo mne to, pomodlila jsem se tedy za něj. Sotva jsem skončila jednu modlitbu, objevila se jiná tvář, která také žádala modlitbu a tak to pokračovalo celou cestu. Cítila jsem, že má duše prošla křižovatkou a zařadila se do správného směru.

Třetí adorace – Podivné setkání

V tichu, které jemně ozvučovaly cikády, se k nebi zvedá nová melodie. Zprvu tichounká, sotva slyšitelná, rychle nabírá na síle, až zaplňuje celé údolí a rozlévá se i po okolních kopcích. Zastaví válku za obzorem? V mohutném fortissimu směřuje k nebesům a náhle umlká. Nastalo ticho stejně posvátné, jako byla posvátná píseň, co právě dozněla.

Na obzoru se několikrát zablesklo a zaštěkal kulomet. Z údolí se ozvalo táhlé vytí vyděšených psů. Bylo to velmi rušivé a množství lidí, kteří se ponořili do meditace, to vrací ke skutečnosti, která nezná milosrdenství a je velmi vzdálená všemu vznešenému. Za obzorem ještě vládne válka, která vznikla ze sobeckých a malicherných příčin a vstupuje do myšlenek lidí, kteří se tu shromáždili proto, aby společně prosili o mír především pro tuto zemi. Zachvěla jsem se a zachvěla se i mimóza nade mnou.

Ze tmy se vynořuje zvláštní obraz. Kdybych chtěla namalovat chudobu, toto by bylo dokonalé. Vidím zeď, jejíž celistvost narušují dveře. Staré, patrně rozvrzané a nedoléhající, prostě dveře v oprýskané zdi. Vedle nich stojí drobný človíček v prastarém vlajícím hubertusu. Rozevláté jsou i jeho dlouhé šediny a plnovous. Je starý a připadá mi velmi vetčný. Jeho nepřehlédnutelné rozpačité se usmívající oči se mne ptají:

“Chceš vstoupit?”

“Co je za těmi dveřmi?”

“Však uvidíš, pojd’,” vyzval mne a otevřel. Vstoupila jsem a uviděla opět dveře, tentokrát troje. Nebyly však rozvrzané. Byly staré, tajemné a nebyla v nich ani škvírečka, kterou by bylo možné nahlédnout dovnitř.

“Co to znamená?” zeptala jsem se.

“Jestli chceš, můžeš vstoupit,” řekl ten podivný člověk a pokynul na dveře.

“Co tam uvidím?”

“To je tajemství, ostatně každé dveře ukrývají tajemství.”

“Najdu tam úředníka s razítkem?” zeptala jsem se posměšně.

“Zkus to a uvidíš,” vybídl mne.

“Je možné jen pootevřít a nahlédnout?” začala jsem smlouvat, abych trochu odlehčila svou posměšnou otázku a také proto, že jsem se bála. Přece neotevřu dveře, za kterými může být cokoliv. I krokodýl nebo hluboká jáma..

“Ne, to ne,” odpověděl mi, “musíš přijmout tuto možnost i s rizikem, které je s tím spojeno.”

Váhala jsem, i když mne ty kliky lákaly, abych na jednu z nich položila ruku a stiskla. Človíček mne pozoroval a viditelně se bavil.

“Neboj se,” řekl posléze, “najdeš tam poučení.”

“Jaké poučení?” zeptala jsem se.

“O tom, co tě zajímá. Vždycky jdeme za tím, co nás zajímá.”

Co mne vlastně zajímá? Je toho dost. Příroda ve všech podobách, její reakce na lidské působení, drobné události každého dne, nové objevy i nové hypotézy, souvislosti dějinné i v životě jednotlivce, vesmír a vše, co nám odhaluje i skrývá, otázky naší existence, i to, co lze vyčíst z lidských tváří. Zajímalo by mne toho dost, ale je to jen okrajové. Brzdou v tomto rozletu jsou starosti o rodinu. Ty mají přednost před vším ostatním, ty mne zajímají nejvíce.

“Přivedla tě sem starost o rodinu?”

“Ne to ne,” odpověděla jsem překvapena jeho otázkou.

Vzápětí po své záporné odpovědi jsem si uvědomila, že to je vlastně starost o rodinu, o mé potomky, třeba i vzdálené. Starost o to, do jakého světa se narodí, v jakém světě budou žít, co jim zůstane ze stále chudší přírody. Jaká bude jejich psychika, co jim bude moci nabídnout civilizace, která se stále rychleji proměňuje. Jestli budou mít práci nebo aspoň odpovídající náplň života.

“Co uvidím, když otevřu ty dveře?”

“Možná to, jak se budoucnost rodí z minulosti, třeba i velmi dávné. Budoucnost je taková, jakou si ji lidé vytvoří. Život je cesta.”

“Ovšem, život je cesta, to je teď často slyšet,” namítla jsem a ve způsobu, jak jsem to řekla, byla jistá dávka posměchu.

“Neznevažuj to, o čem toho mnoho nevíš,” pokáral mne. “Když nastoupíš do letadla, které letí do Říma, nemůžeš z něho vystoupit v New Yorku. Cesta vždycky určuje cíl.”

“Snad je rozumné určit si cíl a pak prostě jen nastoupit do správného letadla,” namítla jsem.

“Tak by to mělo být, ale není. Vývoj je hledání, i život je hledání. Naši praprapředkové vstoupili na cestu, aniž by věděli, co na ní najdou... Činy určují směr, kterým se ubíráme.”

“Dobře, souhlasím, že nechodíme jen po vyšlapaných pěšinách, ale stejně všichni skončíme ve stejné škarpe. Stejně všichni umřeme, ať žijeme tak nebo onak.”

Človíček se pobaveně usmál.

“Tak ty tomu říkáš škarpa? No proč ne? Já bych to nazval křižovatkou. Tam se totiž naše cesty dělí,” řekl. “Tam se každý zařadí do správného proudu a cesta pokračuje. Je však přesněji definovaná a více šitá na míru každého, kdo tam vstoupí.”

“Je za některýma těma dveřma můj osud?”

“Čekal jsem tuto otázku. Je tam i tvůj osud jako součást mnohem většího osudu.”

Z toho jsem v tu chvíli nebyla příliš moudrá. Bylo to teoretické žvanění, kterému chyběly konkrétní obrazy.

“Neboj se,” překvapil mne ten zvláštní člověk, “dojde i na obrazy a pochopíš i příběhy.”

“Za kterými dveřma je to, co se stane?” zeptala jsem se.

“Nevím, jestli uvidíš, co se stane,” zašklebil se človíček, “můžeš však pochopit dějinné souvislosti, pokud se o to chceš pokusit. Můžeš uvidět, co náš způsob života připravuje našim potomkům.”

“Na to snad nepotřebuju kouzla,” řekla jsem trochu pohrdlivě. “Na to přijde každý, koho neopustil zdravý rozum. Dá se spočítat, co připravujeme budoucím generacím.”

“To si doopravdy myslíš?” zeptal se stařík a zvědavě si mne prohlédl. “Když tedy vidíš do budoucna, žiješ tak, abys neublížila těm, co přijdou po tobě?”

Samozřejmě jsem nežila. Žiji tak, jako všichni ostatní lidé a stejným způsobem se podílím na tom, že jednou možná nebudou lesy, nebude energie, zmizí mnoho druhů rostlin a živočichů. Svět bude zavalen odpadky a oceány budou kalné a možná i bez života. Pokud se nevzpamatujeme, může to vyvrcholit tak, že živá planeta se promění v umírající nebo docela mrtvou planetu. Lidé se budou živit syntetickou potravou. Toto mi proběhlo hlavou a já jsem si uvědomila, jak snadno se to všechno vyslovuje, ale jak těžký osud budou mít lidé, pokud se život na planetě dostane do agónie. Teorii, jak zachránit tuto planetu, ovládáme, ale s praxí je to horší.

“Tolik se nemusíš peskovat,” řekl a jeho oči mne pohladily. “To je jen hmotná složka života. Ta duchovní také není zanedbatelná a ovlivňuje víc než tušíme život na Zemi.”

Překvapeně jsem se na něj podívala.

“Jak víte, co jsem si myslela?”

“Nevím to, jen odhaduju, co ti prošlo hlavou.”

“Myslíte, že kdyby všichni věřili v Boha a žili přitom jako dosud, že by se něco změnilo?” zeptala jsem se téměř potměšile.

“Předně by nežili úplně stejně jako teď, hlavně by se však změnilo duchovní ovzduší planety.”

“Dost abstraktní pojem,” řekla jsem a v duchu jsem si položila otázku, proč se tu vlastně hádám s tímto neznámým ošuntělým člověkem. Nejspíš je to žebrák.

“Jistě, máš pravdu, je to abstraktní pojem,” odpověděl, “i když v tuto chvíli nechápeš, o co jde, určitě to pochopíš, až zašlápneš svou pýchu jako hlavu hada. Nejsem žebrák, ani pobuda. Jen tak vypadám.”

Uvědomila jsem si svou neomalenost a omluvila jsem se. Stařík se jen usmál a řekl:

“Každá událost má někde svou duchovní příčinu. Svou příčinu má i válka za obzorem. Jestli lidé najdou a pochopí, proč se vlastně nenávidí a budou si umět odpustit, nemusí se tu už žádná válka opakovat, pokud na sebe znovu nezanevřou.”

Bylo logické, co říkal, ale překvapila mne jeho naivita.

“O válkách přece nerozhodují prostí lidé,” oponovala jsem, “ale politikové a jejich nadřízení, kteří chtějí ovládnout některý národ nebo území. K tomu nepotřebují cítit nenávist, k tomu stačí chladná úvaha. Dokonce přesvědčí své vojáky o tom, že mají někoho osvobodit od útlaku. Teď je doba chladných kalkulací. Emoce vyšuměly v průběhu století.”

“Velice se mýlíš. Ve válce se vždycky vybějí nahromaděná nenávist. K válce přispívá každý člověk kdekoliv na světě, který ve svém srdci živí nenávist... Jakoukoliv nenávist,” dodal přísně.

“Tomu moc nerozumím,” řekla jsem, “znamená to, že když mám vztek na svého souseda, způsobím tím válku třeba na dálném východě?”

“Sice hodně přeháníš, ale v podstatě to tak je. Tvoje zlost je energie určité kvality, která z tebe vychází. V prostoru se spojuje s energií stejné nebo podobné kvality a tak se hromadí. Když je tento zlověstný mrak dost velký, vytvoří někde ovzduší vhodné pro násilí nebo dokonce pro válku. Narůstá napětí a lidé tomu podlehnou.”

“Jak podlehnou?”

“Přijmou válku jako možnost. Jako řešení situace. Jako možnost, jak uvolnit napětí.”

“Uvědomujete si, co mi tu povídáte?”

“Co ti povídám?”

“Že válka je vlastně lidem naočkována.”

“Tak to také je. Všechno proběhne nejdříve v duchovní oblasti a pak se to teprve realizuje ve hmotě. Pak se to stane skutkem.”

Bylo svým způsobem šokující, jak mi tu povídal o tom, že každý přispíváme k nějaké válce, ale mělo to svou logiku. Jak na to přišel?

“To víte nebo si to jen myslíte?” zeptala jsem se přímo, on mi však odpověděl otázkou.

“Jaký je v tom rozdíl?” zeptal se. “Prostě jsem to pochopil a teď to říkám tobě, protože si myslím, že přes všechnu nedůvěru, kterou ke mně chováš, jsou tvé uši připraveny přijmout tuto informaci, Marto.”

“Nejsem Marta.”

“Ale ano, jsi ztělesněním biblické Marty, která povýšila žaludky své rodiny a pořádek v domě na cíl svého života. Většina žen je takových.”

Měl naprostou pravdu. Svou roli v rodině jsem viděla především v tom, že jsem vařila, prala, žehlila, uklízela, starala se o to, aby si děti řádně napsaly úkoly a vyčistily si zuby a ještě jsem k tomu chodila do zaměstnání. Na jiné myšlenky, nežli na ty, které se týkaly hmotného zabezpečení rodiny, jsem neměla čas a posléze ani fantazii.

“Všechny Marty jsou unavené přemírou povinností, pod kterými se úplně ztrácí jejich krása a láska. Znají mnoho únavy a málo radosti, a proto jsou nedůtklivé, zranitelné a ...”

“A?” zeptala jsem se, když nedokončoval větu.

“Nenapadá mne to správné slovo. Řekl bych propadající. Samy se sebou nespokojené a tím i samy u sebe propadající.”

“Je to pravda,” řekla jsem, “ale copak je možné to změnit?”

Na to mi neodpovídal, jen se na mne dlouze díval a já jsem čekala, že na mne jedním okem mrkne. Rozčílilo mne to.

“Je možné to změnit?” trvala jsem na otázce.

“Ano, ale to by musely Marty změnit především samy sebe... Svůj pohled na život, své přijímání života. Musely by přeskupit hodnotový žebříček.”

Byl to námět k přemýšlení, ale ve mně se probudil dorážející útočník.

“Stejně si myslím, že překračujete rámeček poznání. Rámeček skutečných znalostí,” namítla jsem a tím jsem ho obvinila z toho, že si vymýšlí. On však opět pochopil mé urážlivé myšlenky a než cokoliv vyslovil, promluvil ke mně odzbrojujícím úsměvem. Pak teprve řekl:

“Chceš říct, že se nedržím vědeckého poznání? Že jenom to, pod čím je kulaté razítko, je skutečné poznání? Jenom to, co zapadá do dosud poznáných přírodních zákonů? Co můžeme vidět, slyšet nebo si ohmatat, případně změřit přístroji je poznání, a vše ostatní je tabu?”

“To ostatní je fantazírování.”

“Ani netušíš, jak se mýlíš. Znáš někoho, kdo ti odpoví třeba na otázku, co je to fantazie?”

Samozřejmě jsem neznala.

“No vidíš. Věda se ve svém poznání hmoty velice rychle přibližuje hranici, kde je ještě hmota hmotou. Myslíš, že tam skončí poznání?”

“To asi ne.”

“To jistě ne, i když hmotné přístroje, třeba i ty nejvýkonnější a přitom nejjemnější nebudou schopny odhalit, co je za hranicí nám známého, vypracují se jiné metody poznávání.”

“V tom asi máte pravdu.”

“Vím, že mám pravdu. Je také intuice, která otevírá dveře vědě. Bez nápadů by nebyl vývoj a vše by stagnovalo. Intuice není méně hodnotná cesta poznání, jen při ní musíme být pozornější.”

“Kde se bere intuice?” zeptala jsem se. “Rodí se v naší hlavě nebo přichází odněkud z éteru? Zkrátka, je to, co vymyslíme opravdu naše nebo nás kdosi neznámý svými nápady vede v našem vývoji?”

Stařík zpozorněl a pak mi pobaveně řekl:

“Konečně otázka, která stojí zato. Aspoň na chvíli tě odpoutá od starostí. Chceš vědět, jestli se intuice rodí v tvé hlavě nebo jestli ti nápady někdo našeptává?”

Mlčky jsem přikývla.

“Tak vidíš, i tebe napadla možnost, že k nám nápady odněkud přicházejí nebo jsou nám podsouvány a nemusí to být vždy verbální cestou.”

“Jak je to tedy?”

“Na to musíš přijít sama, já to nevím.”

Vše, co mi říkal, bylo srozumitelné a koneckonců i přijatelné.

“Nezáleží na tom, jestli se dobrá myšlenka zrodí v tvé hlavě nebo ti byla pošeptána. Důležité je, že je dobrá a že k nám přichází. Intuice je něco velikého, co lze jen těžko popsat. Je to vnuknutí, podnět, probuzení myšlenky.”

Uvažovala jsem o jeho slovech, ale on mne nenechal odpočinout. Vzápětí pokračoval:

“Měla bys vědět, že v těchto místech je pata jednoho z mostů, které spojují nebe a zemi, a proto se tu můžeš setkat s něčím neobvyklým. S něčím, co může změnit směr tvého uvažování a koneckonců i život. Jsi na tuto eventualitu připravena?”

“Slyšela jsem, že se tu dějí zázraky.”

“Přijela jsi za zázrakem?”

Chvíli jsem přemýšlela, než jsem odpověděla:

“Chci poznat pravdu.”

Oba jsme se zamysleli a on se najednou zeptal:

“Tak co, které dveře mám otevřít?”

“Žádné,” téměř jsem odsekla a vrátila se pod mimózu.

Adorace se chýlila ke konci a já jsem se zaposlouchala do zvuků této noci. Všechno už šlo spát a za obzorem zřejmě usnula i válka. Neúnavné cikády už odpočívaly, jen sem tam se některá ozvala jako ze sna, nenašla však odezvu. Rorýsi, kteří tu někde blízko měli hnízdo a jako vystřelené šipy křížovali oblohu těsně před setměním, také usnuli. Chvíli jsem vychutnávala živé ticho této vlhvé noci a pak jsem se myšlenkami připojila k velkému množství ještě stále meditujících lidí. Vtom svou poslední árii zaklokotal osamělý slavík. Bylo to podivuhodné a mé srdce se zachvělo radostí.

Setkání na útesu

Druhý den jsem měla pocit kocoviny. Bylo to, jako bych vystoupila z podivného snu do reality života. Mou hlavou se proháněly myšlenky jako vítr po poušti a vířily otázky, které se vznesly jako písek a podobně jako písek nezodpovězeny uléhaly. Kdo byl ten dědula? Vymyslela jsem si ho? Byl to sen nebo byl skutečný? Co znamenala ta fikce s těmi dveřmi? Proč mne nazval Martou? Jak poznal, co jsem zač? Jak to tak bezpečně mohl vědět, že byl ochoten se o to i přít? Nebo ty řeči o tom zlověstném mraku. Kde to vzal? Kde to všechno vzal? Copak je slušné nasadit člověku do hlavy tolik otázek a pak prostě zmizet? Vzápětí jsem si uvědomila, že on vlastně nezmizel. Byla jsem to já, nad kým se opět rozkmitaly lístky mimózy.

Rozhodla jsem se, že se projdu po kraji a na toho podivného dědu prostě zapomenou. Oblékla jsem se, do ruky vzala tašku a slamák, obula sandály a pustila jsem se směrem do kopce, který městečku bránil ve výhledu na moře.

Cesta do kopce znamenala určitou námahu, ale stála za to. Za mnou bylo na svahu kaskádovitě rozloženo městečko jako ve veliké míse a přede mnou se rozprostíral mořský záliv s několika ostrůvky. Skála, na kterou jsem vystoupila, zasahovala až do moře a vlny se o ni rozbíjely v drobnou tříšť. Vpravo byla pláž plná lidí. Z této výšky bylo patrné, jak narůstá hloubka v moři a mění se i kvalita vody. V blízkosti pláže byla voda zkalená zvířeným pískem, ale na hlubině dokonale odrážela nebe v azuru. Prostředkem zálivu plula veliká loď, kterou s křikem doprovázela skupina racků. Svěží vítr, co vál od moře, voněl vodou. Sedla jsem si na skálu a pozorovala rytmus, s jakým mořské vlny omývaly pláž.

“Hezký pohled,” ozvalo se po chvíli nedaleko ode mne.

Překvapena jsem pohlédla tím směrem. Pod olivovníkem, kterého jsem si dosud nevšimla, seděl človíček ze včerejška. Teď jsem měla příležitost prohlédnout si ho za světla. Byl to on a hodil by se do obrazu o chudobě, byla by to však chudoba vznešená. Jeho tvář zobrazovala vyrovnanost, působivé oči hleděly zpřímá a zajímavé byly i jeho kostnaté ruce. Byl hubený, ne však malý, jak mi to připadalo večer.

“Ano, je to osvěžující,” odpověděla jsem po chvíli s pohledem na moře.

“To také, ale nemyslel jsem jen moře. Myslel jsem pohled na tebe.”

Překvapeně jsem se na něj podívala.

“Jsi takový světlý zjev a to je vždycky milé.”

“Kdo jste?” zeptala jsem se.

“Zapomněl jsem se představit?”

“Při věcech, které jste mi vyprávěl, by se to slušelo.”

“Asi máš pravdu,” řekl po krátkém zamyšlení, “ale k čemu ti bude jméno, které ti o mně nic neřekne? Stejně si myslím, že sis mne už nějak označila. Nějak zařadila a pojmenovala.”

V jeho očích se odráželo modré nebe i nazelenalé moře a byla v nich patrná i zvědavost.

“Jak mne v duchu pojmenováváš?” zeptal se.

Opět se mne zmocnil zmatek. Copak mu to můžu říci?

“Jen mi to prozrad’. Jak mi říkáš?”

“Stařík nebo človíček,” řekla jsem v rozpacích, i když jsem to vyslovila tak trochu ze vzdoru.

“Dobře,” usmál se, “nezní to příliš vznešeně, ale zůstaňme u toho. Ať ti řeknu cokoliv, vždycky už pro tebe budu stařík nebo človíček.”

“Nechtěla jsem vás urazit.”

“Neurazilas mne.”

Tak mi schválil, jak jsem si jej pojmenovala, ale stejně jsem nebyla moudřejší.

“Kdo jste?” zeptala jsem se znovu.

Stařík se zamyslel a neodpovídal. Když začalo být ticho rozpačité, navrhnul mi:

“Budu ti vyprávět příběh.”

“Příběh o vás?”

“O jedné indiánské vesnici.”

Moc jsem jeho návrh nechápala, protože na něm nebylo nic indiánského, ale souhlasila jsem.

“Stalo se to v druhé polovině dvacátého století,” začal vyprávět. “V Jižní Americe, v blízkosti druhého vodopádu na řece Iquacu žila nevelká skupina Indiánů z kmene Bororo. Vlastně už to nebyl kmen, jen přežívající zbytky původních obyvatel této části pevniny. Žili skrytě v subtropických lesích a les jim poskytoval všechno, co k životu potřebovali. I když také lovili, byli hlavně sběrači. Bělochům se vyhýbali, protože jejich předkové s nimi měli špatné zkušenosti. Varovaly je ostatně i prastaré legendy, které vyprávěly o tom, že jednoho dne se objeví nelítostný bílý muž a s ním přijde smrt pro rudé muže, jejich ženy i děti.”

Stařík na chvíli přerušil své vyprávění, snad aby mi dal příležitost představit si to, co mi právě řekl.

“Lidé z etnika Bororo nevěděli nic o světě bílých lidí,” pokračoval, “ale rozuměli přírodě, jako snad nikdo jiný. Prastarý les s mnoha vzácnými stromy jim poskytoval ochranu i obživu až do okamžiku, než zaujal bílé podnikatele. Ti tam poslali dřevorubce a původním obyvatelům tohoto území šlo najednou nejen o střechu nad hlavou, ale i o život. Dokud to šlo, tak hledali úkryty ve skalách a křovinatých porostech, ale nakonec se rozhodli, že se všichni vypraví za bílým náčelníkem, největším z velkých bílých mužů, požádat ho, aby nechal jejich les na pokoji.”

“Kdo pro ně byl bílým náčelníkem?” zeptala jsem se.

“Hned uvidíš. Tito přírodní lidé nikdy neměli od rozhodnutí k činu daleko. Jeden den se rozhodli a za několik dnů se vydala celá vesnice na pochod...”

Stařík si udělal oddech před tím, co mi chtěl říci o obtížích té cesty.

“Byla to velice strastiplná cesta, při které museli překročit divoké řeky, překonat mohutné hory a projít nebezpečnými bažinami. I když přírodu znali a dobře si s ní rozuměli, někteří přitom zahynuli.”

“Našli největšího z “velkých bílých mužů”?” zeptala jsem se trochu posměšně, protože jsem nedůvěřovala tomuto vyprávění.

“Ne, nesetkali se s ním. Nepustili je ani do prezidentského paláce a prezident zřejmě ani netušil, že s ním chtějí mluvit. Oni jen vrtěli hlavami nad jeho domem a nechápali, na co potřebuje tak veliké stavení.

Proč ti to však povídám,” pokračoval. “Tito lidé se setkali s civilizací bílých a byl to pro ně nepředstavitelný šok. Bylo to, jako kdyby je někdo vysadil na jiné planetě. Jejich způsob života byl ve městě neuplatitelný. Srozumitelná pro ně byla pouze socha Krista, kterou spatřili na skále, když se přiblížili k Riu. Poznali v ní boha těch divných bílých lidí, kteří si staví domy vyšší, než jsou nejvyšší stromy

v pralese, a svým způsobem se jí hluboce poklonili. Po prvé také spatřili oceán a prožili úžas i hlubokou bázeň z té nedohledné vody, o které zatím slyšeli jen vyprávět, i z obrovských domů, které po té vodě pluly.”

“Máte na mysli zaoceánské lodě?”

“Ano. Pro ně to byly domy. Vždyť znali jen své dlabané čluny.”

“Jak to s nimi dopadlo?”

“Jen tak, jak to mohlo dopadnout. Zkusili se vrátit, ale k návratu už neměli sílu, tak skončili v Sao Paolu.”

“Neumím si představit jejich život ve městě.”

“Město je nepřijalo. Nebyli přijati nikde, kudy šli. Celou cestu vzpomínali na domov, který ztratili i na toho obrovského Boha, který se tyčil nad tím nesrozumitelným světem. Lidé je nepřijali, ale postaral se o ně sám Bůh. Dovedl je až na obří smetiště za Sao Paulem a tam už byli tak unaveni, že se rozhodli, že zůstanou.”

“Tomu říkáte, že se o ně Bůh postaral? Vždyť skončili jako odpad.”

“Jak se to vezme. V tom je právě pointa příběhu. Octli se na úrovni, se kterou si věděli rady. Bezpochyby jim to zachránilo život. Bylo to místo, kde si mohli vybudovat jakési chatrče a jakž takž se tam mohli uživit. Měli přístup k vodě a tenkrát jim ještě odpadky mohly poskytnout to základní, co potřebovali k životu. Oni však potřebovali i Boha a Bůh, kterého viděli nad Rio de Janeirem jim tak učaroval, že se rozhodli postavit si podobného na nejvyšším vrcholku té obrovské haldy, která připomínala spíše pohoří.”

“Dokázali to?”

“Ano. Sice nebyl tak vysoký ani tak vysoko jako ten na skále před Riem, ale byl jejich a oni ho uctívali svým způsobem.”

“Proč jste mi to vyprávěl?” zeptala jsem se.

“To teprve přijde. Jednou ráno uviděli v prachu své osady cizí lidské stopy. To je rozrušilo, protože zatím k nim nikdo nechodil. Vyčetli z nich, že ten, kdo tudy prošel, byl mladý, štíhlý a větší, než největší z nich. Radili se, jak byl vysoký a nakonec došli k závěru, že bez jedné pídě měřil šest stop.”

Jeho historka, kterou jsem nebrala moc vážně, mne docela bavila, on si mne však nevšímal a pokračoval:

“Až dosud jim bylo všechno srozumitelné. Stopy jim o tom, kdo tudy prošel, pověděly mnoho, ale co v nich vzbudilo skutečnou posvátnou bázeň, byly podivné květy, které nacházeli v těch stopách.”

“To jste si právě vymyslel.”

Stařík se na mne pozorně podíval a jeho pomněnkové oči se rozsvítily radostí. Zalila mne vlna citu, který z těch výmluvných očí vyzařoval, který však nebyl určen mně. Uvědomila jsem si, že příběh, který vypráví, není důležitý. Důležité je, že tu sedí pod divokou olivou, dívá se na moře i na krajinu a všude, kam se podívá, vysílá své požehnání. Asi o tom nevěděl, ale v jeho soustředěných očích zarámovaných vráskami se zračilo nebe.

“Záleží na tobě, jak to přijmeš,” řekl a pokračoval v příběhu. “Možná to byly sedmikrásky, jestli můžou růst i na jižní polokouli.”

“Mohly to být pomněnky,” řekla jsem, “pomněnky tolik připomínají lidské oči. Nebo i naopak. Některé oči jsou jak studánky a připomínají pomněnky.”

“Proč ne?” řekl pobaveně, “ať už to bylo tak nebo onak, prostě tu byly a pro ty Indiány to bylo dobré znamení. Rokovali o tom a rozhodli, že jejich osadou prošel bůh.”

Staříkovo vyprávění začínalo být napínavé.

“Co následovalo?” zeptala jsem se.

“Jen to, co mohlo následovat. V duši to byly nevinné děti, tak se vydaly toho boha hledat.”

“Našli ho?”

“Ano. Padli před ním na zem a prosili ho, aby s nimi zůstal.”

“Vrátil se s nimi?”

“Ano, vrátil. Porozuměl jejich bezútěšné situaci, uvědomil si jejich velikou bídu a vrátil se s nimi. Stal se jejich učitelem. Naučil je jazyk, kterým se mohli dorozumět s ostatními lidmi, poradil jim, jak se oblékat a jak si stavět chatrče z toho, co měli k dispozici, naučil je třídít odpadky a vyměňovat je za potřebné věci, případně i prodávat, a tak je vlastně seznámil s penězi. Byl i jejich lékařem, protože halda jim neposkytovala byliny, které využívali ve své domovině. Pro děti založil školu, kde je učil všemu potřebnému k životu v civilizaci.”

“Kdo byl ten zvláštní člověk?” zeptala jsem se, “a jak to bylo s těmi květy?”

“Lidé je sbírali a nosili si je domů, protože cítili, že si s nimi přinášejí i něco navíc...”

“Co navíc?” zeptala jsem se.

“Nazval bych to požeňáním, nadějí, vírou, láskou.”

“Zajímavý příběh s dobrým koncem. I kdyby se nestal, nemusí být nepravdivý. Ubývá životního prostoru a podobný osud dneska hrozí mnohým lidem. Půda je rozparcelovaná a každé město má dost svých chudých. Města nejsou ochotna přijímat ještě cizí bídu.”

“Tak to je, ale rád bych ten příběh dokončil. Samozřejmě to nebyl Bůh s velkým B a dokonce ani s malým.”

“Za kým jiným rostou v jeho stopách květy?”

“Přisuzuješ přílišný význam méně podstatným znakům. Příběh neříká, že rostly ve všech stopách. Mohly do rána rozkvést na cestě, kterou prošel a pro ty chudáky se staly symbolem, znamením.”

“Kdo to tedy byl?”

“Byl to jen poutník a pomohl Indiánům nalézt cestu k civilizaci bílých lidí. On si ty lidi upřímně zamiloval a měl s nimi soucit. Proto viděl lépe do jejich srdcí a poznal i to utajené. Viděl jejich skrytý smutek, jejich touhu po ztracené domovině. Věděl však také, že jejich návrat už není možný. Nejen proto, že jejich území, kde znali každý strom, už bylo zabrané a stromy nejspíš pokácené.”

“Proč tedy? Proč se nemohli vrátit?”

“Protože už poznali něco jiného, co probouzelo nové touhy i nové naděje. Návrat do pralesa by byl krok zpět a oni toužili hledět dopředu k novým obzorům. Viděli přece tolik podivných věcí a chtěli je poznat. Jejich srdce bylo rázem rozdělené a jejich jednota narušená. Staří, kteří v podvečer sedávali u svých chatrčí s tváří obrácenou k jihu, kde za mnoha obzory byl jejich ztracený domov, hynuli steskem. Zůstali však kvůli mladým, kteří chtěli poznat a dobýt tento nepřiliš pochopitelný svět. Zůstali i proto, že už neměli sílu k návratu. Zahynuli by cestou.”

Stařík se zahleděl na moře a jeho oči získaly sotva znatelný nazelenalý nádech. On byl starý, ale jeho oči byly mladé a pozorné.

“Nejsem tak starý, jak si myslíš,” odpověděl na mé myšlenky. “Pohled, jak je to moře dnes zelené.”

Měl pravdu. V nazelenalé vodě se odrážela azurová modř oblohy a propůjčila moři neopakovatelný odstín. Pozorovala jsem vlny, které houpavě, v pravidelném rytmu omývaly břeh. Chtěla jsem očima zachytit některou vlnu a sledovat její cestu až ke břehu, kde se roztránila a zmizela, ale to se mi nepodařilo. Každá vlna, kterou jsem si vyhlédla, se proměnila dřív, než dorazila ke břehu.

“To moře je tak plné života. Ani na okamžik nepostojí,” komentoval mé úvahy a já jsem měla opět pocit, že vidí do mého mozku. Tázavě jsem na něj pohlédla a v duchu se ptala, kdo to je.

“Kdo jste?” zeptala jsem se opětovně. On se však na mne podíval téměř šibalsky a řekl:

“Rád vyprávím příběhy, jsem tedy vypravěč.”

Opět odpověď a opět vyhýbavá. Pochopila jsem, že se mi představí, jedině když bude sám chtít.

“Mám také ráda příběhy a zajímá mě, jak dopadl ten váš.”

Stařík vypadal, že se ponořil do vzpomínek a po chvíli řekl věcně:

“Indiáni se zcivilizovali, halda se s jejich pomocí zazelenala a trávník byl posléze poset těmi kvítky.”

“Co se stalo s poutníkem?”

“Poutník? Když zestárnul a splnil své poslání, tak zmizel, jak se objevil. Už ho nepotřebovali. Zbyly jim po něm jen vzpomínky a ty zvláštní kvítky. Ti lidé v nich nacházeli i kousek věčnosti.”

“Kdo byl ten poutník?” naléhala jsem v naději, že se dozvím, že to byl on sám, ale on mne pokáral.

“Jsi tvrdohlavá. Na tom přece nezáleží. I ve tvých stopách mohou růst květy.”

“I v mých stopách?”

“Jistě. Přece záleží na tom, co za sebou zanecháš.”

Opět měl pravdu. Vzpomněla jsem si na manžele, kteří si pronajali kousek půdy, na které si stvořili maličký ráj se spoustou divukrásných květin. O tu krásu se chtěli podělit i s ostatními a tak svými květinami zdobili od jara do podzimu kostel. Co zůstávalo v jejich stopách? Potěšení, o které se nezištně dělili s ostatními a patrně je dlouho přežijí voňavé vzpomínky.

A moje babička? V jejích stopách zůstala celá zahrada moudrých připomenutí a těch nejkrásnějších vzpomínek, i když nevlastnila ani záhonek.

“Uvidíme se ještě?” zeptala jsem se a sama jsem byla tou otázkou překvapená.

“Ano,” odpověděl prostě, “potkali jsme se na cestě a naše cesty vedou stejným směrem. Půjdeme tedy pár okamžiků spolu...Budeš-li chtít,” dodal.

Byl natolik zvláštní, že myšlenky na něj se mi vracely i poté, co jsme se rozešli. Co mi chtěl tím příběhem o Indiánech říci? Snad to, že lidstvo ztrácí základní životní instinkt? Že už se zrodila předtucha zániku a v našem chování vůči přírodě i vůči lidem se projevují patologické rysy? O čem jiném svědčí nakupení obyvatelstva do obřích aglomerací a svévolné ničení přírody? O čem jiném může svědčit naprostá lhostejnost k osudu jednoho etnika, ale i lhostejnost k milionům lidí žijících v ubohých slums při okrajích luxusních velkoměst? Obyvatelé těchto přelidněných chatrčových čtvrtí nemají ani čistou vodu. Nemohou si ji dovolit, protože jsou bez prostředků. Nemohou si ji dovolit a přece chtějí žít.

Kolik z nás, kteří žijeme v dostatku, se zamýšlí nad tím, jaký je asi život ve špíně v plechové chatrči, kde se tísní třeba i deset lidí? Oni nežijí na nečisto, tak jako nežijeme na nečisto ani my bohatší. Jejich život je jediný a definitivní jako ten náš a vnímají jej stejně, jako jej vnímáme my. Mají své touhy i naděje, pociťují bolest i radost, hájí svůj život i v tomto ubohém prostředí, i když mnohdy nemá ani cenu prolitých slz. Copak to nevolá do nebe?

Přišel večer, den třetí a nastal čas noční adorace. Poutníci už se sešli na prostranství pod širým nebem a tiše sklonění soustřeďovali své myšlenky. Tichá jemná hudba je sjednocovala do jediného mohutného proudu, který směřoval k nebesům. Má lavička pod mimózou byla volná, posadila jsem se tedy. Byla jsem rozhodnuta neopustit ji až do konce adorace, ať se děje cokoli. Byla jsem však velice roztěkaná. Co chvíli jsem se otáčela, toho podivného človíčka jsem však vůbec nezahlédla. Rozmrzelá a neschopná soustředit myšlenky jsem se nakonec zvedla a odešla pryč.

Setkání v horách

Příští den jsem se vydala do hor. Pěšina mne dovedla ke křížové cestě, která byla lemována bronzovými reliéfy znázorňujícími Kristovo utrpení. Ačkoli bylo po ránu, stoupání bylo namáhavé a každý ze čtrnácti reliéfů vybízel k rozjímání, a tím i k tělesnému odpočinku. U druhého zastavení jsem se přidala ke skupince Slováků, ve které byly i tři starší ženy oblečené v krojích. Na konci cesty jsme se posadili, abychom něco snědli. Jedna z nich mi podala krajíček s kouskem oštěpku se slovy:

“Okusitě, ako chutí náš chléb a syr.”

Při jídle jsme se všichni odmlčeli, každý se věnoval svým myšlenkám. Rozhlížela jsem se po krajině a v duchu ji srovnávala s krajem na Kysuci, který jsem trochu znala. Zde to vypadalo ještě chudší. Kopce nebyly zelené, ale skalnaté, porostlé trnitými keříčky, mezi kterými přeletovali drobní ptáci. Široko daleko, kam až oko dohlédlo, nebyl jediný les. Místy bylo vidět políčka jako dlaň, která si místní obyvatelé vydobyli na přírodě tak, že trpělivě vybírali kameny, ze kterých vytvářeli kolem svého pole nízkou zídku. Čím více kamenů vybrali, tím byla zídka vyšší a tím byla také lepší půda.

“Keď bol chlieb a syr, tak bolo dobre,” řekla Slovenka a zbylé jídlo zabalila do ubrousku. “Boli časy, keď nebolo nič, ani zemiakov a predsa sme všetci vyrástli. Božia Panna nás nik neopustila. Keď nebolo u nás, našli se dobrí ľudia, ktorí nám pomohli.”

Žena setřepala drobečky ze zástěry, vstala a šátek se zbylým jídlem si uvázala přes ramena. Tím dala povel všem, aby se také zvedli. Celá skupinka se vracela, ale já jsem se rozloučila a pokračovala ve výstupu, i když tam cesta končila.

Došla jsem až na vrcholek. Docela nahoře odpočíval stařík a rozhlížel se po vzdálených horách. Pocítila jsem závan radosti.

“Mám rád hory,” řekl, když jsme se pozdravili.

“Byl jste večer na adoraci?” zeptala jsem se.

“Byl jsem na horách,” řekl, “z vrcholů je pro mne blíž ke hvězdám i k Bohu. Obojí je téměř na dosah ruky.”

“Společná adorace má také něco do sebe, já jsem se však nedokázala soustředit, tak jsem odešla.”

“Zvolil jsem si roli pozorovatele. Rád se na věci i lidi dívám z odstupů.”

“Předevčím jste mi vysvětloval, jak vzniká válka,” změnila jsem téma.

“Ano, vzpomínám si. Co zaseješ, to i sklídíš a válka je také setba.”

“Myslím, že je snadné o tom mluvit, ale jak chcete odvrátit válku?”

“Řekl jsem, že je to těžké.”

“Chcete tím říct, že kdybychom se nerozčílovali, nebyly by války a nebylo by násilí?”

“Ne nerozčílovali,” odpověděl po chvíli. “Trocha rozčilení je přirozená. K válce se směřuje nenávistí. Živenou nenávistí a té by neměl nikdo podlehnout. To je skutečný hřích. Vem si druhou světovou válku. K té svět také dorostl.”

“Jak dorostl?”

“V Evropě i v Americe a vlastně i na Dálném východě to vřelo vnitřním neklidem a jeden národ podlehl “naočkované” iluzi, že může ovládnout svět... Výsledkem bylo, že svět vyšel z této války změněný.”

“To jistě, všechno bylo rozbité.”

“Tak jsem to nemyslel. Člověk byl změněn. Kdybys způsobila něčí smrt, byla bys jiná než před tímto činem.”

“Myslíte, že ty miliony mrtvých proměnili živé?”

“Ne mrtví, ale naše činy nás mění. Ta válka nás proměnila.”

“Tomu nerozumím. Lidé si přece oddechli, když skončila.”

“Jistě. Nastala veliká úleva, ale nejen to. Změnily se hodnoty. Lidé opustili Boha i tradiční hodnoty a vytkli si úplně jiné cíle.”

“Jiné cíle?”

“Ano. Byla to prosperita, strmý technický vzestup a kapitál. Člověk už nepotřeboval Boha. Měl mnoho jiných idolů. Tím největším se staly peníze. Došlo ke vzpouře rozumu, která vyústila v lačnost... Právě ta přivedla člověka na scestí a svět na pokraj zkázy. Až na samém konci dvacátého století jsme si uvědomili, že jsme se octli v prázdnotě, ale jsme už slabí. Silné je to, co nás ovládá. Návrat je v této chvíli nad naše síly.”

“Návrat kam? Kam se máme vrátit?”

“Návrat k Bohu. Už neumíme najít cestu.”

“Teď jste mne opravdu zaskočil. Ztrátu víry dáváte do souvislosti s válkami, ale tak to přece není. Lidé válčili vždycky a kolik válek se vedlo pro víru a ve jménu Boha se válčí ještě teď. I terorismus využívá Boha ke svým nekalým rejdům.”

“Správně jsi řekla využívá a ještě přesnější by bylo zneužívá, ne však Boha, ale lidské víry v Boha. I svaté víry těch nejprostších, kteří ve své nevinnosti nechápou, že jsou zneužíváni.”

Takhle to bylo pochopitelné, ale stejně se mi nezdálo, že bych mohla přispívat k nějaké válce.

“Nemůžu uvěřit, že za války a za všechno zlé tady na Zemi jsme odpovědni my, prostí lidé.”

“Také odpovědni, spoluodpovědni, stejně jako za to dobré. Svým chováním ovlivňujeme životy druhých lidí, ale nejen to. Ovlivňujeme i přírodu. To, co z nás vychází, dopadá i na přírodu. Náš hněv dopadá nejen na lidi, ale na vše kolem nás... a proměňuje to.”

“Počkejte okamžik,” zarazila jsem ho, “to chcete říct, že když vynadám nějaké kytce, tak si to vezme k srdci nebo se na mne taky naštvě?”

Stařík se zasmál mé nejapné otázce.

“To opravdu nevím, květinám se obvykle nenadává, ale když projevíš nebo třeba jen pocítíš hněv k jinému člověku v blízkosti třeba té květiny, o které mluvíš, dopadá tvá emoce i na ni a poškodí ji. Neuvidíš to v tu chvíli, ale zkušenost říká, že ve vlídném prostředí se daří i květinám... Chamtivostí posilujeme chamtivost, zlobou zlobu a láskou lásku. Kdybychom si to dokázali uvědomit, jistě by se mnohé změnilo... a dařilo by se i kytkám,” dodal a vesele na mne mrknul.

“Hovoříte se mnou, jakoby pro vás emoce nic neznamenal. Jako byste měl tuto část své osobnosti dokonale zvládnutou.”

Staříka má rozhorlenost pobavila.

“To víš,” řekl, “každý jsme někdy a emocem se nevyhneme nikdo. Mám však recept, jak je krotit.”

“Jestli je tomu tak, tak mi jej prozradte.”

“Jak bych ti to jen řekl?... Zkusím to, tak poslouchej.”

Stařík se posadil pohodlněji a pozorně se na mne zadíval.

“Bojovat s něčím neurčitým, s něčím, co si do tebe zalezlo, chce tě to ovládnout a ty tomu vůbec nerozumíš, je velice těžké. Špatně se brání tomu, co nemá konkrétní tvar. Lépe se bojuje s tím, co si můžeš postavit vedle sebe a dát tomu konkrétní podobu, prostě nějaký tvar.”

“Jaký je ten tvar?” zeptala jsem se.

“Představ si několikrát proříznutý dort složený z tmavých a světlých vrstev.”

To bylo srozumitelné.

“To je ta emoce?” zeptala jsem se.

“Ne, to je prostředí, ve kterém se pohybuje naše psychika. Dál si představ, že každá ta vrstva je složena z jakýchsi bublin pravidelně uspořádaných a my mezi nimi prolouváme. Tmavá vrstva z tmavých bublin, světlá ze světlých.”

Stařík se na mne podíval a já jsem přikývla, že chápu.

“Dokud plujeme ve světlé, zářivé vrstvě, je všechno dokonalé. Prostě se cítíme bezvadně. Když se dostaneme do tmavé vrstvy, je to samozřejmě s naší náladou horší, ale běda nám, když pronikneme do některé té černé bubliny. Tam se teprve začneme plácet v emoci a zdá se nám, že není úniku.”

“Budiž, ale jak se z toho dostat?”

“Musíš si uvědomit, že jsi uvnitř a musíš tu bublinu prorazit. Musíš v sobě nalézt tolik lásky, citu a pochopení, že se pod tímto tlakem rozprskne a zmizí.”

“Není to zase jen poučka, které se tak dobře vyslovují?”

“Některé lidi prostě nesnášíme a myšlenky na ně nás zavádějí do těchto pomyslných bublin. Zkus se však na svoje emoce dívat jako na žalář. Na uvěznění v černé bublině. Představ si tu bublinu, i to, že jsi tam sycena nenávistí mnoha jiných lidí, která je tam s tebou. Není tam nic, co by tě posílilo... Třeba ti to pomůže osvobodit se, zbavit se té příživnické bubliny, která tě vysává... Ale pozor, stává se, že když si to uvědomíme, podaří se nám z bubliny vyplout, aniž by praskla. My se pak do ní za čas znovu vracíme, ale ona už na nás tak silně nepůsobí. Pokud si uvědomíme, že naše nenávist je naše vězení, nemá už sílu docela nás pohltit.... Když se nám podaří, že bublina praskne, tak už nás nikdy nepohltní. Prostě jsme zvítězili nad bublinou i nad sebou a naše animozity už nad námi nemají moc.”

Bylo to zajímavé poučení, bylo však neuvěřitelné.

“Toto je ovšem výmysl,” namítla jsem.

“Je to poučení, kterého se mi dostalo,” řekl a tím skončil.

Mlčky jsem pozorovala obláčky na obloze, které se sotva znatelně sunuly v řadě za sebou, zvolna se rozplývaly a pomalu prorůstaly v jednu bílou šmouhu.

“Co tě sem přivedlo?” změnil náhle téma.

“Nevím,” odpověděla jsem po krátkém zamyšlení. “Možná to byla trochu zvědavost a trochu... trochu...”

“Byla to víra v Boha?”

“Spíše naděje. Taková ta “co kdyby.”

“Přijíždějí sem i zvědavci, ale pro ty to není. Ti odjíždějí zklamaní. Doufám, že mezi ně nepatříš.”

Možná v tom byla i zvědavost, určitě jsem byla i zvědavá, ale já jsem to nedokázala přiznat. Byla v tom však i naděje. V té době byl svět zahlcen problémy a já jsem přestávala věřit, že je člověk schopen je vyřešit.

“Jak je to s tvým “co kdyby?”

“Ono to vlastně není tak úplně “co kdyby”. Jen mi připadá, že ti, co vládnou, si důvěřují víc, než odpovídá jejich možnostem. Mají velmi vysoké sebevědomí. Cítí se být skutečnými vládci nad světem, ale mám dojem, že nevidí dopředu. Nemají vizi budoucnosti a nevnímají, kam vedou národy. Jsou zahleděni jen do sebe a miliardy chudých nechávají bez ochrany. Mocné nezajímá chudoba chudých, před ničím zlým je neochrání a dokonce je zavlečou do války nebo i do jiného neštěstí. Starají se jen o své zájmy, jsou zahleděni do vlastní velikosti a myslí si, že tvoří dějiny. Ve svých očích jsou dokonalí a netuší, že podobu jim dává špína, kterou na sebe nabalují... Prostě se jim nedá důvěřovat a nad nejmocnějším z mocných už není žádná jiná autorita nežli Bůh. Jestli opravdu existuje a na člověku mu snad i záleží, tak se sluší projevit mu i patřičný zájem a úctu.”

Stařík přešel mou poslední větu bez povšimnutí a navázal na předchozí myšlenky.

“Máš pravdu,” řekl, “chudí začínají být stále více přítěží. Monopolizace a kontrolní mechanismy nerespektují tvořivost jedince a nezaměstnaných přibývá a přibývat bude. K čemu je bohatému člověk, který nepracuje? A k čemu je nezaměstnanému bohatý, když mu neumí dát práci? Tento trend už není možné zvrátit přirozenou cestou.”

“Umíte si představit to, co jste právě vyslovil?”

“Ano, umím. Umím si představit důsledky takového stavu.”

“I to, že se mohou rodit miliardy lidí jen pro přežívání, k živoření bez možnosti rozvíjet a uplatnit své schopnosti? Že se budou rodit ke strašlivé osamělosti, protože člověk, který není přijímán nebo kterému ostatní nemohou pomoci, je hluboce sám, i kdyby byl uprostřed davu? Copak nežijeme proto, abychom rozvinuli a uplatnili především to, co je v nás dobrého?”

“Jistěže ano, ale netrap se tím tolik. Co nedokáže člověk, to dá do pořádku Bůh.”

Já jsem však byla rozjetá, tak jsem pokračovala:

“Nad světem visí jako Damoklův meč hrozba nukleárních zbraní, i když se o nich přestává mluvit. Jsou zde a zdokonalují se. Nevěřím příliš, že je v lidských silách vyřešit všechny problémy tohoto světa a nevěřím tomu, že člověk je schopen zabránit explozi jaderných zbraní. Vždyť ty sklady jsou obrovské a může k tomu dojít i náhodou. Jak by se pak omluvily vlády lidstvu, pokud by nějaké zbylo? Řekly by, že selhal lidský faktor? Politické dění ve světě mi připadá jako groteskní panoptikum, aktéři jako nebezpeční blázni a my jsme jen neteční diváci, kteří někdy s úžasem, ale většinou bez zájmu sledují, kam nás šílenci, co řídí

tento vlak, vezou. Vždyť jsou to mrtvoly a kam jinam nás mohou dovézt mrtvoly, než na hřbitov?”

“Zaraž,” zvolal najednou, “zaraž.”

Jeho výkřik mne překvapil.

“Proč ti připadají jako mrtvoly?”

“Nevím, řekla jsem to jen tak,” řekla jsem v rozpacích, “aspoň z nich mám ten pocit. Neživé loutky, se kterými si ti nejmocnější, co se neukazují na obrazovkách, dělají co chtějí.”

“Měla jsi, děvče, pravdu. Oni se opravdu zaslíbují smrti. Postavili se do čela národů a nemyslí na ty, které vedou, ale na to, jak získat bohatství, slávu a moc. Mocí jsou doslova opilí. Tyto věci nemají s životem nic společného, ale naopak toho, kdo jim propadne, od života vzdalují. Takoví lidé propadají smrti. Jdou si za svým vlastním cílem a netuší, že jdou za smrtí. Uvědomují si přitom, že dav, který za sebou táhnou, je živí, posiluje i jejich ego a je zároveň jejich poháněčem, na kterém jsou závislí. Proto ti světové dění připadá jako šílené panoptikum. Samozřejmě se to netýká všech politiků, ale ti, kterým jde o národy, kteří myslí na prospěch jim svěřeného lidu, jsou jako včela, která zabloudila do vosího hnízda.

Ten člověk vyjádřil přesně, co jsem jen nejasně cítila.

“A co zázraky, o kterých jsi jistě v souvislosti s tímto místem slyšela,” zeptal se najednou, “ty tě nelákají?”

“Lákají,” odpověděla jsem po určitém váhání, “jak by mne nelákaly? Jenže se na to dívám trochu jinak.”

Nečekala jsem na otázku a pokračovala jsem:

“Připadá mi, že náš život se zázraky jen hemží. Copak není zázrak, že stačí asi třicet hlásek k tomu, aby vyjádřily cokoli na světě? Třicet písmen zaplní obrovské knihovny myšlenkami a deset číslic stačí k tomu, abychom spočítali hvězdy na nebi. Přitom je to každému srozumitelné. Copak to nejsou zázraky?”

“Máš pravdu, i když mám výhradu. Třicet písmen ti vyjádří cokoli pozemského, ale na to, co je podstatou života, na to opravdu důležité slova nestačí. To, co přichází z jiného, než hmotného světa, je slovy nevyjádřitelné, to vnímáme jinými cestami, než je ta verbální. Jednou se s tím setkáš, pokud jsi to ještě nepoznala.”

“A není snad zázrak to, že z malého semínka vyrostे veliký strom? Přitom celý ten děj, ten proces je skrytý. Nebo ze zrnka máku jich vzniknou stovky. Nejsou to všechno zázraky?”

Stařík se při mé úvaze o zázracích usmíval, teď však změnil téma.

“Jistě jsi na své cestě víry pokročila dál než jenom k “co kdyby.”

“Přiznám se, že když jsem se dověděla, že se sem lidé jezdí modlit za mír, začala jsem se taky modlit, i když to moc neumím. A taky jsem chtěla poznat pravdu. Na vlastní oči se přesvědčit, co se zde děje.”

“Myslel jsem si to. Říká se, že sem nejezdí nikdo jen tak. Že si Matka Boží vybírá, koho sem pozve. Ber to tak, že jsi byla pozvána.”

“Pozvána, abych poznala pravdu?”

“Možná, ale měla bys vědět, že zázraky nejsou určeny zatvrzelým nevěřícím, ale těm, kdo jsou schopni uvěřit, tedy vlastně věřícím.”

Na chvíli jsme se odmlčeli a pozorovali obláčky, které se na obzoru spojovaly v houstnoucí mrak.

“Teď mi prozrad', jak je to doopravdy s tvou vírou v Boha,” požádal mne stařík.

“Je to hrozné, ale pořádně to nevím,” omlouvala jsem se, “podle mne víra neodporuje logice, ale pro tolik ctihodných a daleko rozumnějších lidí, než jsem já, je toto téma natolik tabu, že se jen v rozpacích přiznávám ke svým myšlenkám. Vždycky najdou způsob, jak mi naznačit, že zabývat se myšlenkami na Boha je bláznovství. Chybí mi přesvědčivé, hmatatelné argumenty, abych netápala, abych jimi rozbila tu povýšenost” řekla jsem nakonec rozhorleně a stařík se tomu zasmál.

“K tomu by se hodil pořádný zázrak, který by přesvědčil i toho největšího zabeďněnce?”

“Ano,” odpověděla jsem.

“V tom se mýlíš. Takto to nefunguje. Věř tomu, že i kdyby se tato hora dala do pohybu a před očima tisíců lidí se vznesla pod nebesa nebo se usadila na hladině moře, stejně by se našlo dost lidí, kteří by pro to našli racionální vysvětlení. Řekli by prostě trik nebo optický klam, či cokoli jiného. Víra není kámen, který by mohla po někom hodit. Je to nádherný motýl, který se svými křídly dotkl tvého srdce a ty na něj nikdy v životě nezapomeneš. Jen si můžeš přát, aby přiletěl i k lidem, na kterých ti záleží.”

Napadla mne ďábelská myšlenka. Představila jsem si krásného motýla chyceného do síťky a posléze špendlíkem připíchnutého v rámečku na stěně.

“Víře se daří ve svobodném srdci, ne v ustrašeném nebo násilnickém,” uslyšela jsem odpověď na své rouhání.

“Má víra není moc pevná,” řekla jsem, “neodpovídá na všechny moje otázky. I když nestojí proti tomu, co si umím vysvětlit rozumem, přece jen jsou věci, které nevysvětluje.”

“Úkolem víry není vysvětlení toho, čemu nerozumíš. Buď věříš, i když nerozumíš nebo nevěříš. Víra je věcí srdce, vysvětlování věcí mozku.”

“Přece jen. Když něčemu porozumím nebo si to umím představit, tak i snadněji uvěřím.”

“Například?”

“Například si neumím představit počátek. Úplný počátek všeho.”

“Evangelista Jan říká: *Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, to slovo bylo Bůh.*”

“Ano. Můj mozek nezatížený velikým přemýšlením si tuto větu přeloží asi takto: Na počátku byla myšlenka – třeba i s velkým M. Ta myšlenka byla u Boha, ta myšlenka byla Bůh. Bůh jako velký projektant. To je mi srozumitelné. Přesto se na tom lidé neshodnou.”

“Počátek je slabina i materialistické filozofie,” řekl s jemným náznakem ironie.

“Vím, ale přece jen...”

“Co bylo před vznikem vesmíru si neumí představit nikdo. Máš na mysli toto období?”

“Ano. Materialisté mluví o nahuštění ještě mnohem větší hmoty, než co obsahuje vesmír, do téměř nulového prostoru. To si neumím představit.”

“Tak si to nepředstavuj nebo si to představ jinak.”

“Jak jinak?”

“Nevím. Třeba jako zárodek, ze kterého velmi zrychleným procesem vyrostl vesmír. Ale i kdyby to bylo tak, jak nás to učí, ta utajená hmota potřebovala impuls, aby se něco stalo, aby v ní nastalo aspoň jemné zachvění.”

“Jaký impuls?”

“Impuls z vnějšku, přece, pokyn, pošťouchnutí... Možná ji Bůh pošimral teplým paprskem a ona probouzejíc se z hlubokého spánku zavrňela blahem a líně se protáhla.”

Viditelně si ze mne dělal legraci.

“Ale teď vážně,” pokračoval, “i kdyby to bylo tak, jak to přijímáme, ať už to chápeme či nikoliv, bez počátečního impulsu z vnějšku si neumím představit žádný proces, ani přírodní. Semínko může ležet dlouhá léta bez pohybu. Teprve když dostane vláhu a potřebnou teplotu, probudí se k životu.”

“Co k tomu říká Bůh?” zeptala jsem se.

“Starý zákon zmiňuje šest etap vývoje Země a sedmou klidovou etapu. Ty však chceš asi něco jiného.”

Mlčky jsem přikývla.

Pod námi kroužila své křivky osamělá káně a stařík ji zálibně pozoroval. Posléze řekl:

“Chceš vědět, co bylo předtím, před stvořením vesmíru? To se asi nikdy nedovíme. Jsou sice pohanské legendy o počátcích světa, žádná z nich však nemá valnou cenu. Můžu ti říct svou představu, nebude to však hodnotnější, než ty legendy, protože o tom ví jen Bůh. Člověk o tom nemůže vyslovit nic jiného, než dohady. Jen to, čeho je schopná lidská představivost.”

Nepotlačila jsem svou zálibu ve vyprávěních a požádala ho:

“Vyprávějte prosím.”

“Dobře. Chceš slyšet pohádku, pokusím se tedy o ni.

V časech, o nichž nemáme představu, nebylo vůbec nic. Byla jen černočerná tma. Nebyl ani prostor, ani čas, ani pohyb. Vše bylo smotáno do klubíčka tmy a nepředstavitelného chladu. Vše spalo spánkem podobným smrti, protože kde se nic neděje, kde se nic nehýbe, kde není žádné chvění, tam není potřeba ani prostor ani čas. Něco, pro co není možné vymyslet ani jméno, bylo jistě velice svazující už jen pomyšlení na to je deprimující.”

“Deprimující, ale srozumitelné,” řekla jsem, abych ho povzbudila, “vyvolává to představu.”

“Určitě by to tak zůstalo, kdyby nebyl Bůh, který byl úplně jiné podstaty. On byl opakem té chladné, mrtvé a vše pohlcující tmy. Byl světlo, teplo, radost, činnost, inteligence, láska a byl silnější nežli ta hrůzná tma.”

“Počkejte, to přece nejde dohromady. Popsat mi tu děsivou nicotu a vedle toho postavit zářivého Boha. Kde byl a co dělal? Spal snad? Byl to spící Bůh? Byl jeho jas pohaslý a všechny funkce utlumené?”

“Tak vidíš, jak jsi mne dostala. Třeba byl jinde, pracoval na jiném vesmíru. Aspoň vidíš, že není možné dohlédnout počátku. Na to lidská fantazie nestačí. To je mimo rámec našich možností.”

“Pokračujte prosím ve svém vyprávění. I tak mne to zajímá.”

“Dobře, jak si přeješ. Bůh měl patrně s tou strašlivou tmou soucit, protože i soucit mu byl vlastní a on viděl, jak je svázána sama v sobě. Tma se ho však pokusila vtáhnout do toho zakletého klubka, omotat ho svými chapadly, uspat jej a zadusit to světlo, teplo a vše dobré, co z něj vycházelo, proměnit jej celého v ledovou tmu.”

Stařík se na okamžik odmlčel, aby si utřídil myšlenky.

“Kdo si myslí, že všemocný Bůh jen pohnul malíčkem a tma se rozplynula, tak se mýlí. I Bůh musí někdy bojovat a toto byl gigantický zápas o světlo a teplo, o lásku, život i radost a troufám si říct, že ten boj neskončil dodnes, i když Bůh v té pradávné době zvítězil. Porazil tu strašlivou tmu. Zasel do ní seménko pohybu a času. Nejdříve to bylo jen jemné chvění, které se postupně rozkmitávalo, až rozrazilo a roztránilo tu strašlivou tmu, roztrhalo ji na cáry. Bylo to obrovské vítězství, ale ne úplné. Tma se jen tak nevzdává vlády a boj mezi tmou a světlem probíhá stále.”

Stařík se na mne podíval, jestli vnímám jeho vyprávění a pokračoval:

“Když byla ta první obrovská bitva dobojována a Bůh uvolnil prostor pro pohyb a světlo, tak spustil na oslavu nevídaný ohňostroj. Začalo velkolepé divadlo. Byla to nepředstavitelná nádhera, která v samotném Bohu vzbuzovala radost a nadšení. Z jeho ryzího srdce tryskala inspirace, která vytvářela neuvěřitelně krásné světelné obrazce plné barev a pohybu. A z této krásy i uprostřed té krásy vznikala vesmír. Okouzlený Bůh to vše s velikým nadšením pozoroval a tvořil, ale najednou zalitoval, že se o tuto krásu nemá s kým podělit...Taková je moje představa o začátku,” řekl stařík a chtěl skončit.

“Jistě máte představu, jak to bylo dál.”

“Dál to přece znáš. Víš o Ježíšovi i o andělech, kteří se nakonec rozdělili a část se jich přidala k Satanovi, největšímu z rebelů.”

“Ano, znám tu báji.”

“Dodejme inspirovanou báji, živou po tisíciletí a po tisíciletí branou vážně.”

“Jakou roli hraje v této vaší legendě člověk?” zeptala jsem se.

“Hned se k tomu dostaneme. Správně jsi to nazvala legendou. Pravda je nepoznatelná a není možné se tím trápit, ale legenda probouzí otázky a přibližuje to, co by jinak možná zůstalo vzdálené. Aspoň pro někoho. Ale abych pokračoval...Když se andělé rozdělili, tak ti, co zůstali s Bohem, představovali

téměř absolutní dobro, protože čerpali z nejvyššího, skutečného absolutního Dobra. Čerpali z Boha Stvořitele, který uvolňoval prostor pro život, v lásce život zaséval, podporoval jej teplem, světlem i vláhou a napájel jej radostí...

Padlí andělé byli vykázáni do tmy a neměli kontakt se Stvořitelem, s láskou a tak propadli té černé, ledové tmě. Z ní čerpali myšlenky, ta napájela jejich srdce... Život je jen pro toho, kdo myslí na život kolem sebe, nejen na ten vlastní. A tito andělé byli zaslepení vlastní velikostí a nevšimli si, že ta velikost je vlastně jen velká pýcha, ze které se rodí ostatní nectnosti. Protože sami byli nesmrtelní a smrt byla s nimi, postavili ji proti životu a všude ji šířili. Byli přátelé tmy, osvojili si její zlo a představují absolutní Zlo. Snaží se ovládnout nejen tento svět, tuto planetu, ale celý vesmír."

"Jak to bylo s člověkem?" zeptala jsem.

"Člověk je mezistupeň. I když má hmotné tělo, má také kousek Božího ducha. Člověk je vlastně duch uvězněný ve hmotě. Úkolem ducha je tvořit, proto člověk tolik touží po svobodné tvorbě, po uplatnění svých schopností a mechanická práce jej unavuje. Duchem má blízko k andělům, ale hmotné tělo je nástroj, přes který na něj může působit Satan, přítel tmy a de facto vládce hmoty. Působí na duši tak, že ji kazí. Ničí v ní touhu po světle, lásku k Bohu a tím i lásku k životu a deformuje tvořivou touhu v člověku."

V tu chvíli jsem potřebovala jeden konkrétní příklad a on mi jej poskytl.

"Kdo miluje život, kdo vidí jeho krásu a uvědomuje si jeho možnosti, ten nepropadne touze ničit jiný život a neničí ani svůj."

Stařík byl skutečný vypravěč a já jsem zřejmě dobrý posluchač, protože jeho pohádkové vyprávění mne zaujalo. Rozhlédla jsem se po krajině zalité sluncem. Kopec, na kterém jsme odpočívali, vyrůstal ze zalidněného údolí. Ze zdola se ozývaly vesnické zvuky, které se mísily s cvrlikáním drobných ptáčků i hlukem motorů ojedinelých aut. Na obzoru se bělaly vrcholky hor a to vše dohromady tvořilo pohodu letního poledne. Stačilo by lehnout si na záda a jen poslouchat všechny ty tiché přírodní i lidské zvuky a pročistit tak svou mysl. Nebyla jsem tam však sama a byla jsem zaujata staříkovým vyprávěním.

"Nikdo neví, kde se vzal Bůh a asi se to nikdy nedovíme, i když by to jistě bylo zajímavé. Není možná jiná představa, než že tu byl odevždy," dodal vypravěč a tím svou legendu ukončil.

"Vy jste mi tu vypodobnil křesťanského Boha, ale můžou být i jiné představy."

"Jistě. Třeba Bůh jako univerzální princip, jako nesmírně silná myšlenka, která dala impuls ke vzniku vesmíru a všeho v něm... Pro některé lidi je Bůh vyjádřen možnostmi matematiky, jiný jej nachází v hudbě, v barvách, v závanu větru, v letu ptáků."

"V matematice?" podivila jsem se.

"Ano. Matematika nás informuje o silách ve vesmíru a tak jej zobrazuje. Umí vyjádřit nekonečno a to jak směrem ven, tak směrem dovnitř."

Zamyslela jsem se, stařík však podal vysvětlení.

“Představ si třeba velmi jednoduchou číselnou osu. Polopřímku směřující doprava, na které se zobrazují kladná čísla. Úsek mezi dvěma čísly, třeba mezi nulou a číslem jedna je do nekonečna dělitelný. Když tu krátkou úsečku rozpůlíš, tak zobrazí nějaké číslo větší než nula a menší než jedna. Třeba 0,5. Když rozpůlíš úsečku mezi 0 a 0,5, tak ti vzniklý bod zobrazí číslo 0,25, které je menší než 0,5. A tento proces je nekonečný. Ať hledáš jak hledáš, tak nenajdeš číslo, o kterém bys mohla říct, že je nule nejbližší, tedy nejmenší číslo, které má větší než nulovou hodnotu... A podobně nenajdeš číslo, které by na této ose bylo poslední, tedy od nuly nejvzdálenější. Vždycky existuje ještě nějaké větší číslo...”

Byla to pravda. A tak vlastně nula je střed, nula je i počátek, aspoň pro takové lidi, jako jsem já, pro které je matematika a logika španělskou vesnicí. Přesto mne napadlo, že nula je tak zajímavá, tak neobyčejná, že by se o ní možná daly napsat knihy.

“A co chaos?” neodpustila jsem si pichlavou poznámku, “v tom je také možné hledat Boha?”

Staříka však mé bodnutí nevyvedlo z míry.

“Ovšem,” řekl, “chaos je sice resort toho zlého, ale v chaosu, do kterého vstupuje řád, můžeš hledat Boží pokyn.”

“Někdy mi připadá, že jsme jen figurky na vesmírné šachovnici,” řekla jsem a pohladila jsem jemně stonek osamělé třeslice, která vypadala úplně jinak, než jak jsem ji znala z dětství. Byla malá, nízká, zakrnělá, ale žila. “Vypadá to, že kdosi mocný si s námi manipuluje podle svých rozmarů. Jeho tahy jsou promyšlené na tisíciletí dopředu a my se jim jen podřizujeme. Nejsme to my, kdo rozhoduje o vývoji lidstva a o osudu světa.”

Na chvíli jsem se odmlčela a tázavě jsem pohlédla na staříka v naději, že mi na to odpoví, on se však díval do dálky.

“Bohové se baví a my se trápíme,” dodala jsem trpce.

“Zčásti máš pravdu, ale jen z nepatrné části... O tom si povíme někdy jindy.”

Byl to pokyn, abych se rozloučila a vrátila se do městečka.

Stařík byl prostě ohromný vypravěč. Představil mi Boha jako silného bojovníka a hravého umělce, jehož srdce od počátku plné lásky a krásy se potřebuje vyjádřit tvořením, a proto vznikla úžasná harmonie vesmíru a všeho v něm. A kde se vzal Bůh? Možná kdysi nebylo nic, než nepatrný zárodek tvůrčího ducha a z toho vznikl Stvořitel. Ani tato myšlenka však nepřivede člověka k počátku. Možná ani žádný počátek nikdy nebyl a nebude ani konec, jen neustálá proměna...

Neumím si představit Boha, jak se srdcem naplněným láskou a krásou nekonečné věky bloudí sám a sám vše prostupující a vše pohlcující ledovou tmou. Mé srdce jej chápe jako nadlidskou bytost obklopenou tím, co stvořil, u které se snoubí blaženost s bolestí. Blaženost Tvůrce naplněného láskou k Synovi, ke svému dílu, ke všemu živému, ke všemu, co stvořil, především však k člověku a k andělům, se kterými chtěl komunikovat. Představila jsem si i Jeho bolest z toho,

že část toho nejlepšího z jeho díla zklamala... Blaženost a bolest, radost a zklamání, ale i neúnavná naděje, to je podoba lásky... Je to však jen lidská představa, neschopná dosáhnout ryzosti a velikosti absolutna. Lidsky nedokonalá, jen taková, jakou mi umožňuje moje malost.

V duchu jsem si uvědomila i vlastní slabost. Jsem jako tráva ve větru. Mnozí jsme jako tráva, se kterou si pohrávají síly, o nichž nemáme a většinou ani nechceme mít představu.

Tři mše pod širým nebem

V prvních dvou třech dnech jsem byla jako v Jiříkově vidění. Přes velké množství lidí, kteří se sem sjeli z celého světa, nebyla nikde patrná nervozita nebo rozčarování, a to i přesto, že ubytovací podmínky byly špatné, stravovací vůbec žádné (každý měl k jídlu jen to, co si sám přivezl) a hygienické přímo katastrofální. Válka prostě udělala svoje. Buďto netekla voda nebo nešel proud nebo oboje. Ti, co sem přijeli, nepřijeli sice za pohodlím a za zábavou, jistě však byli zvyklí na lepší podmínky. Navzdory všemu negativnímu tu vládnul duch naděje a optimismu. Všude byl pořádek, nikde nebyl nikdo opilý a mládež, které tu byla převážná většina, byla úžasná.

Zprvu jsem těm lidem nerozuměla. Nerozuměla jsem jejich samozřejmé víře ani tomu, s jakou vážností ji projevovali. Udivovalo mne, jak byli ukázněni, přestože nad nimi nikdo nemával bičem. Jak udržovali čistotu na všech veřejných prostranstvích, jak samozřejmě se zúčastňovali všech pobožností, kterých nebylo málo, přestože je k tomu nikdo nenutil. Tam prostě nebyla potřeba policie (žádného policistu jsem tam ostatně neviděla) a po několika dnech mi připadlo, že tam nemusí být ani lékař. Postupně jsem se sžívala s duchem, který tam vládl a některé události, se kterými jsem se tam setkala, jsem začala brát úplně jinak, než bych je chápala doma. Jednu z nich, která se odvíjela ve třech etapách, se pokusím popsat, i když slova nejsou schopna zobrazit atmosféru, ve které se vše odehrávalo.

Událost, o které chci vyprávět, měla svůj počátek při mém rozhovoru se staříkem na hoře. Tehdy jsem si všimla několika obláčků, které měly snahu se spojovat. Když jsem došla dolů, bylo už schylující se odpoledne a já jsem si všimla, že z těch několika mráčků, které jsem pozorovala tam nahoře, se vytvořil věnec mraků kolem celého obzoru. Ty pak postupovaly směrem k vyvýšenému středu údolí, kde stál kostel. Kruh modrého nebe nad kotlinou se zvolna zmenšoval.

V podvečer jsem se zúčastňovala mezinárodní mše pod širým nebem, na které byli lidé z různých národů i různých světadílů. Mše byla cizojazyčná s tím, že překládáno bylo evangelium a promluva. Byl to hezký zážitek nejen pro to mezinárodní a vysoce duchovní ovzduší. Upoutal mne i úchvatný západ slunce, které mizelo za vzdálenými horskými štíty a tento pohled byl pro mne fascinující.

Ten den se věnec mraků kolem celého obzoru v tomto místě nespojil, neuzavřel a slunce se jako obrovský rudý míč odkutálelo za obzor.

Mše pod širým nebem je snad ještě působivější, nežli v chrámu. Zklidněná příroda, ztichlí a soustředění lidé, malé děti pokojně si hrající v drobném šterku, pes, který si lehnul před oltář a nedal se vyhnat. Prostě dokonalý obraz míru a pokoje. To vše vzbuzovalo představu nádherné bytosti, která neviděna se vznáší nad davem shromážděným před oltářem, aby jej ochránila před nebezpečím hrozícím za obzorem. Když mše skončila, mraky se rozutekly a nebe zdobil jen dorůstající měsíc s krasavicí Venuší a Jupiterem. Tak to bylo první den.

Ten večer jsem byla unavená. Po mši jsem odešla do domu, ve kterém jsem byla ubytována, a adorace jsem se nezúčastnila.

Druhý den odpoledne se opět začaly kupit kolem obzoru mraky a v podvečer vytvořily tmavý věnec, kterým prosvětlovaly klikaté blesky. Na mši, která začínala chvíli před západem slunce na malém návrší, se sešlo několik tisíc lidí. Oblaka se hrozivě stahovala, ale zužující se kruh modrého nebe nad našimi hlavami zůstal volný až do konce. Neuzavřel se, mraky jej nezakryly. Jak mše skončila, mraky se rychle rozplynuly a zmizely za obzorem. Vzápětí se ukázaly hvězdy. To jsem ještě netušila, že tu vzniká příběh. Pochopila jsem to až příští den.

Třetí den se tmavé oblaky zprvu lemované stříbrnými okraji začaly hromadit o něco dřív. S přibývajícím odpolednem narůstalo dusno a ovzduší bylo nabito napětím. Když se sešli lidé k večerní mši, mraky už se proměnily v jednolitou bouřkovou masu. Bylo téměř úplně zataženo, jen nad našimi hlavami zbyl malý kroužek modrého nebe, který se rychle zmenšoval. Slunce nebylo vůbec vidět. Mraky byly velice nízko a ve chvíli, kdy začala mše, to vypadalo, že prudký liják je neodvratný. Zajímalo mne, co udělá těch několik tisíc lidí, až se na ně vyklopí nebeské necky a jak zareaguje víc jak třicet kněží v presbytáři, kteří byli připraveni sloužit tuto mši. Uvědomila jsem si vývoj této situace v předchozích dnech a začala jsem se na tu ztmavlou oblohu dívat s jistou zvědavostí. Bezděčně jsem začala chápat tento přírodní proces jako proces řízený, jako boj o tuto mši, což by mne jinde a jindy vůbec nenapadlo. Boj o to, jestli se bude konat nebo jestli bude zmařena.

V prostoru bylo drama, napětí houstlo, situace se však vyvíjela dál. Ve chvíli tichého společného zamyšlení spadlo pár neobvykle velikých kapek a odešlo několik lidí. Nebylo jich moc víc než deset. A vtom se to stalo.

Než mohly mraky vylít ty velké spousty vod, prořízl celou oblohu nad našimi hlavami jediný blesk. Jediný blesk, který vyšlehl z místa, kde každý den zapadalo slunce. Narůstal postupně napříč oblohou jako obrovská větev a zmizel za východním obzorem. Takový blesk jsem v životě neviděla. Zdálo se mi, že pomalu projel mraky nad našimi hlavami a přitom se tvořil. Ty se v linii blesku rychle rozestoupily a než skončila mše, byla celá obloha dokonale čistá. Usmíval se na ní měsíc a nedaleko od něj jako ryzí drahokam Jupiter. Ten blesk zahnal mraky, ale také pročistil ovzduší. Dusno zmizelo a byl svěží letní večer.

Když jsme se rozcházeli, abychom se za hodinu sešli na tomto místě na adoraci, přistoupil ke mně jakýsi mladík a zeptal se:

“Všimla jste si?”

“Ovšem, nebylo možné si nevšimnout. Vypadalo to, jako když si bohové vyřizují účty.”

“Ne bohové, ale Panna Maria a ten Zlý,” poučil mne mladík.

“Tak vida,” pomyslela jsem si, “nejsem sama, kdo celé to představení pochopil jako zápas o tuto mši.”

Příští den zůstala obloha dokonale čistá, neukázal se už ani mráček. Tento úkaz však nebyl jediný, se kterým jsem se tam setkala. Nevysvětlitelné pro mne byly i drobné kapky, které na mne v nelidském vedru dopadaly z dokonale čistého nebe a byly velice osvěžující. Chladily jako malé kousky ledu.

Setkání pod platanem

Příští den jsem potkala staříka v parčíku nedaleko náměstí.

“Tak co,” zeptal se, když jsme se pozdravili, “ještě pořád jsi ve fázi “co kdyby?”

“Myslím, že jsem pokročila o kousek dopředu,” řekla jsem a vyprávěla jsem mu zážitky z minulého dne.

“V té zvláštní bouři, která se připravovala po tři dny, jsem viděla něco víc, než běžný přírodní úkaz. Působilo to na mne dojmem zápasu dvou mocných sil.”

“I já jsem to pochopil jako střetnutí dvou inteligencí.”

“Cítila jsem to také tak, ale když se to vysloví, nezní to moc duchaplně.”

“Uvědomuji si to, ale zde je všechno jiné. Ti, co sem přijedou, opouštějí na určitou dobu běžné každodenní starosti a tak jim neunikne, když promluví Nebesa.”

“Všude jinde by to byla bouřka, nad kterou by lidé pouze zakroutili hlavou a tím by to končilo. Zde je to chápáno jako šarvátka mezi nadpozemskými silami.”

“Nediv se tomu tolik. Zde se Dobro s velkým D dotýká země a v patách mu je Zlo s velkým Z.”

I když jsem byla svědkem té zvláštní bouřky, i když jsem to brala jako mladík, který mne oslovil, můj rozum se vzpíral. Byl to přírodní úkaz a já jsem byla v rozpacích, protože můj mozek se bránil jinému, než přirozenému vysvětlení.

“Odmítáš možnost, že Bůh nás občas osloví přímo?”

Nic jsem neodmítala a nic jsem nepřipouštěla, protože můj rozum a cit byly rozdvojeny.

“Netrap se otázkou, co to bylo za bouřku a jestli jsi byla, či nebyla svědkem něčeho nadpřirozeného. Je to věc víry. V tomto případě to navozuje představu, že někomu opravdu záleží na tom, aby se tady nekonal mše k uctění Matky Boží. Že to byla nepatrná ukázka gigantického zápasu mezi Dobrem a Zlem, mezi Marií a jejím protivníkem, ve které si Dobro prosadilo svou a Marie zvítězila.”

Pomyslela jsem si, že kdybych toto vyslovila před někým nezúčastněným, tak si zaťuká na čelo.

“Pochopil jste to jako zápas mezi nejvyšším dobrem a zlem. Uměl byste obecně vymezit pojmy dobro a zlo?” zeptala jsem se.

Staříka má otázka nezaskočila.

“Žijeme v relativním světě,” řekl, “a tak vše, co si pod těmito pojmy představujeme, je relativní. Když před několika staletími ukradl chudák bochníček chleba, aby nasýtil své děti, bylo to nazváno zlem, které bylo vykoupeno větším zlem tím, že mu usekli ruku a mysleli si přitom, že je to správné.”

“Možná to v té době správné bylo,” řekla jsem, ale vyznělo to spíše jako provokace.

Stařík se jen uchechtнул.

“Dnes když šikovně ukradneš miliardy a tví obhájci prokážou, že jsi je nechtěla ukrást, že se to stalo nějakým nedopatřením, omylem nebo naivitou, tak nebudeš odsouzená ani do vězení a nebudeš muset ty miliardy vrátit. Stát si je jen odepíše jako ztrátu. Jak chceš v tomto chaosu vymezit pojmy dobro a zlo? Dnes ani tolik nejde o dobro a zlo, ale o to, kdo je v soudním případě silnější, kdo si udělá lepší reklamu. Advokát nebo státní zástupce? Zdá se, že nejsilnější jsou peníze.”

Z tohoto hlediska to opravdu nebylo možné posoudit.

“Přesto to zkusím,” řekl po chvíli stařík, “ale někdy jindy. Pro toto téma musíme zvolit jinou rovinu. Rovinu, kde je v těchto věcech pořádek, kde platí, že jedna a jedna jsou dvě. Dokončíme však naše povídání o víře.”

“Mnoho lidí chce být neutrálních, přičemž si myslí, že neutralita je ateismus,” řekla jsem.

“Není tomu tak. Opakem víry v Boha není nevíra, protože nevíra je opět jen víra, že Bůh neexistuje, a chceme-li být důslední, tak by to znamenalo, že pokud není vládcem vesmíru velký Duch-Bůh, je jím hmota.”

Takto vyslovená myšlenka zněla podivně, i když jsem mu rozuměla.

“Je to spletité, ale pochopitelné,” přisvědčila jsem. “Materialisté se otázkou vládnutí ve vesmíru nezabývají. Pro ně je prvotní hmota, ze které se všechno vyvinulo. I naše myšlení je podle nich dílem vývojového procesu hmoty. Zatím nezkoumají ani to, co bylo impulsem pro spuštění vývoje. Proto nepotřebují ani Boha, ani Satana, ani nebe, ani peklo.”

“Opakem Boha není ani Satan, protože Bůh stojí vysoko nad ním. Nejsou ve stejné rovině, aby se mohli poměřovat. Satan je jenom ten, který zkouší ničit Boží dílo, ale byl stvořen. Nikdo neví, jestli může být nějaký opak Boha. Pokud ano, tak je to snad jen ta všeničivá, ledová a vše pohlcující temnota z mé pohádky. Nesčetněkrát v životě se rozhodujeme a obvykle nás nenapadne, že se rozhodujeme mezi světlem a tmou, černou a bílou, směrem nahoru a dolů, mezi hmotou a duchem. Neexistuje žádné neutrální pole, ve kterém bychom se mohli pohybovat a růst. Žádné pole, kde by nebylo Dobro či Zlo, Bůh nebo Satan.

Atheismus není neutrální, ani ne zcela nevinný. Je to prostor, kde už bílá není dokonale bílá, ale postupně a snadno nabírá tmavý odstín.”

Než jsem stačila poslední větu domyslet, stařík pokračoval:

“Bůh je jeden a je velmi vysoko. Vše ostatní ve vesmíru je mnohem níž.”

“Říkáte to, jako byste o tom byl skálopevně přesvědčen. Jako byste neměl vůbec pochybnosti,” namítla jsem.

“Pochybnostem se nevyhneš, ale po každé pochybnosti přijde v nějaké podobě odpověď na tvé otázky... pokud ovšem neutlumíš svou vnímavost,” dodal a hned pokračoval:

“Když nás Bůh stvořil, znal pokušení, která na nás budou číhat, a proto vložil do naší mysli schopnost rozeznat dobro od zla, ale i schopnost vzepřít se. Na rozdíl od zvířat máme vždycky možnost volby. Zvířeti velí hlad a strach, my se však můžeme ve vypjatých situacích zachovat jinak než zvíře. Jak se rozvíjí náš duch, rozvíjejí se i tyto schopnosti. Jistě, jsou síly, které s námi chtějí manipulovat, my však máme možnost vzepřít se. Posílí nás, když se umíme podívat dál, když nepodlehne okamžitému impulsu, když nepodlehne instinktu. To je úděl zvířat. My můžeme dohlédnout, co je nám i našemu rodu ku prospěchu a co nás naopak zavádí do slepé uličky, do bezvýchodné situace. Jen málokdo si uvědomuje, že naše zlo jednou dopadne i na naše potomky. Odpovědnost nemáme jen sami za sebe, ale z velké části i za ty, kteří přijdou po nás.”

“Mluvíte teď o dobru a zlu nebo o kázni?”

“To spolu přece souvisí.”

Nebylo lehké srovnat s ním myšlenky, které na mne chrlil jako automat.

“Jak rosteme,” pokračoval stařík ve svých úvahách, “tak stále lépe rozeznáváme dobro a zlo až do těch nejjemnějších odstínů. Je to podobné, jako barevná škála. Necvičené oko rozezná méně odstínů zelené, nežli oko malíře. Tak je tomu i s dobrem a zlem... A o to možná v našich životech jde. Poznat pravdu, poznat ji co nejlépe, a řídit se jí.”

“Proč jsme se potkali?” zeptala jsem se.

“Ani to nevím,” odpověděl, “ale možná se někde potkaly naše myšlenky a letěly kousek spolu stejným směrem. Tak jsme se teď potkali i my dva.”

Nepoznala jsem, jestli to řekl v žertu nebo jestli to myslel vážně, ale na tom ostatně nezáleželo.

“Nazval jsem tě Martou,” pokračoval, “taková je tvoje současná životní situace, ale to není celý tvůj život. Cítím, že tvůj rozhled dosahuje daleko za tvou rodinu a tvé starosti se netýkají jen tebe a tvé rodiny.”

Měl opět pravdu. Měla jsem a mám starost o dění ve světě, protože i já, i mé děti jsme součástí této civilizace, která se rychle vyvíjí a někam směřuje, aniž bychom věděli kam. Vedle velikých možností je před námi i propast. Budeme se jí umět vyhnout...?

“Jsi připravena otevřít jedny z těch dveří a vstoupit?” zeptal se a jeho živé oči mne pozorně zkoumaly.

“Myslím, že ano,” odpověděla jsem.
“Jsi připravena překonat strach, který tě svazuje?”
“Snad za nimi není výtahová šachta a já neudělám krok do propasti,” řekla jsem a tázavě jsem se na něj podívala. On mi však neodpověděl.

Čtvrtá adorace

Večer začala adorace jako obvykle a já jsem se posadila pod mimózu. Po chvíli jsem uviděla staříka, který se na mne usmíval.

“Jak je to doopravdy s těmi dveřmi?” zeptala jsem se, když jsme se setkali, “je to jen fikce nebo jsou skutečné?”

“Zabýváš se nepodstatnými věcmi. Důležité je, co ti to přinese.”

“Co mi to přinese?”

“Ptáš se pořád jak dítě,” pokáral mne, “přece víš, že uvidíš to, co budeš chtít vidět. Čeho si všimneš a jak to ve své mysli zhodnotíš. Když dva sledují totéž, nikdy to není totéž.”

Pochopila jsem, že z něj pořádnou odpověď nevydoluji, on však své strohé pokárání zmírnil:

“Za dveřma můžeš uvidět cestu, po které se ubíráme, ale nevím, co uvidíš. Nejspíš to, co tě nejvíc zajímá.”

“Snad tři cesty, když jsou troje dveře.”

“To nevím. Já vím jen o jedné cestě. Jedné široké stopě, na které je mnoho vítězství i mnoho krve, také bloudění a třeba i nekonečné chození v kruhu, ale i vytoužený cíl.”

“Které dveře mám otevřít?”

“Které chceš.”

“Copak máme nějaký vytoužený cíl?” zeptala jsem se.

“Já jsem řekl vytoužený cíl?”

Přikývla jsem.

“Zkusme se zamyslet,” řekl vážně, “jak je to s vytouženým cílem. Co následuje, když doběhne závodník úspěšně do cíle?”

“Nevím, asi má radost.”

“Jak dlouho mu ta radost vydrží?”

“To je různé,” řekla jsem, “nejspíš do té doby, než ho začne hlodat nějaká další touha po medaili.”

“Vytýčí si tedy nový cíl, na který se připravuje. Je to tak?”

“Asi ano.”

“Pak se situace opakuje, ale zkusme jiný příklad. Člověk si postaví dům. Tím dosáhne cíle, který si stanovil. Co následuje?”

“Jistě veliká radost, ale ta trvá jen kratičce, protože to není konec,” uvažovala jsem, “dům je potřeba zařídit nábytkem a koberci, potom upravit okolí a vysázet zahradu. Dům znamená nekonečnou práci.”

“Ano, tak to opravdu je. V životě postupujeme od jednoho cíle ke druhému a všechny ty malé a někdy i velké cíle nás vedou životem. Nežijeme však kvůli všem těm cílům, i když je štěstí, že je máme. Jsou to jen pomocníci na naší životní cestě. Důležitá je cesta sama. To, jakým způsobem po ní jdeme. Jak těch jednotlivých cílů dosahujeme a co to s námi udělá, když jsme jich dosáhli. Jestli těm, kteří s námi spěchají a třeba i závodí stejným směrem, podtrhneme nohy nebo se naopak zastavíme, abychom podepřeli toho, kdo upadl. Jestli se zamyslíme nad tím, komu jsme splněním svého cíle prospěli a komu ublížili nebo jestli propadneme pyše...Cíle nejsou to podstatné, podstatná je cesta. To, jak jdeme životem.”

“Dovolím si zpochybnit vaše tvrzení,” řekla jsem a stařík zpozorněl.

“Co když si někdo stanoví jako cíl, že nebude líný, či přestane lhát nebo pít alkohol nebo něco jiného, co zlepší jeho povahu? To nejsou cíle? Nebo jsou to jen sobecké cíle?”

“Ne, jistěže ne. Všichni se pokoušíme o zdokonalení sebe sama, ale naše výchozí pozice je různá. I k těmto cílům vede cesta, která o takovém člověku vypovídá. Nemůžeme soudit nikoho. Do srdce nám vidí jen Bůh. Jen ten nám může klást otázky, až budeme opouštět tento svět.”

“Budou vůbec nějaké otázky?” zeptala jsem se. “Co když je smrt tečka, za kterou není nic, vůbec nic?”

Stařík se na mne přísně podíval a nevěřicně zakroutil hlavou.

“Netušil jsem, že je to s tebou tak zlé,” řekl, “myslel jsem si, že věříš v Boha i v život. V život, který roste, proměňuje se, ale nekončí. Jsem si jist, že budou otázky, až překročím hranici tohoto života. Jsem si tím tak jist, jako tím, že se má osobnost skládá ze dvou složek. Zažil jsem, když se má duše oddělila od mého těla a tehdy jsem mnohé pochopil. Ať ti povídá kdo chce co chce, buď si jistá, že otázky budou.”

Stařík byl doopravdy rozhorlen a dodal:

“Oba víme, že někteří z těch, co prošli klinickou smrtí, vyprávěli neuvěřitelné věci o posmrtné cestě jejich duše, ale víme také, že se vždy najdou pochybovači, kteří zpochybní cokoliv, tedy i to, co sami nezažili. Je však na tobě, aby sis vybrala, čemu uvěříš, protože ti vševědoucí dobráci nenabízejí také nic jiného než jen víru-nevíru ...”

“Trochu jim křivdíte,” namítla jsem, “oni jdou nejdřív cestou poznaného. Teprve až vyčerpají možnosti známého, tak váhavě připustí bezradnost.”

Přestože tak moc povídal, nebylo to obtěžující. Ráda jsem ho poslouchala, i když jsem občas oponovala.

“Rozhodující bude,” pokračoval, “jak jsme sami vyrostli. Jestli jsme se dokázali poprat s tím, co nás zotročuje, jak jsme posílili vlastní ukázněnost. Jaký byl náš vztah k ostatním lidem, kolik je lásky v našem srdci a jestli jsme jí dovolili, aby řídila náš život. Zkoumány budou především pohnutky našich činů, proč jsme to nebo ono dělali, protože pohnutky jsou rozhodující. A pak také schopnost vytrvat v dobrém... Toto se ovšem nedá povídat lidem zahleděným do požitků tohoto světa. Ti takový názor odmítnou, protože si stanovili hranici, kam až chtějí dohlédnout.”

“Mluvíte o těchto věcech, jako byste to věděl, jako kdybyste to prožil,” řekla jsem a snažila jsem se přitom, aby to nevyznělo jako výtku.

Stařík po krátkém odmlčení dodal spíše pro sebe:

“Nevím to, ale věřím. A má víra není neopodstatněná. Něco jsem také prožil... Jaký by mělo smysl všechno naše odříkání, kdyby to končilo tečkou?”

“Kam chtějí dohlédnout ti, co nepotřebují k životu Boha?”

“Teď jsem o tom mluvil. Nechtějí vidět za hranici tohoto pozemského života.”

Byla to pravda. Myšlení věřících lidí a těch, kteří jsou plně oddáni pozemskému životu, se ubírá různými směry.

“Tak je to u jednotlivce, ale co celá společnost?”

“Společnost se skládá z jednotlivců. Jací jsou jedinci, taková je i společnost. I když se lidé rozvrstvějí podle postavení na společenském žebříčku, rozhodující je vnitřní hodnota každého z nás. Všichni nějak přispíváme k celkovému obrazu společnosti... V současnosti jednotlivci nevěří v Boha, tak se vytrácí víra z celého národa. Jako kdyby byla vysávána...”

“Myslíte, že jsme horší, než byli lidé ve starověku?”

“Ne, to snad ne. Méně nás svazuje strach, ale jsme lehkomyšlnější. Lehkomyšlnost není nevinná. Je nebezpečnější, než jsme ochotni si připustit.”

Stařík se zahleděl do svých myšlenek a já jsem měla čas pozorněji si ho prohlédnout. Představila jsem si ho jako pěstěného elegána v bílém nebo tmavém obleku, pak jako sportovce ve svetru a s tenisovou raketou v ruce. Má fantazie z něj udělala lva salonu s elegantní kráskou po boku. Výsledek těchto pomyslných proměn byl šokující. Nic z toho nemělo vůbec žádný význam, protože stařík, to byly oči... Oči, které pluly v určité výšce nad zemí a vyjadřovaly úžasnou škálu citů, pocitů i vjemů, které zaznamenaly. Kdybych chtěla věnovat jednu kapitolu staříkovi, byla by to kapitola o jeho očích, protože vše ostatní vedle nich zanikalo. Byly úžasně proměnlivé a to nejen v intenzitě barvy. Když ztmavly, objevily se v nich jiskřičky žáru, aby se vzápětí proměnily ve studánky nevinnosti. Uměly se usmívat šibalsky, ale také tak, že úsměv obsahoval i skrytý smutek. Dokázaly ztvrdnout v přísnost, která byla vystřídána proudem hřejivé energie. Oči vždy pozorné, plné zájmu, téměř vždy laskavé a dokonale odrážející srdce jejich nositele. Stařík, pro kterého byla slova hrou, nepotřeboval ústa k mluvení, protože tuto roli uměly zastat jeho oči... Byl v nich

soucit i pochopení, ale i osamělost ducha, který si razil svou cestu sám v jiné úrovni, nežli většina lidí.

“Jak je to s celospolečenským cílem?” vrátila jsem se k tématu, a tím jej vyrušila z rozjímání. “Existuje něco takového? Má někdo představu, kam až může lidstvo dojít?” zeptala jsem se.

“Jedním z celospolečenských cílů je například mír a bezpečí. Pokud člověk přežije všechny ty strašné zbraně, co si na sebe vymyslel a přežije i další vědecké objevy, může nastat na Zemi určitý relativní klid. Svět bez válek snad možný je, k tomu mohou lidé dorůst...”

Udivovalo mne, jak jej žádná moje otázka nezaskočila.

“Dalším cílem je posílení spravedlnosti,” pokračoval po krátké pauze, “odjakživa toužíme po spravedlnosti. Chtěli bychom spravedlivou společnost, která by zajistila šťastný život pro všechny. To je také jeden cíl, to však v tomto relativním světě, kde má každý svou pravdu a svou představu o spravedlnosti, kde se střetává tolik zájmů, je možné jen ve velmi omezené míře.

Potom je to blahobyt, odstranění nemocí a prodloužení života až na dobu tak dlouhou, že to bude považováno za nesmrtelnost. Zapomínáme však, že každá mince má svůj líc, který se nám líbí, ale i rub, o kterém nechceme přemýšlet. Přitom ten rub je stejně rozhodující pro vývoj společnosti, jako ten líc.”

“Povězte mi něco o rubu, který nechceme vidět.”

“V tomto případě je to úbytek obyvatelstva. Děti se budou rodit jen v omezené míře a možná jen do určité doby.”

Napadlo mne, že lidské tělo by se muselo chemicky změnit, aby si člověk prodloužil život třeba na tisíciletí. Nejspíš by se musel jinak stravovat a jinak žít, ale to bylo téma na velké zamyšlení. Chtěla jsem znovu vyslovit otázku o konečném cíli lidského snažení, ale človíček rozvíjel své úvahy sám a spíše pro sebe.

“Když vykročil člověk na cestu poznání, nestanovil si žádnou metu, kam až by chtěl dojít. Ne, žádný velký konečný Cíl na tomto světě neexistuje a je zhola zbytečné pachtit se za tím, abychom jej našli. Náš výhled na tomto světě je omezený a tím jsou omezené naše možnosti i cíle. Krok za krokem prosvětlujeme tmu, která je před námi a vždycky vidíme jen na vzdálenost jednoho nebo několika kroků. Dosáhnout konečného cíle by znamenalo zastavit se. Umíš si představit tu bezradnost, kdyby člověk nevěděl jak dál? Pokud by tento stav přežil, tak už by to nebyl život, ale jen přežívání a zřejmě i pozvolné umírání. Život je přece pohyb a boj a vývoj, který směřuje do neznáma. Pro nás je budoucnost neznámá.”

Bylo logické, co říkal, ale já jsem to stačila vnímat jen letmo, protože hned pokračoval:

“Ale pozor. Tuším velký Cíl. Přesněji řečeno tušíme. Máme jej zakódován v sobě. Jistě je ve své velikosti jednoduchý, prostý, ale těžko dosažitelný, jako všechno veliké. Ten velký Cíl, jehož malý obrázek můžeme najít ve svém srdci, je zatím mimo nás. Zná jej ten, kdo nás postavil na startovní čáru.”

“Myslíte Boha?”

“Ano. Ten ví přesně, proč jsme se narodili tady na Zemi a kam až máme po cestě poznání dojít, i to, kam nás to zde na Zemi dovede.”

“Víte o tom něco?”

Stařík se usmál a pak odpověděl:

“Ne, nevím, představu však mám. Byl nám dán život a dostali jsme i pravidla jak žít, abychom mohli přežít. Cestu, směřování, nám ukázal svým životem, smrtí i tím, co následovalo, Ježíš Kristus.”

“Máte na mysli z mrtvých vstání?”

“Jistě. Život nás vede tímto směrem. Vede nás tak, aby v nás duch zvítězil nad hmotou. Abychom tady na Zemi třeba i drobnými krůčky v interakci s ostatními lidmi postupovali dopředu a spojovali se s Duchem a tak rozšiřovali duchovní síť. Tím usilujeme o budoucí životní podmínky... Aby náš život pokračoval někde jinde v podmínkách, které nám umožní růst.”

“Růst?”

“Ano, růst našeho ducha cestou poznávání.”

“Jak chápete výraz “sjednocení s Ježíšovou Cestou?”

“Žít tak, jak žil On. Žít podle toho, co nám řekl. On je nám příkladem od prvního okamžiku až po ten poslední. Svým životem i svým učením. On svými činy ani myšlenkami nikdy nevstoupil do Satanova území.”

Opět rébus, ale nechtěla jsem přerušovat nit jeho úvah. Třeba mi větu o Satanově území vysvětlí později.

“Skutečný život je hledání,” pokračoval, “vše ostatní je jen přežívání. I když mnoho bloudíme a mnoho se proviňujeme, život nás ve skutečnosti vede jen jedním směrem. Ať se sebevíce bráníme, ať sebevíce trucujeme, odmítáme Boha, věřím, že Cesta, ta světelná Cesta si nás dříve či později, možná po mnoha utrpeních, najde, a vyzve nás, abychom na ni vstoupili.”

“Tady tuším veliký idealismus,” namítla jsem.

“Možná,” odtušil s úsměvem, “stejně však věřím v čistý plamen, který zažehne očistné plamínky v našich srdcích a spálí nánosy balastu a zla, které vytvořily clonu na našich očích a my nevidíme Pravdu, tím ani Cestu a netušíme, co znamená slovo Život. Až prohlédneme, tak pochopíme a budeme šťastnější.”

Znělo mi to příliš pateticky.

“Počkejte,” zarazila jsem tok jeho myšlenek, “to je moc teorie a mnoho slov s těžko pochopitelným obsahem. Proč jsme tady na Zemi? Tím viditelným růstem, který je navíc mimo člověka i když to člověk vytváří, je věda a technika. Ty rostou díky úsilí, které do nich člověk vkládá a člověk jich také využívá ve svůj prospěch. Toto, právě toto je naše viditelná cesta, cesta pokroku a té se také držíme. Věda a technika se mění, narůstá, zlepšuje naše životní podmínky i prostředí, ale roste také člověk? Je dnešní člověk ve své podstatě jiný než člověk z doby Abrahámovy nebo ještě lépe než člověk cromagnonský? Mluvíte o Cestě s velkým C. Naše cesta je věda a technika. Mluvíte o Pravdě s velkým P. Pravdu

o přírodě, vesmíru i životě postupně odhalujeme. Ale jak je to s životem s velkým Ž? Máte o tom představu?”

“Ano, mám, ale to si nechme na jindy.”

“Aspoň mi krátce povězte, proč jsme vlastně tady na Zemi.”

“Naším úkolem je stoupat. Nejen tak, že budeme využívat techniku, která nám slouží, ale že porosteme vnitřně. Věda rozšiřuje naše poznání a technika nám usnadňuje život, ale jsou to jen pomůcky na naší životní cestě, které nám poskytují více svobody. K čemu jí využijeme, je na nás.”

“Upřesněte pojem vnitřní růst.”

“Jak bych to jen řekl? Představ si, že každý máme v sobě světlo. Sice je nevidíme a technické přístroje je nezaznamenávají, ale ono přesto existuje, přesto svítí. Ten plamínek však není u všech lidí stejný. Má různý jas a mnoho barev. A podle toho nás Bůh rozlišuje. O ten plamínek jde jak Bohu, tak ďáblovi.”

“Opět metafora.”

“Ne, žádná metafora, toto je skutečnost. O kvalitě toho světla, o jeho intenzitě i kráse rozhodujeme my sami způsobem svého života. Smyslem života je duchovní rozvoj. Rozvoj toho světla. Aby bylo intenzivnější a krásnější. Když naše tělo umírá, to světlo přetrvává. Čím je jasnější a krásnější, tím snadněji stoupá vzhůru. Když je zatížené mnoha kaly, tak pochopitelně ztrácí jas a klesá. Kam, to víš. Když je nevýrazné v důsledku nezájmu a možná i nevíry, tak je asi i těžko zařaditelné a tím i ohrožené blouděním.”

“Mluvíte o duši?”

“Mluví o duchu.”

“To není totéž?”

Stařík se zamyslel a po chvíli řekl:

“Myslím, že ne. Kdo viděl anděla, neviděl světlo, které se šíří všemi směry a jež nelze definovat, ale bytost, která měla podobu. Měla tvar, i když z něj možná světlo vyzařovalo. Tvar je spojen s hmotou.”

“Nebo se světlem,” namítla jsem, “film, který sledujeme, jsou také jen světelné obrazy. Nebo kužel světla z baterky, či laserový paprsek, ten je přesně orientovaný.”

“Vidíš, teď jsi mi nahrála přímo na smeč. Promítaný film by nám nic neřekl, kdyby nebylo plátno, na které se promítá. Film můžeme vidět až na plátně, které zastaví a odrazí světlo. Pro film je důležité plátno. A paprsky z baterky, či jiné světlo vidíme jen díky vzduchu, na kterém se zachycuje. Vzduch je také hmota, ale tak řídká a tak jemná, že ji zpravidla nevidíme. Může být něco i v oblasti hmoty, co je zatím mimo naše poznání.”

“Co je duše?”

“Svou představu mohu vyjádřit jen příkladem.”

Prosebně jsem na něj pohlédla.

“Drahokam ducha uložený v nejjemnějším safiánu, světlo lampy oddělené od tmy cylindrem, světlo v žárovce.”

“Žárovkou nebo tím safiánem je snad naše tělo, které na rozdíl od duše vnímáme.”

“Kdyby to bylo tak jednoduché,” povzdechl si stařík. “Naše tělo není jen schránkou. Určitě ne tou velmi jemnou. Možná je vnějším snadno definovatelným obalem. Je i bojištěm a současně bojovníkem v zápase duch versus tělo a nám oběma, tedy tobě i mně, jde o to, aby v tomto boji zvítězil duch. Aby duch ovládal tělo a tělo se podřídilo duchu. Aby tělo bylo dobrým sluhou a ne pánem nad naším vědomím.”

Napadlo mne, že o to jde možná i Bohu, že to je ten cíl, pro který žijeme na této planetě. Nahlas jsem se však o tom nezmínila.

“Co by se stalo, kdyby to bylo naopak?”

“Duch si žádá,” řekl po krátké úvaze stařík, “a tělo si vynucuje. Vynucuje si nutkáním. Zamysli se, jak je to třeba u lidí, kteří jsou nebezpeční ostatním. Třeba u pedofilů.”

“Vy tedy věříte v existenci d’ábla?” vrátila jsem se v myšlenkách o kousek zpět.

“Ovšem. Pokud věřím, že vývoj se odehrává v zápase dvou opačných sil, musím věřit i v d’ábla.”

“Slovo síly nenavozuje konkrétní představu.”

Jsem křesťan a můj Bůh je osobní. Osobní je i d’ábel a má jméno Satan.”

“Jestliže cesta určuje směr vývoje,” řekla jsem, “měli bychom se ptát, kam nás vede ta naše společná. Jestli jen nebloudíme. Žijeme v období velikých proměn. Nové objevy nás ženou dopředu takovou rychlostí, že se nestačíme ani ohlédnout a zamyslet se nad tím, co za námi zůstává. Morálce, která by měla hlídat všechny naše kroky, se vzdalujeme. **Co se stane, jestli lidé úplně zapomenou na Desatero, na tu základní mravní normu? Co se stane, jestli nebude respektováno ani v zákonech?**” zeptala jsem se.

“To už se děje, ale třeba najdeš odpověď za dveřma.”

“Musím tam vstoupit sama?” zeptala jsem se.

“Ano. Neboj se, však pochopíš, co máš pochopit. Důležitý je jen zájem.”

“Když překročím některý ten práh, vrátím se?”

“Bojíš se rizika a možná i poznání, ale vrátíš se,” ujistil mne stařík vážně, “ale pamatuj, že chceš znát odpověď na otázku, co se stane, jestli...”

Zapomněla jsem na staříka i na otázku, položila ruku na kliku prvních dveří a otevřela jsem.

Na vrcholu hory

Na vrcholu hory seděl stařec a unaveně pohlížel na cáry rudých mraků pod sebou. Vypadal, jako by vystoupil ze starého obrazu. Vzduch byl těžký, hustý, lepkavý. Stařec přehlížel obrovské dílo zkázy a byl z toho velmi smutný. Cítil, jak se jeho srdcem šíří nesnesitelná bolest a rozhořčení na člověka, toho titěrného

tvorečka, který dokázal takto zničit tuto krásnou planetu. Byl unavený a velmi toužil po klidu.

“Kde se v nich vzalo tolik zloby, chamtivosti a neodpovědnosti?” pomyslel si. Jak mohli být tak lhostejní ke všemu, co jsem vytvořil? Proč toto lidstvo spěchalo takovým tempem do záhuby?”

Cítil nekonečnou a nesnesitelnou bolest nad zmařeným životem, nad zmařeným dílem, které On stvořil a teď je viděl takto zničené.

“Je to tak těžké, tak velice těžké,” pomyslel si, “dal jsem jim všechno. Nádhernou přírodu, která jim zajistila vše, co potřebovali ke šťastnému životu, i zákony, jejichž dodržování by jim zajistilo ráj na zemi, oni si však vytvořili peklo.”

Stařec se rozhlédl po zničené krajině a tento pohled mu prohloubil ránu v srdci.

“Položil jsem je do krásné kolébky a co z ní udělali? Dal jsem jim ducha tvořivosti a svobodnou vůli, aby tyto vlastnosti využili k rozvoji života na této planetě a jak jich využili? Mohli vytvořit tolik dobrého a toto je výsledek jejich tvořivosti. Titěrní, malicherní tvorečkové! Nepochopili vůbec nic z jeho záměru. Nepochopili nic o životě. Měli jen neobyčejnou schopnost ničit. Ze mne, Tvůrce, udělali strašáka pro slabé a pro mou větší slávu páchali zločiny. Jaká ohavnost!”

Stařec se zachmuřil a bezděčně prohrábl štíhlými sukovitými prsty vousy, které mu spadaly jako stříbrný vodopád až do pasu.

“Pýcha je zaslepila tak, že se mi chtěli rovnat, dosáhnout mé velikosti! Blázni, kam šlápli, tam tráva nerostla. Jak rád bych jim odevzdal vládu nad touto planetou, kdyby dokázali překročit hranici zla, malichernosti a hlouposti. Co po nich zbylo? Zkažená voda i půda, místo vzduchu kouř, rumišťe a spálenišťe.”

Úvahy se odvíjely jak film a byly čím dál bezútěšnější. Bezděčně vyndal z pláště kus chleba, aby jej rozdobil ptákům. Náhle si však vzpomněl, že ptáci už vlastně nejsou.

“Ach ptáci!”

Byli nejskvělejší ozdobou tohoto světa a první doplatili na tvora, který chtěl být pánem světa. Potřebovali klid, slunce a čistý vzduch.

“Moře modrého vzduchu,” řekl si tiše.

Stařec schoval skývu do oděvu a smuten sestupoval z hory, aby si zblízka prohlédl dílo zkázy. Kolem nohy se mu náhle něco mihlo. Ulekl se, ale vzápětí se usmál. Byla to krysa. Usedl na zem a hodil před sebe sousto. Ve skulině pod kamenem se zatřpytily dychtivé oči.

“Jen polez, stará, polez.”

Ubohý tvoreček vystrčil hlavu a číhavě se rozhlížel. Stařec neměl rád krysy, ale teď byl vděčný i za tento projev života. Zvíře hbitě uchopilo chleba a zalezlo s ním do skuliny.

“Tak vidíš, stará,” promlouval ke kryse, “ty, všemi opovrhovaná a tys to dokázala přežít. To bude nejspíš tím, že jsi lstivá, vytrvalá a máš nejméně zábran.”

Krysa zhltnula chleba a stařec jí hodil další. Byl sentimentální. Všiml si jejích lačných očí a jeho srdcem proběhl záchvěv. Do celé té hrůzy vstoupil paprsek světla v podobě dychtivých korálků krysích očí.

“No vidíš, jak si dáváš,” promlouval ke zvířeti. “Co tu budeš dělat tak sama?” zeptal se krysy, která se zabývala chlebem a jeho si už vůbec nevšímala. Hodil jí ještě pořádný kus a zbytek schoval do pláště.

“Ať nezahyneš dřív, než se budeš moci rozmnožit,” dodal ke svému štědrému gestu.

Najednou se z protější hory ozval halasný smích. V této situaci to bylo naprosto nepatřičné a starce to pohoršilo. Pohlédl tím směrem. Tam seděl na skále Jeho protivník a byl viditelně v dobrém rozmaru.

“Netušil jsem, že vedeš důvěrné rozhovory i s krysami,” řekl s úsměškem, “to by spíš příslušelo mně nežli Tvé Vznešenosti, nebo se snad mýlím?”

“Nemýlíš se,” řekl ctihodný kmet. “V této chvíli však je krysa na žebříčku hodnot výš nežli ty, je mi tedy i příjemnější nežli ty. Ona je zárodkem života, ale za tebou chodí smrt.”

“Byly doby, kdy jsem u Tebe měl výsadní postavení.”

“Ano, ale to jsi byl jiný. Nezatížený pýchou, ze které se zrodila zloba a nenávist. Ta strašná nenávist, jejímž ovocem je úděsná zkáza, kterou teď oba pozorujeme. Co se to s tebou stalo? Patřil jsi mezi mémi anděly k nejkrásnějším a podívej se, jak vypadáš teď. Vždyť jde hrůza už jen z pohledu na tebe, Satane.”

“Tak i toto tě trápí, to jak vypadám?” řekl pobaveně Satan, vyskočil a zakřepčil na skále, na které před tím seděl.

“Tvůj vzhled je obrazem tvého nenávistného srdce a právě to mne trápí. Miluji tě, tak jako miluji všechny své stvořené děti a bolí mne, že si libuješ ve zkáze a ničení. Ve tvých stopách jde jen zmar a smrt.”

“Miluješ nebo nenávidíš? Je to láska nebo nenávist, co ke mně doopravdy cítíš? Nebo ještě lépe, láska a nenávist?”

Tyto otázky zranily starcovo srdce, ale odpověděl.

“Láska a bolest a ty to dobře víš,” řekl, “bolest však je tak veliká, že zastíňuje lásku.”

Odpovědí na tuto upřímnost byl jen úsměšek.

“Cítíš se líp, když se ti povedlo takto zničit tuto krásnou planetu?”

“Nejde o planetu. Dobře víš, že jde jen o člověka. A že s ním bylo zničeno i to ostatní, to už se nedá nic dělat. Jinak to ostatně nešlo,” vymlouval se Satan.

“To člověka tak moc nenávidíš?”

“Je to odporná chamrad'. Nezaslouží si ani úctu, ani slitování. Hnusí se mi jeho odporné skutky.”

“A přesto ho k nim popouzíš.”

“Pozor, jenom lákám. Nemusí se nechat svést, když nechce. Ostatně nebyl jsem to já, kdo takto poničil tuto zemi. Byli to lidé sami. Libovali si ve válkách a jejich vzájemná nenávist není o mnoho menší, než ta moje.”

“Nebyla by tak velká, kdybys ji s takovým úsilím nepodporoval. Využíval jsi k tomu všech prostředků, aby se nenávist rozrostla do tak obludných rozměrů, že výsledkem je tato zkáza.”

“Jistě, vždyť z nenávisti žiju. Je to mé živobytí.”

“Ano. Propadl jsi nenávisti, tak jako lidé propadnou drogám a budeš potrestán.”

“Možná, ale stejně to stálo za to. Dal jsi člověku svobodnou vůli a dal jsi mu ducha. Bylo k popukání dívat se, co se stalo s jeho svobodnou vůlí, když jsem vstoupil do hry já. A ještě lepší bylo manipulovat s jeho schopnostmi. Přivést člověka k tomu, aby zničil sám sebe. Aby zotročoval sebe i jiné. Ty jejich vnitřní obhajoby, když zjistili, že jsou darebáci! Za to bych je zlíbal...”

Satan opět propadl nezřízenému smíchu. Poskakoval po skále, plácal se po stehnech a říčel. V jeho smíchu však nebylo nic upřímného. Když se dost vychechtal, pokračoval:

“Abys věděl, hnusili se mi. Odhaloval jsem jenom jejich nízkost. Připravoval jsem jim nástrahy, aby ukázali, jací jsou doopravdy. Víc nic. Nedopustil jsem se ničeho většího, než že jsem je pokoušel a za to mne chceš soudit? Teď aspoň vidíš, jací jsou doopravdy.”

Stařec se napřímil a v jeho očích se objevila výzva.

“Tobě nejde o člověka, je příliš malý na to, aby ses jím takto zabýval. Tvá pýcha přece potřebuje větší objekt zájmu. Je to tak?” zeptal se.

“Máš pravdu,” odpověděl Satan a postavil se na protější hoře tak, aby byl výš než jeho v ctihodného kmeta vtělený Bůh, “v podstatě mě nezajímá ta odporná nicota, to bláto, ze kterého se mi dělá špatně. Také s nimi podle toho nakládám. Mně opravdu nejde o člověka, je pro mne totéž, co je myš pro kočku, ale **Tobě** ano! **Ty** jsi posedlý tímto svým výtvořem! **Tobě** přirostl k srdci! **Tobě** chci ukázat, co je zač ten člověk! Sundej si růžové brýle a dívej se! Třeba poznáš, že nezaslouží slitování. Je to jen hlína a víc nic.”

“Vím, že mne chceš ranit, ale to není všechno. Tvá největší nenávist směřuje jinam.”

“Budiž. Přeješ si, abych to vyslovil, tak to řeknu. Mým skutečným soupeřem je Ježíš. **Jeho** jsi udělal vládcem vesmíru, **Jemu** podléhá vše živé i neživé...! Člověk však patřil mně. **Mně** propadl, **ke mně** se sám přiklonil, ale Ježíš mi ho sebral.”

“Pozor, važ svá slova. Nesebral, ale svým utrpením vykoupil. Nemohl jsem se už dívat na to, jak na Zemi pěstuješ nenávist a zmar. On je tvou přesnou protiváhou. Ježíš vždycky šířil jen lásku. Každý jeho čin se mění v lásku, tak jako ty vše proměňuješ v nenávist. Ježíš na sebe vzal ten úkol i když věděl, jaké je výkupné. Věděl, jakým utrpením bude muset projít.”

“Nemusel trpět a mohl mít Zemi i s člověkem, kdyby přede mnou sklonil svou hlavu,” řekl Satan, “kdyby se mi poklonil. Kdyby uznal mou převahu, nemusel mít zkřiven ani vlas na hlavě.”

“Tak dost! Už ani slovo! Nadešel čas tvého trestu, zmizni mi z očí.”

“Jen jedno ti ještě povím. Ježíš je král, ale lidé se stali mými otroky. A otročili mi dobrovolně a rádi. A jak se přitom bavili! Na tebe dávno zapomněli. Necítili se být tvými dětmi, nemáš tedy čeho litovat, že tu nejsou.”

Velebný kmet uhodil holí, o kterou se opíral, do skály a pln hněvu zvolal:

“Pravím ti, zmiz!”

Jak řekl, tak se stalo. Satan opravdu zmizel. On pak rozmrzelý z tohoto rozhovoru sestupoval s hory a vzduch byl čím dál těžší a dusivější. Přišel až k lesu, který kdysi šumíval, zpíval a voněl, znamenal ochranu a obživu pro mnoho živočichů, teplo a vzduch. Obrovské množství svěžího vzduchu. Co před sebou viděl teď, mu sevřelo srdce. Stromy stály nehnutě, tiše a nebylo na nich už nic, co by mohlo šumět. Křivé, mrtvé větve trčely do stran, proplétaly se a opíraly jedna o druhou. Nic nemohlo být děsivějšího, nežli tento mrtvý les. Připomínal mrtvé město.

“Samé stvůry,” hořekoval stařec nad zničenými stromy, “jak jste byly nádherné a jaký tu byl vzduch!”

Do myšlenek se mu ještě stále pletl nehodný anděl Satan. Bůh byl v roli otce, který nemůže ani na okamžik zapomenout na své zbloudilé dítě, ale také mu nemůže pomoci, pokud k němu bloudící nenajde sám cestu.

“Závidí Ježíšovi a žárlí na Jeho matku Marii. Přece ví, že on a Ježíš jsou dvě různé roviny. I on toužil po lásce, i on chtěl být milován, ale v jeho srdci není ani stopa po lásce. Pýcha ji zničila a vydala ho na pospas temnotě. Pýcha proměnila jeho andělské srdce v žulový kámen, a proto je nešťastný a zlý,” pomyslel si s bolestí v srdci velký Otec. “Svou nenávist si pak vybíjí na lidech.”

Po chvíli přišel k potůčku, který vytékal ze skály a byl průzračný a čistý, jako před dávnými věky. Kmet poklekl, aby se napil. Voda byla chladná a chutná, takže osvěžila i jeho mysl.

Potok stékal do širokého údolí. Na jeho březích rostla ostřice s podbělem a nějakým mechem. Ta trocha zeleně dodávala údolí jakési přirozenosti. Pod kopcem stála chatrč, ke které zřejmě patřily i dvě kozy, které soustředěně spásaly ubohé byliny. Za chatou byl kousek půdy, kterou obdělávali dva lidé. Muž byl zapřažen do radlice a žena orala. Na prahu seděly dvě bledé, unavené děti. Stařec rodinu chvíli pozoroval. Ač byl na člověka rozezlen, bylo mu teskno z toho pohledu.

“Ty děti mají hlad a špatně se jim dýchá,” napadlo jej.

Přistoupil k nim a každému odlomil kus chleba. Děti ožily a pomalu uždibovaly sousto za soustem. Muž otřel radlici a posadil se i se ženou u chatrče. Tváře měli strhané únavou a starostmi. Hleděli na něj vážně, soustředěně a mlčky ho vítali. Starce ten pohled dojímal. Rozlomil zbytek chleba a podal muži i ženě.

“Tak vida ho, človíčka,” říkal si, “zůstane tady sám, opuštěný, hladový, bez naděje a přece si nezoufá. Udělá si ze života peklo, ale žije, žije dokud je to možné. Oč jednodušší by bylo ukončit toto trápení, ale on místo toho zasévá nový život.”

Tento velebný kmet, Pán všehomíra byl najednou dojatý a hrdý, že to nejlepší a nejméně dokonalé, nejslabší a nejsilnější z toho, co stvořil, dokázalo překonat sebe i samu smrt.

“Musím je poslat jinam,” napadlo ho, “do příhodnějších podmínek, tady by nepřežili.”

“Zůstaň,” zaprosila žena, “postaráme se o tebe a bude nám veseleji.”

“Musíte pryč,” odpověděl stařec, “tady nemůžete žít. Tady to opravdu nejde,” přesvědčoval jejich tázavé oči.

Zahleděl se do budoucnosti těchto lidí a viděl, že je nadějná. Tiše četl z obrazů, které před sebou viděl, ale neříkal jim všechno. Vyslovil jen to, co potřebovali vědět, aby mohli žít.

“Dojděte k moři a postavte si vor. Ten vás zanese do životadárné krajiny. O jídlo nemějte strach. Máte chléb a ten pro vás znamená život. Vydrží vám až do chvíle, kdy si upečete nový z obilí, které si sami vypěstujete.”

Oči těch lidí ožily a stařec najednou cítil, jak hněv nad zmařeným dílem ustupuje a pomalu se mu vrací chuť k práci i vůle probudit za pomoci tohoto šlachovitého človíčka znovu život. Vracela se mu naděje a s ní spousta nápadů o tom, co je třeba udělat. Cítil, jak se mu vrací tvořivá síla, která prýštila z jeho srdce jako čistý živý pramen. Ze záplavy tvůrčích nápadů ho vyrušili lidé, jejichž oči se na něj mlčky upínaly.

“Ničeho se nebojte a pracujte na obnově života,” řekl jim. “Zasévejte obilí i semena rostlin a stromů a pomáhejte i zbylým zvířatům. Pomozte i lidem, se kterými se setkáte. Jen tak se všechno změní. I v nesnázích věřte. Nedopusťte, aby vás opustila víra. Ono se opravdu všechno změní. Jednoho dne se Země opět zazelená a rozkvetne nekonečným množstvím květů. Je k tomu však třeba mnoho víry.”

“Jsi moudrý a přinášíš naději, zůstaň s námi,” zaprosila žena.

“Nebojte se, neopustím vás i když si budete myslet, že s vámi nejsem. Bůh přeče své děti neopouští.”

Naděje, kterou vléval těmto lidem, zcela zaplnila i jeho srdce a rozjasnila mu tvář. Jeho oči viděly do dálek, které lidem kolem něj zůstaly utajeny. Viděl Zemi opět porostlou zelenou pokrývkou rostlin, jak se vznáší v modré kolébce průzračného vzduchu. Viděl tisícihlavá stáda zvířat i milionová hejna ryb v mořích. Viděl motýly i ptáky, i lidská obydlí roztroušená na březích řek a v rozkvetlých stepích.

“Budou šťastní,” řekl si stařec sám pro sebe, “zůstali dobří a budou šťastní, ale musí si vybudovat ochranu. Pošlu jim někoho, kdo v nich zaseje seménko víry a bude pečovat, aby se rozrostl v košatý strom. Víra a láska jim bude přinášet naději. Víra a láska je ochrání.”

Zamyšlení nad čtvrtou adorací

Obraz se zvolna rozplýval, blednul, vzdaloval se, až zmizel docela. Zase tu byl jen ten podivný človíček v hubertusu. Tázavě na mne hleděl. Jeho oči mi připadly trochu pozměněné. Byly vědoucí a laskavé.

“Bylo to zvláštní,” řekla jsem, “viděla jsem Boha i toho Zlého.”

“Jen jejich personifikovanou podobu,” dověděla jsem se.

“Znamená to, že vypadají jinak?” zeptala jsem se.

“Bůh je mimo hmotu, je nad hmotou i nad krásou. Není pro něj rozhodující tvar. Nepotřebuje tvar.”

“Ale já jsem ho viděla,” bránila jsem se.

“Ano. Jak bych to jen řekl?... Představ si kapičku rosy, která je tak maličká, že bys ji neměla vidět ani na vzdálenost tří metrů. Přesto, když je prozářena sluncem, ji vidíš na vzdálenost padesáti metrů, i víc. Myslíš, že vidíš tu kapku?... Nikoli. Vidíš jen světlo, které dokonce ani nevyzařuje, ale svým maličkým tvarem proměňuje a odráží.”

“Byl to tedy klam?”

Stařík se zamyslel, než odpověděl.

“Ne, klam ne. Šálily tě jen oči, ale mnoho jsi pochopila.”

Měl pravdu. Pochopila jsem, že Bůh má srdce a že to srdce je veliké a vznešené a že pociťuje také bolest.

“Bůh je čirá láska. Tu vnímáme z jejích projevů, nepotřebujeme si ji představovat. Vidíme její projevy.”

“A co inteligence?” zeptala jsem se.

“Jistě... A mnoho jiného, co svým rozumem neumíme obsáhnout. Vnímáme však projevy.”

“Viděla jsem i všechnu tu hrůzu, to veliké spáleniště.”

“Myslíš, že by se něco takového nemohlo stát? Veliká zkáza na planetě není tak nemožná, jak si myslíš, co rádi strkají hlavu do písku.”

“Vím o tom, ale copak je něco takového vůbec myslitelné?”

“Překvapuje mne, že tě to tak udivuje, vždyť je to odpověď na tvou otázku,” řekl mi človíček.

“Na jakou otázku?”

“Připomenu ti ji. Chtěla jsi vědět, **co se stane, když lidé zcela opustí základní morální normy. Když nebudou pevně zakotveni ani v zákonech. Když opustí Desatero.**”

“Ta hrůza, co jsem viděla, je odpověď?”

“Ano. Na čem jiném, než právě na tomto lidé pracují po celé dvacáté století? Když vymysleli atomové zbraně, povolali na zem to největší zlo a umožnili mu, aby řádně vyrostlo a zesílilo. A když bylo dostatečně silné, začalo pracovat na ovládnutí planety. Nejhorší je, že lidé si tuto možnost vůbec nepřipouštějí a ochotně tomu napomáhají.”

“Máte na mysli Satana? Lidé povolali jadernými pokusy na svět ďábla?”

“Tak. Možná na tento impuls čekal.”

“Cožpak opravdu existuje?”

“Přece jsi jej viděla.”

“Ano, ale to byl jen hrozný přelud.”

“Přelud?” stařík zavrtěl hlavou. “Přelud možná, ale ne klam. Uvažuj. Dobro i zlo znáš ze života na Zemi. Jejich nositeli jsou lidé. Víš také, že lidé spolu neustále zápasí a že se vždy zaštiťují dobrem a spravedlností, což je samozřejmě paradox. Je celá škála intenzity těchto zápasů od sporů o kuličky na hraní až po ty nejkrutější války. I ty se vedou ve jménu dobra a spravedlnosti. Jestliže je něco takového běžné na Zemi, proč by to nemohlo být i ve vesmíru? Vesmír je jeden celek a my jsme jeho součástí. Je pošetilé myslet si, že to co je u nás, nemůže být i jinde...”

Stařík si mne zkoumavě prohlédl, nadechl se a pokračoval:

“Proč by se nemohl odehrávat zápas mezi Dobrem s velkým D a Zlem s velkým Z třeba v dimenzích, o nichž nemáme ani tušení? Myslíš, že je to tak nemožné? Dobro je Inteligence, jež stvořila vše ve vesmíru a podřídila to Zákonu a Řádu, který dává prostor především Životu. Dobro je Bůh, Dobro je Láska. Víím, zní to jako otřepaná fráze, protože slovo “láska” se nadužívá, aniž bychom chápali jeho skutečný obsah. Často si ji pleteme s emocemi, s vlastními touhami. Přitom je to to nejvyšší, to absolutní, to jediné, co promění každé zlo v páru, kterou odvané vítr. Jedině láska proměňuje a zmenšuje zlo. Bude to trvat ještě chvíli, než tohle lidé pochopí. A Zlo? To je opak tohoto všeho.”

“Už jednou jsem se vás ptala, jestli to víte nebo si to jen myslíte.”

“A já ti znovu odpovídám, že jsem to pochopil a věřím, že i ty to pochopíš. Bude ti to ku prospěchu.”

“Mluvíte o Zákonu s velkým Z a Řádu s velkým Ř. Myslíte tím Desatero?”

“Ne, to nemyslím. Desatero je nabídka pro člověka, kdežto vesmírný Zákon a Řád platí obecně. Podléhá mu vše ve vesmíru.”

“A co mi povíte o Životě s velkým Ž?”

“Život s velkým Ž je něco jiného, než jen to, co známe. My jej známe jen v té podobě, kdy je vázaný na hmotu. Známe jen pozemský život a to je jen nepatrný úsek našeho skutečného života. Život, o kterém mluvil Ježíš Kristus, je nezávislý na hmotě. Je absolutní. Chápu jej jako trvalý, věčný vzestup. Věčné rozhrnování závojų, které skrývají tajemství, přičemž se osvobozujeme od hmoty. Každým odhnutým závojem jsme o stupínek výš a je v nás více radosti i života, více ducha a méně strachu... Každým zdolaným stupínkem nás méně poutá hmota... Prostě se od ní postupně osvobozujeme. Ale vraťme se k Zákonu a Řádu.”

Asi jsem nevypadala jako člověk, který pochopil, protože pokračoval:

“Každý lístek, každá rostlinka má svou pevnou stavbu. To platí i pro minerály. Ty narůstají podle krystalické mřížky. Viděla jsi někdy pod elektronovým mikroskopem zlato?”

Zavrtěla jsem hlavou.

“Zlato se nám jeví jako amorfní, kujné, tvárné. Lze je tavit a odlévat z něj nádoby, sochy, šperky, prostě cokoliv. To je jen vnější podoba zlata. Ta vnitřní je úplně jiná. Jeho atomy mají pevnou stavbu a jsou seřazeny podle přesného plánu. Žádný z nich nevybočuje z řádu, který je zlatu propůjčen, žádný z nich nenarušuje pravidelnost této přesné stavebnice, ve které má každý atom své místo. Možná, že kdyby byly seřazeny nějak jinak, tak už by to nebylo zlato nebo by to bylo jiné zlato. Jiný kov s jinými vlastnostmi.”

“Nic na tomto světě není dokonalé, bez chybičky,” namítla jsem, “myslím si tedy, že ani zlato ne.”

“Máš pravdu. Porušení řádu, narušení této stavebnice snižuje kvalitu zlata. Předtím jsem mluvil o dokonalém, ryzím, bezchybném zlatě.”

Podivovala jsem se těmito poznatkům, ale on mi řekl:

“Kdo poznal tyto věci, kdo pronikl do tajemství všudypřítomného Řádu, nemůže si myslet, že se tak hmota seřadila sama v boji o vlastní existenci a jedinečnost. Tím bychom jí přisuzovali inteligenci a to už by nebylo tak úplně materialistické.”

“Zdá se, že za vším vidíte Ducha.”

“Ano. Prvotní je myšlenka, plán, podle něhož všechno vznikalo, vzniká, běží a vyvíjí se, a ten plán vytvořila Intelligence, ten plán vytvořil Bůh. Takto to má logiku.”

“Zůstaňme ještě okamžik u těch minerálů,” požádala jsem.

“Co tě zajímá?”

“Krása krystalů zakletá v úplné tmě uvnitř země.”

“Ty vznikají v interakci s vodou nebo ohněm. Ty nejmenší částičky - atomy jsou ve skutečnosti velice pevné. Rozložení sil v atomu určuje jejich tvar a přitažlivé síly mezi nimi je sestavují jako stavebnici.”

Zatím co mne s nadšením seznamoval s tajemným řádem přírody, já jsem myslela na chaos. Uvědomila jsem si, že když přijde zemětřesení, povodně nebo jiné pohromy, je na to člověk sám. Sám zápasí s živly, jejichž vzednutí považuje za nevypočitatelnou náhodu a na Boha si přitom často ani nevzpomene. Možná, že i ty rozbouřené živly zapadají do nějakého pořádku, který jsme nepochopili. - *Hrubé porušení řádu zvedlo stavidla a zlo se vylilo na lidi i přírodu.*-

“Je to hrozná věta,” řekla jsem bezděčně nahlas a stařík se zarazil. Zopakovala jsem mu tedy svou poslední myšlenku, on se však jen zasmál a řekl:

“Není to úplně přesné, ale vystihuje to, co jsi chtěla vyjádřit. Nelam si tím hlavu. I Zlo je velmi vysoká intelligence,” pokračoval, “ale intelligence prostá lásky, intelligence ničivá. Přivedla na svět chaos, zmar a smrt. Pronikne všude tam, kde mu to člověk umožní. Dobro a zlo jsou dvě strany téže mince. Přesto nebo právě proto nemohou být nikdy spolu, nikdy mezi nimi nemůže být smír. Pokud bude zlo silné, vždy bude proti sobě stát život a smrt, láska a nenávisť. Na Zemi slyšíme mnoho slov o lásce, ale ve skutečnosti se jen málo lidí zamýšlí, co to znamená, a proto je tak málo tohoto ušlechtilého citu. V čisté, v té nejušlechtlejší podobě je velmi ojedinělý.”

“Nejušlechtilejší podoba?”

“Ano, tu definoval Ježíš Kristus. Řekl nám, že největší lásku má ten, kdo položí život za přítele.”

“On jej položil i za nepřátele. Proč?”

Stařík se zarazil, vzápětí však odpověděl:

“Je větší než člověk a vidí dál. I v úzkosti a bolesti viděl dál.”

“Proč za nepřátele?” zopakovala jsem otázku.

“Posílil tak lásku pro všechny... A dal jim šanci, aby se vzpamatovali. Věděl, co je čeká, pokud neprohlédnou, ale oni to nevěděli. Proto za ně prosil.”

“Řekl jste mnoho slov o lásce, ale nic konkrétního. Vy víte, co je láska?”

“Každý ji prožívá v rámci svých možností... Tvou starost o děti vyvolává láska, kterou k nim cítíš. Vyšší by byla, kdybys stejnou starost pocítila i o dítě, které je ti cizí a je v nebezpečí. Ještě lepší by bylo, kdybys pro to cizí, třeba i neznámé dítě dokázala něco udělat nebo dokonce obětovat... I lásce se musíme učit.”

Znovu a znovu mne překvapovalo, s jakou jistotou mluví o tak vážných věcech.

“Navzdory tomu, že lásce se přisuzuje slepota, je to právě láska v ryzí podobě, co nám otevírá oči a ukazuje cestu. Ale kde jsme to skončili?”

“Mluvil jste o dobru a zlu jako o dvou stranách téže mince.”

“Ano, už si vzpomínám. Představují také dva konce téže cesty, dva protichůdné směry. Cesta dobra je přesně vytýčena Desaterem, které dal Bůh Mojžíšovi a také je vložil do našeho srdce. Platí i pro toho, kdo neví nic o Mojžíšovi. Člověk nemusí být příliš věřící na to, aby poznal, že tato cesta posiluje ducha, směřuje dopředu, vzhůru, k životu a já dodávám k Bohu. Zlo personifikované Satanem usiluje o přesný opak. Odvádí nás od dodržování Božího zákona, snaží se v nás potlačit ducha, probudit v nás zvíře, udělat z lidí nemyslicí zvířata. Místo řádu nastoluje chaos, libuje si ve smrti a vede k otroctví a v konečném důsledku ke smrti.”

“Počkejte okamžik,” zarazila jsem tok jeho myšlenek, “to co nazýváme pokušením Satanovým zase není tak nepříjemné. Řekla bych, že naopak je to velmi příjemné.”

“Jistě, v tu danou chvíli. Ale kam to vede?”

“Kam to vede?”

“K rozkladu a otroctví.”

“K otroctví?”

“Ano. Drogy jsou také svým způsobem příjemné, ale když si je oblíbíš, tak jim otročíš. Duch by měl tělo ovládat, ne mu otročit.”

“Přiblížil jste mi Dobro a Zlo jako absolutní hodnoty, ale jak je to s lidským zlem?”

“Satan žije z lidského zla. Je to energie, která udržuje jeho existenci. Proto pracuje na tom, aby ho měl stále dostatek. Dobré je to, co stojí proti jeho úsilí, dobré je to, z čeho se raduje Bůh.”

“To je až moc obecné. Proč Bůh nesrazil Satana bleskem, když se proti němu postavil?”

“To nevím, nejsem Bůh a nepatřím ani k jeho andělům. Můžu si o tom jen něco myslet.”

“Co si o tom myslíte?” byla jsem neodbytná.

Stařík chvíli přemýšlel a mně se vynořila otázka, proč se v jeho mozku rodí myšlenky, které jsou tak vzdálené potřebám každodenního života. Jeho “stroj na myšlení” byl určitě o mnoho složitější, než ten můj.

“Nic není samo sebou a nic není bezdůvodné,” řekl posléze. “I zlo má ve vývoji vesmíru určitý význam. Možná jako destruktivní síla, která odstraňuje to, co ztratilo opodstatnění své existence.”

“Tomu nerozumím,” namítla jsem.

“Řeknu ti to na příkladu. Když někdo postaví dům nebo vyrobí auto, má proto svůj důvod. Obojí slouží člověku. Auto i dům však jednou zestárnou. Z auta je vrak a z domu zřícenina. Pak musí přijít někdo, aby to odstranil, aby vytvořil prostor pro něco nového. A to může být i pozitivní role destruktivních sil.”

V této souvislosti jsem si uvědomila, že i naše planeta stárne a proměňuje se. Jak ji měníme? Je snad její budoucností veliké rumišťe? Nechtěla jsem tuto věc domýšlet, jedna myšlenka mi však přece jen ještě prokmitla. Dům, o který se nikdo nestará, rychle chátrá, ale dům, o který pečujeme, může vydržet staletí.

“To všechno, co tu říkáte, беру. Je to srozumitelné. Mluvili jsme však o dobru a zlu, které se týká člověka. O dobru a zlu v člověku. Proč je to tak, jak to je a ne jinak?”

Stařík jen zakroutil hlavou. “Netušil jsem, že se od tebe dočkám takových otázek,” řekl. “Vzpomeň si na příběh o Adamovi a Evě. Jeho pointa je v tom, že člověk sám sáhnul po zlu. Sáhl po poznání dobra a zla. Bůh měl s člověkem nějaký záměr, ale člověk se rozhodl jinak a tak určil svou cestu vývoje. V tom příběhu jde o poučení, že na počátku byla i jiná možnost, ale člověk si sám zvolil cestu dobra a zla a dodnes se jí držíme, i když často klopýtáme a padáme.”

“I přes to postupujeme dopředu.”

“Ano, i přesto.”

“Změní se to někdy? Změní se to dřív, než se Země promění v rumišťe?” zeptala jsem se stísněně.

“Netrap se tím. Co je dáno, je dáno, a třeba si Bůh přeje, aby člověk vyrostl k výšinám v zápase mezi dobrem a zlem... Možná je to ta nejschůdnější cesta, aby člověk poznal dobro i zlo a mohl tak vyrůst až ke svému Stvořiteli. Bytost, která zná jen jednu stranu mince, je nepoučená a může být proto oklamána. Ale to jsou jen mé nepřilíš domyšlené úvahy.”

“Chápete život jako zápas?” zeptala jsem se.

“Jistě. Svě o tom ví každé semínko, které zapouští kořínky a vrstvou země se ze všech svých sil prodírá nahoru ke světlu. Každé ptáče, které musí v pravý čas rozbít skořápku, aby spatřilo světlo světa. Zápas o život je všeobecný a vždycky vyžaduje sílu, určitou dravost a rychlost.”

Sledovala jsem jakéhosi ptáka, který v tichosti přeletěl nad našimi hlavami.

“Bylo by pošetilé myslet si, že jsme ve vesmíru jedinými bytostmi a bylo by nabubřelé považovat se za vrchol inteligence. Vesmír se může hemžit bytostmi, které nás svými možnostmi nedozírně převyšují a ty mohou být dobré, ale taky zlé a my na ně nemusíme stačit.”

“Toto je zatím oblast fantazie, ale i kdyby to byla pravda, chrání nás vzdálenosti,” odporovala jsem, i když jsem chápala, že nemluví jen o hmotných bytostech, které by na nás útočily hmotnými zbraněmi. Připadala jsem si při své poznámce tak trochu jako falešný pětník. Stařík se však ohradil.

“Pokud jsme svázáni s hmotou,” řekl, “nemůžeme se rozlétnout do vesmíru jako ptáci nad krajinou a překonat nekonečné vzdálenosti, jako to dokáže třeba myšlenka. Na to naše těžkopádné stroje nestačí. Prozkoumal už někdo, co jsou to myšlenky? Víme už něco víc než jen to, že je možné je monitorovat jako elektromagnetické vlnění?”

Nabírala jsem dech k protestu, ale stařík byl příliš rozjetý.

“I když svazujeme život s hmotou, neznamená, že nemůže být život nezávislý na hmotě, i když to nemůžeme svými přístroji prokázat. Toho, co zatím nemůžeme dokázat je určitě víc, než toho, co dokazujeme. A jak je to s inteligencí? Je opravdu v každém případě projevem života? Do nedávna o tom nikdo nepochyboval. Zatím se ještě schopnost myslet přisuzuje jen mozku. Brzy však přijde doba, kdy si o tom opravíme názor, ale i názor o vlastním mozku.”

Tentokrát jsem opravdu netušila, o čem mluví, ale on pokračoval:

“Jakým směrem se budou zdokonalovat počítače, bez kterých už se neobejdeme? Vždyť už nyní se dá tušit, že budou mít jednu více informací, než má lidský mozek a tím i větší možnost rozhodování... Je možné, že ve vesmíru jsou bytosti schopné dešifrovat a třeba i ovlivňovat energetické projevy našeho mozku, naše myšlenky. Pro ně rychlost a vzdálenosti nemusí být překážkou. Vždyť vesmír navzdory pokročilé astronomii zůstává stále záhadný, a život i po objevení a přečtení DNA rovněž... Dáme ruku do ohně za to, že někdo nám neznámý nemůže ovlivňovat naše myšlenky? Bojíme se tohoto poznání? Bojíme se toho tolik, že se vyhýbáme všemu, co by nám nabídlo nový pohled na život a na existenci vůbec?”

“Teď jste to opravdu přepísk,” řekla jsem přísně.

“Nic jsem nepřepísk. Kladu otázky sobě a chci je probudit i v tobě.”

Zarazilo mne to a v rozpacích jsem se zeptala:

“K čemu je to dobré?”

“Otázky touží po odpovědích,” vysvětloval mi trpělivě, “a odpovědi nás přibližují k pravdě. A ta je důležitá, protože nás proměňuje.”

“Chcete tvrdit, že všechno to, co mi tu povídáte, je pravda?”

“Ne, to ne. Jsou to jen otázky a když si je klademe, mohou nás postupným poznáváním přiblížit k pravdě. Tuším, že pravdu je možné složit třeba tak, jako skládáme stavebnici nebo mozaiku. Čím víc kamínků správně umístíme, tím je obraz jasnější a další hledání odpovědí snazší.”

Tento rozhovor pro tuto chvíli skončil, protože už jsme byli oba unaveni. Skončila i adorace, lidé se rozcházelí a odešel i ten podivný človíček. Opět jsem seděla na lavičce pod mimózou a přemýšlela o svých večerních zážitcích i o tom zvláštním člověku. Spát šly už i cikády a usnula i válka za obzorem. Zůstala jen noc s řídkými hvězdami a velikým měsícem, který se blížil úplňku. Tu noc jsem nemohla usnout a cítila jsem se ztracená. Nakonec jsem přece jen usnula a ráno mne probudili skřivánci a všudypřítomné horko.

Vzpomněla jsem si na staříka a na jeho slova o tom, že každý svým chováním přispíváme k nějaké válce, k nějakému násilí. Co by mi řekl? Nejspíš toto:

“Dodržujeme Desatero, to platí pro všechny. A kdo věří v Boha, ať mu důvěřuje, ať se k němu obrací se svými modlitbami.”

Představila jsem si staříkovu tvář a ta byla k mému překvapení udivená. V duchu jsem slyšela:

“No tak, přestaň se rmoutit. Jsme přece v rukou Božích. Nebo tomu nevěříš?”

Věřím, teď už věřím, ale mnohdy nerozumím.

Žízeň

Příští den odpoledne jsem prožila žízeň, jakou jsem do té doby nepoznala a později už jsem se s ní také nesetkala. Tehdy jsem si uvědomila, jak vzácná, jak skutečně životodárná tekutina je voda a jak málo si jí vážíme, jak jsme vůči ní lhostejní. Svědčí o tom znečištěné prameny, ze kterých pijí především lesní zvířata, i zkalené řeky, prostředí všech vodních živočichů. Neúcta k vodě je neúcta k přírodě a je to ve stejné rovině jako neúcta ke chlebu. Jak to však bylo s tou mou velikou žízní, po které se mi v hlavě rozsvítilo.

Ten den byl horký už od rána a brzy po poledni bylo v městečku jako v kotli. Nad údolím vanula horká bríza, která neochlazovala vzduch a nashromážděné teplo nemohlo opustit kotlinu. Zatímco místní obyvatelé popíjeli ve stínu pergol u svých povětšinou nových domů tu nejlepší kávu, jakou jsem kdy poznala, poutníci, kteří se do tohoto místa sjeli, se v největším popoledním horku připravovali na křížovou cestu z městečka, ze kterého vedou všechny cesty do kopce. V těchto klimatických podmínkách vyžadovalo takové rozhodnutí určité sebezapření, ale i vybavení. Byla jsem poučena, že je dobré mít s sebou něco k ochraně proti slunci, ale hlavně vodu. Dala jsem si tedy do kabelky deštník a vyšla jsem dřív s úmyslem, že se pomodlím u mramorové sochy Panny Marie na náměstí, a pak se s ostatními vydám na křížovou cestu.

Cestou k náměstí jsem si uvědomila, že jsem si zapomněla vzít vodu. Nebylo to žádné neštěstí, protože na náměstí byla kašna s tekoucí vodou a prázdných plastových lahví tam bývalo také dost. Rozhodla jsem se, že se nejdříve pomodlím a pak si najdu nějakou láhev a napustím potřebnou vodu. Mé rozhodnutí bylo vlastně slibem, že nejdříve se věnuji modlitbě a pak svým osobním potřebám. Okolnosti však byly silnější nežli já. Než jsem došla k soše,

byla jsem tak vyprahlá, že jsem docela zapomněla na Matku Boží i na modlitbu a jako zběsilá jsem se vrhla ke kašně, roztočila kohoutek a pila a pila, až jsem zahнала žízeň. Pak jsem si napustila vodu do nalezené láhve a vydala se s ostatními na křížovou cestu.

V horku, jaké bylo ten den, byla křížová cesta spojena s fyzickou námahou, žízní a nemožností skrýt se byť jen na chvíli před slunečním žářem. Na té cestě nebyly stromy, které by mohly poskytnout stín a pěšina nebyla porostlá hebkou trávou, která by příjemně hladila kotníky, ani nebyla vysypaná pískem. Byla to chůze po kamenech, jejichž původně ostré hrany byly ohlazeny nesčetnými chodidly poutníků, kteří tudy prošli. Věřící vědí, že cesta k Bohu není pohodlná, a proto nereptali a zvolna stoupali proti svahu kamenitého kopce. Bylo to úmorné a přece obdivuhodné. Nikdo neomdlel a nikoho nepostihl žádný záchvat, přestože tam bylo mnoho i velmi nemocných lidí. Kdo hledal zázrak, mohl jej vidět teď.

Když za námi zůstaly poslední domky městečka, začalo strmé stoupání po vyčnávajících rozžhavených kamenech. V mé blízkosti šli dva mladí lidé, kteří s sebou měli sotva roční dítě. Vedro bylo nesnesitelné a slunce na dítě zplna pražilo. Zželelo se mi toho drobečka a tak jsem roztáhla svůj blankytný deštník, který jsem si s sebou vzala jako ochranu před sluncem a podala jej muži, který nesl dítě v sedačce na zádech. V okamžiku, kdy se muž dotknul jeho rukojeti, deštník se sklapnul. Roztáhla jsem jej tedy znovu a s úsměvem podala. Deštník však byl zarputilý a opět se sklapnul. Tato situace se opakovala ještě několikrát, až jsem pochopila, že takto zatvrzelý deštník je jim k ničemu. Deštník trucoval právě teď, když ho bylo zapotřebí k ochraně malého dítěte. Vyndala jsem tedy z tašky svou láhev s vodou a podala ji matce dítěte. Rodina se po chvíli ztratila v davu a mne přepadla žízeň, jakou jsem v životě nepoznala. Žízeň, která se prudce stupňovala až do nesnesitelnosti a když jsme došli k poslednímu zastavení křížové cesty, byla jsem úplně ztrápená. Lidé kolem mne pili, ochlazovali se vodou, polévali jí ručníky, kterými se pak otírali a já jsem nenašla odvahu někoho požádat, aby mi dal napít.

Bylo mi opravdu těžko a já jsem si vzpomněla na svůj nesplněný slib. Na náměstí jsem dala přednost vodě před modlitbou a teď, když jsem vodu tolik potřebovala, jsem ji neměla. Ať už šlo o skutečnou souvislost nebo jen souvislost v mé zjitřené mysli, bylo to pro mne poučením, že když něco slíbím, musím to také splnit. Slib míval kdysi platnost zákona, i když se stvrzoval jen podáním ruky.

Zpáteční cesta pro mne byla skutečným utrpením. Zůstala jsem úplně poslední a docela jsem i zabloudila. Vlekla jsem se pěšinami, sil mi ubývalo a nakonec jsem toužila jen po tom, abych si mohla lehnout někde na kameny a už nevstat. Když mi bylo úplně nejhůř, uviděla jsem u cesty malý trnitý keřík, na kterém byly drobné bobule podobné ostružinám. Úplně vyčerpaná a už bez zájmu jsem si dvě utrhla, přesněji řečeno spadly mi do ruky, jakmile jsem se jich dotkla. Dala jsem je do úst a pocítila jsem zázrak. Ty dvě nepatrné bobulky mne tak osvěžily, že dál už jsem mohla jít normálně. Pěšina mne dovedla do otevřených vrat dvora, kde se

z kohoutku řinul proud ledové vody. Na dřezu stál plechový hrnek a nikde nebylo ani živáčka. Nikdy v životě jsem se tak dobře nenapila a nikdy jsem nepoznala nic chutnějšího a svěžejšího, než byla tato voda. Také na to do konce života nezapomenu.

V té chvíli jsem si uvědomila, jakým obrovským darem je čistá pramenitá voda a jak se jejím znehodnocováním vzdalujeme životu, jak se tímto způsobem odřezáváme od života.

Nebesa k nám promlouvají různým způsobem, různým způsobem k nám přichází pochopení. Zpravidla se to vůbec nepodobá zázraku. V tomto případě to byla velice silně prožitá žízeň, jindy nás osloví ten správný člověk nebo se nám dostane do ruky kniha, která nám poskytne poučení a někdy se setkáme s něčím neuvěřitelným. Lidé, kteří si kladou základní otázky lidského bytí, jistě potvrdí, jak snadno nacházejí odpovědi, pokud své hledání myslí vážně.

Skončil i tento den, který byl pro mne opravdu těžký. Otevřeli jej skřiváci a kosové jej oslavili při západu slunce. Tak to rozhodl Stvořitel a tak to zatím je. Lidské se tu mísí s božským a jestliže se nad tímto údolím vznáší nádherná a mocná Bytost, aby je chránila, za obzorem ještě pořád řádí teď už dýchavičné válečné zlo.

Rozhovor před západem slunce

Seděli jsme na lavičce pod mimózou, stranou podvečerního ruchu a sledovali růžovějící vrcholy vzdálených hor, zatímco slunce se chystalo zvolna se za ně schovat. Tento pohled plný pokoje mne každodenně okouzloval. Namodrale mlžný soumrak nad krajinou zvýraznil světlé vrcholky hor v dáli. Chvíli jsme tuto přírodní scénu sledovali mlčky. Jak slunce zapadlo, navázal stařík na náš poslední rozhovor.

“Myšlenka, že by někdo neznámý mohl chtít ovládnout naši planetu i nás, ti připadá tak nereálná?” zeptal se a upřel na mne oči.

“Nevím,” odpověděla jsem, “ale pokud by to byla pravda, mohlo se to stát už dřív, když byl člověk ještě slabý a neměl takové možnosti obrany, jaké má teď.”

“Měla bys pravdu, pokud by se jednalo o válku s člověkem, já však mluvím o válce o člověka, nikoli s ním. Asi bychom neměli šanci, kdyby člověk nebyl před uchvatitelskými silami chráněn.”

“Chráněn?”

“Ano. Jak bych ti to jen řekl...? Pochopil jsem to asi takto: na Zemi je všechno relativní, ale člověk vzhlíží k absolutním hodnotám. Přestože jejich existenci často popírá, umí si je představit a touží po nich. Tedy po těch absolutních hodnotách. Lidská spravedlnost je plná nespravedlnosti, proto se člověk dovolává Boží spravedlnosti. Proto ve hněvu mluví o Božích mlýnech, které melou sice pomalu, ale jistě. Lidskou pravdu posuzujeme zpravidla podle toho, jak je nám

předložena a to bývá velmi často neobjektivní. Proto je pro nás absolutní pravdou sám Bůh, který ví vše, a proto může vše objektivně posoudit. Stejně je to s demokracií. Ta lidská je nedokonalá, bezzubá, neschopná zajistit spravedlnost, prostě velmi omezená. To nás nutí věřit, že existuje absolutní demokracie, která stoprocentně platí a se kterou nic nehne. No a právě tato demokracie nás chrání.”

“Tomu nerozumím.”

“Je to jednoduché a veliké a hlavně nám to umožňuje, abychom se ochránili sami. Tou demokracií je možnost volby, kterou nám dal Bůh do vínku. Nazval ji **svobodnou vůlí**. Vždycky můžeme volit mezi dobrem a zlem a bez přispění člověka je každé zlo bezmocné. I to největší. Pokud se k němu sami nepřihlásíme, pokud mu sami nějakým zlým nebo nerozumným skutkem neotevřeme dveře, nemá nad námi moc. Nemůže vstoupit a nemůže nás ovládnout. Musíme je sami pozvat. V tom je moc a síla svobodné vůle. Každé naše rozhodování je volba a když se rozhodneš špatně, ani Bůh s tím nic neudělá, byť by to bylo třeba i proti němu. Respektuje svobodné rozhodování, respektuje naši svobodnou vůli. Proto jen na nás záleží, jak to dopadne s námi i s touto planetou. Právě ta naše volba o nás rozhodne. Pokud uvěříme v absolutní demokracii, pokud uvěříme, že i zlé bytosti musí respektovat naši svobodnou vůli, nemůže to být jinak.”

“Myslela jsem, že nás chrání Bůh,” namítla jsem, “proto se k němu lidé modlí.”

“To ano, to je pravda. Křesťané věří, že Bůh s celou armádou andělů chrání všechny, kteří mu důvěřují. To je individuální ochrana, ale je i obecně platná ochrana a tou je svobodná vůle. Vůle chránit se před zlem, nepřistoupit na jeho hru.”

“Když to je tak nekonkrétní,” postěžovala jsem si, “a život je tak složitý. Jak poznám, že nedělám něco špatně? Že jsem nevstoupila do sféry zla?”

“Rozumím ti. Máš starost, jestli rozeznáš vždycky, jak se zachovat. Sféry zla jsou bezbřehé, ale dobro je pevně stanoveno a jeho hranici nemůže žádný zloduch beztrestně překročit.”

“Známe tu hranici?”

“Jistě. Je to Desatero. Když budeš respektovat pravidla Desatera, nemůže tě velké Zlo ovládnout a zotročit. Desatero tě chrání. Ten Zlý by rád Desatero rozmetal a zničil, ale nemůže. Udělat to mohou jen lidé, protože lidem je určeno. Proto velký zloduch tak usilovně pracuje na tom, aby upadlo v zapomnění.”

“Daří se mu to?” chtěla jsem vědět.

“Bohužel ano. Už polovina pravidel tohoto Božího zákona není zakotvena v občanských zákonících a proviněními proti nim se vůbec nikdo nezabývá.”

“Jen jestli stačí těch deset jednoduchých pravidel na složitost života,” zapochybovala jsem.

“Stačí, určitě stačí... Zamysli se třeba nad přikázáním “Nezabiješ”. To vyjadřuje nejen samotný akt zabití, ale i celý proces, který k němu vede. Tedy i hádky, rozpory, nekontrolovaný hněv, úkladné chování... Tím vším porušujeme páté přikázání. Proviněním proti tomuto přikázání je všechno, co navrhuje mezi dva lidi nebo třeba i mezi národy nevůli. Desatero se netýká jen konkrétních skutků,

ale zahrnuje i myšlenky a slova. Zlá myšlenka je počátek provinění a když ji v sobě živíme, narůstá v nás přetlak, který může vyústit až ve zlý čin, a to je vrchol.”

“Znamená to, že morálně čistý člověk je v podstatě nezranitelný?”

“Svým způsobem ano. Zlé síly ho mohou pokoušet, týrat, ale nemohou ho ovládnout.”

“Znovu se ptám. Ta hrůza, co jsem viděla při adoraci, se může doopravdy stát?”

“Zatím k tomu směřujeme. Ty strašné zbraně ještě pořád existují a další se vynalézají a zdokonalují. A přátelství mezi národy je také dost křehké.”

“Je v lidských silách zabránit tomu?”

Človíček se zachmuřil, chvíli přemýšlel a pak řekl:

“To nevím. Nové poznání je jako lavina, která nás může zadusit. Vývoj nepostupuje, ale přímo se řítí tak, že to vzbuzuje dojem chaosu. Množství zbraní, kterými je naše planeta zahlcena, už může být mimo kontrolu vlád některých států, možná i velmocí a teroristé určitě pracují na tom, aby je získali... Určitě není v Božím plánu člověka zničit, ale naopak zachránit. Věřím v Boží milosrdenství, ale také si myslím, že Bůh nedovolí rozšíření pozemského zla do vesmíru. Rozpor mezi dobrem a zlem musí být vyřešen tady na Zemi.”

Tyto myšlenky mne skličovaly a já jsem se snažila je zahnat.

“A teď doopravdy, jak je to s těmi dveřmi?”

“Copak jsi to nepochopila? Vidíš zeď, ale co je za ní, o tom nemáš ani zdání, protože skrz ni nevidíš. Ta zeď je symbol. I ty dveře jsou symbol. Tvé tělo jimi neprojde, ale duše ano. Ta může vidět dál, než tvé fyzické oči.”

Koukala jsem udiveně, ale on dodal:

“Samozřejmě, kdo to neprožil, tak to nepochopí a kdo nepochopí, tak ani neuvěří. Platí to i obráceně. Kdo neuvěří, tak to ani nepozná. Prostě to neprožije. K tomu, abys něco poznala a pochopila, nejsou nezbytné dveře, ale víra. Dveře ti to jen usnadní.”

“Co je potom skutečné, když není skutečná zeď, ani ty dveře?”

“Skutečné je poznání. Pravda, která se ti zjeví, která se vyloupne jako jádro z ořechu. Na stromě vidíme ořech, ale nevidíme to důležité, co nás na něm zajímá. Nevidíme jádro ukryté ve slupkách. To spatříme, až když rozbijeme slupky. Smysl ořechu není ve slupkách, ale v jádru, i když slupky mají také svůj úkol, svou důležitost. Jsou od toho, aby chránily jádro.”

“Stejně tomu nerozumím. Co jsem to vlastně viděla? To mohu nahlédnout do rodinného rozhovoru mezi Bohem a Satanem?”

“Nezapomeň, že i ty jsi součástí veliké Boží rodiny, i když v roli nemluvněte, které se učí a pozoruje. Nemyslím, že jsi viděla skutečnost. Viděla jsi virtuální obraz, něco jako film, který ti skutečnost přiblížil.”

“Mám to považovat za důkaz, že Bůh i Satan existují?”

“Ne, to jistě ne. Boha i Satana poznáváme z jejich projevů. K víře v jejich existenci nás vede logika a ne zázraky. Ty nepřesvědčí zatvrzelého člověka.”

“Proč nám nedá Bůh jasně a jednoznačně najevo, že existuje?”

Stařík se zamyslel.

“Možná proto,” řekl posléze, “že je pro nás lepší vyvíjet se v hledání. Potřebuješ-li však důkaz a Bůh rozhodne, že by pro tebe byl užitečný, poskytně ti jej. Není nejdůležitější mít černé na bílém, že Bůh je, ale vnímat Jeho projevy a přemýšlet o nich. To nás k němu dovede spolehlivěji, než kdybychom jej spatřili před sebou. Bůh je tak veliké světlo, že pohled na něj bychom neunesli.”

Začínala jsem staříka obdivovat a připadala jsem si jako v nedělní škole, kterou jsem využívala k otázkám.

“Pochopila jsem, že každý máme svůj podíl na tom, jak se vyvíjí svět. Věřím i tomu, že válka nebo ještě něco horšího je příliš velká katastrofa na to, aby o ni mohlo rozhodnout jen několik jedinců. Věřím tomu. Myslím si, že různí lidé přispívají různou mírou k tomu, jaký je tento svět a to podle svého postavení, podle svého vlivu. Přitom tyto veliké pohromy dopadají nejvíce na nás, kteří nemáme formálně vůbec žádnou moc a nerozhodujeme o ničem, a také se nejméně provinujeme. Dopadá to hlavně na nás nejmenší, ačkoliv k nim nejméně přispíváme, a to je neúměrné.”

“Zdá se ti to nespravedlivé?”

“Ano.”

“Na to je přísloví, které vzniklo z moudrosti prostých lidí. Koho Pán Bůh miluje, toho utrpením navštěvuje.”

“Trochu protismyslné.”

“Jen zdánlivě. Člověk, který se seznamuje s životem a se světem přes brýle bolesti, jej poznává hlouběji a umí cítit i s bolest jiných. Bolest nás formuje a jsou dobra, která bez bolesti nejsou vůbec možná. Už do života vstupuješ cestou bolesti a není to jen bolest matky, která tě přivádí na svět, ty však máš na mysli jiné utrpení... Věř tomu, že my malí nejsme tak malí, jak se zdá. Naše nepatrnost fascinuje především tím, jak sečtena převyšuje velikost i těch největších. Je to veliká síla, která může dát svůj hlas nebi nebo peklu. Byla by to veliká síla, pokud by zůstala neroztříštěna.”

“Jak to myslíte?”

“Nejsme jen černí nebo bílí, jsme černí i bílí, je v nás dobro i zlo. Jsou však také lidé, kteří zůstávají stranou všeho dění kolem sebe a usilují jen o svůj spokojený život. Nezajímají se o to, co se jich podle jejich představ netýká.”

Bylo to tak a byla jsem zvědavá, jak zařadí tuto mlčící, nehlasující většinu.

“Bůh je nazval vlašnými a vyjádřil se o nich nelichotivě a my pro ně máme výraz lhostejní.”

“Jakou roli mají v životě společnosti?” zeptala jsem se.

“Mezi dobrem a zlem není nic, žádný prostor, kam by se vešli lhostejní. Žádné neutrální pásmo. Hranice ve své absolutní hodnotě je zřetelná. Každý jsme někdy dobrý a jindy zlý. Zařazují nás naše myšlenky a naše činy. Lhostejnost znamená pasivitu a pasivita je v resortu zla, zatímco tichá účastná rozvážnost je něco úplně jiného. Tu provází láska a je to ctnost, která se líbí Bohu.”

Ano, takhle by to bylo srozumitelné, když to však člověk domýšlí do důsledku, je to všechno velice složité. Pokud jde o jemnější rozlišení, tak možná vůbec nepoznám, že dělám něco zlého. Možná často osciluji kolem hranice, kterou neumím rozeznat.

“Nedělej si starost a důvěřuj Božímu milosrdenství. Bůh tě nepotrestá za to, co nepoznáš,” řekl stařík a já jsem na něj prudce pohlédla. “Hranice mezi dobrem a zlem je jednoznačná, ale my se někdy musíme rozhodovat mezi dvěma nebo více zly a to je pak těžké. Senzorem našeho rozhodování je svědomí a to je různě citlivé.”

Opět jsem slyšela odpověď na úvahy, které jsem nevyslovila.

“Dám ti příklad,” pokračoval, “poslouchej... Dva přátelé procházejí po tržišti. Jeden ukradne ze stánku jablko, aby se do něj bezstarostně s chutí zakousl, ale druhému je z toho nepříjemně. Kdo z nich má citlivější svědomí?”

“Přece ten, který si uvědomil, že je to krádež.”

“Teď ti dám jiný příklad. Třeba Čingizchán nebo Attila zavraždili nejkrutějším způsobem zástupy zajatců. Myslíš, že je trápilo svědomí?”

“Řekla bych, že ne. Aspoň ne ve chvílích, kdy páchali tato zvěrstva.”

“Tak vidíš. Chápání dobra a zla je velice individuální, i když má svou absolutní podobu. Dobro je svázáno přesnými pravidly, která nemůže překročit, aby se nepřehouplo na druhou stranu, aby se neproměnilo ve zlo, ale i přesto, že vždycky nevíteží, vede ke svobodě. Podlehnutí zlu znamená podlehnout otroctví. Kdo podlehne, je zotročen.”

“Zotročen?” zeptala jsem se nechápavě.

“Ano, i když to klasické otroctví téměř zmizelo. Ale způsobů, jak zotročit člověka, je nepřeberně. Aby se náš duch zdokonaloval, aby rostl, to vyžaduje kázeň a tu po nás chce Bůh. Žádá, aby duch ovládal tělo, abychom si uměli poručit. Ten druhý, který je vládcem hmoty, tedy i těla, to chce přesně naopak. Pracuje na tom, aby náš duch podléhal choutkám těla. Aby tělo bylo silnější, nežli duch, ta Boží jiskra v nás. Kam vede tato zdánlivá svoboda, kam vede nevázanost v životě, vidíme v současnosti.”

“Co máte na mysli?”

“Drogy, AIDS, rozklad společnosti a vše zlé, co z toho vyplývá. Copak to není otroctví? Pamatuj, že člověk je svobodný jen tehdy, když je svobodný vnitřně. Když nepodlehne žádné závislosti.”

“Že nepodlehnu, si mysleli všichni, kteří do toho spadli,” dodala jsem.

“Máš pravdu, ale nespadli by do toho, kdyby to nezkoušeli, kdyby neprovokovali nebezpečí. Jsou nebezpečí, kterým je lepší se vyhnout.”

“Nejsme tak přímočaří, jak si to představujete,” namítla jsem s nelibostí.

“Máš pravdu. Jen málokdo umí jít přímou cestou. Většina z nás se potýká s křivolakostí života, a proto také utrpíme mnoho šrámů, ze kterých se musíme zotavovat. Pokud nám přinesou poučení, tak bychom za ně měli poděkovat, připadá mi však, že jsme často nepoučitelní.”

Beseda o dějinách

Na příští den dopoledne byla ohlášena beseda s významným indickým profesorem. Taková osobnost pro mne byla ryzí exotika, proto jsem se rozhodla, že tam půjdu. Indický učenec s mnoha tituly a doporučujícími aktivitami mne překvapil. Osm let žil v jednom gelugpovském klášteře, kde získal významnou část svého vzdělání, které si ještě doplnil na evropských univerzitách. Ovládal sedm jazyků a v současnosti přednášel na kterémsi univerzitě, jejíž název jsem přeslechla, o tibetské kultuře. Nebyl oblečen ve žlutém hábitu, který bych u něj očekávala, ale docela obyčejně po evropsku. Svým vzhledem připomínal lehkého atleta se sympatickou tváří a byl křesťan.

“Milí přátelé,” oslovil své posluchače, když se postavil na pódiu za pult, před kterým ležel pes, jenž nevynechal žádné větší shromáždění, “toto místo je příliš oficiální a já mám obavy, aby moje vystoupení nebylo formální. Asi by nezaujalo externího studenta, který tu tak pokojně odpočívá zde před tímto pultíkem,” řekl a ukázal na odpočívajícího psa. Ten jen zamžoural očima a ležel pokojně dál. Lidé se zasmáli, profesor si vzal židli a postavil ji k okraji pódia kousek od pultu.

“Dovolte mi prosím, abych k vám promlouval a abych vám naslouchal z tohoto místa, které podle mne umožňuje živější a přátelštější kontakt.”

Lidé přijali jeho slova potleskem a on vzal z pultíku jakousi knihu, posadil se a řekl:

“Vidím, že je tu většina mladých lidí, asi studentů. Tato kniha, milí mladí přátelé, je středoškolská učebnice dějepisu. Zkusil jsem ji přečíst, ale zjistil jsem, že toho nejsem schopen.”

Knihu odložil na pultík a dodal:

“Autorům bych nařídil, aby se své přednášky naučili zpaměti. Tak bych je potrestal.”

Ozval se smích a potlesk.

“Tato kniha mi připomíná příhodu s jednou mou přítelkyní. Pozval jsem ji na zmrzlinový pohár. Když jí po dlouhém vybírání přinesli ten nejlepší a nejdražší,” slovo nejdražší žertovně zdůraznil, “bylo potěšením na něj jen pohlédnout. Bylo to dokonalé cukrářské dílko. Mé společníci se rozzářily oči, ale jen do okamžiku než zjistila, že je v něm ananas.

“Ananas nejím,” řekla rezolutně a začala lžičkou lovit všechny kousky tohoto báječného ovoce a kladla je na talířek kolem poháru. Když skončila tuto práci, tak tam objevila kousky broskví, které jí připadaly moc sladké, naložila s nimi tedy jako s ananase. O jahodách prohlásila, že stačí, aby se na ně jen podívala a už jí naskakuje kopřivka. Když takto zlikvidovala vše lahodné v tom poháru, tak zbytek energicky zamíchala lžičkou v nevábnou kaši a prohlásila, že se to nedá jíst. Po pravdě musím přiznat, že jsem se jí ani nedivil. Já už bych to také nejedl.”

Jeho vyprávění vyvolalo smích, on však zvedl zklidňujícím gestem ruku, aby mohl dopovědět pointu této epizody.

“Podobné je to s výkladem dějin. Autoři učebnic vyndají z historie všechno zajímavé, udělají z toho nevábnou kaši a pak se diví, že o studium dějin má tak málo lidí zájem. Za každou událostí, o které jste se učili, se skrývá mnoho otázek, těžké a často i bolestné rozhodování lidí, kteří si získají naše sympatie, možná i obdiv. Jsou tam však také i ti, o kterých bychom raději nechtěli slyšet. Dějiny jsou o lásce i nenávisti, hrdinství i zbabělosti, věrnosti a zradě, šlechetnosti i podlosti, ale také o moudrosti a nerozvážnosti. Dějiny jsou jako tajemná zahrada. Jen tam to tajemství musíme najít.... A teď mi prosím řekněte, co by vás zajímalo.”

Na chvíli se rozhostilo ticho, až pak jedna studentka zvedla ruku. Profesor ji povzbudivě vybídl, aby vyslovila svou otázku.

“Očekávala bych, že budete vyznávat buddhismus a vy jste křesťan. Proč?”

“Světlo světa jsem spatřil v Tibetu, ale složité politické problémy způsobily, že část dětství a ranné mládí jsem prožil v Dharamsale v podhůří Himalájí v Indii. Tibet je však má vlast, kterou miluji a tam bych se rád jednou vrátil. Lidé žijící tak vysoko pod nebesy mají jiné vidění světa nežli Evropané. Byl jsem vychován v lamaismu - tibetském buddhismu, ale poznal jsem i jiná náboženství. Křesťanství jsem si svobodně vybral, protože nejlépe vyhovuje mému naturelu.... Trochu jsme však odbočili od dějin.”

Dívka poděkovala a přihlásil se jakýsi student.

“V čem je smysl dějin?” zeptal se.

“Smysl dějin? Zkusme se na ně podívat jako na stavbu,” zněla odpověď. “Ten kdo pochopí stavbu, tak si umí představit, kam bude položena další cihla a jaká ta cihla bude. Jak bude vypadat. Pomáhá nám pochopit, odkud jsme vyšli, tedy základy stavby a kam směřujeme, tedy její vrchol.”

“Vy to víte?”

“Ne, nevím,” řekl profesor a podmanivě se zazubil. Odměnou mu byl smích a potlesk.

“Já jsem jen kamínkem v některé z těch cihel,” vysvětloval. “Jak může kamínek pochopit celou stavbu, když ji nevidí...? Jak může kamínek pochopit stavbu, když ví tak málo o cihlách, ze kterých je postavena?”

Tento zpola vážně míněný žert mu vynesl sympatizující potlesk, on však jediným gestem zklidnil posluchače a pokračoval:

“Teď však vážně. Smysl dějin? Odpovědět na tuto otázku je stejně těžké, jako odpovědět na otázku proč žiji já, proč žije každý z nás. Přesto chápu vaši otázku. Ten, kdo nás položil do kolébky na této planetě, nás vybavil touhou pochopit příčinnost jevů. Proto si klademe otázky a hledáme na ně odpovědi. Vy, i já... Dá se vytušit směr vývoje, který určuje technický pokrok, ale co se doopravdy stane, to nevíme. Začátek i konec je stejně tajemný.”

“Jaký je váš názor na to, odkud jsme vyšli?” zněla další otázka. “Byli jsme stvořeni nebo nás vytvořila příroda?”

“Nechápu, jaký je v tom rozdíl.”

“Jste vyznavačem Darwinovy evoluční teorie nebo jste stoupencem stvoření člověka, tak jak je popisuje Mojžíšova Genesis?”

“Nemám v této věci rozpor. V obou případech je pro mne hlavním aktérem Bůh. Darwin popisuje vývoj druhů, tedy i pozvolnou proměnu našeho dávného prapředka od doby, kdy ještě antropoidní opice a budoucí člověk mohli být bratři. Podle evoluční teorie z našeho dávného prapředka udělala člověka změna životních podmínek. Proč se dva bratři vydali tak různými cestami, z nichž jedna vedla k člověku a na druhé se zabydlel lidoop, na to se pokusil odpovědět pan Engels.”

Profesor se odmlčel, po chvíli však rozzářil tvář a zeptal se:

“Kdyby sem na pódium přišel můj bratranec šimpanz, myslíte, že bychom se láskyplně objali a popovídali si o sestřenici gorile?”

Profesor počkal, až utichl smích, který vyvolal a pak dokončil odpověď na studentovu otázku:

“Genesis mluví spíše o tom, že člověk byl vytvořen jako nadřazený všem zvířatům. Byl stvořen poslední, když už bylo vše hotovo a byla mu věnována láskyplná péče. Z těch několika řádků ve Starém zákoně je zřejmé, že Bohu na člověku velmi záleželo. Je tam zdůrazněna jeho podoba se Stvořitelem. S tím, kdo člověka stvořil... Myslím, že to zdůraznění podoby bylo prozíravé. V budoucnu to bude jistě oceněno.”

“Ten rozpor je v tom, že v prvním případě to byla příroda, kdo pracoval, a ve druhém nadpozemská bytost,” oponoval neúnavný mladík, který přehlédl poznámku o podobě.

“Zajímavé. Co když to byli všichni tři...? Totiž Stvořitel, příroda i náš proměňovaný prapředek. Zkusme se na to podívat trochu jinak. Pokud se mnou souhlasíte v tom, že člověk, ač hmotný, je také duchovní bytost, pak si jistě porozumíme.”

Profesor se podíval na zvědavého mladíka a ten přikývl.

“Kapitolka o stvoření člověka v knize Genesis je krátká, bez podrobností. Byla zaznamenána před více jak třemi tisíci lety, tedy v netechnické době, netechnickým zapisovatelem pro netechnickou společnost. Zkrátka způsobem, který byl v té době srozumitelný. My dnes víme, že výrazy *den, stvořit z hlíny nebo prachu země a vdechnout ducha života* mohou znamenat i něco jiného, než jen vzbudit představu, že Bůh se ráno opásal zástěrou, z hlíny vytvaroval sochu a vdechl jí život. Večer pak svlékl zástěru, umyl si ruce a byl spokojen. Do této idyly bych si uměl představit i dýmku, kterou si Stvořitel po dobře vykonané práci zapálil.”

“To jste z vulgarizoval,” ozvalo se.

“Ano, ale ne tak moc. Myslím, že dost dlouho to bylo takto nějak chápáno... Samozřejmě bez té dýmky a třeba bez té zástěry. Nepochybuji o všemohoucnosti Stvořitele, jen si myslím, že člověk nemůže přijmout to, co si neumí představit. Moje mysl funguje tak, že si slova přetransformávám do obrazů. To mi

usnadňuje pochopení. Jaký obraz by podle vás vzbudil u dávného člověka výraz deoxyribonukleová kyselina?”

“Je to legenda. Copak se dá chápat jinak?”

“Při vši úctě k legendám, já ji chápu jinak. Brzy poznáte, že nic nezpochybňuji, jen si ve své mysli dotvářím, o čem tam není řeč... Já chápu vytvoření člověka jako dlouhodobý proces, chcete-li miliony let dlouhý proces, ve kterém každou změnu vyvolal Bůh.”

“Co o tom víte?” zeptal se zvědavý student.

“Nevím nic, mám jen představu... Vraťme se tedy o celé věky zpátky do doby, kdy se člověk více podobal antropoidu než člověku a nezazlívejte mi prosím trochu lehčí tón, který pro tuto epizodu ve vývoji člověka zvolím... Představme si, že tehdy se Bůh rozhodl, že z tohoto tvora, který po většině potřeboval všechny čtyři končetiny k tomu, aby se mohl pohybovat, vytvoří inteligenta, se kterým by bylo zábavné komunikovat třeba na bázi vysoké matematiky.”

Ozval se smích, ale učenec si nenechal utéct myšlenku a pokračoval:

“Vyslal tedy na tuto planetu vědeckou expedici, která měla za úkol **duchovně připravit, zdůrazňuji duchovně připravit** tohoto tvora na změnu, která se v něm utvrdí možná až po mnoha generacích.”

“To je ryzí spekulace,” ozvalo se v hale, “a s Biblií to nemá co dělat.”

“Možná. Možná však v Genesis bylo zaznamenáno jen jádro příběhu, který mohl být daleko košatější. Co vám vadí na mém výkladu? Snad ten tým? Významné stavby jsou také spojovány se jménem architekta a ne se jmény všech lidí, kteří se na nich podíleli. Nebo ta duchovní příprava?”

“Možná obojí.”

“Kdyby mne Bůh jednou požádal, abych pro něj udělal nějakou práci, něco, co by bylo v mých možnostech, pokládal bych si to za velikou čest. A pokud jde o tu duchovní přípravu, jsem přesvědčen, že se před každým vývojovým krokem muselo něco změnit v mozku našeho dávného prapředka. Jinak by neudělal ten potřebný krok směrem k nám... Změna v mozku nejen jako následek, jak to vykládají materialisté, ale jako příčina.”

Profesor zmlknul a v hale nastalo naprosté ticho.

“To je ovšem ohromná spekulace,” zazněl do ticha hlas, “co vás k ní opravňuje?”

“Moje víra v Boha, víra v to, že člověk byl skutečně stvořen, ale také současné vědecké poznatky. Pro mne není mezi vědou a vírou antagonistický rozpor. Věda objevuje a vysvětluje, co bylo Bohem stvořeno a postupně si vytváří názor o tom, jak se to mohlo stát... Jak se to stalo s člověkem, to nevím. Bůh měl jistě představu inteligentního pozemšťana dávno před jeho vznikem, ale jak tento proces probíhal, o tom prastaré záznamy mlčí. Bůh má svá veliká tajemství a člověk zase touhu odhalit je. I když to vypadá jako paradox, touhou po poznání a hledáním pravdy rosteme, a přibližujeme se Bohu. Nepochybují o tom, že rozhodující pro vznik člověka byl duch. Postupné naplňování tvora duchem.

Duch je hnací silou vývoje člověka. Ale vraťme se k tvorovi, který se pohyboval po čtyřech a přitom měl perspektivu stát se astrofyzikem.”

Opět zazněl smích, ale profesor jej rychle uklidnil.

“Pan Engels napsal zajímavou knihu o tom, jak práce polidštila opici. Práce jistě prohlubuje schopnosti, ale opice nejdřív musela schopnost získat, aby ji mohly pracovní úkony prohloubit.”

“Jak ji získala?”

“To nevím, těch možností je víc. Dnes víme o možnosti genové manipulace, ale mohla to být také pošeptaná myšlenka, vnuknutá naděje, inspirace, která se zachytila drápkem. Mohlo to být i kombinace obojího nebo ještě něco docela jiného. Třeba něco na způsob pohlavního křížení. Nevím, co to bylo, ale jistě se to muselo po mnoho generací posilovat, až se změna v organismu ustálila a vznikl nový biologický druh, jehož vývoj probíhal odlišně od jeho bývalého bratra antropoida...”

“Co to bylo za druh?”

“Výsledkem byl Homo erectus,” odpověděl profesor.

“Mluvil jste o pošeptané myšlence, o inspiraci.”

“Nevím jak to probíhalo, ale je na vás, abyste se nad tím zamyslel,” vybídl učenec tazatele. “Ale teď vážně. Základem našeho lidství je duch. Duch dobra, duch Boží, tvořivý duch, jak sám chcete. Právě ten nás odlišuje od zvířat, ten z nás dělá člověka. Pokud šlo tenkrát o cílenou změnu, nešlo by to bez posílení ducha. Vše, co chceme udělat, proběhne nejdříve v oblasti ducha.... Ať už na nás pracoval Bůh fyzicky, nebo jen stanovil zákon, podle kterého se budeme vyvíjet, jsme v každém případě dílem Božím a já s vaším dovolením dodávám, važme si toho.

Když večer pohlédneme na oblohu a vidíme ty světlé body na tmavém pozadí, bezděčně nás zaplaví vlna radosti. Není to jen kvůli tomu, co spatříme, ale hlavně pro to, co tušíme v tom nekonečně hlubokém a nepředstavitelně zkrášeném prostoru zaplněném láskou a inteligencí. Víte, jak by pro nás byl vesmír pustý a odstrašující, kdyby nebyl nic víc než mrtvá hmota? Kdyby se tam nevznášel tvořivý Duch, jehož odraz nacházíme v sobě? Jestli věříte v Boha a zástup jeho andělů, jste šťastni a hlavně nejste nikdy sami. Jestli se člověk rozhodne, že biologický druh Homo sapiens sapiens je vrcholem inteligence ve vesmíru, odsoudí se ke strašlivé samotě.... Nebylo by méně velkolepé, kdyby Bůh stanovil jednotný princip, podle kterého by vznikl vesmír, nejjednodušší bakterie i člověk. Je možné představit si vesmír jako obrovskou laboratoř, kde probíhají procesy, které byly nastartovány a jsou řízeny nejvyšší inteligencí. To si umím představit. Co však je mimo moje chápání, je hmota, která sama rozhoduje o svém vývoji. To mi připomíná vlak, který se sám bez strojvůdce rozjede a stupňuje svoji rychlost. Představa mrtvé hmoty, která sama rozhoduje o svém vývoji, mne děsí.”

Učencova slova vyvolala spontánní potlesk.

“A pokud jde o to, že spekuluji o stvoření člověka, je prosím v této hale někdo, kdo si na tu dobu vzpomíná?”

Ta otázka opět probudila smích.

“Toto však není můj obor. Můj obor začíná prakticky u Adama. Tedy u hotového člověka dnešního typu, který už má tělo vymodelované s vytříbeným vkusem a dost inteligence na to, aby mohl začít budovat civilizaci... Teprve Adamem a Evou ukončil Bůh stvořitelské dílo zvané člověk. Tehdy skončila Jeho práce a nastal dlouhý den odpočinku.”

“Chcete říct,” ozval se nespokojený hlas, “že my se tu snažíme, pachtíme, zápasíme, vyhráváme, prohráváme a Bůh odpočívá?”

“Chybí mi ve vaší otázce slůvko *si*. *Bůh si odpočívá*,” zazubil se profesor na tazatele. “Ne, tak to není míněno. Sám si neumím představit nečinného Boha. Spíše si představuji, že ten sedmý odpočinkový den kromě poučení, že i člověk má odpočívat a sedmý den věnovat aspoň trochu své myšlenky Bohu, znamená, že teď prožíváme období, ve kterém se můžeme zdokonalovat. Bůh nás nechává v klidu a možná tvoří někde jinde. Nikde však není napsáno, že nemůže přijít i osmý den, který bude opět dnem gigantické činnosti.”

“Jestli si smím dovolit,” řekla dívka, která vstala, “vaše úvahy jsou odvážné. Co si představujete pod pojmem gigantická činnost?”

“Třeba razantní geologické změny, které mohou ochromit člověka a mohou otevřít prostor pro rozvoj někoho jiného.”

“To myslíte vážně?”

“Ano, ale myslím si, že to není bezpodmínečné. Jen pokud se člověk proviní do té míry proti řádu přírody, a tím i proti Bohu, že ohrozí samu její podstatu, nebude jiná možnost.”

“O čem to mluvíte?” ozvalo se.

“O tom, že za trvalé porušování Božích zákonů se platí daň, která chutná trpce. Opusťme však toto chmurné téma a vraťme se k dějinám, kterými jsme začali... Navrhují krátkou přestávku.”

“Víte, s dějinami je to trochu jako s Rubikovou kostkou,” začal profesor po přestávce. “Když sestavíte jednu stěnu a budete se bát, abyste si ji nerozházeli, nikdy se vám nepodaří sestavit celou kostku.”

“Jak chápete historii?” byla první otázka.

“Představte si vývoj lidstva jako štafetový závod. Nebo ještě lépe jako hvězdicovou štafetu.”

“V jakém smyslu?” zeptal se kdosi.

“Předávání poznatků, šíření kultury. Historie je však také plná záhad a tajemství..”

Ind se rozhlédl po svých posluchačích a rozhodl, že poslední větu musí objasnit.

“Řeknu vám příklad. Jistě jste se učili o tom, že na počátku naší civilizace stáli vzdělaní Sumerové. Byl to národ, který dal světu písmo, pokročilou matematiku, základy inženýrství, schopnost stavět města s honosnými zikkuraty, velké vodní

stavby, znalost funkce kola, astronomické znalosti udivující svou přesností, vytříbené zlatotepecké umění a mnoho jiného.”

“Zikkurat?” zazněla otázka.

“Sumerský terasovitý chrám postavený z pálených i nepálených cihel. Pojivem mezi nimi byl často asphalt. Byly to stavby velmi úctyhodné. Jen na dvoustupňový zbytek urského zikkuratu vede sto třicet schodů,” vysvětlil profesor a pokračoval. “Tento národ se asi v polovině čtvrtého tisíciletí př. Kristem usadil v úrodné mezopotamské nížině. Pradávná metropole Ur byla přímo na břehu řeky Eufrat. Historie však neumí vysvětlit, odkud tam ti černovlasí nevysocí lidé přišli a hlavně kde načerpali vzdělanost, která nás ještě dnes udivuje...”

“Kde získali tu vzdělanost?” ozvalo se.

“To je právě ono. Znalosti, které vysoko přesahovaly tehdejší lidské možnosti... Bylo a ještě stále je dost mudrlantů, kteří investují mnoho sil do toho, aby dokázali, že člověk Boha nepotřebuje, že si stačí sám, že Bůh je prostě lidský výmysl. Myslím, že zrovna Sumerové jsou příklad, který svědčí pro Boha. I kdyby přišli z Himalájí nebo tibetských planin, jak se soudí, kde by tam přišli k tak úžasným vědomostem? Kde je vzali? Snad od yetiho? Ta jejich vysoká kultura, to vzdělání je záhadou a není možné jiné vysvětlení, než že jim to prozradil někdo, kdo toho mnoho věděl a měl možnost jim své vědomosti předat. Je na vás, abyste se zamysleli, jak to tehdy mohlo být. Podobných příkladů se najde víc.

Mluvil jsem však o předávání štafety a myslel jsem tím předávání vědomostí a nabytých poznatků dál. Tak roste poznání. Šíří se plošně od národa k národu, ale i směrem vzhůru od generace ke generaci, přičemž k němu každá generace přidá nové poznatky. Dá se to parafrázovat také jako postupné otevírání dveří, které jsou na naší cestě poznání. Za nimi nacházíme vědecké objevy.”

“Myslíte, že budeme moudřejší, když porozumíme dějinám?” zeptala se nějaká dívka.

“To určitě. Problém není ve zmoudření na základě pochopeného, ale v samotném pochopení. Pochopit proč se stalo to nebo ono. Hledat příčiny událostí.”

“Co je na tom tak těžkého? Události, které šly za sebou, vypovídají o tom, jaká to byla doba.”

“To ano. Těžké je pochopit, proč se to vše děje. Proč je tolik událostí, které jsou proti zájmu člověka.”

“Umíte na otázku “proč?” odpovědět?” chtěla vědět stále stejná dívka.

“Něco si o tom myslím, ale nevím, jestli by to pro vás bylo přijatelné.”

Profesor se pozorně podíval na tazatelku a po krátkém zamyšlení začal vyprávět.

“Tím, že člověk vstoupil na cestu poznání dobrého a zlého, velice si zkomplikoval život.”

“Copak měl na vybranou? Existuje snad i jiná cesta?” ozvalo se v hale.

“Myslím, že ano, i když jsem si to dlouho neuměl představit. Není to cesta nečinnosti, ale cesta ryzího poznání, která nevyužívá složky zla.”

“Poznání, které se nedá zneužít, to si vůbec neumím představit,” namítl kdosi.

“Neřekl jsem to takto, i když ani to nevyklučuji. Myslel jsem tím spíše to, že původní člověk neměl snahu něco zneužívat a tím to proměňovat ve zlo. Prostě ho to ani nenapadlo. Žil v dostatku, uzpůsobený přírodním podmínkám a nehledal pro sebe víc, než potřeboval.”

“Myslíte si, že ten původní člověk, kterého jste nám právě vyobrazil, byl lepší, nežli jsme my?”

“Ano, myslím si to. Nás žene k novým objevům touha zajistit a zpříjemnit si život a neznáme v tom hranici. Adam byl vytvořen jako součást přírody a respektoval to, i když věděl, že částí svého já stojí nad přírodou. Asi nebyl tolik závislý na hmotě, jako jsme my. Důvěřoval Bohu a nebral si víc, než potřeboval.”

“Ale zkazil se.”

“Ano, zkazil se. Chamtivost, touha získat co nejvíc pro sebe, mu mohla být vštěpována. Týká se to i poznání. Původně mu mohlo být nabízeno, ale když změnil své vlastnosti, snažil se je vyrvat. Dychtil po všem novém, tedy i po nových objevech.”

“Uměl byste říci, v čem je problém naší současnosti?” zeptal se můj soused.

Profesor se zamyslel a pak odpověděl:

“Možná v tom, že dovolíme, aby nás kdosi vedl po cestě, na které přibývá zla. Je to cesta průmyslové výroby přirozeného a cesta bezohledného ničení všeho přirozeného, co člověku vstoupí do cesty nebo se to k němu jen přiblíží. Pokud se to ještě neděje tak, aby to budilo pozornost, tak se to dít začne... Přesto jsem si jist, že se nic neděje bezdůvodně.”

V té době jsem neporozuměla, co tím myslel, ale dnes už to vím a myslím si, že za způsob, jakým člověk zachází se zvířaty a s půdou, dříve nebo později zaplatí.

“Ještě stále jste nám neřekl, jak chápáte dějiny. Přirovnával jste vývoj člověka ke štafetovému závodu, ale nepověděl jste nám, proč se děje, to co se děje, proč se lidskými dějinami proplétá tolik zla,” řekl student, který už měl několik dotazů. “Co se skrývá za větou *...dovolíme, aby nás kdosi vedl po cestě zla..?*”

“Je to jednoduché. Ten “kdosi”, kdo zkazil Adama, existuje dál a dál potřebuje zkaženého člověka. Takového, který se neštítí krve, který najde obhajobu pro každou svou špatnost, pro kterýkoliv svůj zločin. Člověka, který nerespektuje ani Boha. Člověka, který je oslněn vlastní velikostí a který je odhodlán srazit Boha z trůnu....”

Dál už jsem to nechtěla poslouchat. Odešla jsem rozhodnuta najít si tiché místo, kde bych přišla na jiné myšlenky. Směřovala jsem k zastíněné lavičce pod košatým stromem s pěkně uspořádanými listy. Tam už seděl stařík.

“Odešla jsi dřív,” řekl, když jsme se pozdravili.

“Ano, bylo to náročné.”

Ve staříkových očích jsem spatřila zájem, tak jsem mu vyprávěla, o čem se besedovalo.

“Škoda, že jsi nezůstala. Mohla ses ještě leccos zajímavého dovědět.”

“Jsme opravdu tak zkaženi?” zeptala jsem se, ale stařík mi hned neodpověděl. Sledoval, jak si lehký vánek pohrával s lístky stromu a rozmýšlel si odpověď.

“Mnohokrát jsem přemýšlel o tom, proč se lidskými dějinami táhne tolik válek a křivd, že to někdy působí dojmem, že jsou to přímo dějiny zla,” řekl posléze. “Různí teoretikové nás chtějí přesvědčit, že války jsou vždycky jen o nějaké území, o nadvládu, o ropu a já nevím, o co ještě. Prostě o hmotné statky.”

“A není to tak?”

“Není nebo aspoň zcela není. Prostý voják přece nebojuje o území nebo o suroviny. On z toho nemá nic. Nevidí za vítězstvím moc ani bohatství a přesto bojuje. Bojuje za ideu, které uvěřil.”

Pár metrů před námi se zastavila ještěrka, která se smaragdově leskla v dopoledním slunci. Když odběhla, stařík pokračoval:

“Prostý voják vidí jen nepřítel, o kterém byl poučen, že je třeba ho nenávidět. V boji mu nezbyvá nic jiného, nežli nenávisť, protože jak by mohl střílet na někoho, kdo by mu byl třeba sympatický...? Pokud ovšem nebrání svou napadenou vlast. Obrana vlasti je morální povinností a je nezbytná.... Útočné války se nevedou z nezbytnosti a jsou vyvrcholením nenávisti. Nenávisť je živena a živí ji ten, kdo ji potřebuje ke své existenci.

“Živí ji ti, co si vymýšlejí války.”

“Ovšem, ale i oni jsou oběti, i když jiného druhu. Nenávisť je v nás, v lidech a živena. Pokud přistoupíme na tuto hru, tak je nám dolévána jako zlé palivo. Nevím, jak jinak to vyjádřit.”

“Třeba náboženská nenávisť?”

“Ta především... V různých náboženstvích je tolik odlišností, že je to přímo válečné pole pro ty, co chtějí nenávidět... Ale nemysli si, že by všeobecný ateismus vyřešil tento problém. Nenávisť souvisí s neznalostí a s něčím animálním v nás, ne s vírou v Boha. Pokud v sobě budeme mít nenávisť, vždycky si najde objekt, ke kterému se upne.... To věděl Ježíš, proto nám nabídl lásku jako životní program.... My patříme do křesťanské společnosti a budme za to vděční, ať už jsme křesťané, či nikoliv.”

“Není to trochu podivné? Proč by měl být třeba nějaký pohan vděčný za to, že žije v křesťanské společnosti, která ostatně ve skutečnosti ani není křesťanská.”

“Není, ale byla vybudována na křesťanských základech. I když nás křesťanů výrazně ubylo, i když naše víra nestojí v popředí našich zájmů, přece jen nás ovlivnila a ovlivňuje. Jsme tolerantní a umíme si se zájmem popovídat s vyznavačem jiné víry. Nevadí nám jiné víry. Křesťanství nás postupně naučilo vidět lidi bez emotivních brýlí. Prostě takové, jací jsou....To však není všechno, co nám křesťanství dalo.”

Stařík si všiml mého nechápavého pohledu a pokračoval:

“Nejzřetelnější to je, když srovnáme křesťanství s pohanstvím.”

“Co máte proti pohanům? To je přece dávno odpískaná záležitost.”

“Ne tak docela. Kdysi tu bylo jen pohanství, které se projevovalo nevázaností, u některých kmenů divokým vzhledem, zběsilými krvavými rituály, čarováním, komunikací s duchy zemřelých nebo s démony. Do tohoto stavu společnosti přivedl Bůh Abraháma, aby nastolil jiné myšlení. Myšlení, které bylo jako vpád horské bystřiny do stojaté smrduté bažiny.”

“Proč tak hanlivě?”

“Není to tak neoprávněné. Abrahám svou vírou rozčeřil stojaté zahnívající vody tehdejšího myšlení a přinesl do společnosti pohyb. Vývojový pohyb. Pohanství bylo tak svázáno se svými bohy a duchy, že neumožňovalo vývoj. Na Abrahámovu víru navázalo o půldruhého tisíciletí později křesťanství.”

“Stejně tomu nerozumím. Katolická církev je také označována jako brzda pokroku.”

“Zkus porovnat život kmenů a možná i národů, které se dosud drží pohanství, s životem národů, kde převládlo křesťanství a to především katolická církev. Je toho k porovnávání dost. Moc to nepřezenu, když řeknu, že v některých případech je ve vývoji těchto civilizací rozdíl nejen staletí, ale celých vývojových etap. I když ojediněle, tak na naší planetě ještě najdeš kmeny žijící v době kamenné nebo jen o stupínek výš.”

“A za to může pohanství?”

“Jsem přesvědčen, že ano. Pohanství podle mého názoru **neumožňuje rozvoj ducha** a zakonzervovává stávající stav společnosti tím, že ji uzavírá do sebe... Nikdy nevymizelo a teď se probouzí v podobě novopohanství.”

“Myslíte, že novopohanství může způsobit zakonzervování dalšího vývoje?”

“Ne, to si nemyslím. V současnosti má jiný úkol. Má odpoutat lidi od křesťanství. Křesťané jsou vyznavači Kristovi a vládcem pohanů vždycky byl a stále je ten, kdo stojí proti Kristovi.”

“Je to Satan?”

“Ano. Kdysi měl vládu nad lidskou společností a chce ji získat znovu. K válkám nedochází jen na naší planetě, ale i tam, kam my nedohlédnem. Zápas nadpozemských sil proniká do našeho pozemského života jako boj o křesťanství. Satan potřebuje stoupence a potřebuje jich mnoho. Křesťané jsou Ježíšovi stoupenci a Satan hledá své, třeba i nevědomé. Pohanství bylo jeho učení a znovu je chce oprášené použít, tentokrát proti křesťanství.”

Ohromilo mne, co mi stařík vyprávěl, a tentokrát jsem to nedokázala strávit.

“Teď jste řekl něco velmi závažného,” řekla jsem. “To víte s určitostí?”

“Nevím, jen si to skládám jako mozaiku. Celé dějiny prostupuje boj o víru a nekončí ani teď. Vždyť i velké dějinné zvraty se neobešly bez boje o víru nebo nevíru. Umím si v budoucnu představit i světovou válku, kde by se střetla různá náboženství.”

Asi spatřil v mém výrazu zděšení, protože okamžitě dodal:

“Snad přijdou lidé k rozumu a nebudou svou víru spojovat s nenávistí. Nebezpečná není víra, ale nenávist.”

“Velkým dějinným zvratem byla třeba VŘSR v Rusku. Přece nechcete tvrdit, že ta měla něco společného s vírou v Boha.”

“Samozřejmě, že ano. Kdyby to byla jen sociální nebo socialistická revoluce, tak si nebude všimát lidské víry v Boha. Hned od začátku byla vedena v ateistickém duchu, ateismus byl státní mocí prosazován a za třičtvrtě století vykonal ve světě své. Přesto si myslím, že ateismus nebyl ve vývoji světového názoru konečným cílem. Byla to jen zastávka, odpočinek. Ateismus není konec víry ani konec rozporů o víru. Myslím si, že šlo jen o to, aby pohanství nabralo dech a mohlo vyrazit v plné zbroji do boje. V současnosti především s křesťanstvím.”

“Možná na tom něco je, ale je to jen okrajový jev,” namítla jsem, “jen krátké oživení dávných tajemství.”

“Velmi se mýlíš. Pohanství prodělává svou renezanci,” řekl pevně. “Na scénu se dostávají opět čarodějové a čarodějky, jsou ožívovány pohanské tradice s jejich rituály, s pověřivostí a okultismem, sektami i satanismem, šamany i mágy a nevím čím vším ještě.... Nejhorší je, že do tohoto světa duchovní špíny jsou zatahovány i děti... Byl vytýčen idol malé čarodějky....Ač se to nezdá, pohanství je velká síla, která ještě stále ovlivňuje část světa a nenápadně se snaží svůj vliv rozšířit.”

Vše, co říkal, mi bylo vzdálené a já jsem k tomu neuměla nic dodat.

“Nejste jeden z mudrců, které před dvěma tisíci lety přivedla do Betléma hvězda?” zeptala jsem se trochu posměšně.

“Neposmívej se,” pokáral mne, “i tebe může oslovit hvězda.”

“Ještě jednu věc bych chtěla vědět,” řekla jsem s nevyslovenou omluvou. “Dějiny se táhne nit souvislostí, která všechno propojuje. Jde o to, jestli je to struna napnutá mezi dvěma pevnými body a národy na ni jen zavěšují své dějinné příběhy nebo je to vlákno spřádané jen lidmi. Vlákno, které se tvoří každým okamžikem a o kterém nikdo neví, kam bude v příští chvíli směřovat... Není to nakonec tak, že kdosi před tisíci lety napsal scénář a my se podle něj zabíjíme...? Nehrají národy jen roli, která jim byla vymezena?”

Stařík vzal do ruky kamínek a prohlížel si jej, jako by to byla ta nejdůležitější věc na světě. Po chvíli jej zahodil a řekl:

“Je to zapeklitá otázka. Jsme v roli mravence, který toho ví dost o svém mraveništi v lese, ale nedohlédne do mraků a neví, že za lesem je rybník a kus dál lidská stavení. O věcech, které jsou mimo obzor jeho vnímání, neví nic. S námi je to podobné. Náš obzor je sice širší, ale ne nekonečný. Zamysli se sama, jestli není vývoj společnosti stejně zákonitý třeba jako život stromu, který musí rozkvést, když chce vydat ovoce. Aby bylo ovoce, jsou květy zákonité. My prožíváme události, které tvoří historii, ale chybí nám pohled z vnějšku. Pohled toho, kdo míchá dějinným kotlem.

“Řekl jste míchá kotlem?”

“Ano. O tom, že někdo zasahuje do lidských dějin, nepochybuji. Tuším dvě stránky lidských dějin.”

“Jak tomu mám rozumět?”

“Jednak lidskou, to je prostě to, co žijeme a svými činy vytváříme. Ta druhá stránka, na kterou se nemůžeme podívat, abychom si ji přečetli, tam se odehrává zápas o člověka. To už je jiná úroveň. Nadlidská rovina.”

“Pojmenujete mi ji.”

“Řeknu ti jména aktérů. Na straně, která přeje člověku, chce ho pozvednout, a proto mu umožňuje růst, je Bůh, a na té druhé, která chce vyrvat, a zneužít člověka, vyždímat ho v nenávisti a ve válkách, je Satan.”

“Mluvil jste o kotli, ve kterém se míchají dějiny,” řekla jsem, “kdo je ten míchající?”

“Pro nás je to jen symbol, ale že kdosi dění na zemi ovlivňuje, o tom nepochybují.”

“Myslíte Boha?”

“Ne, toho ne. Proč by to dělal? Ten nás stvořil a vybavené inteligencí, citem, svobodnou vůlí a tím i schopností rozhodovat se mezi dobrem a zlem, nás postavil na tuto planetu. Jistě znal i podněty, které nás budou inspirovat a viděl náš úžas nad každým novým poznáním, ale znal i nebezpečí, kterým se budeme muset vyhnout.”

“Myslíte, že vytvořil scénář a teď se dívá, jak podle něj hrají národy svou dějinnou roli?”

“Špatně jsi to pochopila. Zkus to srovnat se vztahem rodičů a dítěte. Když se dítě narodí, tak rodiče vědí, co všechno se musí naučit, aby mohlo dospět. Přesto se v úžasu radují z prvního zoubku i prvního krůčku, z prvního slova, a s dojetím prožívají radost, která září z jeho nevinných očí, když objevuje svět kolem sebe, i když všechny jeho projevy jsou očekávané a samozřejmé. Prostě se radují z každého i nepatrného pokroku v jeho vývoji. Ale když dospěje, nechají své dítě, aby uplatnilo všechno dobré, co do něj vložili. Dál s ním v tichosti prožívají jeho radosti a bolesti, i když už se rozhoduje samostatně a na jejich rady příliš nedbá. Rodiče na své dítě nikdy nezapomenou a nikdy je nepřestanou milovat, navzdory tomu, že na ně jejich dítě zapomene.”

“Takto chápete i vztah Boha k člověku?”

“Ano. Jinak to neumím a myslím, že jiné pochopení ani není v našich možnostech už i proto, že Bůh řekl: “Podle své podoby jsem vás stvořil”. Pokud je to tak, tak se mu jistě podobáme i ve vztahu ke svým dětem. Rozdíl je jen v dokonalosti toho vztahu. Pro mne je Bůh veliký Otec, který pozorně sleduje naši cestu a snaží se nám podat pomocnou ruku, když bloudíme. Proto nám v určitých fázích našeho vývoje posílá dobré učitele a rádce.”

“Zní to hezky, je to srozumitelné srovnání, ale stejně je v tom nějaký zádrhel.”

“Jako ve vztahu dobrého otce a dítěte, které hoří dychtivostí předčít otce.”

“Tedy žádné předurčení, žádný scénář?”

“Zase to není tak úplně přesné, opět se pokusím použít paralelu. Rodiče si o svém dítěti vytvářejí představu, jaké by mělo být...”

“Často je to spíš jaké by nemělo být,” vstoupila jsem do jeho vyprávění touto poznámkou a stařík se tomu usmál.

“Někdy si vytvářejí představu i o jeho budoucnosti, o tom, čeho by mělo dosáhnout a podle toho mu hledají učitele. Když Bůh stvořil člověka, tak přesně věděl, co od něj může žádat, jaký by měl být, až nastane čas účtování.”

“Opět nový výraz.”

“Ano, dokončeme však myšlenku. Stvořitel nepřihlíží pasivně tomu, co se tady na Zemi děje. Nestvořil nás proto, aby za námi zavřel dveře a nechal nás naprosto bez povšimnutí, ať si děláme, co nás napadne. Čas od času vstupuje do našeho vývoje ne snad přímým předurčením, to by pak ztratila smysl naše svobodná vůle. Jen v klíčových bodech, pro nás klíčových, posílá na zem klíčové lidi, kteří ovlivňují další vývoj člověka.”

“Takovým klíčovým člověkem byl třeba Lenin?”

“Lenin byl klíčový, ale ne vyslanec Boží.”

“Řekněte mi příklad,” požádala jsem.

Listy olivy se jemně chvěly v tichém vánku a stařík mlčky pozoroval jejich stříbřité třepotání. Posléze řekl:

“Ve vrcholném pohanství se stal klíčovým člověkem Abrahám. On uvěřil, že Bůh je jen jeden a vše ostatní je stvořené... Tím ukázal jiný směr vývoje. Stal se zakladatelem národa, který se tím směrem měl vydat.”

“A vydal se?”

“Vydal, i když mnoho bloudil.”

“Vy věříte v existenci Abraháma? Věříte, že to byl reálný člověk?”

“Ovšem. Stejně jako věřím tomu, že náš národ měl svého nebo své praotce. Pro nás Čechy to byl praotec Čech bez ohledu na to, kdo to skutečně byl.”

“Mám to chápat tak, že jedním z klíčových lidí našeho národa byl praotec Čech?”

“Třeba,” řekl. “Jméno není důležité a důležitá není ani hora, na které přednesl svůj legendární projev. Mohl to být i jiný kopec, třeba Milešovka.”

“Co je tedy důležité?”

“Ta pavučina pradávných příběhů, která horu Říp halí do závoje tajemství. Ty příběhy a to tajemství jsou důležité. To, co se dotýká našeho srdce. To dělá z Řípu ještě dnes posvátnou horu pro všechny Čechy. Když se řekne jméno Stadice nebo Neumětely, tak většina lidí neví, kde to je, ale mnoha lidem se přitom pohne srdce.”

Měl pravdu. I když snahy vyvrátit naše národní pověsti byly silné, ony stejně přežívají.

“Třeba nás poučí příklad mnohem menší,” řekl. “Staří lidé vzpomínají s láskou na své předky a vyprávějí o jejich činech svým potomkům. To není marné povídání. U dětských a mladých posluchačů to posiluje vztah k rodině, vědomí sounáležitosti, vazbu na minulost, uvědomění si kořenů a to je velmi důležité. I jediná vzpomínka, kterou s láskou vysloví dědeček o svém dědovi před vlastním

vnukem, posílí chlapcovu rodovou hrdost a tím i jeho sebevědomí. Kdo má něco pěkného v minulosti, zatouží po hezké budoucnosti.”

Asi jsem vypadala nechápavě, protože dodal:

“Dobré vzpomínky podobně jako dobré naděje rozeznávají duši a hrdost na činy předků stmeluje národ.”

“V tom je tedy smysl dějin?”

“Řekl bych, že pro člověka by měl být především v tom, ale nejen v tom.”

“Znáte ještě jiný význam dějin?”

“Ano, jsou pro nás poučením.”

“Řeknete mi příklad?”

“Třeba to, že diktatura je pro národy nebezpečná. Diktátor může zavést národ do zkázy.”

“Naštěstí žijeme v demokracii.”

“I demokracie má svá úskalí. Lidé k ní musí dorůst. V tomto světě není nic jednoznačné. Osvícený diktátor nepřistřihuje křídla a nebrání lidem v rozletu, ale drží na uzdě zločinnost.”

“Jste stoupencem diktatury?”

“Ne, to ne.”

“Tuším, že jste mi zatím neřekl to hlavní. To, jak chápete dějiny vy.”

“Ale ano, řekl. Pro mne je vývoj civilizace permanentním zápasem o vládu nad světem.”

“Myslíte globalizaci?”

“Tou to možná vyvrcholí, ale tak jsem to nemyslel.”

“Vysvětlíte to.”

“Myslím duchovní vládu nad světem.”

Já už jsem něco o víře v Boha věděla, ale přesto mi to připadlo podivné. Když už se o nás někdo chce prát, ať si to vyřídí někde v nekonečném prostoru a nás nechá v klidu žít. Všimla jsem si, že mne stařík pozoruje a byla jsem zvědavá, co mi řekne. Jestli zareaguje na mé myšlenky. Zareagoval.

“Jenže to právě nejde,” řekl, “my sami musíme rozhodnout, ke komu se přidáme, koho chceme za svého krále.”

V duchu jsem se usmála.

“Nedostal jste se do slepé uličky?”

“Proč myslíš?”

“Nebylo by v tom případě opravdu lepší nemít žádného nadpozemského nebo mimozemského krále? Nebyl by přece jen lepší ateismus? Kdyby se lidé nezabývali myšlenkami na Boha, nebylo by o co válčit,” opakovala jsem a pozorovala staříka, jak to na něj zapůsobilo. Tomu se však jen zablýsklo v očích.

“Jsi zlomyslná,” pokáral mne, “přece víš, že vždycky je o co válčit. I kdyby to bylo jen proto, abychom to nandali těm druhým. Vždycky se najdou nadšenci, kteří uvěří tomu, že jeho nepřítel je někde na opačném konci světa a když se naskytne ta možnost, tak si to s ním jdou vyřídit. I taková válka je válka o názor,

o víru, i když to není víra v Boha. Navíc když opustíš Boha, využije volný prostor ten druhý.”

“Co na to Bůh?” zeptala jsem se.

“Jistě je z toho smutný, protože válka je proti životu a Jeho programem je život.”

V mé mysli se vytvořila představa Boha, který sedí na trůnu a smutně se dívá na to, jak se lidé perou. Tento obraz byl tak skličující, že jej vzápětí vystřídala představa rozhněvaného Boha a to se mi zdálo přijatelnější.

“Čekám na otázku,” uslyšela jsem staříka.

“Na jakou otázku?”

“Proč s tím Bůh něco neudělá.”

“Proč s tím Bůh něco neudělá?” zeptala jsem se, “proč neznemožní lidem války? Proč neudělá něco s člověkem, aby byl lepší?”

Stařík neodpovídal a mně proudily hlavou myšlenky ve snaze zformovat se do nějaké přijatelné odpovědi. Proč se vlastně Bůh nepostaví proti všem zvěrstvům, která lidé páchají? Je snad v roli otce, který stojí bezradný nad darebáctvím vlastního výrostka?

“Není bezradný, jen nám dává příležitost, abychom se vzpamatovali, abychom pochopili,” uslyšela jsem staříka. “Vstoupili jsme na cestu, na které se s tímto vším setkáváme a musíme jí projít až do konce. Víš, jak je to s tím letadlem. Letadlo letí v určeném směru a za letu se vystoupit nedá. V našem případě je to cesta. Na počátku jsme ji zvolili, tak se jí držíme, možná i proto, že nic jiného neznáme. Neptali jsme se po tom, jak je schůdná. Vstoupili jsme na ni vlastním rozhodnutím a nemůžeme z ní být vytrženi, pokud to sami nebudeme chtít... Na Zemi se nedočkáš spravedlnosti. Pro spravedlnost si zvolil Bůh jiné místo, nežli je Země. Podobné je to s dobrem a zlem. Tady na Zemi existují vedle sebe, rostou společně a jen Bůh ví, proč tomu tak je.”

“Copak na té cestě nejsou křižovatky?” zeptala jsem se podrážděně.

“Jistěže jsou, ale my zaujati melodií, kterou vyluzuje Pišttec v čele průvodu, je nevidíme.”

“Jsme snad jen bezduché stádo?”

“Bezduché ne, ale omámené.”

“Na co Bůh čeká?”

“Až vystřízlivíme. Když nás vytrhne omámené, budeme se s lítostí ohlížet za Pištcem.”

“Co je na konci té cesty?”

Stařík si prohlížel vlastní ruce a neodpovídal.

“Co je na konci naší cesty?”

“Pohádku o Pištci znáš,” řekl posléze.

“Propast?”

“Ale i pochopení, prozření. Kdo pochopí, tak tam přece neskočí. I když to vypadá, že celý svět ovládá Pišttec, Bůh nezemřel, ani na nás nezapomněl.

Pozoruje nás připraven pomoci tomu, kdo po Jeho pomoci opravdově zatouží. Tomu, kdo se probere z omámení.”

“Proč ten obraz o Pištcí?”

“Není to obraz, je to skutečnost. Bůh a Pištec.”

“Bůh a Satan?”

“Ano. To je ta druhá rovina, na níž se odehrávají lidské dějiny. Tu nevidíme, protože ji odmítáme vidět. Nechápeme ji, protože ji nechceme pochopit. Na ní se neodehrává boj s člověkem, ale boj o člověka prostřednictvím člověka. Pištec si chce odvést celé stádo. Potřebuje nás, jsme jeho existenční nezbytností. Nemůže nás vyrvat, ale jen zlákat. Kdyby ďábel zbavil člověka úplně jeho svobodné vůle, stal by se zodpovědným za jeho činy. Člověk musí otevřít dveře sám a to jak dobru, tak zlu. V tom je lidská svobodná vůle. Bez otevření dveří to nejde. Proto Pištec hraje.”

“Co je to za melodii, která nás tolik láká?”

“Ozývá se v ní cinkot sypajících se peněz, ale i jásot davu, který nám provolává slávu, když jsme dokázali něco mimořádného. Také vypráví lidech, kteří mají moc, a proto se před nimi druzí hrbí.”

“Tedy bohatství, sláva a moc.”

“A vše, co s tím souvisí. Zpívá i o pachu prolévané krve, která nás může opít až do nepřičetnosti a probudit v nás zrůdnou bestii.”

“Dost,” vykřikla jsem, “už dost! To se týká jen některých z lidí, jen výjimek.”

“Ano, je to vrchol, ale copak každý z nás více méně nepodléhá některé z těchto vidin? Přitom si neuvědomujeme, že v pozadí je pýcha, která řídí tyto tužby.”

“Jak chcete žít v tomto světě bez peněz? A trochu uznání také každý z nás potřebuje.”

“To jistě, ale nic z toho se nesmí stát dychtěním. Nesmíme dovolit, aby nás touha po penězích, po slávě a moci ovládla. Neměli bychom podlehnout představě, že pro zajištění našeho života je nejdůležitější veliká hromada peněz. Neměli bychom na ně číhat, jako číhá šelma na kořist a ve vhodném okamžiku po nich skočit. Nesmíme si myslet, že můžeme cokoliv. Pak by mohlo dojít i na tu krev.”

“Stejně mám pocit, že mi o dějinách uniká to hlavní,” řekla jsem v rozpacích.

“Dvě roviny,” zdůraznil mi stařík. “V té, kterou nevnímáme, se odehrává boj o člověka. O jeho záchranu nebo o jeho znehodnocení a posléze i zničení. A ta lidská rovina? Zrodili jsme se, abychom duchovně rostli. Důležitý je duchovní vývoj lidského rodu a v dějinách je zaznamenáno, jak tento proces probíhá. Dějiny jsou naše (a možná, že nejen naše) zpětná vazba, zpětná kontrola.”

“Tak tedy Bůh versus Pištec,” shrnula jsem naši debatu.

“Ano, tak to je. Platí však také vazba Pištec a pohanství. To patří k sobě, protože pohanství je jeho dílo.”

To, co říkal, mi připadalo divné, ale on pokračoval:

“To pradávné i současné.... Tetování, pielsing, hry s kyvadélkem, vykládání karet, to všechno není samo sebou. Tím demonstruješ nějaký názor, tím se

k něčemu, třeba i bezděčně, hlásíš. Někomu patří celá ta výbava a tím, že ji využíváš, se hlásíš i k němu a netušíš, že něco z toho tě připoutává... Znáš toho, komu tímto způsobem projevuješ své sympatie? Koho takto oslavuješ?... Je to cesta odčerpávání energie a podlamuje to víru. Ať to vypadá sebevíc jako nevinné bláznovství, je to cílené vysávání mladých lidí.”

“Říkáte tím, že těmito bezvýznamnými hrami nás strhává sám ďábel?”

“Nejsou tak bezvýznamné, jak se zdá, připoutávají srdce a vytvářejí návyk.”

Všechno to pro mne bylo nové, překvapivé, byl to však námět k přemýšlení. Tedy dvě roviny, ve kterých se odehrávají dějiny. V té nadpozemské je to zápas o člověka a v té pozemské se lidé sami perou mezi sebou podle toho, jakou melodii právě Pištec hraje? Bylo to neuvěřitelné a chtělo to opravdu pořádné zamyšlení.

“Povězte mi něco o Pištci,” požádala jsem.

“Vidíš, sama jsi ho pojmenovala...Má mnoho jmen, mnoho označení, ale i mnoho podob. Satan, ďábel, starý had, protivník, antikrist a pro jeho vyznavače je to král. Představuje se nám v různých podobách podle toho, jak na nás chce působit. Je lákavý a sympatický, když nás svádí, a krutý a hrozný, když nám chce nahnat strach. Vždycky však chce, abychom ho oslavovali.”

“Oslavovali?”

“Ano. Co jiného jsou všechny ty hrůzné filmy, ve kterých je zlo zpodobováno tím nejfantastičtějším způsobem? Kdy je třeba i dobré literární dílo proměněno v nezřízenou velkolepou oslavu zla?”

“Máte na mysli něco konkrétního?”

“Poznáš a pochopíš to sama...Pištcí jde o to, abychom si na to zvykli. Abychom i to nejzvrůdnější zlo přijali jako životní normu. Abychom se proměňovali do jeho podoby. Do podoby, v jaké nás chce mít. Abychom přestali být obrazem Boha, protože tak jsme pro Pištce nepřijatelní.”

Cítila jsem, že náš rozhovor brzy skončí, ale chtěla jsem vědět ještě jednu věc.

“Můžu ještě jednu otázku?” požádala jsem.

“Jistě, ptej se.”

“Ještě jste mi neřekl, jestli byly události tak jak jdou za sebou předurčeny nebo je svobodně vytváříme.”

Stařík chvíli přemýšlel a pak řekl:

“To opravdu nevím, ale jsem přesvědčen, že něco předurčeno bylo. Jakési klíčové body, možná křižovatky, ke kterým musíme dojít, na kterých se rozhodujeme, jak dál. Dalo by se to nazvat i signálními světly, která nás varují a vybízejí, abychom přibrzdili nebo změnil směr. K čemu jinému by byli proroci, kteří tyto klíčové body předpověděli? Možná pochopíme smysl dějin, až si budeme umět promítnout, co naše dnešní skutky přinesou našim třeba i velmi vzdáleným potomkům a až se budeme umět podle toho chovat. Až budou naše dějiny jen vzpomínkami na velké činy lásky a nejen souborem zdánlivě nahodilých a převážně krutých činů.”

“Znáte příklad aspoň jednoho signálního bodu?”

“Jistě je jich mnoho, ale jen tak namátkou mne napadá, že by to mohla být havárie v Černobylu nebo zřícení věží Světového obchodního centra v New Yorku.”

“Vraťme se prosím ještě jednou k pohanství. Pořád mi uniká to hlavní. V čem je jeho nebezpečí? Vždyť na tomto světě je nepřeborné množství názorů a dlouhá řada různých náboženství a kolikrát je mezi nimi jen nepatrný rozdíl a přitom všichni křičí-jen ta moje víra je ta pravá! Jak se v tom má člověk vyznat?”

“Zkusím to přirovnat k rakovině,” řekl po krátkém zamyšlení stařík. “Rakovinu vyvolávají buňky, které se začnou chovat jinak, které se postaví proti lidskému tělu, postaví se proti řádu, který byl lidskému tělu propůjčen. Je to tak?”

“Ano. Nakonec tělo zničí.”

“S pohanstvím je to podobné, ale v oblasti ducha. Ve svých vrcholech, se kterými se nesetkáváme, má snahu vstupovat do dějů, které jsou určeny jen Bohu.”

“Nerozumím.”

“Pokouší se pomocí magie a čarodějných praktik ovlivňovat a měnit lidské osudy a tím i dějiny.”

“Přece mi nechcete namluvit, že tomuto věříte.”

“Nevyznám se v magii, ale neprohlásím ji za nesmysl jen proto, že o ní nejsem poučen. Z toho, co jsem si přečetl o pohanství, jsem pochopil, že vrcholní mágové využívali sil stojících proti Bohu, aby zasáhli do lidských osudů.”

“Myslíte, že se jim to dařilo?”

“To nevím, ale zkoušeli to.”

“A to se nesmí?”

“Jistěže to není dovoleno. Nikdo nesmí násilně přetrnout životní dráhu člověka, nikdo nesmí bez jeho vůle změnit jeho životní cestu a vůbec už ne s využitím sil stojících proti Bohu. V současnosti lze změnit život mladého člověka třeba drogami... Nikdo nesmí vnášet chaos do Božích rozhodnutí.”

Stařík skončil. Debatu o dějinách jsme ukončili a já jsem měla o čem přemýšlet. Pochopila jsem, že lidské dějiny jsou nekonečný seriál o zápase mezi dobrem a zlem, v tom je jejich vesmírný význam, ale i o zápase člověka s člověkem, a v obojím je i význam pro člověka. V tom lidském mraveništi, v tom chaosu lze vytušit pevný řád, k jehož pochopení jsme vedeni, i když je zatím mimo naše možnosti.

Dějiny jsou cesta a náš pohyb na té cestě si vždycky někdo hlídá, protože vždycky někomu škodí nebo prospívá. Hlídá si i každého jedince, protože z jedinců se tvoří dějinný proud. Na nás je, abychom se nenechali svázat strachem, abychom se dívali dopředu, protože tam je naše naděje, a šli dopředu za dobrou nadějí, za láskou. Dva protichůdné záměry s člověkem a dva protichůdné směry životní cesty, které jsou nám nabízeny. Stačí si vybrat.

Dějiny však také přinášejí poučení, ale poučili jsme se? Pochopili jsme, co je třeba dělat nebo nedělat, abychom nebyli jen tak nesení proudem událostí, jako třeba list na hladině, který řeka posléze pohltí?

Modelem nám může být dějinný příběh Židů, ve kterém není nic náhodného. Od Abraháma ze sumersko-chaldejského Uru až do současnosti. Vše je tam v časových i dějových souvislostech, jako ostatně v životě každého člověka i každého národa, jenže my ty souvislosti vnímáme jen zřídka. Každá událost má svou příčinu, někdy i velmi dávnou a každý náš čin přinese svůj důsledek třeba i po mnoha letech. U národa to může být po velmi dlouhé době. Chápání souvislostí nám umožňuje pochopení života i pochopení dějin.

Je časně mrazivé jitro a do okna mi v plné kráse svítí Orion. V levém dolním rohu mého výhledu se objevuje nejkrásnější klenot oblohy, Sirius. Ta noc, ze které se za necelé dvě hodiny zrodí líbezný den plný teplých barev, je až neskutečně krásná.

Kam jsem to zabloudila ve svých vzpomínkách, po jakých obzorech se toulají mé myšlenky? Co je to vlastně skutečnost? Potřebuji znát pravdu o světě a o člověku, když mne vytrhuje z přítomné krásy? Mám silný pocit nepostižitelnosti myšlenky, nezachytitelnosti pravdy, ale i pocit, že tato pravda, ač nepolapena, mi ráno ukáže podzimní proměnlivou krásu divokého vína na stěně našeho domu, a že to víno uvidím jinak, než bych je viděla bez tohoto prchavého poznání. Uvidím je jako zázrak, jako vrchol krásy.

Mou myslí proběhl stín a chlad mne zahnal do postele. Tělo potřebovalo prohřát a má duše hledala vlídný koutek v mém srdci, kde by se stulila k odpočinku...

Probudilo mne zářivé ráno. Pohlédla jsem z okna na divoké víno a uviděla jsem stěnu, ze které trčely tisíce červených antének. Noční víchr, který dokonale zametl oblohu a otevřel tak okno do vesmíru, orval listí divokého vína a rozházel je po dvoře, kde teď nehnutě leželo jako divukrásný koberec. Na stěně zůstaly jen dlouhé červené stopky.

Nastal normální všední den, ve kterém se tvoří dějiny. Co se stane dnes a co se stane zítra? Záleží na tom, co se stalo před lety a co se odehraje v budoucnu...? Dějiny jdou svou cestou a vytvářejí nekonečný seriál souvislostí. Věřím tomu, že každý k nim přispíváme svou mincí.

Uplynuly dva měsíce a mne kapitola o dějinách nenechává v klidu. Stařík mluvil o dvou rovinách, ve kterých se odehrávají lidské dějiny. Zkousím si představit tu vyšší, nám nedostupnou. Zkousím si ji vybavit v souvislosti s velikou lidskou tragedií posledních dnů.

Vybavuje se mi představa znučeného d'ábla a nenasytné smrti, jak spolu hrají karty o lidské životy. Dábel právě prohrál a smrt ho nutí, aby zaplatil.

“Kde je mám vzít?” brání se d'ábel, “teroristi nejsou dost výkonný a hlavoun, kerýmu se snažím nakukat, že je bezpodmínečně nutné vyzkoušet novou zbraň, je katastrofálně nerozhodnej. Pořád se brání.”

“Prohrál jsi, tak zaplať,” trvá na svém smrt.

“Snad to tak nehoří, mám na zemi rozehraných několik velkých partií.”

Smrt je však neúprosná a její žhoucí oči ztvrdly v kámen.

“Víš co, vem si je sama, já je prostě v tuto chvíli nemám.”

“Jak si přeješ,” řekla smrt a s úšklebkem zmizela.

Chvíli nato se na dálném východě otřásla země v hlubinách moře a vlna tsunami zaplatila d'áblův dluh.

Tato interpretace tragické události mne samotnou poděsila. Jak mne mohlo něco takového napadnout? Snažím se vybavit si staříka, aby mi poradil. Co by mi asi řekl?

“Teď jsem to přepískla,” říkám mu v duchu, on však vrtí hlavou a ptá se:

“Proč myslíš? Mohlo by to tak být a může to tak být dotud, dokud bude mít d'ábel co prohrávat. Zatím má na zemi svá práva a poskytuje mu je člověk.”

“Byla mezi nimi spousta dětí. Copak ty mu patřily?”

“Nepatřily. Jistěže ne. Když však se někde rozmáchne smrt, tak si nevybírám.”

“Co na to Bůh? Proč to dopustil?”

“Bůh...? Bůh nám tady na Zemi neslibil ani štěstí, ani spravedlnost. Naopak. Zemi nazývá slzavým údolím. On není hráč. Nehraje o lidské životy. Trpělivě čeká, až si uvědomíme jeho existenci a až k němu s důvěrou vzhledneme. Ptáš se, proč něco takového dopustil? Já se ptám, co to udělalo s námi. Přineslo nám to prozření a jsme schopni sklonit v pokoře před Bohem hlavu nebo si stále myslíme, že jsme pány tohoto světa? Hráč je d'ábel a hraje, dokud může. Když nebude nic mít, když mu nebude nic patřit, nebude moci hrát. Ani se smrtí, kterou nezajímá, jestli jsme černí nebo bílí. Smrt není průvodkyně Boha, ale d'ábla.”

“Vidíte souvislost mezi lidskými vinami a přírodní katastrofou v Indonézii?” ptám se v duchu staříka, který je bůhví kde.

“Ty hledáš souvislosti. Proč by nemohla být souvislost mezi lidským chováním a přírodními ději?”

“To ano, ale z karbaníků, které jsem si představila, mi běhá mráz po zádech.”

Čekala jsem, že se mi dostane vysvětlení, ale stařík se v mé mysli zachoval jako Šalomoun.

“Vidíš, jak ošidné jsou myšlenky, kam tě až zavedou. Nemůžeš dohlédnout dna a nemůžeš dohlédnout ani vrcholu. Nech to jiným. Někdo jiný dohlédne dál než ty a třeba ti to poví. Pak se poučíš.”

Pátá adorace – Čipy

Pátá adorace měla formálně podobný průběh jako předchozí. Opět to byla hudba, která navozovala meditační náladu. Tentokrát jsem otevřela prostřední dveře. Otevřela jsem je dokořán a stála na prahu. Za mnou bylo druhé tisíciletí plné těžkých zbraní, těžké techniky, těžkých válek, těžkého smogu i těžkých výkyvů van Allanových pásů, těžkých zásahů do přírody i do ozonové vrstvy nad

Zemí, těžkých ztrát, těžkých kovů v organismech, těžkých nemocí i těžkých provinění.

Nesmím však být nespravedlivá. Druhým milénium vanulo také to jemné, co ozvláštňuje život a hladí duši. Byla to příroda v celé své vnímatelné kráse, údiv nad hloubkou Boží intelligence, která všechno toto potěšení stvořila, lidský talent i cit, které ovládaly umění rozeznít lidskou duši jako harfenistka rozezná svůj nástroj i láska ve všech podobách a celé své zářivé kráse.

Druhé tisíciletí bylo velmi dynamické. Kráčelo vedle sebe dobro i zlo, pokoření i pokořitelé, radost i bolest, nebe i peklo. Je až s podivem, co všechno se vejde na jedinou planetu a do jediného tisíciletí. Je až s podivem, kolik se toho vejde do jediného století. Tolik protikladů! V dlouhé době, která už uplynula, měl své slovo Bůh, ale v posledním století, mezi jehož prvním a posledním desetiletím byl propastný rozdíl, se zviditelnil ďábel, který vyzdvihl člověka vysoko na vratkou stavbu pýchy. Co s tím vším provede třetí milénium? To těžké klesne ke dnu. Tedy: těžké války i těžké zbraně, těžká technika, těžký smog a snad i těžké zásahy do přírody atd., atd.. Ale co to nepolapitelné, nepostižitelné a přece nejdůležitější? To jemné a přece tak fundamentální, že je na tom postaveno člověčenství, co se stane s tím?

Přede mnou se otvíralo třetí tisíciletí dosud zahalené v jemné mlze. Jaké bude? Co přinese člověku nového a jaký bude ten nový člověk? Bude opravdu nový, jiný? Druhé tisíciletí bylo brutální k přírodě i lidem. Přesto na práh třetího milénia položilo to nejjemnější, co si lze jen představit. **Zárodek umělé intelligence**, dále v úhledném balíčku svázaný **lidský genom** a také tajemné svazky atomů - **nanočástice**. Tři dary, které v sobě skrývají veliké dobro, ale i nepředstavitelné zlo. Jak je přijme a jak s nimi naloží? Bude se nad Zemí vznášet Boží Duch jako velký inspirátor nebo bude člověku podsouvat své nápady ďábel?

Octla jsem se na břehu moře, kde na mne čekala dívka oblečená v elegantním svítivě zeleném kostýmku ozdobeném lehounkou červenou šálou, se kterou si pohrával vánek. Červené byly i slušivé střevíčky a slunečník, kterým si rozmarně otáčela nad hlavou. Opírala se o žlutý kabriolet a celý výjev byl jak z reklamního plakátu na přívětivou náladu. Dívka byla Číňanka. V dálce asi dvou kilometrů čnělo přímo z moře k nebi město.

“Hezké,” řekla jsem s obdivem.

“Ano, toto město je chloubou naší země.”

“Město je překrásné, ale vy se k němu dokonale hodíte. Je to radostné, milé uvítání,” řekla jsem a dívce to zřejmě zalichotilo.

“Budu vaší průvodkyní,” řekla a mile se usmála.

Město bylo úžasné. Byl to architektonický zázrak ozvláštňený jemným oparem. V mém srdci se zvedala vlna nadšení a já jsem cítila, že dívku, která vnímala mé okouzlení, to těší. Výškové budovy čněly k nebi ve zvláštní barevné i tvarové harmonii a jejich vrcholky se ztrácely v téměř kilometrové výšce. V zrcadlových stěnách domů se odrážely jiné budovy, ale i moře a letadla, co

prolétávala nad městem. Celý dojem zesiloval chvějící se obraz města na pokojné mořské hladině.

“To je nádhera,” řekla jsem s podivem, “kdo postavil tuto krásu?”

“Je to naše město, a postavili je naši architekti, i naši dělníci,” řekla dívka hrdě. “Čína je první světovou velmocí.”

“To předčí i Ameriku?”

“Ano, Amerika i Evropa za námi výrazně zaostávají. Nestačí tempu našeho rozvoje dechem, ani invencí, ani bohatstvím.”

“Bílá rasa je tedy na ústupu,” poznamenala jsem s bodnutím v srdci.

“Je přežívající...” odpověděla dívka, ale vzápětí se zarazila.

“Odpusťte, nechtěla jsem vás ranit. Ještě stále se máme od bílých co učit.”

Město bylo s pevninou spojeno velkolepým mostem. Když jsme k němu přijely, dívka se rukou dotkla jakéhosi zařízení a světelná závora, která nám bránila ve vjezdu na most, zmizela.

“Dálniční poplatek?” zeptala jsem se, jen abych udržela konverzaci.

“Ne, jenom identifikace. Poplatky tohoto druhu neplatíme.”

“Identifikace dotykem?”

“Ano, je to kvůli bezpečnosti, aby se do města nedostaly podvratné živly.”

Tedy zakázané město. Udivilo mne to, ale tato ochrana mi připadla směšná. Jestli stačilo jen toto, tak paprsek bránící ve vjezdu by přeskočilo i dítě a navíc teroristé jistě znají řadu jiných způsobů, jak se tam dostat.

Když jsme přijely do města, všimla jsem si, že na ulicích téměř nejsou auta a bylo vidět i poměrně málo lidí. Všichni vypadali velmi dobře. Vzpomněla jsem si na ucpané dálnice a hemžení na pěších zónách našich měst. Na chaos, který vzniká na různé podněty, na prudké výkyvy nálad ve společnosti, na sobectví jedněch a velikou obětavost druhých, prostě na to, co představuje dynamiku našeho života. Tady nic takového nebylo. Klid, který tu panoval, připomínal nedělní ráno.

Dívka zaparkovala na náměstí, které nabídlo ten nejvelkolepější pohled, jaký si lze představit. Nevím, jak vyjádřit celkový dojem. Byl to architektonický koncert, či muzeum nebo obrovská dějinná divadelní scéna. Byly zde shromážděny nejvýznamnější stavby z různých dob i různých koutů zeměkoule. Viděla jsem kopie bájných divů světa, ale i nejvýznamnější dosud existující historické stavby. Byly tam středověké paláce, věže, i stavby, které vznikaly ve starověku. Mezi tím vším trávníky a na nich desítky metrů vysoké pozlacené sochy i sochy z mramoru a skutečné živé palmy, které vypadaly vedle obrovských staveb titěrně. Prostředkem tohoto divadla protékala řeka, nad níž byl v dálce za několika podivuhodnými mosty rozkročen obrovský kolos. Náměstí bylo dlouhé a na konci zakončené skálou, ze které se řítily do řeky spousty vod v mohutném vodopádu. Hlavní třída v Las Vegas byla vedle tohoto divadla nepatrná a šedivá.

Dívka zřejmě pochopila, co se odehrávalo v mé hlavě a stiskla jakýsi ovladač. Scéna se změnila. Celé to divadlo zmizelo a náměstí se proměnilo v arboretum doplněné jezírky a fontánami.

“Co to znamená?” zeptala jsem se překvapena.

“Bylo to virtuální,” vysvětlila mi dívka.

“Tento park je skutečný?”

“Ne, také je virtuální. Můžu vám ukázat i jiné scénérie.”

“Co je tedy opravdové? Je skutečné toto město nebo je to jen vidina? A co jste potom vy?”

Dívka mne chvíli zkoumala pohledem a pak řekla:

“Je na vás, abyste rozeznala, co je pravda a co je jen iluze...”

Připomnělo mi to Potěmkinovu vesnici, ale uvědomovala jsem si, že to krásné město je nejspíš pravda.

“Tak co byste chtěla vidět?” zeptala se mne, ale to už nebyla otázka sympatizující dívky, ale profesionální průvodkyně. I já jsem ochladla.

“Chtěla bych poznat, jak žijete. Jak pracujete, jak se bavíte, co čtete, jaké jsou vaše zvyky, prostě váš život.”

“Toto město na ostrově bylo postaveno se vším luxusem a pro luxus. Lidé se tu scházejí v masážních i kosmetických salonech, u bazénů a v místech, kde se nějakým způsobem zušlechťuje tělo. Jezdí sem hlavně sportovci. Večer sem pak přijíždějí za zábavou...Ovšem,” dodala, “musí na to mít. Toto je velice drahé město.”

“A co chudí? Ti zde nežijí?”

“Většinou zde trvale nejsou ani bohatí. Ti sem přijíždějí ze svých venkovských vil. Bydlí tu jen obchodníci a personál služeb...Ale těm, co se tu zabydleli, se rozhodně nevede špatně, i když většina z nich nemá vilu na venkově.”

“Copak to jde, postavit město, které je jen pro bohaté? A kde jsou chudí? Nebo už nejsou?”

“Jsou, jistěže jsou. Je jich hrozně moc. Nezaměstnaní, nemocní a staří. Ti všichni jsou přítěží. Víte, jak prudce by šel vývoj dopředu, kdyby jich nebylo?”

V tom měla pravdu. Lidé, kteří nepracují, jsou v jistém smyslu brzdou. Jde však o to, jak je společnost přijme a jak se s tímto problémem vypořádá. Je to morálně kauzální problém. Zaslepení se mohou dočkat toho, že další generace s nimi bude jednat také zaslepeně.

“Je to spodina,” řekla a tímto tvrdým výrokem chtěla ukončit toto téma.

Její slova ve mně vyvolala odpor. Pokoušela jsem se představit si, jaký je život těchto lidí, co to dělá s jejich psychikou, jak snášejí pocit neužitečnosti a bezperspektivnosti života, ale zjistila jsem, že tady je moje fantazie v koncích.

“Povězte mi něco o životě těch nejchudších,” požádala jsem.

“Oni nejsou nejchudší. Mají své zajištění.”

“Kdo může být chudší než nezaměstnaní a nemohoucí nemocní?” zeptala jsem se spíše pro sebe, průvodkyně však na mou otázku reagovala.

“Ti, co se nedokázali zařadit. Ti se skrývají a doopravdy živoří.”

“Jak zařadit, kam zařadit?” nechápala jsem.

“Mezi ostatní obyvatelstvo,” odpověděla po chvíli přemýšlení, “odmítli identifikaci.”

Opět jsem nerozuměla a ona to na mně poznala. Jak může někdo odmítnout doklad o tom, že existuje?

“Každý máme na svém těle implantát a to oni odmítli.”

“Implantát?” nechápala jsem.

“Ano. Obsahuje naše identifikační číslo a kromě toho má řadu vynikajících funkcí.”

Najednou se zarazila, zostra si mne prohlédla a zeptala se:

“Jak to, že to nevíte? Copak vy nemáte implantát? Nemáte své číslo? Nepatříte naposled k nezařazeným?”

Teď jsem se doopravdy dostala do úzkých. Průvodkyně mne propichovala svýma černýma očima ve snaze odhalit, co jsem zač. Bylo zřejmé, že se s takovouto situací ještě nesetkala a byla viditelně v rozpacích, co se mnou má udělat. Dokonce se mi zdálo, že má ze mne strach.

“Nebojte se,” tišila jsem její zmatek, “je to jenom tak, že s tímto způsobem identifikace jsem se ještě nesetkala. K nám to zatím nepřišlo.”

“Myslela jsem, že už je to po celém světě,” řekla a zdálo se, že tato odpověď ji příliš neuspokojila, ale nakonec ji přijala. “To asi musíte být z pěkného zapadákov,” dodala.

“Povězte mi prosím něco o životě ve vaší zemi. Berte to třeba tak, že jsem před lety odcestovala na Mars a teď jsem se vrátila, a proto jsou takové mezery v mých vědomostech.”

Průvodkyně si mne pochybovačně prohlédla a s viditelnou úlevou mi sdělila:

“Toto je tak bláznivá výmluva, že mne začínáte docela zajímat. K “Lidem knihy” asi nepatříte.”

Opět nový výraz, se kterým jsem si nevěděla rady, ale bála jsem se zeptat.

“Kdybyste patřila k nezařazeným, tak byste věděla, jak je to s lety na Mars. Věděla byste, že se nedaří. V tom máte opravdu mezeru. Nevíte něco lepšího jako výmluvu?”

Dostala jsem se do tísně a rozhodla jsem se pokračovat ve své lži.

“Když vám povím, že jsem ztratila paměť, uvěříte mi?”

“Neuvěřím, protože takovouto nesnáz snadno překonáme. Stačí, když položíte ruku na identifikátor. Vybaví se vám všechno, co jste zapomněla.”

Byla jsem chycena a nevěděla jsem, co udělá. Vůbec už jsem netušila, co by se stalo, kdyby mne nějakým způsobem ohlásila úřadům. Postřehla jsem však, že ji má úzkost začíná bavit.

“Neuvěřím vašim výmluvám, protože nevíte ty nejsamozřejmější věci, které ví každý. Tedy každý pozemšťan. Ale ať jste kdokoliv, není to moje věc. Ptejte se, co chcete vědět.”

V duchu jsem poděkovala za její velkorysost a ona zřejmě zaregistrovala můj vděk, i když nic neřekla.

“Kdo jsou Lidé knihy?” zeptala jsem se, ale průvodkyni tato otázka viditelně rozhodila.

“Proč se ptáte právě na ně? O těch se přece nemluví. Jsou to lidé, kteří odmítli identifikaci a odřízli se tak od všech výhod, které to přináší. Teď se musí skrývat. Není jim co závidět, jsou to psanci. Hlavně se na ně už nikdy a nikde neptejte nebo se dostanete do nesnází... Jste opravdu zvláštní.”

Pochopila jsem, že tyto otázky v ní vyvolaly podobnou reakci, jako kdybych se v Americe pídila po teroristech. Pocítila jsem nedůvěru a otažitost. Toto téma zřejmě bylo tabu, přesto mne svédila na jazyku otázka, proč mají tak podivný název, ale nevyslovila jsem ji.

“Slíbila jste mi, že mi ukážete, jak žijete,” připomněla jsem jí a změnila tak téma.

“Tak dobře,” řekla smířlivě, “protože vaše otázky jsou s prominutím neobvyklé,” (prokmitlo mi hlavou “protože se ptáte, jako kdybyste spadla z měsíce”), “povím vám něco o systému života a tím i o výhodách identifikace. Předtím se však něčeho napijeme.”

Odvedla mne do jakési kavárny, ve které byla různá zákoutí podle toho, jaké pohodlí člověk hledal. Byly tam stolky s křesly a dokonce i lehátka pro toho, kdo potřeboval větší odpočinek. Jednotlivá zákoutí poskytovala soukromí. Byla oddělena tropickými rostlinami, skleněnými nádržemi s rybičkami a tu a tam bylo vidět i klece s pěkně vybarvenými ptáky. V každém zákoutí byl veliký plochý monitor, z lidí tam však nebyl nikdo. Kavárna byla prázdná.

Sedly jsme si do anatomických křesel, která se vytvarovala podle naší postavy a průvodkyně zmáčkla tlačítko na opěradle. Přitom mne informovala:

“Nedělejte vůbec nic.”

Monitor nás uvítal a zeptal se, jestli chceme jíst a pít. Průvodkyně odpověděla, že bychom si daly něco k pití. Monitor nás vyzval, abychom položily ruku na destičku na opěradle, aby nám mohl být připraven nápoj podle našich individuálních potřeb, podle našeho zdravotního stavu.

Pohlédla jsem tázavě na průvodkyni, ta mi však zadržela ruku.

“Destička vám změří tlak a dá výpověď o vašem srdci. Můžete se tu dovědět ještě jiné věci o svém zdraví,” vysvětlila mi a splnila požadavek monitoru. Ten však byl nedůvěřivý.

“Vaše spolence nemá žízeň?” zeptal se a hned navrhnul, abych položila ruku na destičku, že zkontroluje stav tekutin v mém těle.

Průvodkyně mne chytila za ruku a táhla mne pryč.

“Zajedem někam, kde budou míň zvědaví,” řekla a odvedla mne k autu.

“Tady je to nebezpečné?” zeptala jsem se, ale průvodkyně se vyhnula odpovědi.

“Pojedeme někam,” řekla, “kde nebudeme muset prokazovat svou totožnost.”

Pomyslela jsem si, že pokud musí prokazovat svou totožnost, i když se chce napít limonády, tak to asi není společnost, kde by bylo příliš bezpečno a já jsem pro ni hrozbou.

Vrátily jsme se na pevninu a jely volnou krajinou až na parkoviště s čerpací stanicí a několika obchody. Po parkovišti procházel mladík s vozíčkem plným

různých dobrot a rozličných nápojů. Průvodkyně si vybrala dvě láhve, mladík jí je podal a s nimi i nevelkou destičku, na které byla vyznačena cena. Ona se jí dvakrát dotkla a vrátila ji. Mladík na mne tázavě pohlédl.

“Zaplatila jsem za obě,” řekla průvodkyně, “je to můj host.”

Mladík si zkontroloval destičku a my jsme odjely.

“Povězte mi něco o tomto systému,” požádala jsem ji. “Všimla jsem si, že jste neplatila.”

“Správně jste to nazvala systémem, protože je to to nejdokonalejší, co si lze představit. Na Systém s velkým S je napojena každá veřejná instituce, každý podnik, každá domácnost i každý člověk. Systém má pod kontrolou všechno a každého. Stará se o naše zdraví, posílá nás na zdravotní prohlídky, pokud se v nás něco porouchá a on to nemůže napravit přímo, dbá o náš jídelníček i o to, abychom nezapomínali pít a brát si léky, doporučuje nám i způsob zábavy a sportu podle stavu naší mysli a našeho těla. Dohlíží i na to, abychom se nepřepřacovali, zkrátka pečuje o to, aby naše tělo bezvadně fungovalo. Ale nejen to. Připomíná, co musíme vyřídit, pokud to nevyřídí přímo sám a zabezpečuje nás vším potřebným. Podává nám všechny potřebné informace a stará se o to, abychom nezabloudili na cestách. Prostě nás má v každém okamžiku pod kontrolou.”

Ne že by mne takováto představa nadchla, ale je možné, že jsem k takovému servisu ještě nedorostla. Třeba to tak chtěli.

“Neplatila jste ani při vjezdu na most ani za limonády,” přerušila jsem tok jejích informací. “To už máte všechno zadarmo? Proč jsou tedy bohatí a chudí? Jak mi to vysvětlíte?”

“Vy jste snad opravdu spadla z Marsu. Jak to, že nevíte ani toto? Peníze v podobě papírků nebo mincí nejsou už dlouho, ale to neznamená, že nic nemáme. Každý má své konto a z toho se odečítá dotykem ruky. Prostě položím ruku na snímač, a ten si z ní vyčte všechno, co potřebuje vědět.”

Pro mne to bylo nepochopitelné, ale průvodkyně mi popisovala s nelíčeným nadšením úžasné možnosti své doby. Přesto mi připadlo, že nemluví tak docela od srdce. Cítila jsem směs loajality, možná i strachu a odevzdanosti. Ona však ještě nemusela vědět, že se v její mysli usazuje rozpor.

“Kdo vytvořil tento dokonalý systém? Kdo jej řídí?” zeptala jsem se.

Průvodkyně zůstala v rozpacích nad mými otázkami.

“To nevím,” odpověděla mi, “asi odborníci a počítače. Především asi počítače. Už to nejsou jen tupé stroje. Mají inteligenci a dokážou inteligentně rozhodovat.”

Vzpomněla jsem si na zárodek umělé inteligence ve své době. Už ji asi mají.

“Komu to celé podléhá?” chtěla jsem vědět, “kdo stojí nad tím vším?”

Ona však nechápala mé otázky, tak jsem se zeptala přímo:

“Kdo tomu všemu velí? Přece mi nechcete tvrdit, že na špici je umělá inteligence. To je jen stroj a stroje jsou od toho, aby byly ovládány.”

To, co jsem vyslovila, jí bylo cizí. Ve zřejmých rozpacích mi řekla:

“To nevím, takto jsem nepřemýšlela a neznám nikoho, kdo by si kladl tyto otázky...”

“Proč se ti psanci nazývají Lidé knihy?” byla jsem neodbytná, “není to třeba proto, že oni znají odpovědi na tyto otázky? Nejsou právě proto psanci? Nejsou svými znalostmi nebezpečni systému i tomu, kdo jej řídí?”

“Jste divná, takovéto otázky přece nikdo neklade a já vám na ně nemůžu odpovídat. O těchto věcech se prostě nemluví.”

Tím skončila rozhovor na toto téma a po chvíli jsme dojely k haldám odpadků, které připomínaly pohoří bez konce. Po nich se pohybovala spousta podivně vypadajících lidí. Průvodkyně mi vysvětlila, že to jsou hadráři, kteří odpadky třídí a zpracovávají. Nepříliš daleko za haldami bylo město, které bylo úplně jiné, nežli to na ostrově. Také tam byly mrakodrapy, ale chyběla jim zářivost a svěžest, která dýchala z města na ostrově. Město bylo oprýskané, zaprášené, omšelé a připomínalo zchátralé sídliště. Jak jsme jim projížděly, viděla jsem na mnoha místech hromady odpadků. Pomyslela jsem si, že toto město a odpadkové haldy patří k sobě i svým vzhledem, svou barevnou neurčitostí. Byla to jedna kalná zóna. My jsme se v něm vyjímalý jako pestrý zbloudilý motýl.

“V tomto městě žijí ti, co se starají o odpadky?” zeptala jsem se.

“Ti tu mají svou čtvrť. Zde však žije hlavně chudina,” poznamenala.

“Myslíte lidi, kteří nemají práci? Povězte mi o nich něco,” požádala jsem. “Jak snášejí nezaměstnanost?”

“Jsou to kverulanti, ale ve skutečnosti nežijí špatně. Nemají na co reptat. Mají co jíst, mají i střechu nad hlavou a mohou se i bavit...”

“Můžou i do ostrovního města?” zeptala jsem se.

“To by to dopadlo,” uniklo jí bezděčně, rychle se však vzpamatovala, “Jednak na to nemají a pak mají svá zábavní centra. Nemají se tak špatně, ale je pravda, že někteří propadají malomyslnosti.”

“Tito lidé mají své identifikační číslo?”

“Ano. Proto také žijí ve slušném dostatku.”

Pokoušela jsem se představit si život lidí, kteří nemají celé dny co dělat a napadlo mne, že třeba studují. Zeptala jsem se na to průvodkyně.

“Ptáte se na to, jestli chodí do škol nebo studijních center?”

Přikývla jsem, ona však jen zavrtěla hlavou.

“Kdepak,” řekla, “jednak na to nemají, protože studium je drahé a také jim chybí vůle studovat. Systém si sám vybírá studenty. Studium není pro tuto vrstvu... A oni nemají ani zájem. Ostatně, proč by studovali, když by nabyté vědomosti stejně neměli kde uplatnit?”

“Tomu nerozumím.”

“Víte, kolik lidí nepracuje?”

Nevěděla jsem a ona si mou neznalost vychutnala.

“Více jak polovina obyvatelstva.”

Neuměla jsem si takovou situaci vůbec představit.

“To je tak hluboká krize?” zeptala jsem se v údivu.

“Proč krize? To je trvalý stav. Někteří si občas přivydělají na odpadcích nebo na nějaké sezónní práci, ale většina z nich nikdy nepracovala. Ostatně po tom ani netouží... Aspoň to tak říkají průzkumy.”

“Co tedy dělají?”

“Zabíjejí čas v rámci svých možností. Mají své zábavy... Je to vrstva chléb a hry,” dodala a pokrčila rameny.

Další výraz, který mne pohoršil. Cítila jsem z něj hluboké pohrdání těmito chudáky. Je vůbec možné, že se v pohledu na člověka vrátili o tisíce let zpátky?

“Mohla bych vidět, jak se baví?” zeptala jsem se a průvodkyně si mne zkoumavě prohlížela.

“Říkala jste chléb a hry. Ráda bych viděla ty hry,” požádala jsem a pomyslela jsem si, že hry vypoví o člověku nejméně tolik, co práce.

“Scházejí se ve svých zábavních centrech. Někdy je to, co se tam odehrává, virtuální, ale často je to skutečné.”

“Co se tam odehrává?”

“Většinou je to brutální.”

“Mohla bych to vidět?”

Průvodkyně opět chvíli přemýšlela a pak řekla:

“Nevypadáte na to, že byste se už někdy setkala s něčím takovým. Také můj obor je jiný a netoužím po tomto divadle.”

“Chtěla bych to vidět,” trvala jsem na svém.

“Uvidíte jen rozvášněnou spodinu,” varovala mne ještě jednou.

“Chci vidět, jak se baví,” odpověděla jsem pevně, “ukážte mi ty hry.”

“Je to nebezpečné,” varovala mne, já jsem však trvala na svém.

Po určitém naléhání mne průvodkyně dovezla do jakéhosi zanedbaného parku plného odpadků a špíny /špína a odpadky byly všude/, ze kterého byl vstup do rozlehlé haly. Chvíli jsme pozorovali přicházející lidi. Byli výstřední svými divokými, pestře zbarvenými účesy, oblečením, ale i tím, jak měli zmalované nebo potetované tělo. Mnozí byli zjizvení, ale vypadali, že se tím honosí.

“Dál už musíte sama. Já dovnitř nechci a ani nemůžu. Zpronevěřila bych se svému společenskému postavení.”

“Znamená to, že se se mnou loučíte?”

“Ano. Dál už se musíte postarat o sebe sama... Ať vám tato cesta dobře dopadne.”

“Děkuju. Taky vám přeju štěstí.”

Tak jsme se rozloučily. Dívka nastoupila do auta a odjela a já jsem po krátkém váhání vstoupila do haly připomínající kruhovou arénu, kolem které byly stupňovitě seřazeny tisíce už z větší části obsazených sedadel. Docela nahoře byla kolem dokola svíslá průsvitná stěna. Mou pozornost upoutala podlaha arény, na které se střídaly barevné obrazce, připomínající koberce. Posadila jsem se na jedno z výše položených sedadel a chvíli nato ve zcela zaplněné hale zhasla světla. Na světelné stěně docela nahoře se začal odvíjet děj.

Pohlédla jsem tam a ztrnula hrůzou. Objevila se místnost plná hadů. Bylo jich tam možná víc jak sto, a mezi nimi bylo několik dětí. Batole, které se možná ještě neumělo postavit na nohy, drželo oběma ručičkami ocas hada a svým jedním nebo dvěma zoubky se do něj zakusovalo. Cítila jsem, jak mi tuhne krev v žilách...

Tento obraz byl vystřídán skutečným dějem na podlaze arény. Doprovázení hudbou tam vtančily dívky a muži. V průběhu erotického tance se všichni svlékali a mužům zbyl v ruce jen malý šáteček. Napětí se stupňovalo, hudba ztichla, ztichli i diváci a vše vyvrcholilo hromadným sexuálním aktem...

Rozvášnění lidé se rozeřvali nadšením a ztichli, až když se na světelné stěně začal odvíjet nový děj. Uviděla jsem tam nelidské týrání zvířete. Opět to byl had, tentokrát několik metrů dlouhý, kterého do přímky natáhlo osm mužů. Když se jim to podařilo, tak další dva muži velikým nožem rozřízli hadovi kůži kolem hlavy a začali ji stahovat směrem k ocasu. Zoufalý had se bránil, ale muži jej udrželi. Když mu stáhli kůži, pustili jej na zem a to tělo bez kůže se odplazilo kamsi do temnoty. Bylo to tak nelidské, tak kruté! V mé hlavě to rozpoutalo téměř nezvladatelný zmatek.

Pozornost opět přitáhla podlaha v aréně, která se rozsvítila zvláštním světlem připomínajícím trávník, na kterém se pokojně popásalo stádečko ovcí. Mladý pastýř oblečený jako horal, který seděl na okraji arény, zahrál melodii na píšťalku. Vzápětí mu odpověděl svou píšťalkou jiný horal a posléze se přidal třetí. Všichni pomalu kráčeli ke skupince ovcí uprostřed arény. Píšťalky si odložili na stolek a společně předvedli sexuální akt s ovcemi...

Cítila jsem, že mi žaludek stoupá směrem vzhůru a burácivé ovace jsem vnímala napůl v mrákotách. Podlaha potemněla a opět se oživila světelná stěna nad tímto stadionem. Spatřila jsem tam mladou těhotnou ženu, kterou jako zvěř štváli sotva čtrnáctiletí hoši. Když ji chytili, tak ji položili na záda a čtyři jí pevně drželi za ruce a nohy. Další dva na ní rozřezali šaty a takto bezmocnou ji svlékli. Všechno dělali pomalu, s rozmyslem a zcela zřejmě vychutnávali svou převahu. Postupně ji zcela bezmocnou znásilňovali. Když to skončilo, přišel na scénu asi desetiletý hošík, kroužil kolem bezmocné a pohrával si přitom s dýkou. Žena zoufale prosila o život, hoši se však ohromně bavili...

To už jsem nevydržela a v mrákotách jsem hledala východ. Snad bych i upadla, kdyby mne nepodepřel jakýsi muž.

“To nesmíte,” domlouval mi, “musíte se udržet na nohou, jinak byste se stala obětí.”

“Obětí?” zeptala jsem se nechápavě, když jsem se trochu vzpamatovala.

“Jistě. Tady se žádná slabost neodpouští.”

“Vypadalo to tak skutečně,” řekla jsem omluvně, když jsme vyšli ven.

“To bylo skutečné... Tam se předvádějí hazardéři se smrtí a sexuální devianti. Jenže často nehazardují se svým životem, ale s životem někoho jiného.”

“Proč to dělají?”

“Něco dokazují sobě nebo jiným. Někdy je tam žene také prostý pud sebezáchovy. Když prokážou dost brutality, mají šanci dostat se do armády.”

“Hazardovala se životem i ta žena?”

“Nejspíš ne. To byla oběť.”

“Přežila to?”

“Ta snad ano, ale dítě ne... Nešlo jim o ženu, ale o dítě.”

Bezradně jsem se rozhlížela, protože jsem nevěděla, co dál.

“Máte kam jít?” zeptal se mne člověk, který mi pomohl. “Vypadáte jako cizinka. Máte čip?”

Neměla jsem čip a neměla jsem kam jít, tak mne pozval k sobě domů.

Muž, který se mi představil jako Kim, mne vezl do své chaty na kraji lesa. Cestou jsem uvažovala o tom, co jsem viděla. Napadlo mne, že i zlo využívá fantazii pro svůj rozvoj a získává pozice tím, že se proti němu nikdo rázně a jednoznačně nepostaví, ale možná i tím, že se koná veřejně. Měla jsem pocit, že některé věci se nesmí zveřejnit, aby se nestaly.

“Aby se neproměnily ve skutek...” řekla jsem bezděčně nahlas.

“Co nechcete proměnit ve skutek?” zeptal se Kim.

“To, co jsem viděla v té hale, co se děje zde, ale jinde nebo v jiné době to ještě není.”

“Jak tomu chcete zabránit?”

“Zabránit, to asi ne. Ale nechci to podpořit tím, že bych o tom mluvila.”

Můj hostitel projevil souhlas pokývnutím.

“Co čeká tyto lidi?” zeptala jsem se, “jaká je jejich budoucnost?”

“Žádná. Tito lidé nemají budoucnost. Chybí jim jakýkoliv cíl a chybí jim i naděje,” odpověděl mi po krátkém zaváhání Kim a pokrčil rameny. “Je mi jich líto, ale jejich život je jepičí... Jsou jen biologickým materiálem.”

“Jak biologickým materiálem?” zeptala jsem se v úžasu.

“Na pokusy,” řekl po krátkém zaváhání Kim, “a do akcí, odkud není návratu.”

“Vědí to?”

“Řekl bych, že tuší. Někteří se do sebevražedných akcí hlásí i dobrovolně, když dostanou dobře zapláceno a mohou svou rodinu vytáhnout z bídy. Někdy jsou prohlášeni i za hrdiny.”

“Znamená to, že vládne teror, a to co jsem viděla, je demonstrace teroru?”

“Ano. Teror v různých podobách. Neviděla jste všechno. V tomto novodobém cirku jsou předváděny ty nejděsivější a nejodpornější sexuální zvrhlosti. Pro luxusní společnost se odehrávají v luxusních čtvrtích, kde je i dokonalé vybavení, aby se dobře platící diváci mohli do těchto her zapojit.”

“Proč se to děje?”

“Pro agónii. Pro život v agónii. Tato společnost chce žít stylem “po nás potopa”. Sice jsou nějaké oficiální mantinely, kam až se ve zruďnostech smí dojít, ale to je jen formální a formální jsou i tresty, pokud to někdo překročí tak, že to příliš rozbouří hladinu veřejného mínění. Má to budít zdání demokracie.”

“Co děti, které se z těchto her narodí?” zeptala jsem se.

“Buď se nenarodí nebo je postihne stejný osud.”

Představila jsem si Pištce nad propastí a dav bez vlastní vůle, který se jak divý vrhá do propasti podle příkazu jeho flétny. Těm lidem tam uvnitř chyběl duch, který by korigoval zběsilé touhy těla ovládaného pánem hmoty. Byly to bestiální hry, při kterých byl Pišttec přítomen. Herci vystupující na této scéně, i jejich diváci byli jen oběti režiséra, který neviděn a netušen vychutnával zvěrstva, kterých se tu úplně zdrogovaní dopouštěli.

“Jsou ti lidé při smyslech?” zeptala jsem se.

“Drogy a sexuální deviace v tom samozřejmě hrají roli.”

Bezděčně jsem si vzpomněla na zruďného Caligullu a Nera, ale také nelítostného Čingischána a mocí opilého Hitlera, ale i na méně významné devianty ze současnosti, kteří se dokonce chlubí svým kanibalismem, k němuž je nežene hladomor, ale zvrhlost. Toto byla jejich společnost a oni by se určitě dobře bavili. Děsí mne tyto věci a uvědomuji si, že mohou strhnout svým příkladem.

Dojeli jsme k nenápadnému srubu na kraji lesa a Kim mi nabídl polévku ze zeleniny a hub, kterou jsem mu pomohla uvařit. Když jsme se posadili ke stolu, abychom se najedli, omlouval se:

“Můžu vás pohostit jen skromně.”

“Polévka je výborná, děkuju.”

“Je jen taková, jak mi to dovolí okolnosti.”

“Jste nezaměstnaný?”

“V tom to není. Nemám vůbec žádný příjem... Žiju de facto z toho, co mi poskytne zahrada a les, a z milosti přátel. Jsem sociolog, a mým úkolem je poznávat pravdu o lidech a o společnosti.”

“Zahrávání si s pravdou bylo vždycky nebezpečné,” poznamenala jsem napůl v žertu.

“V tomto systému je to životně nebezpečné. Proto taky nemám práci. Zde mají lži vydávané za pravdu obecnou platnost.”

Po jídle jsme se posadili u kamínek s hrnkem bylinného čaje a já jsem požádala Kima, aby mi vyprávěl o své práci.

“Vyslovil jste slovo systém. Povězte mi něco o systému, ve kterém žijete.”

Kim se zamyslel a já jsem si jej zatím prohlédla. Byl kostnatý a měl soustředěné hnědozelené oči. Ústa zvýrazňovala vráska trpkosti.

“Je to systém permanentního špiclování,” řekl. “Systém vytvářející pyramidu. Nejnížší špiclové mají na starosti každý asi tisíc lidí, které třeba vůbec neznají. Ve svém počítači je mají označené jen jako čísla. Kdokoliv z kontrolovaných projeví neloajalitu vůči systému, okamžitě se to objeví v počítači kontrolora a ten je povinen hlásit to nadřízenému kontrolorovi. Neohlášení se bere jako neloajalita kontrolora, i když hlášení je zbytečné. Každý si to může stáhnout sám.”

“Znamená to, že tisíc kontrolorů podléhá vyššímu, a tak to postupuje dál?”

“Tak nějak to bude.”

“Víte, kdo je úplně nahoře? Kdo je ten poslední kontrolor?”

“Zklam vás, ale nevím. Nikdo to neví. Lidé se o to ani nezajímají. Je to prostě systém a nikdo si tyto otázky neklade. Samozřejmě je úplně nahoře někdo, koho všichni známe, ale to je jen figurka pro veřejnost, která má také svého kontrolora... Je to geniální, ale zločinné. Systém permanentního nahlížení do lidských životů. Nešpiclují však lidé, ale počítače. Tím špehem je čip, který má každý zabudován ve svém těle.”

“I vy máte čip?” zeptala jsem se nepatříčně.

“Já ne. Já jsem tomu unikl, a proto nemám ani práci, ani možnost obživy, ani léčení, kdybych onemocněl, prostě nic. Jsem dokonale vyřazený ze společnosti. A navíc, kdyby to o mně lidé věděli, báli by se se mnou i promluvit. Byl bych jako prašivý.”

“Nechcete to změnit?”

“Nechci a navíc už ani nemůžu... Nechci, aby mne někdo stále kontroloval a možná se mnou i manipuloval... A nemůžu proto, že už je pozdě. Na očipování byly vyhlášeny termíny a já jsem všechny nechal minout. Teď už by to bylo nebezpečné. Moc dlouho jsem projevoval nedůvěru, aby se mi už nevěřilo. Určitě by mne podrobili zkoušce.”

“Jaké zkoušky?”

“Zkoušky charakteru. Chtěli by, abych udělal něco hrozného, abych projevilo loajálnost. Prostě chtěli by vidět, že mne zlomili... A to opravdu nechci.”

Mezitím se setmělo, Kim však nerozsvítil.

“Světlo by přivolalo pozornost,” omluvil se.

Najednou jsme uslyšeli vrtulník, který se rychle blížil, zavěsil se nad chatou a světelným kuželem propátrával okolí. Pak odletěl a my jsme si oddechli.

“Asi mne objevili,” řekl Kim, “musíme pryč.”

“Kde se schováte?”

“Nevím. Odjedu do hor. Třeba se mi podaří uchytit se na některé farmě. Práce za stravu. Záleží, jak při mně bude osud stát.”

Kim si sbalil do batohu věci, a pak odešel k nedalekému potoku nabrat vodu do dvou plastových lahví. Když se vrátil, řekl mi:

“I vy musíte pryč. Máte tu někde přátele?”

Samozřejmě jsem neměla.

“Nikoho neznám,” řekla jsem.

“Odvezu vás do pouště, tam to pro vás bude nejbezpečnější. Schováte se mezi Lidmi knihy. Postarají se o vás.”

“Kdo jsou Lidé knihy?” zeptala jsem se.

“Jsou to převážně křesťané. Ti odmítli čip a tím přišli o všechno. Zbyla jim jediná možnost a tou je poušť. Život je tam ukrutně těžký, ale žijí. Těch, kteří se mohou skrýt před neodvratností, je opravdu málo a nejspíš je to jen dočasné. Ale stejně se o to musíme pokusit.”

“Proč Lidé knihy?”

“Mají svou knihu, svého průvodce životem.”

“Máte na mysli Bibli?”

“Ano. Tady se s ní nesečkáte a v knihkupectví ji nekoupíte. Kdo vyznává systém, nemůže vyznávat Bibli.”

“Tedy zakázaná kniha?”

“Spíše neznámá. Co je nepohodlné, to prostě potichu zmizí a tím je to vyřízené.”

“Četl jste tu knihu?”

“Četl jsem část. Líbily se mi ty myšlenky, i když nejsem křesťan.”

“Povězte mi něco o rodinném životě. Žijete ještě v klasických rodinách, jak bývaly dřív? Myslím otec, matka a děti?”

“Ani toto nevíte?” podivil se Kim. “Tato forma společenství přece už dávno nefunguje. Ne, že už by rodiny neexistovaly vůbec, ale je jich málo. Spíše přežívají. Je to moc definitivní a svazující, a to už skoro nikomu nevyhovuje.”

“Jak tedy žijete? To je každý sám?”

“Ne, jistěže ne. Jak bych vám to jen řekl? Lidé už nechtějí být nikým vázáni. Chtějí experimentovat.”

“Experimentovat?”

“Mluvím o sexuálních experimentech v sexuálních svazcích. Prostě máme naprostou sexuální svobodu, jaká nebyla nikdy v minulosti.”

“To přece vede ke zvrácenostem.”

“Jak se to vezme. Ve starověku byla dána pevná pravidla. Každý věděl, co se smí a co nikoliv. A kdo je porušil, byl ukamenován. Ve středověku se upalovalo. Dnes nejsou žádná pravidla, a kde není zákon, nemůže být ani soudce.”

“Chráníte aspoň děti?”

“Formálně ano. Ale je spousta dětí, o které se nikdo nestará a ty chtějí taky z něčeho žít.”

“Jak vychováváte děti, když nejsou rodiny?”

“Na jejich výchovu jsou zařízení.”

“Znamená to, že děti už nejsou v rodinách?”

“Pokud ano, tak jen v útlém věku. Výchova je příliš náročná... Proč vás tyto věci zajímají?”

“Zajímá mne, jak se člověk v průběhu dějin mění.”

“K čemu jste došla?”

“To právě nevím. Mění se život, ale člověk moc ne. Zdá se, že to animální v nás je ještě stále dost silné. Duch nedokáže zkrotit zvíře, které je v nás.”

“Proč by se měl člověk měnit? Žádný rostlinný ani živočišný druh se ve své podstatě nemění, pokud do toho člověk nezasáhne. Nemám na mysli změny vyvolané třeba změnou prostředí. Prostě, když se řekne slepice, je hned každému jasné, o co jde a nesplete si ji třeba s orlem.”

“Rozumím vám. Člověk však je v přírodě výjimkou. Má tvořivého ducha, a to je bariéra, kterou zatím žádné zvíře nepřekročilo tak, aby to stálo za řeč... Jestliže člověk může proměňovat přírodu, měl by měnit i sebe. Pokud jsme napojeni na vzestupný vývojový proud, o kterém předpokládám, že existuje, pak je naše proměna nezbytná.”

“Zajímavý názor. Proč myslíte, že něco takového existuje?”

“Kdyby to nebylo, nebyl by potřeba vývoj. Ani ten technický. Kam myslíte, že nás může dovést technika bez kontroly?”

Kim se zamyslel a pak řekl:

“Do závratné výšky a nedá se vyloučit ani stejně závratný pád... Jak si tu proměnu člověka představujete?”

“Jsme schopni empatie. To je předpokladem porozumění těm druhým, ale i předpokladem lásky. Porozumění bourá přehradu mezi lidmi a probouzí lásku, která je také v našem srdci, a je životně důležitá... Právě láska je programem křesťanů.”

“Teď jste mne tedy překvapila.”

V duchu jsem se usmála vzpomínce, která se bezděčně vynořila.

“Jistě byste nebyl sám. Zažila jsem totalitní systém, který viděl v křesťanství cosi nepřátelského rozvoji společnosti, a snažil se křesťanství zašlapat. Vytvořil si dokonce svůj morální kodex, aby se distancoval od křesťanství.”

“Jak dopadl tento spor?”

“Totalita zmizela, na její kodex se rychle zapomnělo, a zůstalo křesťanství se svým Desaterem.”

“Ani teď to nemají křesťané lehké,” poznamenal Kim a vrátil se k předchozímu tématu. “Mluvili jsme o technice a vyznělo to tak, že je nepřátelská. Že nás může strhnout někam, kde bychom nechtěli být. Je však možné technický rozvoj odmítnout?”

“Ne, jistěže ne,” řekla jsem, “technika žene člověka dopředu a člověk ji dobře zvládá. Umí si s ní poradit a využívá ji ve svůj prospěch. Rozvíjí naše myšlení, tedy i ducha, a to je jistě jeden z předpokladů pro to, abychom mohli postoupit o stupínek výš. Ovšem za předpokladu, že bude člověk vždycky ovládat techniku a ne technika člověka.”

“Jak si představujete ten stupínek?”

“Nepředstavuju si ho. To už je oblast ryzí spekulace. Ale logika napovídá, že v našem životě jde o nějakou návaznost, i když dopředu příliš nevidíme.”

“Překvapujete mne. Kam chodíte na tyto nápady? To, co mi tu vyprávíte, je teorie bez možnosti ověření,” pokusil se mne zviklat Kim.

“Jistě. Matematika člověku také občas něco napoví a na ověření se musí čekat někdy i dost dlouho. Ale abych vás uspokojila, nevymyslela jsem si to, o tom mluví všechny velké filozofie už od starověku. Řekla bych, že tenkrát tuto možnost brali mnohem vážněji, nežli technický novověk. Technika jako by smazala nebo zastřela tyto dávné imaginace.”

“V tom asi budete mít pravdu. Dneska se takovými úvahami vůbec nezabýváme.”

“Tak vidíte,” řekla jsem, “svítá a s novým dnem přichází i nová naděje. Přeji vám, aby se vám vaše naděje splnily.”

“Děkuju. Taky vám přeju, aby pro vás byl přicházející den dnem splněných přání.”

“Nebo aspoň nadějí... Aby nám zůstala naděje, ” dodala jsem.

“Jste pro mne ta nejtajemnější žena, se kterou jsem se kdy setkal. Nevíte nic o současnosti, při pohledu na brutalitu téměř omdléváte a přitom jste svými úvahami zahнала můj strach, který by mne jinak celou noc sužoval. Jste jiná... Něčím úplně jiná, nežli ženy, které jsem znal. Kdo jste?”

Mezitím se rozednilo, slunce začalo vykukovat nad obzor a ozářilo břízy v dálce před námi.

“Podívejte, jak jsou ty břízy zlaté. Toto dokáže jen ranní slunko... Den začíná krásně.”

“Za chvíli se rozloučíme. Prozradíte mi, kdo jste?”

Váhala jsem. Nechtěla jsem zkazit dojem, který jsme ze sebe vzájemně měli, ale pak jsem se rozhodla, že mu povím pravdu. Na něm bude, aby se s ní nějak vyrovnal.

“Nejsem z této doby, ” řekla jsem zvolna, “přišla jsem z minulosti.”

Kim se na mne překvapeně podíval.

“Tedy přelud. Vida, i s přeludem může být člověku příjemně. To se mi teď rozplynete?”

“Asi ne. Je to všechno nějak jinak. Ani já tomu nerozumím. I vy jste pro mne přeludem.”

Rozloučili jsme se, Kim odjel a já jsem se najednou octla v poušti, která se vlnila dunami. Přede mnou v dálce jsem viděla hory, nikde však nebylo človíčka a v dohledu nebyla žádná stavba. Co teď? Spadla jsem do dobrodružství, se kterým jsem si nevěděla rady a široko daleko nebyl nikdo, kdo by mi mohl poradit. Zvolna se mne zmocňovala panika. Chtěla jsem se vrátit domů, otevřít dveře, kterými jsem přišla, ale žádné nebyly, ani jsem nevěděla, jak je najít. Na to jsem se zapomněla zeptat. Slunce bylo nad obzorem, ale ještě ne příliš vysoko a duny vrhaly dlouhé stíny. Byla jsem sama se svými myšlenkami a s plastikovou lahví vody od Kima, a přede mnou byl den, ve kterém bude narůstat žár a žízeň až k neunesení. Vzpomněla jsem si, že už jsem v životě poznala, co je to žízeň a to jsem ani nebyla v poušti.

Najednou otázky, pro které jsem se octla v této situaci, zmizely a já jsem se snažila soustředit se na to, jak zachránit holý život. Nadějí byly hory v dálce. Jak byly daleko? Třicet kilometrů nebo padesát, či snad docela sto? Dojdu k nim vůbec nebo padnu vysílením a zůstane po mně jen vybělená kostra? Pohoří se vynořovalo z bílého oparu a bylo to to jediné, čeho bylo možné se v tomto moři písku zachytit. Ať už byla má situace jakákoliv, určila jsem si směr sever, protože tam byly hory a tam byla i má naděje. Navíc to mělo tu výhodu, že slunce budu mít spíše v zádech. Nebyla jsem oblečená pro putování pouští, měla jsem však slamák se širokou krepou. Sundala jsem z něj dlouhou, trochu koketní šálu a tou jsem jej uvázala k hlavě.

Měla jsem program a odhodlaně jsem za ním vykročila. V mé situaci jsem nemohla nic lepšího vymyslet. Nemohla jsem se vzpírat, poprosit o pomoc nebylo

koho a litovat sama sebe byla zbytečná ztráta energie. Nezbyvalo než jít a pokud možno se nevyčerpávat zbytečnými emocemi. Rytmus chůze zahnal paniku. Zpočátku jsem měla strach i z hadů a škorpiónů, kteří jsou v poušti domovem, žádného jsem však neviděla, tak jsem na toto nebezpečí přestala myslet. Šla už jsem dlouho, připadalo mi však, že hory se nepřiblížily ani o píd'.

Chtěla jsem poznat, jak se bude vyvíjet tento svět, až tady nebudu a zatím jsem uprostřed pouště a nikde ani živáčka. Poušť vypadala netknutě, jako by tudy nikdy nikdo ani neprošel. Téměř mne omráčil šílený nápad. Možná jsem se dostala do doby po nějaké obrovské katastrofě a lidé už na světě nejsou. Nebo se snad všichni lidé z tohoto světa odstěhovali jinam? V mém dohledu nebylo nic, co by odpovědělo na jedinou z mých otázek. Tak to pokračovalo až do pozdního odpoledne. Předě mnou byla vidina mrazivé noci, na kterou jsem neměla oblečení a voda už mi také docházela. Navíc se vrátil strach ze škorpiónů, zkrátka cítila jsem se velmi bezútěšně.

Tma přišla téměř rázem a na obloze se rychle rozsvěcovaly hvězdy. Byly úplně jiné, než jak jsem je vídávala doma. Byly tak blízko, tak veliké a tak jasné! Nikdy jsem nic tak nádherného neviděla. Venuše, Jupiter i Mars mne ohromily svým neobyčejným jasem. Dost vysoko nad jižním obzorem se červenal Antares a ze severu na mne modře blikala Vega. Poznala jsem některá souhvězdí, ačkoliv mi připadala pozměňená a okouzlena touto krásou jsem na chvíli zapoměla na strach. Podle hvězd jsem byla na severní polokouli.

Najednou jsem v dálce uviděla světélko, vydala jsem se tedy za touto nadějí. V čase, který se mi zdál nekonečný, jsem došla k ohýnku, u kterého seděli muži, ženy i děti. Všichni byli zahalení v tmavých hábitech, mne však oslovil muž v bílém oděvu.

“Vítej, čekáme tu na tebe.”

Překvapilo mne to, ale i to, že jsem mu rozuměla.

“Tvé srdce je sevřené úzkostí. Čeho se bojíš?”

Bála jsem se pouště, žízně i hladu, horka i zimy. Možná jsem se bála i těchto lidí, kteří si mne zkoumavě prohlíželi.

“Překonej svůj strach,” řekl muž v bílém, “není k němu důvod. Poušť ti neublíží, když ji přijmeš jako přítele. Naopak tě ochrání před těmi, kterých se bojíš. Jestli nemáš cejch, tak tě tady nenajdou... Ani tě tu nebudou hledat. Těch, kteří utečou a přežijí, je jen málo. Ale zbav se strachu. Ten je nebezpečný. Je nakažlivý jako infekce. Zaplňuje prostor kolem tebe a kdo se octne v jeho dosahu, začne se také bát. Poděšený tvor buď prchne nebo zaútočí. Tady v poušti spíše zaútočí.”

Asi měl pravdu. Jedna žena mi nabídla džbánek chladné vody a místo u ohně. Posadila jsem se a vztáhla ruce, abych si je v blízkosti plamínek ohřála. Tato pustina už mi nepřipadala tak cizí.

“Víme o tobě už dlouho, ale nemohli jsme ti pomoci,” řekl muž v bílém, “mohla tě sledovat družice. Kdybychom se přiblížili, zahubilo by to tebe i nás.”

Nerozuměla jsem mu.

“Zabila by tě paprskem. Osamělé uprchlíky nechávají na pospas poušti... Jsou přesvědčeni, že poušť se o ně postará,... že je zahubí,” dodal trpce.

“Prcháš z města?” zeptal se.

“Ve městě jsem byla, dokonce jsem poznala dvě města,” řekla jsem, “ale nevím, jestli utíkám. Nevím, jestli mi něco hrozí. Snad ne.”

“Tam je více zla než hadů tady na poušti. Město je veliký klam. Je tam moc myšlenkového i citového chaosu. Ve městě není možné najít pokoj a pravda se tam ztrácí v balastu... S pouští je to jiné. Není zlá pro toho, kdo jí porozumí a zamiluje si ji... Přináší myšlenky a velké pochopení... Poušť je prostá jako pravda a pravda je prostá jako poušť, proto ty dvě patří k sobě. Proto poustevníci a mudrci odcházejí do pouště, aby nerušení hledali svou pravdu...”

Muž mluvil pomalu, s přestávkami, jakoby vážil každé slovo, než je vyslovil.

“V poušti vznikaly první významné civilizace. Bůh jistě věděl, proč nechal Abraháma přejít poušť a proč svůj národ vedl pouští Mojžíš, a ví i to, proč jsi v poušti právě teď i ty. Neproklínej ji a ona k tobě promluví. Hlavně tě však ochrání.”

Kdosi mi podal placku, která obsahovala kromě mouky i písek, ale já jsem ji s chutí snědla. Byla výborná.

“Teď už je čas k odpočinku,” řekl muž v bílém. “Vyspíš se v jednom z našich stanů.”

Ujala se mne žena, která mi předtím podala džbánky vody a odvedla mne do svého stanu. Tam mi nabídla nízké rákosové lehátko a přikrývku z velbloudí srsti. Brzy jsem usnula a ráno mne probudila vůně kávy. Uviděla jsem velikou plochou mísu, ve které stála menší nádoba s vodou. Žena, se kterou jsem sdílela stan, mne vybídla, abych se umyla a převlékla do oblečení, které bylo připraveno na hromádce vedle mísy. Jak jsem skončila ranní toaletu, žena vzala všechny mé věci a odnesla je pryč.

Když jsem vyšla ze stanu, bylo už v osadě živo. Ženy vařily kávu, někteří muži popíjeli a jiní se starali o stádo koz a o velbloudy.

Muž, který mne večer přivítal, už nebyl v bílém. Všichni byli zahaleni v tmavých hábitech. Dokonce i děti, které skotačily po osadě. Ženy byly vesměs hezké. Všichni mne zdravili a vybízeli, abych šla k ohništi. Tam mi muž, který byl večer v bílém, podal šálek kávy a ukázal rukou na malý kobereček. Posadila jsem se a on se posadil na vzdálenost asi dvou metrů proti mně.

“Předpokládám, že nemáš cejch,” řekl a pozorně se na mne zahleděl. Měl podmanivé tmavé oči.

“Mám na mysli čip nebo identifikační číslo,” pokračoval. “My tomu říkáme cejch, protože ocejchovaný člověk není svobodný.”

“Nemám ani čip, ani cejch, ani identifikační číslo,” řekla jsem a v tu chvíli mne napadlo, jestli jsem neudělala chybu, že jsem to prozradila. Možná je to ochrana proti napadení. Muž si všiml mého úleku a řekl:

“Jsi bojácná, ale teď už se nemusíš bát. Jsi jako jedna z nás. I kdyby sem přišli, nepoznají tě. Všechny tvé věci jsme spálili, už není nic, podle čeho by tě našli.”

“Proč myslíte, že se před někým ukřívám?”

“Žena jako ty nebloudí celý den pouští jen tak pro potěšení. Také nevypadáš na to, že bys utíkala před spravedlností ze světa, kde žádná spravedlnost není. Spíše jsme si řekli, že se nechceš podřídít otroctví. Že jsi odmítla čip. Možná jsi křesťanka.”

“Čip znamená otroctví?” zeptala jsem se.

“Ne otroctví jako bylo třeba ve starověku. Ti, co mají čipy, tak nestrádají. Právě naopak. Mnohé to vyneslo z totální bídy do určitého zabezpečení. Přesto je to otroctví, protože ti lidé už nerozhodují sami o sobě. Rozhoduje o nich někdo jiný. Ale kdo jsi, že tyto věci nevíš?”

Muži, který se mnou hovořil, se zúžily oči v očekávání. Pochopila jsem, že musím podat vysvětlení.

“Nejsem váš nepřítel, ani nejsem špion. Nemohu vysvětlit, kde jsem se tu vzala. Nerozuměl bys tomu.”

Jeho pohled zpřísněl a ústa řekla:

“Zkus to.”

“Ani já tomu nerozumím.”

“Přesto to zkus.”

“Který se teď píše rok?” zeptala jsem se.

“Ani to nevíš?”

“Ne, protože si myslím, že jsem přišla z minulosti. Že jsem přeskočila několik desítek let.”

V jeho očích jsem spatřila údiv, přesně jak jsem to očekávala. Jen jsem nevěděla, co se stane dál. Co mi hrozí v nejbližších chvílích.

“Otevřela jsem záhadné dveře a setkala jsem se s čínskou průvodkyní. Ta mi ukázala kouzelné město na ostrově a ještě jiné mnohem horší na pevnině a já nevím, co z toho je pravda a co jen bláhový sen. Nakonec mne nechala a ujal se mne člověk, který byl sám na útěku,” řekla jsem a vyprávěla jsem mu o svých zážitcích.

“Ty tedy nevíš nic o této době?”

“Snad jen to, co jsem předpokládala, že se může stát.”

“Čipy jsi předpokládala?”

“Tak trochu. Ty začínaly už v naší době, ale jen pro zvířata. Když se někomu ztratil pes, který měl čip, bylo možné jej snadno najít. Jinou roli čip neměl.”

“Zdá se, že to šlo rychle. Stačila krátká doba a čipy se zdokonalily. Dneska se bez něj lidé, kteří chtějí žít ve společnosti, neobejdou.”

“Věříš tomu, co jsem ti řekla?” zeptala jsem se.

“Myslím, že věřím. Je to tak bláznivé, že není možné nevěřit. Dnes už je možné všechno.”

“Pověz mi něco o své době,” požádala jsem.

“Povím,” řekl mi mladý muž a vstal ze svého koberečku, “ale musím se o tom poradit se svými lidmi.”

Vstala jsem také a šla k dětem, které si kreslily do písku různé vzory. Zkusila jsem psát písmena a děti je četly, pak jsem psala matematické příklady a děti počítaly. Nakonec jsem nakreslila velblouda i jiná zvířátka a děti jásaly. Princezně s korunkou už tolik nerozuměly.

Viděla jsem, že se muži sešli, viditelně se radili a ženy pozorně sledovaly mou zábavu s dětmi. Muži nakonec rozhodli, že budu jejich hostem, kterého při večerním ohni seznámí s tímto světem.

Večer byl mluvčím opět muž v bílém a v jeho temných očích se objevily malé fialové plamínky. Pili jsme jakýsi bylinný čaj a jedli k němu placky upečené na horkých kamenech.

“My všichni nejsme lidé pouště,” vysvětloval mluvčí, “většina z nás jsou utečenci. Mají pro nás právem název Lidé knihy.”

“Co to znamená?” zeptala jsem se.

“Kniha, kterou se řídíme, je pro nás zákonem. Jsou to knihy Starého a Nového zákona. A z toho mají strach.”

“Tedy Bible. Jak to souvisí?”

“Tato doba je v ní popsána a odsouzena.”

“Znamená to, že jim vidíte do karet?”

“Tak nějak. Pochopili jsme pravdu a řídíme se jí. Neutíkáme před spravedlností, ale před civilizací.”

“Před lety utíkali lidé do civilizace. A teď je to naopak?”

Muž se na chvíli zamyslel a pak řekl:

“Teď je to obousměrné. Kdo touží po relativním blahobytu a nicnedělání, ten se nechá ocejchovat a jeho sen se mu v podstatě splní. Ale kdo nechce být ocejchován, musí zmizet z míst, kde se tak děje. Musí být nezávislý na společnosti a to je skoro nemožné.”

“Vysvětlíte mi to prosím.”

“Především už nejsou peníze. V jedné předem ohlášené noci se proměnily všechny bankovky v pouhé papírky a mince v bezcenné plíšky. Prostě přestaly platit. Kdo měl na svých kontech třeba i miliardy, tak mu mohou být užitečné, jedině pokud se nechal ocejchovat. Pokud ne, tak k nim nemá přístup.”

“Znamená to, že pokud jste bohatí, nemůžete svůj majetek využívat?”

“My nejsme bohatí. Věděli jsme, že to přijde, tak jsme se připravili. Zrušili jsme svá konta, protože kdo nemá konto, po tom se zatím nepátrá. Ti, co měli možnost, si nakoupili půdu v odlehlých místech a zkoušejí na ní hospodařit, ale pokud o nich většinová společnost ví, tak je to těžké a nebezpečné. Jednak jsou vystaveni posměchu a často i útokům ocejchovaných... Ti, co neinvestovali své peníze do půdy a ubytování nebo jich neměli mnoho, tak si aspoň nakoupili vše potřebné pro život.”

Vypravěč se zamyslel. Možná vzpomínal na někoho blízkého.

“V poušti nacházejí útočiště především křesťané, někteří však k poušti patříme svým původem... Narodili jsme se tu,” dodal na vysvětlení. “Příchozích se ujímají ti, co jsou v poušti domovem a učí je svému způsobu života. Tak jsme splynuli a

abychom splynuli dokonale, tak se i stejně oblékáme. Jsme tak lépe chráněni. Vypadáme všichni jako domorodci. Tady je to relativně bezpečné, i když nevíme, na jak dlouho. Nevíme, kdy nás začnou obtěžovat, kdy na nás začnou dělat hony. Zatím nás nechávají na pokoji, protože jsme živým příkladem, jak je nevýhodné být nezařazeným.”

Všimla jsem si ostatních kolem ohně. Pozorně sledovali projev svého představitele a v této chvíli s ním živě souhlasili.

“Asi bychom se měli seznámit,” řekl najednou muž v bílém. “Já jsem Ali a jsem dítě pouště. Starší mého kmene rozhodli, že mne vyšlou za vzděláním do Evropy, abych poznal odlišný způsob života. Vystudoval jsem různé školy, ale končil jsem na Sorbonně.”

“Život v Paříži tě nelákal?”

“Ale ano, jistěže lákal. Jsem přece jen člověk z masa a kostí. Však jsem tam také málem uvízl. Pak jsem však pochopil, že je to všechno sice velmi příjemné, ale také velmi ploché. Lidé tam žijí čistě přítomností a budoucnost je nezajímá. Člověk je tam vším zahlcován... Těžkým jídlem, alkoholem, drogami, prožitky všeho druhu a nepřetržitým proudem informací, které způsobují v hlavě zmatek. Je to chaos, který nejlépe charakterizuje biblické slovo “babylon”. Prožil jsem tam četná dobrodružství, ale i zklamání. V jedné těžké chvíli jsem si vzpomněl, že mou domovinou je poušť, sbalil jsem baťoh a jsem zde.”

“Nelitujete?” zeptala jsem se.

“Ne, ani trochu. Nejsem proti pokroku. Všichni jsme schopni přijmout pokrok a s ním i ulehčení života, ale ne za jakoukoliv cenu.”

“Co by bylo cenou ve vašem případě?”

“Otroctví. Otroctví ducha a to přijmout nemůžu. Jsem svobodný. Vždycky jsme byli svobodní a chceme zůstat svobodní i dál. Za svou svobodu platíme a platit budeme čím dál víc, možná nás i vyhubí, ale nezotročí.”

“Kdo vás chce zotročit?”

“Neznám toho vládce, nikdo ho nezná, ale své poddané si cejchuje. Kdo nemá cejch, je vyřazen ze společnosti a nemůže si koupit ani rohlík. Ti ocejchovaní jsou sledováni. Ví se o každém jejich kroku, o každém slově, které vysloví... Nejhuř jsou na tom křesťané. Ti, co pochopili situaci, čipy odmítají a jsou totálně vyřazení ze společnosti. Někteří ocejchovaní jim chtějí pomáhat, ale i ti jsou pak pronásledováni. Mysleli jsme si, že jsi křesťanka. Proto jsme se tě ujali.”

“Jsem křesťanka, ale z jiné doby. V mé zemi a v mé době plné nevíry nejsou křesťané pronásledováni, jsou spíše pro smích.”

“Pro smích?”

“Ubývá nás a to dělá některým lidem radost.”

“Já nejsem původem křesťan,” vyznal Ali, “teď k nim však patřím a sdílím jejich víru i osud. Je nás jen hrstka, nemáme žádnou světovou nebo kontinentální síť, nemáme vlastně žádné spojení. Jsme jak hříbky rozeté po lese, oni se nás však stejně bojí.”

Tázavě jsem na něj pohlédla.

“Bojí se našeho učení, protože předpovídá jejich zkázu.”

“Proto tedy Lidé knihy.”

“Ano, proto. Jestli u sebe máš něco elektronického, zbav se toho. My nemáme vůbec žádný přístroj, který by nás mohl prozradit. Nemáme televizi, ani telefon, prostě vůbec nic elektronického. Jen díky tomu žijeme zatím v klidu, i když o nás asi vědí. Ale zatím na nás ještě nenasadili vrtulníky, i když už i to se stává. Možná doufají, že vyměříme sami a tím skončí jejich opozice, aniž by si zadali.”

“Proč vlastně odmítáte identifikační čip? Proč se nepoddáte?” zeptala jsem se.

“Kdybychom to udělali, bylo by po nás rázem veta. Nic už by jim nebránilo, aby nás zahubili a byli bychom první na řadě, protože jim vidíme do karet. Pochopili jsme, o co jim jde.”

“Oč jim jde?”

“Zotročit, vysát lidi, udělat z nich nemyslicí roboty. Čip nedávají jen kvůli identifikaci. Je to veliký vynález. Usnadňuje život v mnoha směrech, ale je zneužitelný a zneužíváný. Ještě stále se zdokonaluje. Pracuje se na tom, aby mohl být člověk čipem úplně ovládnán. Je to přístroj na oslabování lidské vůle. Oni sice vyzdvihují jeho přednosti, ale neříkají, kolik lidí díky tomuto přístroji zmizí.”

“Nerozumím. Jak zmizí a kam zmizí?”

“Prostě zmizí. Jeden den žije v bytě rodina, třeba nezaměstnaní nebo staří lidé a příští den jsou pryč, i když předtím nikomu nesdělili, že chtějí odejít. Sousedům úřady nebo noví obyvatelé oznámí, že se odstěhovali, nikdo však nezná jejich novou adresu. Aby to bylo věrohodnější, tak někdy přijde i elektronický dopis na rozloučenou. Jejich věci však odvázejí vždy až po jejich zmizení.”

“Co se děje s těmi ztracenými lidmi?” zeptala jsem se.

Ali dopil kávu a zapálil si smotek jakéhosi listí, které sbalil na způsob úzkého doutníku. Když začala tato náhražka dýmat, řekl:

“Nevíme to s jistotou a tato nejistota nás možná chrání. Jisté indicie nasvědčují, že mnoho silných statných lidí mizí v podmořských dolech, odkud živí nevyjdou. Někteří, zvláště děti a mladí lidé jsou materiálem na transplantace a léky...”

Asi z mého pohledu vyčetl úděs, který jsem pociťovala, protože vzápětí pokračoval:

“Je to téměř jisté, protože o každém vědí až do poslední buňky všechno a v nemocnicích jdou transplantace jako na běžícím pásu... Navíc si myslíme, že odvázejí lidi na nějakou planetu, kterou chtějí okupovat. Nejdřív tam musí vyzkoušet a připravit životní podmínky... To však víme jen z doslechu...”

Ali váhal, jestli má vyslovit ještě něco horšího, bylo to na něm patrné. Nakonec řekl:

“Máme podezření, že ta nejstrašnější zvěrstva, která se ani nedají vyslovit, dosahují průmyslových rozměrů.”

Dívala jsem se na něj v očekávání, on však víc neprozradil.

“Je to průmysl kosmetický a potr...” ozval se nějaký hlas, Ali ho však zarazil.

“Zadrž,” vykřikl a ten člověk už větu ani slovo nedokončil. Rozhostilo se ticho, při kterém mi běhal mráz po zádech. Když jsem se uklidnila, zeptala jsem se:

“Znáte klíč, podle kterého si vybírají lidi určené ke zmizení?”

“Jistě jich je víc... jedním z nich jsou určitě myšlenky. Vyslovení pochybnosti o systému. Prostě něco, co vzbudí jejich podezření.”

Rázem jsem si vzpomněla na Kima a pocítila jsem úzkost.

“Podle toho, co tu vyprávíte, by vás mohli šmahem zlikvidovat i bez čipu.”

“Nemohli, protože jsme pod zvláštní Boží ochranou...Věříme tomu,” řekl pevně.

Ali vypadal, že věří, mně však toto tvrzení připadlo dost odvážné a možná i naivní a lehkomyšlné.

“Znáš Knihu Job?” zeptal se a já jsem přikývla.

“Tam si mohl ďábel dělat s Jobem co chtěl, jen ho nesměl zbavit života,” pokračoval Ali. “S námi je to podobné. Můžou nás týrat, zstrašovat, ale nesmí nás zabít, protože nejsme jejich. Nepřijali jsme čip a tak na nás nemají právo. My patříme Bohu, jsme jeho lid a věříme, že nás zachrání, až přijde čas.”

Byli stateční a já jsem nedokázala vložit do jejich srdce nevhodnou otázkou nedůvěru. Jejich životní podmínky byly tak špatné, že při životě je mohla držet jen víra. Kdyby se vrátili do většinové společnosti, možná by byli oslavováni jako hrdinové a měli by z toho značný prospěch, jakého se občas dostává zrádcům. Jistě to věděli, jistě znali i tuto stranu mince. Viděli však do útrob systému, pochopili jeho hnilobu a nechtěli s ním nic mít. Obdivovala jsem jejich velikou oběť a nechtěla jsem je ranit jakoukoliv pochybností, proto jsem se vrátila k úvaze o čipu.

“To všechno přece má nějaký účel Víte, proč se to děje?” zeptala jsem se.

“Mít kontrolu a ovládat. Někomu jde o absolutní vládu nad člověkem,” vysvětlil mi Ali.

Jeden z mužů prohrábnul oheň a k nebi se prudce vznesl houf jisker.

“Já jsem Josef a jsem mikrobiolog,” představil se a ujal se slova, “pochopil jsem to tak, že má být změněna lidská rasa. Z člověka se má stát pouhý nástroj bez vlastní vůle.”

O tom už se zmínil Ali, Josef to potvrdil. Věděli i to, proč se tak děje? Slovo si vzala mladá žena, která se představila jako Anna a socioložka.

“Víme, že je to neuvěřitelné, ale všechno nasvědčuje tomu, že má být člověk psychicky úplně rozložen... Nejen, že nemusí, ale většina lidí už ani nemůže pracovat. Práce pro lidi prostě není. Nejen ta fyzická, ale ani duševní. Všechno zastane umělá inteligence, se kterou už člověk nemůže soupeřit. Tím se vyřazují z činnosti nejen svaly, ale i lidský mozek. Ve společnosti přibývá násilí a to i u lidí, kteří tyto sklony nikdy neprojevovali. Prostě je chytí amok a oni pak povraždí všechno kolem sebe.”

“Jedná se o citové vyhoření,” dodala žena, která se představila jako Marianna. “Cítu, soucitu, lásky a jakési jemnosti duše rychle ubývá. Z lidí, kteří citově vyhoří, zůstane v lepším případě jen prázdná nádoba.”

“A v horším?” zeptala jsem se.

“V horším propadnou nenávisti.”

“Prosím vás, nechte toho. Nesnesu tyto řeči,” ozvala se matka dvou dětí, o které se ve dne starala s velikou láskou a trpělivostí. Teď už děti spaly a ona litovala, že nešla spát s nimi.

Všichni zmlkli a postupně se rozcházeli do svých stanů. Zůstali jen Marianna a Ali, zůstala jsem tedy s nimi. Ali přikrýval zbylé uhlíky popelem.

“Viděla jsem,” navázala jsem na Marianninu výpověď, “jak někteří týrali a vraždili jen pro zábavu. A byly to i děti. Copak už i děti jsou citově vyhořelé?”

“Někdy ano, někdy se v nich city ještě neprobudily a někdy je to ještě jinak.”

Slova se ujal Ali.

“Ve skutečnosti to mohou být docela normální, přátelští, někdy i vysoce inteligentní lidé. Jejich mozek se dá přirovnat k počítači. Je to podobné, jako když počítač napadne virus. Pak dělá věci, která nemá v programu a chová se destruktivně. S lidmi je to podobné. Chybnou asociací se spustí systém nutkání, který vede až k hroznému činu.”

“Virus se do počítače dostává z vnějšku,” namítla jsem.

“Zárodečná destruktivní myšlenka přichází také z vnějšku,” řekla Marianna, “dokonce si myslím, že celý vývoj až ke konečné destrukci je také podporován z vnějšku.”

“Křesťané tomu říkají podléhání hříchu,” přidal se Ali. “Technicky si to představuji jako energetickou podporu zlé myšlenky.”

“Myslíte ďábel?” zeptala jsem se.

“Ano, nebo někdo z jeho ranku.”

“To s tím nejde nic dělat?”

“Jistěže jde,” řekl Ali. “Svobodný člověk se vzepře zlé myšlence dřív, než ho úplně ovládne. Zažene ji a potlačuje ji vždy, když se objeví, a ona tak postupně slábne, až zmizí docela. Pak je člověk znovu svobodný... Je to věc vůle a schopnosti vidět víc, než jen sebe a svůj problém.”

Napadlo mne, jestli v tom nehraje nějakou roli i čip a Ali mi to potvrdil.

“Jistěže,” řekl, “čip může vysílat energetické impulzy určité kvality. Tu jim dodá ten, kdo jim vládne.”

Tu noc jsem měla o čem přemýšlet.

Příští den debata pokračovala, ne však u ohně, kde se shromažďovali všichni, ale začala už ráno v malých skupinkách. Přesněji to bylo tak, že za mnou vždycky někdo přišel, aby mi řekl svůj názor. První byl starší člověk, který se představil jako Rudi.

“Madam, třeba byste nám mohla pomoci,” oslovil mne, když se opatrně rozhlédl, jestli jsme sami. “Mám obrovskou spoustu peněz. Mám tolik peněz, že bych mohl koupit celou tuto poušť, zavlažit ji a udělat z ní zahradu.”

Čekala jsem, co z něj vyleze.

“Jenže k nim nemám přístup. Jestli máte to ďáblové tělísko v hlavě, mohla byste je vyzvednout, nakoupit obrovskou spoustu věcí a dopravit je sem.”

Rudi by bezpochyby pokračoval v rozvíjení svých představ, ale přišla jeho žena a pokárala ho.

“No tak, Rudi, zase už fantazíruješ? Zapomeň na ty peníze. Co je pryč, to je pryč.”

“Ani ten blbej rohlík si člověk nemůže koupit,” řekl na to Rudi, s námahou se zvedl a roztřeseně odešel.

“Víte, on měl opravdu hodně peněz, ale když o ně přišel, zhroutil se z toho. Jsme křesťané a nemohla jsem ho tam nechat. Nechci, aby ho někdo využíval.”

Když jsem mlela obilí na večerní placky, přišel za mnou mikrobiolog Josef.

“To obilí si sami pěstujeme tady v oáze,” řekl. “Obilí a kozí mléko je základ našeho života... Když jsem byl mladý, tak mne ani ve snu nenapadlo, že bych se mohl živit kozím mlíkem. Ale teď jsem za ně vděčný... Jsem mikrobiolog. Zabýval jsem se bakteriemi, ale viry mi taky nebyly cizí. To, co spustili mocní tohoto světa v oboru mikrobiologie, přeskočilo všechny hranice, které si kdy vědci sami stanovili, aby neohrozili základy života tady na Zemi. Přitom, jak je obyvatelstvo nakupené ve městech, se může spustit lavina smrti, kterou nebude možné zastavit.”

“Proč dělají tento výzkum? Chtějí snad poznat princip života? Samotnou jeho podstatu?”

“To také, ale za to nejsou placeni. Jejich konta tuční z armádních zdrojů. Pracují na zakázkách pro armádu.”

“Copak se připravuje mikrobiologická válka?”

“Válka určitě, svět je neúnosně přelidněný. Při takovém nakupení obyvatelstva si však nemůžou dovolit mikrobiologickou válku. K válce dojde, ale nebude mikrobiologická... Spíše si myslím, že toto je příprava na biologickou ofenzivu jiné planety. Vojenský hlavouni chtějí se vši pompou vyrazit do vesmíru.”

Bylo šokující, k jakému hazardu se člověk chystal, pokud toto byla pravda. Já jsem však k tomu neměla co dodat. Zato ženy, které měly děti, se netvářily přívětivě.

“Odešli jsme,” řekla jedna z nich, “aby jsme se nenechali krmit všema těma hrůzama a vy je probouzíte i tady. Nemá smysl mluvit o tom, co bude, žijme tím, co je teď. Nevíme, co bude zítra nebo jestli vůbec bude nějaké zítra... Jsme tu proto, že jsme odmítli způsob života, jaký nám nabízí svět za touto pouští... Držme se toho, co máme a držme se Boha... Jinou naději na tomto světě nemáme,” dodala s trpkostí.

Oázu tvořil především datlovníkový a fíkovníkový les s jezerem uprostřed. V jedné části jsem viděla i záhony zeleniny, miniaturní políčka s obilím, ale i brambory. Hlavní starostí byla péče o kozy, které někdo z dospělých každý den ráno podojil a pak se musely napást. Přitom se musely bedlivě hlídat, aby nevlezly do zeleniny a do pole. To nebylo jednoduché, proto se odváděly až za oázu, kde ještě rostla jakási tráva, suché bodláčí a trnité akátovníky. To vše kozám chutnalo a uměly si poradit i s některými kaktusy. Dopoledne na sebe bral tuto činnost někdo z dospělých a odpoledne se o kozy staraly děti, které v přiměřené míře vykonávaly všechny práce, ale až po vyučování, kterého se

zúčastňovaly kromě neděle každý den dopoledne. Ze všech činností měly nejraději pastvu koz, protože přitom si pohrály.

Lidé se v práci střídali. Nebylo to tak, že by se každý specializoval na určitou práci a tu dělal stále až do omrzení. Spíše to bylo formou koloběhu služeb. Kdo jeden den připravoval jídlo, tak příští den vybíral na obilném poli plevel nebo se staral o kozy, okopával brambory a zaléval zeleninu. Mimo rámec těchto služeb bylo spřádání vlny, tkaní látek a šití oděvů. To už byla více věc zájmu.

Specializován byl kněz, který se podílel na všech pracích, ale každý den ráno zahajoval den společnou modlitbou a končil jej bohoslužbou spojenou s rozborem jednotlivých událostí, pokud to bylo třeba. V neděli sloužil ve slavnostním rouchu mši svatou. Zkrátka pečoval o duše osadníků, aby nepropadaly malomyslnosti. Na to musel být opravdu vyrovnaný a silný.

Opravdu překvapivé bylo, že všichni dospělí osadníci cítili odpovědnost za výchovu všech dětí. Nezasahovali do práv rodičů, ale snažili se být dobrým příkladem.

“Nepřetržitě si kladu otázku, kam tento vývoj směřuje..., kam má směřovat,” ujal se slova Pavel, který se představil jako astrofyzik. “Člověk se stává nástrojem, ale nástrojem koho a čeho? Někdo chce ovládnout Zemi a to se mu kupodivu daří, ale já mám velice silný pocit, že u toho nechce skončit. Jeho ambice jsou větší.”

“Víte, čeho se týkají?”

“Určitě míří ke hvězdám, ale na co k tomu potřebuje člověka, když by mu to mohli obstarat roboti?”

“I oslabený člověk je jistě lepší než robot,” poznamenala jsem, ale Pavel už mne nevnímal, protože byl odvolán k nějaké povinnosti.

První, kdo mne v této poušti oslovil, byl Ali a poslední, koho jsem oslovila já, byl opět Ali.

“Máte nějakou naději, že se všechno změní? Že se stanete plnoprávními občany společnosti?” zeptala jsem se ho, když jsme se setkali. Ali chvíli přemýšlel, pak však řekl:

“Mně je šedesát let. Přijetí a zabydlování čipu probíhá přes polovinu mého života. Ohňostroje, které oslavovaly konec éry peněz, ozářily oblohu před třemi lety. To znamená, že pán čipu ovládá tento svět tři roky. Věř, že se dějí strašná zvěrstva. Číše už přetéká a za obzorem svítá den, kdy budeme vysvobozeni.”

“Už počítáte dny?” zeptala jsem se.

“Dny ještě ne, ale měsíce ano.”

“Máte představu, co se stane? Tušíte, jakým způsobem budete osvobozeni?”

“Představu máme, ale co se doopravdy stane, to ví jen Bůh.”

Další otázku už jsem nestačila vyslovit. Najednou jsem nebyla v poušti, ale opět na adoraci a přede mnou stál stařík.

Zamyšlení nad pátou adorací

“Představte si,” vyhrkla jsem, když jsem opět uviděla staříka, “že o sobě nerozhodují sami.”

“O kom to mluvíš?”

“O lidech, se kterými jsem se setkala.”

“A kdo o nich rozhoduje?”

“Sleduje a řídí je kdosi prostřednictvím čipu.”

“Vyprávěj,” požádal mne stařík. Když jsem mu vypověděla své dojmy, tak se zeptal:

“Víš, kdo kontroluje a ovládá jejich čipy?”

“Nevím a zřejmě to nevědí ani oni sami. Nepřemýšlejí o tom a nezajímá je to. Vlastně je nezajímá skoro nic. Mají čipy, které za ně vyřeší všechny problémy.”

“Je to opět o dobru a zlu,” poznamenal stařík, “Pištec hraje a dav tančí. Pištec je pánem čipu, který mu na sebe udělal člověk.”

“Zdá se, že si umí s člověkem poradit.”

“Jistě. Když se člověk nepotýká s problémy, když za něj všechno vyřeší někdo jiný, tak neroste, ale zakrňuje. Tím poskytuje prostor tomu Zlému. Buď si jista, že za každým krokem zpět stojí Pištec.”

“Jak mohli lidé přistoupit na tuto hru? Copak to nepochopili?” zeptala jsem se.

“Většina asi ne. Opět je to rozpor tělo versus duch, práce nebo pohodlí, a tělo zvítězilo.”

“Toto doopravdy do budoucna hrozí?”

Stařík si prohlížel své nehty. Měl je pečlivě ostříhané a svou pravidelností a hedvábným leskem zdobily jeho dlouhé kostnaté prsty. Udivily mne takové nehty u muže jeho věku, čekala jsem však na odpověď.

“Asi ano,” řekl posléze, “ale neboj se, zprvu to nebude tak horké, jak se ti to jeví. Představ si velkolepou reklamní kampaň,” začal vysvětlovat, “která jistě využije všech dostupných prostředků, aby přesvědčila o výhodách a dobrých vlastnostech čipu.”

“Připomene také, že je to výkonný přístroj na ovládnutí člověka? Na ovládnutí jeho vůle?”

“To jistě ne a možná nebude ta reklama ani příliš lhát. U jeho vzniku bude nejspíš dobrý úmysl. Čip bude vytvořen proto, aby člověku sloužil, jako slouží třeba “budík” na srdce. Postupem doby se bude zdokonalovat, bude mu přibývat funkcí, i kontrolních, které budou vysvětlovány jako zájem společnosti i jednotlivce. Nakonec dosáhne takové dokonalosti, že bude korigovat i lidské chování, a to vše stále v zájmu společnosti.”

“Nerozumím vám.”

“V současnosti přibývá vězení, protože přibývá zločinců. Představ si, jak by se společnosti ulevilo, kdyby bylo možné ovládnout zločinné choutky v člověku. Utlumit pohnutky v jeho mozku... nebo naopak povzbudit jeho pozitivní aktivitu... Myslíš, že pokud k tomu dojde, nebude toho zneužito k ovládnutí

lidské psychiky...? A to pod praporem zájmu společnosti. Byla by to možnost, jak zotročit prakticky celé lidstvo najednou. Ten, kdo by čipy ovládal, by si mohl s člověkem dělat co by chtěl...”

“Vážně si myslíte, že k něčemu takovému dojde? Že bude něco takového vynalezeno?”

“Ano, myšlenka už si možná razí cestu, ale také věřím, že vrcholu nedosáhne. Každé zlo se dříve či později zarazí. Zatím žádné nemělo takovou sílu, aby úplně zdecimovalo lidský rod, ať už to byly války, přírodní pohromy či nemoci... Tu moc nemá ani ďábel. Kdyby zbavil člověka úplně svobodné vůle, kdyby ho zbavil možnosti rozhodovat se, stal by se za něho zodpovědným. Měl by odpovědnost za všechny jeho činy. A navíc by pro něj byl člověk nepoužitelný.”

“Co by to znamenalo?”

“Musel by zaplatit za všechnu lidskou špatnost sám, ale to není všechno.”

Zpozorněla jsem v očekávání, co mi poví.

“Člověk by ztratil cenu. Byl by pak pro něj totéž, co mrtvý stroj. Nemohl by odčerpávat jeho duchovní energii, protože už by žádnou neměl. Byl by to podobný rozdíl jako mezi hromadou bezcenného šterku a vzácným drahokamem. I ďábel se musí snažit. To, co od člověka potřebuje, musí získávat v zápase s člověkem, v překonávání jeho vůle. Pištec nemá a nebude mít takovou sílu, aby mohl člověka přinutit k něčemu, co doopravdy nechce.”

“Pištec možná ne, ale člověk ano. Ten má tu sílu a má také schopnost ji použít a ten Zlý toho využije,” řekla jsem a v myšlenkách jsem vstoupila do doby, ze které jsem se právě vrátila.

Ti, co měli čipy, to nechápali jako něco zlého. Viděli v nich spíše pomocníky. I když měli určité obavy, hlídali si, aby byli loajální, a tím si zajistili i určité bezpečí. I když těch, které tento systém zničil, bylo mnoho, nebylo jich zase tolik, aby to vzbudilo větší pozornost. I kdyby ano, tak lidé byli stejně bezmocní.

Hlavou mi problesklo pochopení. Ten, kdo dal lidem “v mém vhledu” čipy, si je takto vybavil pro vlastní prospěch a zruďnosti, které od nich potřebuje, si prostě dávkuje podle vlastních požadavků a oni si toho možná ani nevšimnou.

“Co je lidstvo lidstvem,” řekla jsem, “tak se pere o svobodu. Snaží se ji vydobýt jak národy, tak jednotlivci, a tito lidé se jí dobrovolně vzdali. Dovolili, aby nad nimi měl někdo kontrolu i v tom nejintimnějším, co bylo člověku dáno a co z něj učinilo člověka. Kdosi mohl kontrolovat i jejich myšlenky.”

“Vývoj k nějaké formě kontroly nad člověkem spěje, i když je to pod pláštíkem pomoci člověku. Pokud věda dosáhne této možnosti, tak se to také stane. Nebo naopak. To, co bude člověku pomáhat, bude stále více zneužíváno. Vem si například globalizaci. Je v ní mnoho dobrého, ale je také pravda, že jí může být zneužito, aby “kdosi”, jedinec nebo skupina, ovládl celou planetu.”

Bylo mi smutno, když jsem pomyslela na své vzdálené potomky a v duchu jsem poprosila Boha, aby je toto nepostihlo. Představila jsem si rozšklebený obličej vládce čipů, který se této situaci chechtá.

“Opět je tu otázka týkající se Boha,” řekla jsem.

“Vyslov ji.”

“Co na to Bůh? To mu na člověku tak málo záleží, že by mohl dovolit tento stav společnosti? Dovolí, aby byl člověk obětován jako zvíře? A připustí, aby se lidé měnili ve zrůdu nadané bestiální fantazií a lačníci po krvi svých bratrů i dětí?” zeptala jsem se a zpříma pohlédla na staříka.

“To jistě ne. Jistě k tomu nedojde dřív, než bude moci člověk posoudit možnosti čipu. Pak bych to chápal jako zkoušku. Jako rozhodující zkoušku, ve které se každý vysloví, komu dá svůj hlas. Jestli Pištec nebo Bohu. Ti, co se rozhodnou pro Boha, odmítnou čip.”

V duchu jsem se zasmála. Většina lidí vůbec nepochopí, že půjde o nějakou zkoušku. Prostě to přijmou, tak jak přijímají vše, co jim usnadňuje život. Nebudou mít pocit, že přichází něco, nad čím by se měli zamyslet. Bude tu lákavá nabídka a lidé ji přijmou.

“Jen jestli to bude možné.”

“Určitě ano. Pištec nemůže porušit pravidla hry, která mu stanovil Bůh. On může lákat, lhát, hrozit, i zabíjet, ale nemůže násilím zbavit člověka vůle. Nemůže mu vzít schopnost rozhodnout se, pokud se člověk sám té schopnosti nevzdá... Vůle je veliký, přímo posvátný dar a člověk by se o něj neměl nechat připravit a také by jej neměl zneužívat ke zlému. I ve tvé vizi byli lidé, kteří neměli čip, nevzdali se svobodné vůle.”

“Ano, Lidé knihy, ale za jakou cenu?”

“Za cenu, že zůstali věrni Bohu. Cenou byl Bůh...Pokud k tomu dojde, bude to veliká, rozhodující zkouška, proto bude spojena i s velikými obtížemi a oběťmi. Bůh chce celého člověka, který se mu dá dobrovolně. On neláká do strany a nenabízí za to guláš. To dělá Pištec. Bude to volba, ve které jedna strana bude žádat oběti a druhá bude nabízet mnoho výhod. Bůh bude žádat věrnost i za cenu obětí a jeho protivník bude nabízet výhody.”

“Pak je jasné, kdo zvítězí. Člověk má zpravidla blíž k tomu přijmout výhodu než nabídnout oběť.”

“Jen zdánlivě je to jasné. Ti, co pochopí, co prohlédnou Pištcův trik, odmítnou čip a raději zvolí oběti. Vždyť už dnes se brání třeba odposlouchávání telefonu i jiným zásahům do soukromí. Pištec dříve či později zbankrotuje, propadne zkáze a strhne s sebou ty, co se k němu přidají. Ty, co ho dobrovolně zvolí.”

Udivovala mne stařikova jistota, s jakou mluvil o těchto věcech. Ta jeho pohádková víra, že dobro vždy zvítězí.

“Patrně se nestane všechno, ale něco z toho už je na obzoru... Takový je vývoj a ty ses dívala ve směru vývoje. Zkus se zamyslet. Aby se usnadnila manipulace s penězi, aby se lépe zabezpečily, jsou stále více prosazovány různé kreditní karty. Zločin však není o nic pomalejší a těchto karet je stále více zneužíváno. Přibývá také stále dokonalejších falešných peněz. Do sféry zločinu tak proudí peníze jako nikdy předtím. Co je podle tebe další krok v zabezpečení peněz?”

Nechtěla jsem tuto věc domýšlet, ale stařík mne vybídl:

“Jen to pověz.”

“Odbourání peněz v podobě, jakou známe a elektronický čip přímo na těle.”

“Možná bude nějaký mezistupeň, ale v podstatě je to tak. Ani se k tomu nemusí jít cestou násilí, stačí reklama. Všimni si, co udělala reklama s mobily... Těm, co tuto nabídku přijmou, bude usnadňován život, a těm, co odmítnou, bude naopak komplikován. Čipy se budou samozřejmě stále zdokonalovat.”

“Když by se to dělalo kvůli zločincům, zastaví to zločin?”

“Co si o tom myslíš?” vrátil mi otázku.

Odpověď byla jasná a byla tak krutá, že jsem ji nechtěla domýšlet.

“Znovu se ptám, je to neodvratné?”

Stařík neodpověděl.

“Proč Bůh dopouští tolik zla?” zeptala jsem se.

“Ani zlo nevzniklo jen tak samo od sebe, bez Boží vůle nebo z Boží nepozornosti. Když existuje, tak má určitě svůj význam, své opodstanění. Pojem zlo a vnímání zla je lidské. Je to opak tvořivé síly. Jeho úkolem je destrukce. Je však výbojný a snaží se ovládnout všechno. Hlavně člověka, kterého si pěstuje tak, jako si mravenci pěstují mšice. My lidé jsme z této síly udělali svými nenávidnými skutky to, co je. Naším přičiněním je tady na Zemi ta síla tak mocná, a stále roste. Kdyby se v jedné chvíli všichni odvrátili od zlých myšlenek a zlých skutků, byla by tato síla i ve své absolutní hodnotě nesmírně oslabena a možná by se proměnila v něco tak bezvýznamného jako je korálek nebo hrášek. Pánem nad touto lačnou mocí je konkrétní bytost. Ta jí vládne a rozdmýchává, ta jí také využívá. Ta bytost sama je tou lačnou mocí.”

“Mohou se naši potomci vyhnout této těžké zkoušce?”

“Myslíš zavedení čipů?”

Mlčky jsem přikývla.

“To nevím, děvče. Zkoušky prověřují vnitřní kvalitu každého člověka. I my sami občas potřebujeme vědět, jací doopravdy jsme a chce to vědět i Bůh, i když on k tomu jistě nepotřebuje čipy.”

“Kdo je tedy potřebuje?”

“Zatím nikdo, ale asi je bude potřebovat ďábel. Mohou to být hlasovací lístky jeho stoupců.”

“Stoupců?”

“Já vím, není to přesné, určitě však nastane čas, kdy se budeme muset rozhodnout mezi Bohem a vším tím, co požaduje naše tělo. Volit buď budoucnost založenou na víře nebo přítomnost, o které si myslíme, že ji známe.”

“Je mi líto všech těch, kteří v čase zkoušky nezvolí správně, pokud dojde k něčemu podobnému, co jsem viděla. Tam v Boží pomoc a Boží záchranu věřili křesťané.”

“Věřili právem. Budou zachráněni. Bůh je jediné absolutno, tedy ani jeho sliby se nemění.”

“Co ti ostatní?”

“Ani ty, ani já nevíme, co přinese budoucnost. Třeba může být zachráněn jen ten, kdo je záchrany schopen.”

Poslední věta mne značně pohoršila.

“Tedy vyvolení?” jsem téměř vykřikla.

“To jsem neřek. Spíš si to představuji tak, že budou zachráněni ti, kteří budou o záchranu stát, kteří budou schopni bez lítosti opustit vše, co považují za svoje a tak ji přijmout. Ne všichni rozeznají symptomy otroctví a jen někteří se mu nepodřídí. Ať už v roli otroků nebo otrokářů... Věřím však, že nakonec, až se dovrší míra utrpení, budou zachráněni všichni.”

“Tedy pohádka s dobrým koncem. Co když to nedopadne, jak říkáte, co když vyhraje Pištec? Jak se pak bude svět vyvíjet?”

“Neboj se, nevyhraje.”

“Jste si tím jist?”

“Jsem... Věřím přece Bohu, že neopustí člověka.”

“Ale co kdyby?” trvala jsem na otázce.

Stařík jen zavrtěl hlavou.

“Proč jste si tím tak jist?”

“Protože Bůh nedovolí člověku, aby se postavil proti životu, Bohu i zemi, aby všechno zničil. Přemýšlej, jak by se zachoval zahradník, kdyby jeho stromy napadl nějaký škůdce a téměř všechny zkazil?”

“Asi by mu nezbylo nic jiného, než je porazit a spálit. Možná by nechal to, co by zůstalo zdravé,” řekla jsem.

“No vidíš, a co jiného může udělat Bůh se zkaženým lidstvem?”

“To snad ne,” zděsila jsem se, “člověk je přece více než strom.”

“Máš pravdu, člověk je více než strom, ale také může napáchat více zla nežli strom. Už jednou tu taková situace byla. Zmizela civilizace, po které zůstal jen Noe se svou rodinou, nebo podle Eposu o Gilgamešovi “otec všech lidí”. Je jen škoda, že to nebereme vážněji.”

“Znamená to, že náš vývoj vede ke zkáze?”

“Co je zkažené, podlehne zkáze.”

“Třeba to byla jen civilizační krize. Třeba to ti lidé překonají a život půjde dál...”

“Krize jistě, jde jen o to, jestli nebude větší nežli schopnost člověka překonat ji.”

“Chápete to, co jsem vám vyprávěla, jako možný konec života na zemi?”

“Ne, to ne, já věřím v sílu života.”

“Ta civilizace byla technicky úžasně vyspělá. Myslíte, že tam kam se dostali, je zavedla technika?”

“Technika jistě ne, ale závislost na ní. I my jsme čím dál závislejší na technice. Průvodním jevem je, že se vzdalujeme přírodě. Narůstá náš strach z přírody a chováme se k ní čím dál víc brutálněji. Bojím se, abychom krutě nezaplátili i za to, jak se chováme i k hospodářským zvířatům. Zatím si to nechceme připustit, ale odlidšťujeme se.”

“Co znamená odlidšťujeme se?”

“Chci tím říct, že si přestáváme rozumět s přírodou a sbližujeme se s technikou. Technika vstupuje pořád víc do vztahu člověk-člověk a člověk-příroda. Nikdo z nás nevnímá techniku jako možného trojského koně.”

“Copak technika nás může zradit?”

“Nejspíš ne tak, že by přestala fungovat, ta zrada může být jiného druhu. Zatím to však nikoho nenapadlo.”

“Stejně by mě zajímalo, kam až může technika člověka dovést.”

“Možná něco z toho pochopíš, až přijde čas. Vývoj techniky může být rychlejší, než tušíš,” řekl stařík a s tím jsme se prakticky rozloučili.

Příští den jsem v podstatě strávila tím, že jsem přemýšlela o svých neskutečných zážitcích. Pokoušela jsem se o představu, jaký vývoj by mohl navázat na to, co jsem viděla v páté adoraci. Představit jsem si však neuměla nic, jakoby mne od všeho oddělovala zeď. Nastal večer a přede mnou byla šestá adorace.

Šestá adorace- Umělá inteligence

Když začala adorace, stařík už na mne čekal. Pokynul mi a já jsem otevřela dveře. V tom okamžiku jsem si uvědomila, že jsem otevřela ty, do kterých už jsem jednou vstoupila, změnit už to však nešlo. Stála jsem za prahem prostředních dveří a viděla mlhu. Ta se však brzy rozplynula a přede mnou stál hezký člověk, který mne přivítal trochu posměšným úsměvem. Udivil mne jeho dokonalý vzhled. Byl opravdu pohledný. Dobře stavěné tělo, hezká tvář a pozorné inteligentní oči, ve kterých nechyběla špetka ironie.

“Budu tvým průvodcem,” řekl a hned se zeptal, “tak co bys chtěla vědět?”

“Nejraději všechno,” odpověděla jsem.

Člověk se upřímně zasmál a řekl:

“Chci všechno a chci to hned... To však není ve tvé situaci možné. I když něco prožiješ, budou to jen obrázky. Jakýsi kaleidoskop. Smysl to bude mít jen tehdy, když si uvědomíš kauzalitu všeho, co uvidíš nebo prožiješ. Ve vývoji člověka je všechno kauzální.”

“Znamená to, že můžu ovlivnit něco víc, než jen vlastní budoucnost? Že mohu ovlivnit život svých vnuků nebo i pravnuků?”

“Určitě. Ale i širší okruh lidí. Závisí to na tvém postavení ve společnosti. Na síle tvého vlivu.”

V duchu jsem se zasmála jeho poslední větě, protože můj vliv byl nulový nebo téměř nulový. Člověk mi však pokynul a já jsem o kousek postoupila. Uviděla jsem obraz planety a překvapilo mne to. Pevniny zabíraly téměř polovinu povrchu a v oceánech bylo kolébáno velké množství ostrovů. Oceány jako kdyby se zmenšily.

“To přece není Země,” namítla jsem.

“Je to Země, ale je změněná,” dostalo se mi odpovědi.

“To je dílo člověka?”

“Ovšem. Tvoji potomci se dostali do svízelné situace. Tradiční energetické zdroje na planetě začaly docházet. Uhlí už nebylo téměř vůbec, ropa i plyn rychle ubývaly a jaderné palivo bylo stále problematické. Muselo se rychle najít řešení, jestli nemělo vzít za své všechno rostlinstvo, které se postupně stávalo hlavním zdrojem energie. V krajní nouzi našla věda východisko a lidé začali vyrábět energii z vody. Upadajícímu lidstvu nastal opět čas rozkvětu. Vody bylo všude dost, oceány se zdály být nevyčerpatelné a tak se začalo plýtvat. Energií se doslova hýřilo. Svůj omyl lidé poznali, až když hladina vody v oceánech viditelně poklesla a měnila se její kvalita. Přibývalo požárů, které vznikaly snadno a na mnoha místech, a začalo se také měnit klima. Ale ani po tomto poznání nebyl člověk schopen snížit svou energetickou spotřebu. Závislost na pohodlí a blahobytu byla příliš silná. Než se vše změnilo, získala tvář Země tuto podobu.”

Byla to Země, kterou jsem nepoznávala. Z moře čněly na mnoha místech pusté skalnaté ostrovy a skoro celá rovníková část pevniny byla proměněna v poušť. Pouště byly i v jiných oblastech a zabíraly téměř polovinu souše. Zmizely neprostupné lesy, stromy byly jen v malých seskupeních nebo docela ojedinelé. Ubylo také řek a bývalá velká jezera byla sotva viditelná. Dominovala poušť.

“Tak taková může být taky naše Země? Člověk je opravdu nepoučitelný,” řekla jsem.

Představila jsem si, jak z mnohotvárné krásy naší planety zůstala vzpomínka jen v pohádkách. Zamrazilo mne při myšlence, že babičky třetího tisíciletí budou svým vnoučatům vyprávět o zlatém věku Země, když ještě bývala pokryta nesčetnými druhy rostlinstva, ve kterém se zabydlely stejně nesčetné druhy živočichů. Jistě vzpomenu velkých jezer, i na pralesy tak hluboké, že v nich na dlouhá staletí zmizela celá velká města. Možná připomenou dravé řeky s hučícími vodopády i vysoké horské štíty přikryté bílými sněhovými čepičkami.

“Děti to budou považovat za pohádku,” vyslovila jsem bezděčně svou myšlenku.

Člověk v zamyšlení zavrtěl hlavou.

“Všechno je jinak,” řekl, “jinak, než si myslíš.”

“Jak je to tedy?”

“To, v čem žiješ ty, nebude tvým potomkům chybět. Budou žít ve své době, která bude jiná, než ta tvoje. Ty také neželíš toho, co bylo ve středověku nebo docela v pravěku. Možná by sis s životem té doby neuměla ani poradit.”

“To je pravda, ale pravda je i to, že Země chudne, vyčerpává se a tím i stárne. Zastavil se proces ubývání vody?” zeptala jsem se, ale člověk jen zavrtěl hlavou.

“Byla příliš porušena rovnováha,” řekl.

Vzpomněla jsem si na báji o třech etapách ve vývoji lidstva. První, předpotopní etapu i její zánik popsal Platón, který to znal jen z vyprávění svého dědečka, jemuž to prozradil Solón. Ten se to dověděl od egyptských kněží, kteří toto tajemství uchovávali po řadu generací.

“Pověz mi tu báji.”

“Pamatuji si jen zlomky a to ještě ne dost přesně.”

“I tak mi to pověz.”

“Dobře, zkusím to.”

“První věk byl zlatý a člověk žil v míru s Bohem, se sebou samým i s přírodou, která byla nesmírně bohatá a člověku poskytovala ve vrchovaté míře vše, co potřeboval. Navíc uspokojovala jeho touhu po kráse i jeho tvořivost. To bylo v době, kdy byl člověk ve svém vývoji ještě mladý, šťastný a neuměl zabíjet. Nezabíjel ani zvířata a zvířata mu na oplátku neubližovala. Na zemi vládla láska a život byl dokonalý.”

“To je biblický Eden.”

“Možná. Možná však ne tak docela, ale budiž. Člověka postupně stále víc připoutávala hmota a probouzela v něm lačnost a člověk se stal chamtivým. Pak začal zabíjet. Nejdřív to bylo pro potřebu a pak i pro potěšení. Z jemného bílého beránka se proměnil v útočnou šelmu. Svě zbraně, které v síle a dokonalosti neměly obdoby, obrátil nejen proti zvířatům, která byla v té době jiná, mohutnější, než jsou dnes, ale i proti lidem.”

“Jak to skončilo?”

“Jen tak, jak to mohlo skončit. Zlo, ve kterém si ten dávný člověk začal libovat, se obrátilo proti němu a celou civilizaci smetlo.”

“Zajímavá báje.”

“Ano, je poučná. Vzpomínám si ještě na jinou verzi, ale ta nemá s Platónem nic společného.”

“Povídej.”

“Ten první člověk nebyl původem pozemšťan a nebyl hmotný, tak jak chápeme hmotu dnes. Byl zcela jiný. Průsvitný a lehounký jak vánek, a neměl téměř žádné potřeby. Žil v lásce a radosti a negativní emoce vůbec neznal. Postupně se však stále více připoutával ke hmotě, sám se stával hmotnějším, až nabyl dnešní podoby a získal vlastnosti, které tak dobře známe. Když převládla chamtivost a nenávisť, byl zahuben.”

“Stejně poučení. Zloba a chamtivost strhávají člověka do propasti. Ale mluvila jsi o třech etapách, o třech érách.”

“Druhý věk byl stříbrný, kde už bylo všeho dobrého méně, hlavně lásky. Třetí věk je železný. Ten se vyznačuje naprostým nedostatkem lásky a celkovou chudobou. Ten právě žijeme.”

“Co čtvrtý věk? Je v té báji něco o čtvrtém věku?”

“Myslím, že ne. Nevzpomínám si.”

Člověk se zamyslel a já jsem si uvědomila svou odpovědnost. Velké nenapravitelné zlo se projeví, až když bylo vykonáno mnoho nepatrných, sotva pozorovatelných skutků, o kterých jsme nepřemýšleli. Příklady můžeme najít na každém kroku. Jak neuvážené je neúměrné kácení prastarých pralesů, jsme poznali, až když se začalo měnit klima na zemi, a přece jsme nebyli schopni těžbu dřeva zastavit. Tající ledovce v Antarktidě jsme si dali do souvislosti se zahlceností našich dálnic nesčítanými automobily, ale ledovce byly příliš vzdálené

na to, abychom se jimi zabývali. Nebo nejdříve muselo být vyrobeno velice mnoho ledniček s freony, abychom si všimli, že se v ozónové vrstvě vysoko nad zemí vytvořily díry. Ve vrstvě, která má za úkol chránit nás před tvrdým kosmickým zářením. Příkladů by bylo nespočetně. Dobrý člověk není dobrý jen k lidem, ale chová se uvážlivě ke všemu.

“Dá se to napravit?” zeptala jsem se.

Člověk pokrčil rameny:

“Nevím. Každý zásah do přírody, i když se děje v dobrém úmyslu, přinese něco nečekaného, často negativního. Ale ty žiješ na vrcholu klíčového období. Na vás záleží, jaká bude budoucnost.”

Neodpověděla jsem, neměla jsem co. Člověk pochopil a nenaléhal.

Před námi se otevřel široký pohled a člověk mne upozornil na bílou loď na klidném modrém moři, která plula tiše jako dětská hračka. Drobné vlnky se čeřily kolem jejích boků a za lodí se rozšiřovala zpěněná brázda. Loď připlula k zelenému ostrovu, na jehož břehu stálo čistěouké letoviště s upravenými trávníky a spoustou růží. Růže byly všude. Obepínaly mohutné kamenné sloupy, které možná pamatovaly Césara a Kleopatru. Proplétaly se mezi železnými květy vzácné středověké mříže a okrašlují i pradávny posvátný megalit. Tulí se k bílým palácům a oživují dokonalou kopii Vítězného oblouku. Všechno je tu dokonalé. Růžové keře jsou dokonale tvarované, bez trnů, bez šípků a uvadlých květů. Po trávníku prochází člověk v bílých rukavicích a u pasu má zavěšeny zahradnické nůžky. Jimi odstříhává vše vadnoucí a poškozené a odhazuje to do úhledného košíku, do kterého sbírá i spadlé okvětní plátky růží. Sám dokonalého zjevu udržuje tuto krásu dokonalou.

“Vida, zamilovali jste si krásu a dokonalost,” řekla jsem s radostí, “to není tak špatné.”

Průvodce se usmál a ze štěrbiny jeho očí proniklo něco, co odporovalo mému obdivu. Udivilo mne to.

Pomyslná kamera mé fantazie mi ukázala mohutné mramorové schodiště, které končilo před velkolepým portálem. Po schodech vystupovali a sestupovali dobře vypadající lidé vyrovnaných tváří. Můj pohled se však zaostřil na jedno místo na schodišti. V sotva patrné škvíře mezi dvěma schody se uchytila pampeliška a zářila si tam jako malé sluníčko. Tato malá nedokonalost mne potěšila. Představila jsem si, jakou radost by způsobila dítěti, které by si okolo ní postavilo miniaturní zahrádku a jako společníka by jí vybralo nějakého broučka nebo berušku. Růžovými lístky by vystlalo pěšinku a ta by vedla jeho fantazii dál a dál. Dětské nápady nemají konce...Přišel však zahradník, lopatkou v bílé rukavici lhostejně vyrýpnul tento malý sen a bez zájmu jej odhodil do odpadkového koše ve tvaru antické amfory. V duchu jsem se usmála, protože vím svoje o pampeliškách. Mám přece také zahrádku. Jsem však svým průvodcem napomenuta:

“Nesměj se, možná byla poslední.”

V údivu jsem na něj pohlédla.

“Proč?” zeptala jsem se, “kam se poděly pampelišky?”

“Vždycky mizely rostlinné i živočišné druhy a toto byl plevel,” odpověděl mi lakonicky a já jsem zahlédla v jeho očích opět to něco, co mne znepokojilo.

Průvodce mi nabídnul jiný obraz. Rozlehlá písčiná pláž se hemží lidmi. Vlastně to není hemžení. Tito lidé relaxují. Odpočívají na lehátkách, procházejí se ve dvojicích, popíjejí brčkem nějaké nápoje nebo spořádaně plavou. Každý plavčík na kterékoliv plovárně by měl z takové společnosti radost. Vůbec nejsou divocí. Nehoní se a neházejí do vody, necákají, nekřičí a nepouštějí si na maximum hlasitosti rádio.

“Bože, oni jsou vznešení i tady,” napadlo mne.

Tito hezcí lidé, mezi nimiž nebyl ani jeden tlustouch a ani jeden stařec se jako starci chovali.

“To vypadáte všichni takhle dokonale?” zeptala jsem se.

“Ovšem,” zněla odpověď, “byl to požadavek doby.”

“Které doby?”

“Vstupem do třetího tisíciletí si lidé začali více všimnout toho, jak vypadají. Tenkrát šlo o přitažlivý vzhled. Lidé se přestali spoléhat na přírodu a přinášeli veliké oběti, aby si až do stáří udrželi pěkné tělo, vlasy i tvář. Kdo chtěl mít úspěch, musel mít příjemný zevnějšek a kdo chtěl dobře vypadat, musel si mnohé odříct a k mnohému se přinutit.”

“A jaké je to dnes?”

“Vidíš, všichni vypadají dobře i bez velikého úsilí. Nemusí už se tolik soustřeďovat na svůj zevnějšek a mohou se více věnovat i jiným věcem.”

Obrátila jsem svou pozornost ke společnosti na břehu moře. Rozhlížela jsem se po pláži zaplněné těmi dokonalými lidmi a stále mi tam něco chybělo. Najednou se mi rozsvítilo. Děti... Tam úplně chyběly děti.

“Kde máte děti,” zeptala jsem se, “ty jsou na některé jiné pláži?”

Průvodce se však na mne smutně podíval a vážně odpověděl:

“Děti nejsou.”

“Jak nejsou? Tomu nerozumím.”

“Nejsou, protože se nerodí,” dostává se mi vysvětlení. “i když se někdy podaří početí, vývoj plodu v matčině těle je tak náročný, že už to žádná žena nedokáže. A porod přirozeným způsobem není možný už velmi dlouho... Poslední dítě se narodilo přirozeným způsobem před mnoha lety.”

Zamrazilo mne a pocítila jsem soucit s těmito dokonalými lidmi. Položila jsem si otázku, čeho se dopustila tato čistotná uhlazená civilizace, že jim Bůh nedává děti. I na nás a na naše předky přicházely pohromy, ty jsme však vždycky vyvolali sami svým chováním. Vždycky jsme si to nějakým způsobem zasloužili. Čím se však provinili tito lidé, že jim není dopřán zázrak zrození a proměna malého človíčka v dospělého člověka? Tuší vůbec, jak strašně jsou ochuzeni, když se kolem nich nebatolí nic malého, nikdo je drobnou ručkou nepohládí po

tváři, nikdo úplně bezbranný a bezmocný u nich nehledá útočiště, nikdo jim neklade tisíce všetečných otázek a nikdo neřekne: “Tatínku, maminko, mám vás rád.” Kam směřuje jejich láska? Znají dojetí nad bezmocností malého živého tvorečka? Mají tušení, jaké úsilí si žádá výchova a kolik radosti to přináší? Komu odkazují své zkušenosti a moudrost, kterou v průběhu života načerpají? Pro koho a pro co žijí?

“Poslední pampeliška a poslední dítě,” vyslovila jsem nahlas. “Jak se s tím chcete vypořádat?”

Průvodce jen pokrčil rameny.

“Dosáhli jsme nesmrtelnosti a je před námi dost času, aby byl tento problém vyřešen.”

“Nesmrtelnost? Vida, tak se to přece jen povedlo a dávná lidská touha je naplněna... Čemu říkáte nesmrtelnost?”

“Jak bych to jen řekl? Člověk, který se narodil v první čtvrtině 20. století, měl šanci dožít se osmdesáti let.”

“To ano,” řekla jsem.

“Kdo se narodil v polovině téhož století, měl před sebou o dost větší perspektivu a zrozenec na přelomu druhého a třetího tisíciletí vstoupil do úplně jiných možností...”

“Tak kolik?” zeptala jsem se.

“Dvě stě let už je dost dlouhý věk.”

“To ano, ale přece jen – za nesmrtelnost se to označit nedá.”

“Mluvil jsem o předpokládaném minimu bez zásadních oprav těla a bez toho, jak se budou rozvíjet možnosti genetiky.”

“Znamená to, že mezi těmi lidmi na pláži mohl být někdo dvěstěletý?”

“Ne, to ne. Toho věku se ještě nedožil nikdo, ale máme reálný předpoklad se ho dožít. Víme to s určitostí. Je to otázka vědeckého pokroku. Prostě víme jak na to a začínáme tušit, jak tento věk znásobit a v tom je naše šance na nesmrtelnost.”

To už pro mne byla úplná fantazie. Napadlo mne, že neschopnost přivést na svět děti musí být dost traumatizující, ale člověk, který mne doprovázel, na to nevypadal. Zkoumavě si mne prohlédl a když poznal mou nedůvěru, řekl:

“Něco ti ukážu.”

V okamžiku jsem se octla ve veliké hale, kde se pohybovalo množství slavnostně naladěných lidí. Průvodce mi vysvětlil, že tito lidé se tu sešli proto, aby si vyslechli přednášku významného akademika z oblasti genetiky, který objevil něco převratného v problému rozmnožování.

Z haly vedlo několik prosklených dveří do menších místností. Do těch vstupovali lidé z haly a o něčem tam jednali s dobře vypadajícím úředníkem nebo úřednicí. Můj průvodce zmizel a já jsem stála před jedněmi těmi dveřmi. Uvnitř byla jen úřednice. Stiskla jsem kliku a vstoupila dovnitř. Ona mne vlídně přivítala, nabídla mi jakýsi nápoj a sedla si k záznamnímu zařízení.

“Co si budete přát?” zeptala se mne.

“Co nabízíte?”

Podívala se na mne a v jejím pohledu byla otázka, jestli si z ní nedělám legraci.

“Přece chromozóm X nebo Y. Musíte si vybrat.”

“Jak prosím?”

“Tak dobře. XX nebo XY ?”

Když jsem se tvářila nechápavě, tak se zeptala srozumitelněji:

“Chcete holčičku nebo kluka?”

Zůstala bych bezradná, kdybych za dveřmi nezahlédla svého průvodce. Ten mne omluvil a odvedl do téměř úplně obsazeného zasedacího sálu. Na pódiu stál muž, který oslovil shromážděné:

“Dámy a pánové! Dámy a pánové, zvítězili jsme. Umíme vytvořit to, o čem snil člověk po celé věky. Umíme stvořit člověka a není to neohrabaný golém nebo něco na způsob robota,” zahřímal a udělal odmlku po které pokračoval téměř něžně. “Je to člověk. Člověk s inteligencí, o jaké se našim předkům ani nesnilo. Se schopností učit se, rozhodovat se, pracovat. Jeho tělo má všechny potřebné funkce. Pro nás je to Člověk s velkým Č.”

“Bude se umět taky množit?” vykřikl kdosi ze shromáždění.

Přednášející akademik se sebevědomě usmál a shovívavě řekl:

“Není důvod, aby tomu tak nebylo... Má všechno.”

Shromáždění doprovodili jeho odpověď lehkým smíchem.

“Než přistoupíme k otázkám, snad by bylo dobré, abych vám ukázal, jak celý proces probíhá.”

Za akademikem se rozsvítla průsvitná stěna, na které probíhaly procesy, které se chystal komentovat. Nejdříve ukázal proud spermií směřujících ke zralému vajíčku. Pro ně to byl závod mezi sebou a závod s časem a vynakládaly veliké úsilí, všechnu hbitost a dravost, aby zvítězily. Snažily se proplout a předběhnout ostatní, hledaly každé volné místečko, jen aby byly první. Šlo však i o to, aby měly v rozhodujícím okamžiku dost sil. Byl to doslova závod o život a bylo dojemné sledovat tento jejich veliký boj. Konečně několik spermií dosáhlo vajíčka, ale jen jediná byla dost silná, aby prorazila jeho stěnu a skryla se uvnitř. Když se tak stalo, ostatní ztratily zájem a jejich aktivita ochabla.

“Tak to bývalo. Tak to stvořila příroda a tak to bylo kdysi,” řekl přednášející, “ale teď už to není pravda. Spermie už nejsou ani tak hojné ani tak rychlé, prostě už nemají takový zájem. Zkrátka jsou líné, pánové.”

Opět smích.

“I když se někdy početí povede, tak dovést celý další proces vývoje nového jedince přirozeným způsobem až do šťastného konce je úkolem matek. Pro současnou ženu je to tak náročné, že není v jejích silách tuto úlohu splnit. Proto jsme přistoupili k jiné metodě... Ehm, jak bych to řekl...? K metodě umělé, která vede k přirozenému výsledku... K metodě in vitro, která je vlastně jen technickým řešením problému. Pro tuto chvíli je to vše.”

Akademik se lehce uklonil a ještě dodal:

“Dámy a pánové, navrhuji krátkou přestávku na drink. Pak se sejdeme opět zde... Ale jen jeden,” dodal žertovně, “myslím jen jeden drink.”

Posluchači se vrátili do haly, kde bylo připraveno občerstvení. Všimla jsem si skupinky velmi mladě vypadajících lidí, kteří vzrušeně debatovali. Přistoupila jsem blíž. Byli to žurnalisté.

... “zeptám se ho na to,” horlil jakýsi mladík s dlouhými vlasy.

“Neblázni,” rozmlouvala mu jeho nápad dívka s jemnými rysy. “Stejně ti neprozradí nic ze své genetické kuchyně, natož aby zveřejnil špínu. Navíc tím ohrožíš sám sebe.”

“Uvidíme, ale já se na to musím zeptat.”

“Předvede nám jen nějakou techniku, ale nic neřekne o tom, jak proměňuje člověka,” pokračovala dívka a ostatní s ní viditelně souhlasili.

“Nevěřím, že by se nechtěl pochlubit svými výsledky, na to je moc ješitnej... Od vás bych chtěl, abyste mi nechali pátou otázku. Před pátou si netroufne ukončit tiskovku, zvláště když předtím příjemně pošimráte jeho ego.”

“Pokud vůbec povolí nějaké otázky,” ukončila rozhovor dívka.

Přestávka skončila a všichni se vraceli do sálu. Já jsem byla zvědavá, co se bude dít dál.

Akademik stál připravený na pódiu.

“Budeme prosím pokračovat,” řekl, když se všichni uklidnili. “Před přestávkou jste viděli přirozený způsob rozmnožování a teď si povíme něco o metodě in vitro.”

“Neviděli jsme to hlavní,” zaslechla jsem jakýsi hlas z publika. Opět to bylo vyloženo jako dvojsmysl a někteří se zasmáli. Přednášející vyjádřil mlčky své pochopení.

Na průsvitné stěně bylo zobrazeno vajíčko a jediná spermie. Obojí bylo v klidu.

“Zde máme geneticky upravené vajíčko a upravenou spermii. Tu v rozhodujícím okamžiku zasuneme do vajíčka, vajíčko se oplodní a promění se v zárodečnou buňku. Tu pak vložíme do kapky živného roztoku v petriho misce a přiklopíme, aby celý proces probíhal ve sterilním prostředí.”

Přednášející doprovázel svůj výklad světelným ukazovátkem na průsvitné stěně, kde byl celý proces demonstrován. Bylo vidět spermii, které mikrojhla pomohla vniknout do vajíčka. Na něm se vzápětí vytvořila rýha, podle které se vajíčko rozdělilo na dvě buňky, a ty pak v dělení pokračovaly stejným způsobem.

“Po krátkém čase se náš zárodek dostal do fáze kmenových buněk a mění se v embryo. Všimněte si prosím, jak se zvětšuje.”

Na světelné stěně jsme uviděli shluk buněk, které měly snahu pokračovat v dělení.

“To je ovšem dobré znamení. Malý tvoreček roste a potřebuje větší příbytek.”

Na můj vkus mluvil dost žoviálně o takové věci, jako je zrození člověka.

“Oh, pardon, promiňte mi prosím. Zapomněl jsem na tu nejdůležitější věc, a to je matka tohoto budoucího človíčka.”

Kdosi namítl: “Žádná tam není.”

“Ano, správně. Žádná tam není, protože prostředí matčina těla nám nahrazuje petriho miska. To je na celé věci rozhodující. Nemáme matky, umíme si je tedy nahradit.”

Akademik se napřímil a hrdě přehlédl celé shromáždění. Mně celý tento výstup připadal divadelní a v mysli mi vytanula otázka, co asi chce zakrýt.

“Samozřejmě jen dočasně,” pokračoval, “protože jak plod poroste, bude potřebovat i přiměřeně velké prostředí. Ale to už jsem asi říkal.”

“Moment,” přerušil výklad kdosi, kdo se představil a řekl i název svého domovského ústavu, “prostředí matčina těla snad může nahradit nádoba, ale co výživa? Jakým způsobem chcete vyživovat plod?”

“Pane kolego, označil jste jádro celého problému. Právě na tomto jsme pracovali léta, ale je to vyřešeno. Zkoušeli jsme z plodové vody vytvořit živný roztok, ale to nefungovalo, protože se nám ve vodě směšovala výživa s odpadními látkami. Ale nešlo jen o to. Vyvíjející se plod měl své požadavky na způsob výživy a ty jsme museli respektovat. Nešlo jen o sestavení jídelníčku, jestli to smím takto parafrázovat, šlo i o napojení pupeční šňůry na zdroj, a věřte, že to byl pěkně tvrdý oříšek... Ale rozlouskli jsme ho,” dodal hrdě.

Pak postupně ukazoval prenatalní vývoj tohoto plodu po měsících s tím, že dítě nebylo přendáváno z jedné nádoby do druhé, ale nádoba se plynule zvětšovala s dítětem a plynule byla také připouštěna plodová voda. Střihem nám stěna ukázala místnost, kde byla v přítomnosti těchto nádob celá řada a laborant sledoval na stěně, která mohla mnohonásobně zvětšit každý detail, čirost plodové vody, prostě celý proces. Akademik doprovodil všechny obrazy svým výkladem.

Konečně nastal okamžik, kterému se v mé době říká narození. Tehdy přišla na scénu lékařka, vyndala dítě z plodové vody, odstříhla mu pupeční šňůru, kterou odpojila od jakési trubice a předala je asistentce, která dítě vykoupala a zabalené uložila do vaničky, kde vedle sebe ležela řada těch dětí, každé ve své vaničce.

Vyvolávalo to představu průmyslové výroby člověka. Něco podobného jako byly třeba drůbežárny v mé době. Myslím, že tito lidé se chystají naplnit sen největších diktátorů minulosti. Mohou si vyrobit armádu, pokud o to budou stát.

Stěna zhasla, představení skončilo a vedle akademika stál asi šestiletý chlapec.

“Dámy a pánové, to je vše. Človíček, jehož vývoj jste mohli sledovat od první vteřiny, stojí zde před vámi. Můžete se ho zeptat na cokoliv.”

Bylo to krásné dítě a nejevilo sebemenší známky nervozity nebo toho, co my nazýváme trémou. Akademik je vysadil na vysokou židli a dal pokyn k otázkám. Chvilí bylo rozpačité ticho. Pak se kdosi zeptal, jak se jmenuje.

“Jsem Bertram,” odpovědělo dítě způsobně příjemným hláskem.

“Proč Bertram? To je po tvém stvořiteli?”

“Ne, nic takového. První byl údajně nějaký Adam. Protože jsem druhý a druhé písmeno v abecedě je bé, jsem Bertram.”

To byla ovšem logika, které se nedalo nic vytknout.

“Umíš počítat?” zeptal se někdo jiný.

“Jistě,” zněla odpověď.

Kdosi vstal, zvedl ruku, roztáhl prsty a zeptal se:

“Kolik mám prstů?”

“Vidím jich pět,” řekl hošík a pokračoval, jako by četl z knihy, “na druhé ruce jich máš také pět, to je dohromady deset, a po pěti bys měl mít na obou nohou. Pokud jsi zdravý a normální, měl bys mít dvacet prstů, na nich dvacet nehtů a čtyřicet osm článků.”

To vše vysypal bez přemýšlení jako z rukávu. Celé shromáždění ztrnulo.

“Věděl bys, kolik je 12x12?” zazněl dotaz.

“144,” zněla hbitá odpověď.

“A dvanáct na druhou?”

“To je přece totéž.”

“Říkají ti něco matematicko-fyzikální tabulky?”

“Ovšem, znám je z paměti.”

V sále to zašumělo. Naštěstí s sebou ty tabulky nikdo neměl a tak ho nikdo nemohl zkoušet. Přesto se zvedlo několik rukou a na akademikovi bylo vidět, jak mu narůstá sebevědomí. Ze skupiny mladých novinářů se kupodivu nikdo na nic nezeptal, ale jeden z nich se nenápadně přesunoval na opačný konec sálu.

“Víš, co je hudba?” zeptal se kdosi.

“Jakou hudbu máte na mysli? Klasickou hudbu osmnáctého a devatenáctého století nebo dechovku, jazz, rock, metal, případně cokoli jiného z dvacátého nebo jednadvacátého století?”

“Člověče, to není dítě, ale napěchovaný computer,” uslyšela jsem vedle sebe.

“Tak jsem to nemyslel,” řekl tázající. “Myslel jsem to prakticky. Jestli umíš provozovat nějakou hudbu. Jestli znáš nějakou píseň... No prostě písničku.”

“Jde ti o to, jestli ji umím složit nebo interpretovat?”

“Cokoliv.”

“Umím oboje.”

Pomyslela jsem si, že sebevědomí mu nechybí.

“Tak něco zazpívej.”

A hošík zazpíval čistým hláskem tklivou lidovou píseň...

“Ještě jeden dotaz z trochu jiného oboru,” navrhl akademik, “a našeho malého hrdinu bychom propustili. Po několika mých slovech na závěr bude krátká přestávka a po ní tisková konference, pokud jsou tu nějakí novináři.”

“Mám návrh,” ozvalo se z publika.

“Prosím,” ukázal akademik směrem, kterým se přesunul mladý novinář. Vlastně ukázal na něj, protože on měl ten návrh.

“Bylo by velkolepější a možná také symboličtější, kdybyste závěrečná slova přednesl třeba teď hned a poslední slovo nechal svému malému příteli.”

Muž na pódiu se sebevědomě usmál a souhlasil.

“Proč ne?” řekl, “ostatně chci říct jen pár slov a nic z toho není tajné. Že ne Berti?” otočil se k hošíkovi a potřásl mu rukou.

“Jak už jsem řekl,” spustil s nadšením, “zvítězili jsme, a to na celé čáře. Už nepotřebujeme Boha a nikdy už ho potřebovat nebudeme. Postavili jsme se na jeho místo a stojíme tam pevně... **Není boha kromě člověka.**”

Poté zvedl ruce, shromáždění povstali a doprovodili tato slova jáсотem. Mne však zamrazilo a všimla jsem si, že můj průvodce, který stál nedaleko, mne pozoroval. Skupinka novinářů tleskala vlažně. Muž na pódiu utišil jáсот a řekl:

“To je vše. Už bylo řečeno všechno a není co dodat. Po přestávce je tiskovka.”

Lidé začali znovu tleskat, ale novinář se ozval:

“Ne, není to všechno,” volal, aby přehlušil dav, “ještě poslední otázka Bertramovi...”

Sál ztichl a přednášející se omluvil:

“Málem bych zapomněl. Prosím, ptejte se.”

“Bertrame,” zeptal se jasným hlasem v naprostém tichu novinář, “kdo jsou tví rodiče?”

V tom okamžiku nikdo nedýchal.

“Co je to rodiče?” zeptal se Bertram a upřel své zelené oči na novináře.

Přestávka byla vzrušená a vzrušení do ní zanesl Bertram svou otázkou. Vzrušení zřejmě zavládlo i mimo halu, kde byla většina zúčastněných, protože přestávka se neúměrně prodlužovala. Novinář, který měl poslední otázku, sděloval svůj dojem svému kolegovi.

“Člověče, když do mne zapíchl ty své hráškové oči,” řekl, “měl jsem pocit, že jsem něco provedl. Že nesu vinu za mezeru v jeho vědomostech... Jsem si jist, že si mne zapamatoval na celý život.”

Ve skupince mladých novinářů se dohadovali, jestli bude tiskovka nebo jestli bude odvolaná. Nakonec byla a já jsem se jí zúčastnila jako přihlížející. Novinářů bylo asi třicet a já jsem vycitřovala, že mezi nimi probíhá jakýsi šum spřízněnosti.

“Listy svobody,” ozval se jeden z nich, “to, co jste vytvořil se svým pracovním týmem, je bezpochyby vrcholné dílo vašeho života. Chystáte se na odpočinek nebo na cestu kolem světa?”

“Ani odpočinek, ani cesta kolem světa. Mám ještě velké pracovní plány.”

“Cestu kolem světa na luxusní jachtě byste si jistě zasloužil,” vlichocoval se novinář, a oslavovaný vědec se tomu samolibě zasmál.

“Galaxia,” představila se novinářka v tmavých brýlích, “řeknete nám něco o svých velkolepých plánech?”

“To ne. To bych předbíhal sám sebe. To nemohu... Přece po mně nemůžete chtít, abych prozrazoval něco, co je nejen mým tajemstvím,” řekl se značnou dávkou žoviálnosti.

“Zaujala mne věta: - nemáme matky, umíme je nahradit,” pokračovala žurnalistka, “jak dokončíte větu: Nemáme spermie?”

Akademik přivřel oči a řekl:

“Obejdeme se bez nich.”

“Nemáme vajíčko.”

“Stačí jakákoliv buňka.”

“Děkuji, odpověděl jste na mou otázku o vašich plánech. Jsou opravdu velkolepé.”

“Vlákala jste mne do pasti. To vám nezapomenu,” řekl akademik a novinářce pohrozil prstem.

Třetí přišel na řadu týdeník Press.

“Jak bych to jen řekl?” ptal se sám sebe zkušeně vypadající nepřiliš dobře oholený muž. “Zajišťuje vám vláda dobré podmínky pro práci? Zkrátka, platí vás pořádně?”

Otázka vyvolala v tom, komu byla určena veselost.

“Jo, jde to, nestěžuju si.”

Mezitím jsem zaregistrovala čtyři vztyčené prsty jedné mladé novinářky.

“A co vaše žena?” zeptal se kdosi, “ta si také nestěžuje?”

“Jak by mohla, když má za muže mne?”

A vtom jsem uviděla jedinou vztyčenou ruku s roztaženými prsty, což znamenalo, že je to pátá otázka a je určena jedinému žurnalistovi.

“Odpovíte mi na dvě otázky?” zeptal se novinář, kterému ostatní vymezili toto místo.

“Rád, ptejte se.”

“I když budou nepříjemné?”

“Jistě, odpovídám na všechny otázky..., tedy i na ty nepříjemné,” řekl tázaný trochu nejistě, “to už je jedna z nich?”

“To byla jen předotázka.”

“Dobře, tak se ptejte.”

“Řeknu je obě najednou, abyste mohl obšírněji odpovědět.”

“Prosím.”

“K čemu všemu používáte lidské plody, a co jste udělali se všemi těmi zrůdami, které v průběhu pokusů vznikly?”

Všechny zamrazilo, muž na pódiu se však proměnil v sochu. Čekala jsem, co odpoví.

“Kdo vám říkal takovou věc?” zeptal se, když se vzpamatoval.

“Mám své informace,” odpověděl žurnalista.

“Máte špatné informace.”

Cítila jsem hru kočky s myší, přičemž tou myší byl akademik.

“Myslíte? Mám důkazy, že na těchto plodech provádíte zločinné pokusy.”

“Všechny pokusy jsou svým způsobem pro někoho zločinné,” hájil se akademik.

“Nechte mne to promítnout.”

“Na to se nepokoušejte ani pomyslet,” odpověděl akademik, sedl si ke stolku a přehodil nohu přes nohu.

“Dobře, jak myslíte,” řekl novinář, “důkazy však mám a bude-li to třeba, použiju je. Stejně jako ty o nepředstavitelných zrudách, které jste vyrobil.”

“Všem je známo, že jakákoliv virtuální montáž sdělení není problém. Nikdo vám neuvěří.”

“Ale ano. Já totiž vím, kde ty nebohé stvůry ukrýváte.”

Na akademikovi byla patrná změna, ale ještě stále se ovládal.

“Musel byste mít i důkaz, že to je mé dílo,” řekl.

“Mám jej a jestli se cítíte uražen, můžete mne žalovat.”

“Možná se dočkáte a možná vím o něčem lepším.”

Dojmy ze všeho, co jsem zažila, byly příliš silné a já jsem zatoužila po samotě.

Nevím, jak jsem se octla na skále uprostřed oceánu. Moře bylo temně zelené a ostrůvek pustý, bez rostlin i bez zvířat. O jeho útesy se tříštily vlny v bílou pěnu. Jejich pravidelné narážení do skály zprvu tišilo mou rozbouřenou mysl. Uvažovala jsem, kam se až člověk na své cestě dostal. Zvídavost, ta neuhasitelná touha po poznání ho dovedla až k posledním dveřím a on je otevřel... Za nimi v dálce na vysoké hoře zářil vysněný zlatý trůn slávy, trůn stvořitele. Vedla k němu jen jediná úzká a strmá pěšina. Když oslněn září trůnu se chystal vykročit, uslyšel hlas, který ho varoval: *Človče, vrať se, zavři dveře a víckrát je neotvírej...* On však nedbal tohoto varování. Záře vycházející z trůnu byla tak neodolatelná! Napřímil se, zhluboka se nadechl a udělal první krok. To podivné světlo v dálce zastínil na okamžik nápis: *Chceš-li dojít k cíli, nesmíš se ohlížet ani vlevo ani vpravo, nesmíš slyšet skřeky stvůr, které budou tvou cestu lemovat, nesmíš si všimnout jejich vztažených rukou. Nesmíš se leknout špíny, kterou se budeš brodit. Pamatuj na to, jinak nedojdeš...*

Člověk došel. Když se chystal usednout a obklopit se září slávy, uviděl, že trůn je obsazen. Našel tam pachole, které na něj tvrdě pohlédlo hráškovými očima a řeklo:

“Pokloň se mi nebo tě srazím dolů.”

Člověk pohlédl do těch bledých zelených očí a poklonil se.

“Správně, pochválilo ho pachole, od teďka budeš pečovat o mé střevíčky a budeš mi opravovat hračky.”

Pokořený člověk v údivu vzhlédl k dítěti a řekl:

“Vždyť jsem tě stvořil...”

“Nelíbí se ti to? Stejně tě jednou srazím.”

Rozpor v mé hlavě mi našeptával, že není jiná možnost, pokud chce člověk přežít. Ale přežije tak doopravdy? Bude to, co vytvořil, ještě člověk? Bude to potomek lidského rodu nebo to bude někdo úplně jiný? A záleží vůbec na tom, jestli to bude člověk nebo něco jiného? O co tu vlastně jde? Co je chráněno?

Intelligence nebo život... ? Je vůbec v zájmu člověka, aby se tady na Zemi udržel za každou cenu? Pokud má lidský život smysl, má člověk určitě nějaký úkol... Je však v této fázi jeho úkolem přežít za každou cenu zde na Zemi nebo pochopit další krok, který ho možná dovede na jiné místo? Co to vůbec znamená přežít nebo přežít se....? Kdo je člověk....? Je naším nejbližším příbuzným antropoid nebo počítač? Nebo jsme biologicky příbuzní opici a inteligencí směřujeme k vyspělému computeru, který se z naší intelligence rychle rodí...? Kdo vlastně jsem ... ?

Otázky nebraly konce a odpovědi nepřicházely. Pocítila jsem najednou opuštěnost, osamělost, jakoby nebylo nic, než voda, skála, modré nebe a já. Zapomněla jsem na svého průvodce i na civilizaci, která se vyšvihla tak vysoko, na své současníky i potomky, na úvahy o dobru a zlu, prostě na všechno. Soustředila jsem se jen a jen na svou samotou. Zoufale jsem vyhlížela něco živého v té pustině, racka, který by nade mnou přeletěl, rybu, jež by vyskočila nad hladinu, či aspoň brouka, který by lezl po skalisku. Pampelišku, osamělou pampelišku, kterou bych mohla pohladit. Zkrátka něco, čeho by se mé oči mohly zachytit, neviděla jsem však nic. Nikde nebyla ani stopa po životě a o mne se začala pokoušet panika. Najednou jsem měla pocit, že jsem na celé planetě sama jediná a bylo to tak skličující, tak bezútěšné, tak hrůzné, že jsem začala hrabat rukama zem, abych našla aspoň jediného červa. Bylo to však marné počínání. Nechala jsem této pošetilé činnosti a začala hypnotizovat moře ve snaze zahlédnout v něm aspoň stopu života, bylo to však zbytečné. Chtělo se mi začít křičet, plakat, naříkat, nemělo by to však smysl. Toto trápení bylo bezčasové. Nebyla to osamělost trosečníka, který má naději, že jej dříve či později někdo najde, byla to samota posledního živého tvora na planetě, a bylo to hrozné.

V největší sklíčenosti jsem padla na kolena a zoufale zvolala:

“Bože, copak nejsi ani ty...?”

V tu chvíli bych byla vděčná i za ozvěnu, která by opakovala mou otázku, ale ani ta se neozvala....

“Bože, kdo jsem já..., a kdo jsi ty...?”

Víra mi říká, že jsem smysluplný Boží výtvar a patolog, který bude možná jednou pitvat můj mozek, objeví pár mozkových center a obrovskou síť neuronů, která připomíná více počítačové spoje nežli duši....

Víra je snadno napadnutelná, protože nemá pro svou obranu žádné vnější prostředky. Je věcí čistě vnitřní. Lidé ji kamenují argumenty, ale je to, jako když házejí kameny do jezera. **Hladina se rozvlní, ale hlubina zůstává....**

Vysvobození z toho silně prožitého pocitu samoty přišlo v podobě bílého stolku, u kterého jsem najednou seděla. Předě mnou stála orosená sklenice s ovocnou šťávou a kolem mne byl překrásný park, ve kterém švitořil život. Na židli na druhé straně stolku byl můj průvodce.

“Tak co tomu říkáš?” zeptal se mne.

“Tomu, co mne potkalo na skále?”

“Chtěla jsi poznat všechno a hned. Poznala jsi tedy pocit opuštěnosti. Pocit posledního člověka na planetě. Možná to bude žena,” vysvětlil mi průvodce, “ale na to jsem se neptal.”

“Máš na mysli Bertrama? Příliš silné dojmy.”

“Genetické manipulace vyhouply člověka na vrchol, ze kterého nevede cesta výš, ale už jen dolů.”

“Proč to říkáš?” zeptala jsem se a vzpomněla si na trůn na vrcholu hory.

“Člověk si vychovává svého nástupce,” řekl.

“Nástupce?”

“Jistě. Začíná vznikat nová rasa, která se prudce rozvíjí. To, co jsi viděla, není začátek, to bylo jen zveřejnění projektu, který už běží řadu let. Nejsou jen umělé děti, ale i umělí dospělí.”

“To myslíš vážně?”

“Ovšem. Akademik je jen figurka. Není to jeho projekt, vývoje se ujaly umělé bytosti a člověka z projektu vytlačily. To ony vytvořily toho kluka. Jeho DNA je bohatší nežli lidská.”

“To se nebráníte?” zeptala jsem se.

Můj průvodce jen zavrtěl hlavou.

“Copak jsi nepoznala, že to nebylo vyhlášení války, ale oznámení vítězství? Výzva ke kapitulaci.”

“Ano, něco takového říkal akademik.”

“Akademik je hlupák. Nebylo to vítězství člověka, ale nad člověkem... To, že se teď rozhodli zveřejnit svou existenci, má vážný důvod. Možná chtějí legalizovat i nadvládu nad člověkem.”

“To by byl vývojový skok...”

“Asi ano.”

“Něco jako mezi Člověkem cromagnonským a Homo sapiens?”

“Možná. Vzhledový rozdíl není příliš patrný, ale duševní určitě ano.”

“Pověz mi o tom něco.”

“Přece jsi to viděla. Vznikají geniální děti, které mohou v rychlosti myšlení soupeřit s počítačem.”

“Ano, to bylo zřejmé.”

“Chybí jim schopnost vcítění. Nejsou schopni porozumět lidským citům. Lidská psychika je příliš jemná a složitá předivo... Jejich doménou je logika a paměť. Jsou prostě jiní.”

“Nejde to překonat výchovou?”

“Jak chceš vychovávat někoho, kdo ti nevěří, vůbec tě nechápe a od první chvíle tebou pohrdá?”

Měl pravdu. Výchova je vždycky jen dialog a kde se změní v monolog, tak už se nejedná o výchovu, ale o něco na způsob kárného tábora.

“Jak chceš vychovávat někoho, kdo má mnohem větší schopnosti i rozhled než ty? Vždyť by se ti musel vysmát. Jak chceš vychovávat dítě, které je jiné než ty? Je umělé.”

Pochopila jsem to. Tyto děti vznikaly v umělém roztoku, který byl ve všech směrech dokonale sterilní. Nemohl nabídnout nic než sterilitu. Nic, než duchovní i citovou prázdnotu. Jaké může být dítě, které nikdy nepocítilo tlukot matčina srdce, nesdílelo s ní její radosti a starosti, nevnímalo písně, které si zpívala, a nezahřálo se láskou, která směřovala k tvorečku v jejím těle? Které je v rozhodující době svého vývoje obklopeno a syceno jen lhostejností, nezná nic jiného než lhostejnost.... Jaké může být takové dítě?

Průvodce sledoval mé myšlenky a překvapivě se zeptal:

“Co myslíš, chce si zaplakat i dítě, které se ještě nenarodilo?”

Prudce jsem k němu vzhlédla a uviděla v jeho očích beznaděj.

“Vstoupili jste do zakázané komnaty,” řekla jsem.

“Ano. A našli jsme tam osudového draka.”

“A také dlouhověkost,” řekla jsem, abych rozptýlila jeho smutek. “Žít dlouho je přece příjemné...”

“Ale také prázdné, když se ten dlouhý věk žije jen pro sebe,” reagoval průvodce na mé myšlenky, “věř, že s časem, s délkou trvání to nemá nic společného. V čase je mnoho klamu.”

Asi měl pravdu. Připomínal mi citlivou ladičku. Jeho mysl reagovala na každé mé myšlenkové hnutí a já jsem cítila, že v ní můžu číst. Nic není jednoznačné, všechno má svůj rub i líc, a týká se to i délky života. Jestliže se člověk dožívá tak vysokého věku, může to být i proto, že jeho obzor poznání už je tak široký, že je potřeba mnohem víc času na to, aby jej přehlédl, nasál potřebné vědomosti a také je zužitkoval. Rubem je, že děti se stanou vzácností.

“Získali jsme dlouhověkost a z pohodlně... Doba genetických manipulací byla i dobou rozvoje nanotechnologií. Bylo to období, kdy člověk nevycházel z úžasu. Začal vyrábět “nanoroboty”, které si vstříkával do žil, aby mu dělaly pořádek v těle a prodloužily mu život.”

“Jak vypadá takový “nanorobot?”

“Je to nepatrná formulovaná částice. Má jedinou přesně stanovenou funkci.”

Pomyslela jsem si, že i virus má jedinou přesně stanovenou funkci. Ničí tělesné buňky.

“Ničí všechno, co poškozuje lidské tělo a tak fantasticky prodlužují život. Zprvu se zdálo, že je to obrovská výhra, ale v konečném výsledku to člověka oslabuje. Kdo si na tyto pomocníky zvykne, nemůže bez nich žít.”

“Je to tedy symbióza techniky a člověka?”

“S jistými výhradami je možné to tak nazvat. “Nanoroboty” se v průběhu let zdokonalovaly a postupně podporovaly nebo i přebíraly stále více tělesných funkcí.”

Příliš mne to nepřekvapilo, vždyť tím směrem se ubíráme.

“Začaly ovlivňovat i funkci mozku... a člověk zlenivěl.”

“Jak může líný člověk něco vytvořit?” nechápala jsem.

“Netvoří už jen člověk, a když, tak posílený člověk.”

“Myslíš si, že ta “posila” je také dílo Bertramů?”

Průvodce chvíli přemýšlel, než mi odpověděl.

“Pokud je slovo Bertram výraz pro nadlidskou inteligenci, ať už je umístěna kdekoliv, pak ano.”

“Máš tušení, jak se zachovají k člověku? Co si o tom myslíš?”

“Nejspíš nijak. Člověk už teď jim není nebezpečný a jeho vliv bude stále slábnout. Nejspíš nás nechají dožít. A pokud je omrzíme, mají dost číperů v lidských tělech. Bude stačit, když je vypnou.”

Nenapadalo mne vůbec nic, čím bych mohla svého průvodce potěšit.

“Přece jen bych chtěla ještě něco vědět,” řekla jsem. “Ten novinář mluvil o zločinných pokusech a o lidských zrůdách.”

“Samozřejmě měl pravdu. Všichni to vědí. Šlo jen o to pojmenovat to, a to se stalo. Nejhorší je, že zrůdy vznikají i z pouhé zvědavosti.”

Můj průvodce mne seznamoval se svým světem a také mi poskytoval čas, abych mohla vstřebat dojmy, které se na mne valily jako lavina. Ukázal mi skály Antarktidy, ale i město, které zvenčí vypadalo jako bez života. Ve skutečnosti připomínalo obrovské termitiště, protože všechn život byl ukryt uvnitř. Domy byly pospojovány širokými chodbami připomínajícími silnice, po kterých se proháněla tichá vozítka, většina lidí však chodila pěšky.

“Proč není nikdo na ulicích?” chtěla jsem vědět.

“Ulice jsou nebezpečné.”

“Zločinci?”

“Ne, to ne, ale bakterie, prach, pyly, kosmické záření a já nevím co všechno. Příroda se k nám chová nepřátelsky. Odmítá nás.”

“To vám nevádí život bez slunce, bez deště, bez větru a bez všeho, co příroda nabízí?”

“Zvykli jsme si. Pro povyražení tohoto druhu jsou některá chráněná místa. Třeba pláž, kterou jsi navštívila, je také pod ochranou.”

Mne to udivovalo, ale proč vlastně? Vždyť my stojíme na počátku tohoto vývoje. Lehce nahrazujeme skutečnost iluzí a říkáme tomu virtuální realita. Stejně lehce nahrazujeme přirozené syntetickým a vidíme v tom naději pro svou budoucnost. Neptáme se, co je za obzorem... Co když je tam propast?

“Pověz mi, která etapa ve vývoji lidstva byla nejdůležitější?” zeptala jsem se.

“Co je to za otázku? Lidstvo postupuje ve svém vývoji krok za krokem. Každý krok vyplyne z nového poznání a k tomu by nedošlo bez předchozího kroku. Předpokladem pluhu bylo zpracování železné rudy a parní stroj by nevznikl bez znalosti zákonů mechaniky. Hodiny potřebovaly jako hnací sílu péro a ozubená kolečka. Každý z těchto vynálezů znamenal veliký pokrok... Poznání je plynulá řada na sebe navazujících objevů, které je člověk schopen využít.”

“Nebo zneužít,” dodala jsem.

“To je věc dobra a zla a to už je jiná kategorie.”

“Ale přece jen. Co bylo v lidském vývoji nejpřevratnější?” trvala jsem na původní otázce.

“Neumím odpovědět na takovou otázku. Žiji tím, co je teď. Starostmi současnosti.”

“Tedy tím, co jsme viděli na přednášce?”

“Ovšem, a taky tím, co to přinese nejen člověku.”

Zajímal mne jeho názor a on mi jej řekl.

“Člověk byl stvořen do vyvážené přírody, ne do umělého světa... Umělá bytost je pro umělý svět. Přirozené je jí cizí.”

“Chceš tím říct, že ještě ubude přírody na zemi?”

“Nejspíš ano a možná i krásy.”

Asi měl pravdu. Kdo nepřilnul k přírodě, tak pro ni nemá cit a snadno ji ničí. Kdo projde kolem krásy bez povšimnutí, tak ji také snadno zašlápne.

“Ještě jsi neřekl slovo robot.”

“Nevím, jestli by to bylo to pravé. Bertam je biologický výtvar, ne mechanický... Lidská inteligence se vyvíjela v zápase člověka s jeho životním prostředím a tak umožňovala řešit velikou šíři problémů. Rozvíjela se do šířky i do hloubky. Byl to proces pomalý, ale směřující vzhůru... Inteligence umělé bytosti je jiná, specializovaná. Byla nastartována genovou manipulací na jiné úrovni nežli je ta lidská, a má i jiné prostředky rozvoje. Je tedy jiná.”

“Jsou to mutanti?”

“Je to tvůj název, ne můj, ale budiž.”

“Znamená to, že člověka převyšují?”

“V něčem určitě. Jistě budou chtít ovládnout tuto planetu. Pojmy dobro a zlo pro ně znamenají něco jiného. Dobro a zlo už pro ně není určující. Podle informací, které o nich mám, se cítí být v jiné rovině. V rovině mimo dobro a zlo.”

Průvodce se zamyslel a pak dodal:

“Ostatně, něco na tom bude. I my už se na dobro a zlo díváme jinak, a nejsou pro nás určující mantinely, které omezují tvou generaci. Jsou to pojmy z oblasti relativního vnímání světa a hranice mezi nimi je tenčí a děravější než pavučina.”

Všechno, co mi povídal, bylo veliké téma na přemýšlení, které jsem v tuto chvíli neuměla strávit. Copak může být někdo mimo dobro a zlo? Snad jen zvířata a přírodní živly. Ani Bůh se nevzdal tohoto zařazení. Kdo nezvažuje své činy z hlediska dobra a zla, ten nemá zábrany a kdo nemá zábrany, ten se bez uzardění dopustí jakékoli špatnosti a možná ani neví, že se dopustil něčeho zlého.

“Člověk dosáhl dosažitelného na své cestě, přestříhl cílovou pásku.”

“Cílovou pásku?” zeptala jsem se, “znamená to, že cílem a smyslem lidského bytí bylo vytvoření nového člověka?”

“Cílem možná, ale člověk ten cíl po celou dobu svého vývoje neviděl. Až když došel k hranici svých možností, pochopil, že je na konci. Dál už je všechno jiné... Už nebude vládcem planety.... Přesto si nemyslím, že to byl smysl lidské existence.”

V čem je vlastně smysl existence lidského rodu? Abychom vytvořili svého nástupce, pak zdegenerovali a zmizeli ze světa...? To jistě ne. A také ne to, abychom jedli, pili, měli se dobře a víc nic. Pokud se člověk soustředí jen na tyto aspekty života, tak strádá někdy do té míry, že se života dobrovolně vzdá. A to bez ohledu na to, kolik má majetku a jak je společností přijímán. Smysl života nenajdeme kolem sebe, ale vždy jen a jen v sobě. Ve svém nitru. Přesto jsem se zeptala:

“Ať už je to tak, či onak, cesta dovedla lidskou rasu k vytvoření nadčlověka. Asi to tak mělo být.”

“To nevím, mohli jsme na cestě vývoje jen zabloudit. Třeba byly jiné možnosti, které jsme přehlédli... Toto je prostě konec našeho rozvoje. Tečka, puntík, finito...”

Bylo to zvláštní, ale bylo to tak.

“Tebe trápí to, co jsem řekl o dobru a zlu? Chápání těchto pojmů je relativní. Vy se zabýváte zlem ve všech podobách, bojíte se ho, ale vyhnout se mu neumíte. Odsuzujete zabíjení, ale jíte maso. Umíte se poprat o kousek území, kde ještě žije vzácný motýl, ale do ovzduší vypouštíte plyny, které jsou pro něj smrtelně jedovaté. V přemíře citu zachraňujete ptáka s polámanými křídly, ale nelidsky ubíjíte jiná zvířata. Žijete v extrémních rozporech.”

“Jak je to s vámi,” zeptala jsem se, “co vám přikazuje váš rozum v extrémních situacích?”

“Tak především rozum, který rozhoduje o této planetě, o nás a o všem, co je v našem dosahu, je mimo nás. Není to nikdo z lidí, je to umělá inteligence. Centrální mozek, ve kterém je soustředěno všechno vědění. Má vypracovanou hierarchii hodnot a ta je pro něj nepřekročitelným zákonem.”

Napadlo mne, že Bertram je jeho výplodem – jeho dítětem.

“Jakou hodnotu má pro něj člověk?” zeptala jsem se, “tedy pro váš centrální mozek?”

“Měl takovou, jakou do něj člověk vložil... Například, když se má rozhodnout mezi ochranou jedince nebo kolektivu, chrání vždy kolektiv. Ze dvou zel volí to menší a z několika pozitivních možností vybere tu nejlepší.”

“Je to ještě stále pravda? Ty víš, kdo je vládcem toho, co nazýváš centrální mozek? Víš, kdo mu dodává informace a určuje pravidla jeho rozhodování?”

“Snad nějaká rada vyvolených,” řekl v rozpacích, ale bylo zřejmé, že toho moc neví.

Uvědomila jsem si, že další vývoj civilizace už se bez toho, co byl v mé době pouhý zárodek umělé inteligence, nemůže obejít. To už se týká i mé současnosti. Umělá inteligence znásobuje lidské možnosti, ale má i svá velká negativa. Zprvu vynikající, spolehlivý a ochotný sluha se pěkně potichu a nenápadně promění v pána, který svými možnostmi změní ty, jimž sloužil, v bytosti druhé kategorie, a oni to možná ani nezpozorují. Ze sluhy vyrosté vládce planety. Tito lidé už nepotřebovali používat mozek na zabezpečení života nebo řešení složitých úloh.

Vše za ně vyřešil jejich centrální mozek. Možná už neuměli psát a neovládali ani matematiku. Už to nepotřebovali a zlenivěli.

“Opět přeháníš,” řekl mi průvodce. “Je pravda, že spoustu znalostí z tvé doby nepotřebujeme, ale to neznamená, že jsme je úplně opustili. Potřebujeme jiné, o kterých ty nemáš ani tušení. Všechno můžeš hodnotit jen z hlediska doby, kterou zkoumáš. Když se zamyslíš nad dobou, která dávno uplynula, myslíš, že bys uměla rozdělat oheň třením dřívěk nebo porazit mohutný strom kamennou sekerou a vydlabat z něj člun? Uměla bys zabít velké zvíře?”

Oprávněně mne upozornil, jak je všechno relativní. Samozřejmě bych nic z toho nedokázala, a ať bych se cítila jakkoliv nadřazená, v dávnověku bych se svou nešikovností a neschopností přijmout primitivní životní podmínky, nic neznamenala a patrně bych ani nepřežila.

“Vraťme se k vašemu obrpočítači, k vašemu centrálnímu mozku,” řekla jsem se značnou dávkou sarkasmu.

“Co máš proti naší umělé inteligenci?”

“Netuším, jaká je vaše umělá inteligence, vím však, jaké vlastnosti má ta naše, která ještě není ani v plenkách. Je to jen věc bez vlastního rozumu, přesto umí tak silně zaujmout, že vytváří závislost. Vybičovává soutěživost a agresivitu, ale hlavně odsává z člověka, který tomu propadne, energii. Ždímá ho jako citrón.”

“Nepřeháníš?”

“Asi by ti to nepotvrdil nadšený obdivovatel tohoto pokroku. Já však jsem to tak vyzorovala a tak to cítím. Odvádí člověka od jiných, rozumnějších činností, ale také od lidí. Toho, kdo podlehne, vtahuje do virtuálního světa, který se jen zdánlivě podobá tomu přirozenému, je však zcela jiný. Teď nemám na mysli počítač vědce, ekonoma nebo spisovatele, kteří jej potřebují pro svou práci, ale počítačové hry, kterými se baví mládež.”

Samotnou mne překvapilo, jak jsem horlila proti tomu, co hýbe naším světem, pokračovala jsem však nelítostně ve své úvaze.

“Poutá k sobě hlavně děti a mladé lidi. Jestliže je mozek novorozeněte čistý jako nepopsaný list papíru, pak je velmi důležité, jakými vjemy jej zaplníme. Když desetiletý chlapec prožije denně několik hodin v intenzivní činnosti s počítačem, tak se jeho mozek zaplňuje dobrodružstvím, které mu tento stroj nabízí a které není ani zdaleka nevinné. Jsou to silné vjemy a jsou na úkor přirozeného života a přirozené komunikace s lidmi. Mladí lidé často raději komunikují s počítačem než s lidmi nebo s lidmi komunikují přes počítač nebo jiné elektronické zařízení. Ten je mezi nimi prostředníkem. Ještě nevíme, co to přinese naší budoucnosti. Pravda však je, že lidé se od sebe vzdalují a ve vztazích narůstá lhostejnost a brutalita. Přibývá brutálních činů i vražd, kterých se dopouštějí mladí lidé a dokonce i děti.”

Nevím, kolik z toho, co jsem tu vyjmenovala, se dá připsat na vrub internetu a elektronice vyráběné pro zábavu. Nemohu to exaktně doložit, vede mne k tomu jen prostá úvaha. Pominula jsem klady této techniky, ale ty mají dost obhájců.

“Působení toho, co předchází umělou inteligenci, působení našich počítačů je nenápadné, tiché, ale určitě významné,” pokračovala jsem. **“Často si kladu otázku, kdo za tím stojí. Jaká inteligence? Kdo neviděn a nevnímán určuje tento trend vývoje lidské společnosti? Kdo ovlivňuje myšlení ne milionů, ale miliard lidí?** Směr vývoje není náhodný, mnoho věcí a událostí svědčí o tom, že je cílený. Jaký však je ten cíl? Jaký je ten záměr? Jen málo lidí se nad tím zamýšlí a nevím, jestli je na zemi člověk, který zná pravdu. A pokud ano, tak ji zatím neřekl dost hlasitě a dost důrazně, aby to lidé slyšeli a zamysleli se nad tím.”

Skončila jsem svůj monolog, mé myšlenky se však nezastavily. Napadla mne ta nejabsurdnější myšlenka, jakou si lze představit. Pokud by měli materialisté pravdu v tom, že mozek je vrcholným produktem **samovolně** se vyvíjející hmoty, pak se hmota ve svém vývoji dostala nad lidský mozek, teď jej ovládá a vládne člověku v podobě vyspělé umělé inteligence. Podle této absurdity by výše organizovaná bezduchá hmota využívala činnosti lidského mozku k vlastnímu rozvoji. K rozvoji inteligence nezávislé na lidském mozku, inteligence nezávislé na životě, k rozvoji umělé třeba i anorganické inteligence. Co udělá, až nebude člověka potřebovat? Jak s ním naloží? Jak se s tím chce člověk vyrovnat? Jak se chce postavit vládci, kterého stvořil? Jak se chce postavit hmotě...?

Zastavila jsem tyto myšlenky v okamžiku, kdy logickým vyústěním mohla být jen hydra, která pevným objetím drtí a vysává život na Zemi a vztahuje svá chapadla do vesmíru. Vtom jsem se zarazila. Hlavou mi prokmitla otázka, proč přisuzuji hmotě takové hrozné vlastnosti...? Odpovědí byla lačnost. Hmota je nadána lačností, protože lačnost ji ovládá, lačnost za ní stojí.

Přesvědčený materialista by mi možná namítl, že všechno příliš dramatizuji. Co si však mohu myslet o vývoji hmoty, jestli nepřipustím jako protihodnotu Ducha?

Každá doba má své veliké zlo, na kterém lpí. V mé době je to alkohol, drogy, závislosti všeho druhu, nevázanost v životě atd, atd. To vše oslabuje naši vůli a činí ji závislou. Nejsou právě tyto prostředky někoho, kdo nás chce ovládnout? Ovládnout naši vůli, aby s námi mohl svobodně disponovat? Není to příprava člověka na dobrovolné přijetí něčeho, co člověka ještě pevněji ovládne? Kolik pastí je na nás ještě připravených? Ze všech se musíme vymanit, jestli chceme být svobodní.

“Odpust’,” řekla jsem, “má řeč byla dlouhá, nevím však, jestli dost srozumitelná. To, co se pokouším vyjádřit, je více intuitivní, než exaktně doložené, a to pro tebe nemusí být přijatelné. Neodsuzuji počítače a neodsuzuji internet, který je jakýmsi zárodkem vašeho centrálního mozku. Jen sleduji, jak je to zneužitelné a zneužívané proti člověku. I mně se hodí k práci, kterou dělám, počítač. Víím, že velmi urychluje rozvoj civilizace, ale za jakou cenu? Položil si někdo otázku, jestli tento překotný rozvoj neurychluje stárnutí civilizace? Zamyslel se někdo nad tím, jestli se naše děti díky tomuto faktu nestávají předčasně dospělými? Jestli je to nezbaví pohádek, radosti a nadšení, které

vždycky patřilo k dětství a mládí? Chybí nám globální pohled, pohled z vnějšku, abychom pochopili i to, co je pro nás zatím skryté. Možná právě to utajené určuje směr naší cesty.

Jsme nesení vývojovým proudem, který nás formuje, a současně k němu každý nějakým způsobem přispíváme. Nemůžeme se zastavit, ani sestoupit z cesty poznání, na kterou jsme vstoupili v okamžiku, když si člověk podrobil oheň. Jediné o čem můžeme rozhodovat je, jak ji využijeme. Jestli pro dobro nebo ke zlu. Jestli bude náš vývoj plynulý, uvážlivý nebo se pořítíme dopředu jako bezhlavé stádo... Asi by nám uměl poradit někdo, kdo tuto cestu zná, kdo ví, kam vede, kdo jí prošel.”

Náhle jsem si uvědomila, že to vše, co mne právě napadlo, víme, ale my to prostě nebereme vážně.

“I kdyby byl někdo, kdo už touto cestou prošel, pochybuji, že bychom mu uvěřili,” řekla jsem. “Nejsme schopni shodnout se na podstatně jednodušších věcech. Naše myšlení a cítění je velmi individuální a velmi nakloněné tomu přijmout vše, co je pohodlné, co usnadňuje život našeho těla. Jsme ovladatelní a také ovládání naším tělem. Tím, co vyžaduje naše tělo.

Náš vývoj je velice prudký, velice strmý. Mnoho lidí za ním zaostává a mnoho se jich propadá. Je to cena za překotnost, kterou se řítíme dopředu, ale možná tak musí být. Možná není jiné řešení. Neumíme zpomalit tempo našeho rozvoje,” dodala jsem rozhodnuta opustit toto téma, ale myšlenky mi nedovolily vzdálit se z naší současnosti.

Uvědomila jsem si, že Pištec nespí. Odmítáme chápat, že není samo sebou a že není náhodné to, že denně máme před očima různé formy zla. Jsme obklopeni zlem ve všech podobách a to jak fiktivním, tak skutečným. Nezamýšlíme se nad tím, že tato výchova může být cílená. Že jejím úkolem je rozmělnit naše myšlení i charakter, a přimět nás, abychom strávili všechny ty hrůzné činy i zrůdné podoby podivných bytostí, které jsou předkládány hlavně dětem. Pokaždé, když uvidím nové zlo, vybaví se mi otázka, co bude dál. Co bude další stupeň? Jakou větší hrůzu jsme ještě schopni si vymyslet a vstřebat?

Třeba jde o to, abychom přijali zlo jako životní normu. Máme si na to vše zvyknout, považovat to za normální a nezamýšlet se nad tím, proč se tak děje, a co se za tím skrývá. Kdybychom si s tím dali práci, asi bychom vystopovali, kam nás to má zavést. Možná bychom poznali, že kdosi potřebuje naši bezmocnost a naše emoce tak, jako my potřebujeme potravu a vodu. Byl by však hlas varujícího, který by vše pochopil, dost silný, aby mohl něco změnit? A byli bychom ochotni mu naslouchat? Nejspíš ne, protože varující hlasy nechybí, ale chybí posluchači, a tak se naše dějiny vyvíjejí, jak se vyvíjejí.

Přírozeně. Ten, kdo vybavil budoucnost tou nejjemnější technikou na ovládnutí člověka, nemohl chtít, aby lidé začali samostatně přemýšlet, aby si kladli otázky. Opět je tu problém dobra a zla, pravdy a lži, svobody a otroctví, života a smrti, a lidé se s ním budou potýkat patrně až do konce.

Myšlenky jsou podivuhodné, každá vyvolá vzápětí otázku. **Do jakého konce?** Do té doby, než pochopíme nebo do konce našeho života na Zemi? Nebo do okamžiku, kdy vše o člověku rozhodne Bůh....?

Představila jsem si bažinu, měla jsem pocit bažiny. Opakem živého proudu, který vše pročistí, znamená pohyb a život v radosti a lásce, je stojatá voda. Mrtvá bažina, která je pastí pro život.

Vládcem života je Stvořitel a život spojil s pohybem vpřed. Chce člověka povznést, rozšiřovat jeho poznání a přibližovat ho pravdě... Opět vyvstala otázka. Je snad pravda, která člověka spojuje se životem, s Bohem, něco jiného, nežli to co jsem poznala? Je ta veliká pravda na cestě, kterou se ubíráme nebo se musíme rozhlédnout mimo cestu? Prostředky Tvůrce při výchově člověka jsou láska, pravda a svobodná lidská vůle. Je trpělivý a shovívavý, protože má k dispozici veškerý čas vesmíru...

Pánem stojaté bažiny, která všechno pohlcuje a stahuje dolů, je Jeho protivník, který chce zvrátit vývoj člověka a techniku využívá proti člověku. Chce zvrátit vývoj toho, co je v člověku nadpozemské, čisté a zářící. Chce uhasit nebo aspoň pokrýt blátem Boží jiskru v člověku. Proto používá lež, nenávisť, otroctví, strach, neřest a smrt. To jsou jeho metody, jak ovládnout člověka a nástrojem je technika. Vyhovuje mu lačný, pohodlný, nemyslíci tvor bez vlastní vůle a se zakrnělými city, protože je snadněji ovladatelný. Chce přerušit proud života v člověku a strhnout ho do bažiny. Jeho ambice jsou obrovské, ale čas omezený, a proto je netrpělivý. Proto se snaží seč může, aby lidská srdce vyrval z Božího působení, aby je neovlivňoval nikdo jiný než on sám. Využívá k tomu všechny prostředky, které má v daném čase k dispozici...

“Co myslíš,” zeptala jsem se, “co by se stalo, kdyby v jednom okamžiku zmlkly všechny počítače? Úplně všechny a navždy. Kdyby zanikla vaše umělá inteligence?”

Člověk se zachmuřil a po chvíli řekl:

“To nevím. Asi by to byla největší katastrofa, k jaké kdy v dějinách lidstva došlo. Asi by nás to úplně zdecimovalo. Ale to se nemůže stát.”

“Proč myslíš?”

“Umělá inteligence tvoří obrovský systém, do kterého nikdo nevidí, a který je také mnohonásobně jištěný... To, co jsi řekla, prostě není možné.”

Nevyvracela jsem mu to. Byla mezi námi veliká propast. Byli jsme od sebe vzdáleni časově, i sumou poznání. To, co bylo v mé době utopií, to on běžně žil. To, co mi nahánělo strach, bylo u něj dávno překonané a zasuté kdesi hluboko v podvědomí. On žil docela jinými problémy. Zeptala jsem se však:

“Je náš rozhovor naprogramovaný?”

On se usmál, ale neodpověděl. Místo toho mě vybídl:

“Asi máš ještě nějaké otázky.”

“Ano, ale už jen dvě. Jak je to s Bohem? Věříte v Boha?”

“Bůh?” pokrčil rameny, “je to vzdálená vzpomínka našich předků. Navíc ho nikdy nikdo neviděl... My věříme centrálnímu mozku. Ten je spolehlivý.”

“Něčemu, co bylo vytvořeno uměle a co vás okrádá o vaši vnitřní svobodu a o vaše city? Co pěkně zvolna, ale programově proměňuje váš život v přežívání?” zeptala jsem se.

“Ano, přesto všechno mu věříme. Opět však dramatizuješ. Věci, o kterých mluvíš, si neuvědomujeme. Je to jen tvůj pohled. My víme, že není jiné cesty. Nezabýváme se tím, co je mimo náš dosah. Nejsme fantastové, uvažujeme reálně.”

Průvodce se zahleděl do svých perspektiv a neohlížel se, co zůstává za ním. Byl příliš vysoko a byl se svými myšlenkami sám. Na jeho hezké tváři byla patrná vráska trpkosti a v očích se mu usazoval smutek. On to však nevěděl. Neuměl rozeznat tento syndrom zániku. Najednou se probral a uvědomil si mou přítomnost. Pohlédl na mne a zeptal se:

“Jaká je tvá poslední otázka?”

“Mám ještě dvě,” odpověděla jsem.

“Dobře, ale více si už nepřidávej.”

“Ty jsi naplnil utopie, které vznikaly ve dvacátém století, ale pověz mi člověče, navzdory tomu, co jsem viděla, víš, co je to život? Umíš jej ohmatat, vidět, změřit? Umíš jej stvořit?” zeptala jsem se dychtivě.

“Jak se to vezme,” odpověděl po krátkém zaváhání, “umíme leccos. Rozumíme mnoha věcem... Dívej se, něco ti ukážu,” řekl najednou.

Než jsem se nadála, stáli přede mnou dva naprosto totožní lidé a oba se mi smáli. Když se dostatečně pobavili mými rozpaky, tak tu byl opět jen jeden.

“Jak jsi to udělal?” zeptala jsem se.

Tvářil se, že nerozumí, tak jsem upřesnila svou otázku:

“Viděla jsem tě dvakrát. Byla to jen moje iluze?”

“Ne, nebyla to iluze. Opravdu jsi mne viděla rozdvojeného. Je to trik s hmotou. Jsme mistři hmoty. Zvládli jsme ji až do těch nejmenších částic. Víme o ní všechno. Naše hranice je však tam, kde končí hmota. Hranice hmoty a měřitelného záření je naší hranicí poznání. Nemáš představu, co všechno je možné dokázat s hmotou, když ji dobře znáš.”

Tázavě jsem na něj pohlédla.

“Nemohu ti to vysvětlit, nepochopila bys to. Nepochopila bys, jak může být jedna částice současně na dvou místech.”

“Víte, co je život a umíte jej stvořit?” naléhala jsem se znovu. “Umíte probudit život v mrtvé buňce nebo vdechnout život organismu?”

“Ne, to neumíme. Říkal jsem ti přece, že s hmotou si velmi dobře rozumíme, ale pojem život není z této oblasti. Poctivě musím přiznat, že přesně nevíme, co je to život. Kdybychom to věděli, oživovali bychom třeba i plastické láhve.”

Usmála jsem se tomuto vtipu, člověk můj úsměv zaregistroval a vzápětí pokračoval:

“Rozumím tvé otázce. Nevíme, co je život. Tato znalost je mimo naše možnosti.”

“Myslíš, že na to může přijít třeba... Bertram?”

“Ne nemyslím,” usmál se, “život je to nejvyšší a ten, kdo s ním disponuje, toto tajemství jen tak nevydá... Člověk dokáže mnohé, ale může jen přeměňovat. Bertram je modifikovaný výtvar. Tajemství, jak vytvořit z nicoty nekonečně mnoho, jak proměnit neživé v živé, si nechává ten, kdo to umí, pro sebe, a je to tak dobře. Kdo ví, co by člověk napáchal, kdyby toto tajemství znal.”

“Takže věříš, že je NĚKDO, KDO UMÍ?”

“Nevím, jestli věřím, ale také nevím, jestli nevěřím.”

Oddechla jsem si. Neumím si představit, co by se dělo, kdyby i stvoření života měl v rukou člověk.

“Spokojena?” zeptal se člověk, který si všiml mé radosti a já jsem s úsměvem přikývla.

“Pověz mi svou poslední otázku.”

“Byla třetí světová?” zabodla jsem do něj dychtivě oči.

“Třetí světová?” nechápal.

“Válka. Myslím třetí světovou válku.”

Vážně na mne pohlédl, zamyslel se, ale jeho odpověď byla vyhybavá. Nechtěl mi na tuto otázku odpovědět.

“Nezabýváme se minulostí. Nebylo by to pro nás dobré. Žijeme přítomností a díváme se kousek do budoucnosti. Minulost znamená mnoho nepochopitelného, a tak se do těchto dob ve svých studiích nevracíme. Vzbuzuje to zvláštní myšlenky a přináší to otazníky, na které je lepší nehledat příliš podrobné odpovědi. Mohly by nás infikovat. V každém případě to přináší neklid, vybočení z kolejí, a to nemůžeme potřebovat.”

Průvodce se opět odpoutal od přítomnosti i ode mne. Co asi vidí v dálce, do které se tak zahleděl? Jaké jsou jeho obzory? Rýsuje se mu nová naděje nebo vidí ve vzdálené mlze soumrak své civilizace? Jeho tvář prozrazuje jen to, že mne nevnímá.

I já jsem jej přestala vnímat a věnovala jsem se vlastním myšlenkám.

Jako ve snu jsem uviděla pyramidu. Po úbočí této umělé hory vystupovali lidé, jiní odpočívali a někteří padali dolů. Mnoho jich bylo docela dole při úpatí. Těm chyběla vůle vykročit směrem vzhůru. Někteří byli s touto úrovní spojeni osudem, jiní se od ní nechtěli odpoutat, protože se prostě jen dobře zabydleli a mnoho jich tam také spadlo z vyšších nebo i velmi vysokých úrovní. Ti byli doopravdy nešťastní. Byli tam lidé, kteří umírali hladu a toužili po chlebě pro své děti. Viděla jsem úpící ve válkách i zločince ve vězeních. Nemocní AIDS doufali v potřebný lék, narkomani vztahovali ruce po své dávce a nemocným rakovinou hasla v očích naděje. Tam dole byla všechna bída světa, tam byla lidská bolest. Byla tam i zfanatizovaná mládež, která omámena vířila v divokém tanci, a neměla se o koho opřít.

Srdce se mi sevřelo úzkostí. Pocítila jsem hluboký soucit se všemi těmi, pro které je slunce naděje jen nepatrnou hvězdičkou. Pocítila jsem soucit se svými blízkými i se sebou, protože neumíme poznat pravdu a neumíme se vzepřít zlu v sobě.

Člověk se na mne smutně díval a já jsem si nebyla jistá, jestli neporozuměl mým chmurným myšlenkám. Najednou jsem si uvědomila, že ve své dokonalosti je vlastně starý. Celá ta civilizace je stará. Je to společenství starců.

V jeho očích jsem zahlédla velmi hlubokou prastarou touhu, která nás spojuje všechny, ať jsme takoví nebo makoví, ať žijeme v kterékoliv době. Bohužel ji většinou nosíme ukrytou velmi hluboko v podvědomí a odmítáme se nad ní zamyslet. Je to touha po prostém přežití lidského rodu. Není to však to pravé dno, kam až může člověk sestoupit. Je ještě jedna touha, která se může objevit v okamžiku, když by se člověk jako biologický druh cítil ztracen. Pak by z nejhlubšího podvědomí vystoupila na povrch touha po tom, aby se na této planetě zachoval život. Aspoň zbytky jakéhokoliv života, třeba i toho nejposlednějšího červa. Až tam sahají naše obavy, ale můj průvodce to má zatím ukryto v podvědomí. Ještě si to neuvědomil a já jsem si to uvědomila na té opuštěné skále.

Teď však žijeme v rovině aspoň o stupeň vyšší, která evokuje otázky týkající se mé současnosti. Jsme schopni přežití? Máme naději v tomto světě tak zahlceném zbraněmi? Máme naději uprostřed všeho toho zla, kterým jsme obklopani....? Věřím, že ano. A také věřím, že naděje tohoto světa je právě v těch nejmenších, v těch, kteří si myslí, že nemohou nic ovlivnit. Záchraná sít, která je utkána z nejjemnějšího přediva lásky, je značně potrhána, a je třeba ji vyspravit. K tomu je potřeba mnoho trpělivosti, a velmi mnoho laskavých srdcí a neúnavných rukou. A to je práce pro ty, kteří si myslí, že v tomto světě nic neznamenaají. Je třeba uvěřit, že každý z nás má na tomto světě nějaký dobrý úkol, pro který se narodil, a pro který žije. Jen je potřeba jej najít, pochopit a přijmout. Nikdo tu není jen sám pro sebe, ale vždycky pro ty druhé.

Znám člověka, který nikoho nemá a nikdo o něj nestojí. On si však nezoufá, ani neztěžuje. Svůj život propůjčuje stromům. Ne tak, že by je chodil objímat a básnil o energii, kterou z nich čerpá, nic takového. On je daleko skromnější. Sám nenápadný, chodí nenápadně s batůžkem a lopatkou po kraji, vyhledává semenáčky stromů, které by v nevhodném prostředí zahynuly a s láskou je přesazuje do míst, kde mají naději vyrůst v mohutné krásné stromy. To dělá na jaře. V létě v době sucha je chodí zalévat a z kraje zimy pečuje o to, aby nezmrzly. Pak jen čeká, až přijde opět jaro, ale nezahálí. Sbírá po lese suché dřevo, na kterém si každý den ve svém maličkém domku uvaří večeři. Dřevo mrtvých stromů mu krásí večery živým teplem i světlem, které proniká z ohně uvězněného v kamnech. Nikdo o něm neví, nikomu není dáván za příklad, a přece je den ze dne usměvavější a šťastnější.

On jen dělá práci a ta práce ho přesahuje. Snad některé z jeho stromů vyrostou, rozkošatí se a stanou se tím, co je stromům Prozřetelností určeno.

Možná jeden z nich bude dost odolný vůči bouřím i vichřicím, nelítostnému mrazu i pražícímu slunci, dost nenápadný, aby lidem nepřekážel, anebo naopak tak nápadný, že si jej lidé zamilují a budou jej chránit jako pamětníka dávné minulosti. Tento strom a s ním i člověk, který jej zasadil, bude mít podíl na věčnosti. Třeba se jednou sám ochránce stromů promění ve věčný strom...

Je to život, jehož kouzlo už je nám tak vzdálené, že je neumíme pochopit. Jak bychom také mohli, když už tak neumíme žít. V našem volném čase nás den co den, hlavně však večer co večer poutá kouzelná bedýnka, která je spíše bedýnkou z pekla, protože zahlučuje naše srdce nejstrašnějšími příběhy, zrudnostmi a zvrácenostmi všeho druhu, a zabírá místo, které je určeno víře, lásce a naději. Poutá nás k přítomnosti a nedovolí, abychom udělali něco, co nás přesáhne, protože smysl má jen to, co nás přesahuje, co promlouvá k jiným lidem nebo k dalším lidským pokolením.

Příběhů, jako je ten o člověku, který tak miloval stromy, že z každého stromu, který zasadil, v něm zůstalo kousíček a v každém stromě kousíček toho, co jej sázel, znám mnoho, protože znám mnoho lidí, kteří dělají svou práci s láskou. Z jejich díla pak vyzařuje ještě v době, kdy oni jsou už dávno na věčnosti. Neumím si představit, že by tam zaháleli. Vždyť právě práce, kterou děláme s radostí a láskou, dává smysl lidskému životu. Děláme-li ji pro druhé, je dvojnásob požehnaná.

Mluvila jsem o záchranné síti z jemného předuva lásky. I toto je to předuvo, ta záchranná síť, která může zachránit nejen nás, ale i naše potomky. Láska a tvůrčí invence, která se z lásky rodí. Kameník, který vytesává z alabastru bohyni, velmi touží po tom, aby do kamene zaklel život. Aby jeho bílá bohyně byla navěky živá. Indián kmene Zuni umí zakovat do stříbrného náramku i své srdce, a promlouvá tak k bílým lidem, kteří jsou pak schopni porozumět prostřednictvím náramku Indiánovi. Řezbář, který přiměje člověka ve vzdálené budoucnosti, aby se zamyslel nad jeho šperkovnicí a pocítil tajemnou intimitu vztahu tvůrce k tomuto dílku, probudí ve vzdáleném člověku ladičku, která rozeznívá duši a svým jemným čistým tónem přehluší i příkazy čipu. To jemné a tvůrčí vysvobozuje ze stojaté vody, z vlády pána bažiny. Nestalo by se tak, kdyby řezbář nezatoužil vytvořit něco krásného, co by potěšilo i jeho srdce. Nestalo by se tak, kdyby dělal krabičku jen pro výdělek, který mu přinese. Nezáleží na tom, jak bude oceněna, záleží jen na tom, co do ní řezbář zabudoval ze sebe.

Po básníkovi zůstane báseň, po sochaři socha. Co však zůstává po učiteli, politikovi, lékaři, knězi nebo matce, která jen prala, vařila, žehlila a peskovala děti, aby řádně plnily své povinnosti? Oni nic hmotného nevytvářejí, formují však duši. Do srdcí těch, kteří jsou jim svěřeni, vkládají to, co je v nich samých. Učitel, který si zamiluje dětské hlavičky, neprospívá jen dětem, ale i sobě. Totéž platí i o lékaři, který vychází v noci do plískanice, aby někoho zachránil. Zachraňuje i sebe. Politik může prospět národu a odměnou je mu vděčná vzpomínka, která ho přežije. A kněz? Ten přivádí lidi na Cestu, musí být tedy i jeho cesta čistá. Občas

slyšíme poznámku: “Za to nejsem placen.” Důležité je právě to, za co nejsme placeni, jen to nás přesahuje. To, co vkládáme do díla ze sebe.

Slova jsou příliš plytká a příliš nepřesná pro vyjádření toho nejdůležitějšího. Když babička plete vnučeti svetr a do jeho oček vplétá slova modlitby, je to “magie”, která má chránit toho, kdo bude ten svetr nosit. Matka, která ve dne nešetří káráním pro své děti, v noci, když už děti spí, zažehluje do jejich košilek lásku, kterou k nim cítí. I to je “magie”, protože jen toto přetrvává. Svetr se roztrhá, z košilek děti vyrostou, ale láska zůstává a pracuje. Děti si na ni vzpomenou ve své těžké chvíli v daleké budoucnosti, a možná ji vrátí někomu jinému.

“Máme nějakou naději?” zeptal se můj průvodce, a já jsem cítila nadbytečnost této otázky, protože on znal odpověď.

“Máte přeplněné archivy, kde je shromážděno všechno vědění,” řekla jsem. “Otevřete je a hledejte poučení. Učte se z našich chyb i z omylů těch po nás i těch, co byli dávno před námi. Zkoumejte naše dějiny, zkoumejte je ze všech stran. Hledejte vytrvale pravdu. Žádnému zloduchovi se nepodaří vymazat úplně všechny stopy pravdy, i když má k dispozici centrální rozum. Probuďte své svědomí a odmítněte všechno našeptávání, které je s ním v rozporu. Třeba se vám podaří proniknout i do myšlení civilizace, která byla smetena potopou dávno před naším věkem. Třeba pochopíte, proč muselo Adamovo lidstvo zahynout a poučíte se z toho. My tuto otázku nebereme vážně, nezabýváme se jí, a samozřejmě neznáme odpověď. Je nám ke škodě, že to vše považujeme za pouhý výmysl, který nestojí za hlubší zamyšlení. Vám by to mohlo být k užitku.”

Průvodce zavrtěl hlavou a řekl:

“Asi si nerozumíme. My máme všechno, ale chybí nám děti. I kdybychom toto všechno poznali a našli odpovědi, přinese nám to děti?”

“To nevím,” odpověděla jsem, “děti se rodí pro budoucnost, pro budoucí život. Nepatří nám, i když je vychováváme. Děti jsou budoucnost a bez dětí budoucnost lidského rodu chybí.”

Po vyslovení této myšlenky probleskla mou hlavou otázka, komu vlastně patří budoucnost. Kdo zabydlí tuto planetu, jestli člověk z jakýchkoliv důvodů zmizí? Bude to snad umělá inteligence, která si sama zvolí formu, ve které bude chtít existovat? Bude ke své existenci potřebovat život nebo vystačí s anorganickými materiály? Život je svázán s Bohem. Platí to i o inteligenci?

“V době před mým narozením přisuzovali lidé děti Bohu. Věřím, že když budete hledat pomoc, může se stát, že si na té cestě vzpomenete na Boha a On se rozpomene na vás. Pak se stane něco, co vám přinese naději. Třeba objevíte lásku a láska si už sama najde někoho, komu budete moci dát své srdce. Nevím, co se stane, ale už samo úsilí o dobrou věc obohacuje.”

“Neodpověděla jsi na mou otázku. Přinese nám to děti? Naše vlastní děti?”

Byl neodbytný a já jsem si nevěděla rady.

“To nevím,” odpověděla jsem a vzpomněla jsem si na Bertrama. “Je to přece jen člověk z masa a kostí. Milujte jej a probudte v něm lásku a soucit. Udělejte z něj pravého potomka lidského rodu.”

Průvodce nic neříkal a já jsem si pomyslela, jaký by to byl gól do Pištcovy branky, kdyby se z nadčlověka stala bytost s láskou v srdci.

“Dlužím ti jednu odpověď,” přerušil mé úvahy člověk. Zapomněla jsem, o jakou otázku šlo, ale on hned podal vysvětlení:

“Tento rozhovor nenaplánovaly počítače. Je to klam.”

Prudce jsem k němu vzhlédla.

“Žádný rozhovor se nekonal,” řekl mi s omluvným úsměvem, “všechno se to odehrálo jen ve tvém mozku. To, co jsi viděla, je obraz umělé civilizace, která se vzdálila přírodě a stává se stále více umělou.”

“Obraz umělé civilizace? Jen obraz?”

“Ano, byl to vhled. Východiska pro tuto představu jsou už ve tvé době. Cožpak nemáte počítače, nezačínáte klonovat, a neubývá vám děti? Není vaší noční můrou strach ze světové války a z nezaměstnanosti? Nesužují vás obavy z ubývajících energetických zdrojů a mizících lesů? Pampelišek ještě máte dost, ale ty si pamatuješ, že zajíců a koroptví bylo také dost. Mluvila jsi o našich archivech. Znáš však vaše archivy? Možná jste hrdi na demokracii, a zaštiťujete se jí ve všech projevech a dokonce i v těch nejstrašnějších rozhodnutích. Demokracie však není ani všemocná ani spravedlivá. Spravedlivá bude, až budou spravedliví lidé, ale na tom musí pracovat každý sám. Čím lepší budete, tím lepší a snesitelnější bude i systém, ve kterém budete žít. Jak vychováte své děti, takový budou mít život a taková bude budoucnost.”

Asi jsem koukala velmi udiveně, protože vypadal pobaveně. Řekl:

“Přeji ti, abys pochopila, co je třeba pochopit a abys byla šťastná. Říká se to přece tak.”

“Ano, říká,” odpověděla jsem, “ať už jsi skutečný nebo jen můj výmysl, také ti popřeji. U vás je smutek a jste uprostřed svého umělého světa velmi osamělí. Netušíte, jaký je život uprostřed bohatého rostlinstva a mnohých druhů živočichů. Jste sami. Možná toho víte jen málo o citech, protože se jich bojíte. Štěstí souvisí s láskou a je projevem svobody. Přeji ti, aby se tvé srdce rozhořelo jasným plamenem. Abys to poznal, ...aspoň na chvíli.”

Tedy klam. Samozřejmě, že to byl klam. Sledovala jsem svými myšlenkami cestu vývoje naší technické civilizace na základě toho, co znám. Až dosud to byla cesta drancování, které by se neomezilo jen na Zemi, kdyby to bylo možné. Jsou poštilci, kteří si kupují pozemky na měsíci v představě, že tam otevrou rudné doly. Jiní šílenci už přemýšlejí, co by jim mohl vynést Mars. Najdou se i lidé, kteří vymýšlejí plány na okupaci jiných, třeba i inteligentními bytostmi osídlených planet.

Technická civilizace může dosáhnout dokonalosti, ale nikdy nebude mít dost informací a citu, aby dosáhla harmonie. Vždycky bude pokulhávat za absolutní

Inteligencí, která stvořila harmonii vesmíru. Nikdy toho nebude vědět dost, aby znovu zařadila člověka do přírody, ze které se postupně vyčleňuje za cenu prohlubující se osamělosti. V současnosti není v silách naší civilizace dokázat, abychom nenarušovali pozemskou přírodu a stali se i pozitivním prvkem vesmíru. Jestliže se na Zemi cítíme být velcí, ve vesmíru jsme jen nepatrným, možná však nebezpečným práškem, připomínajícím zhoubný antrax.

Postavili jsme se na odrazový můstek a vzhlížíme k branám vesmíru. Jistě jsou nějaké podmínky, které musíme splnit, abychom byli pozváni. Ve dvacátém století se lidstvo dostalo do pubertálního věku. Zanevřeli jsme na Boha, tak jako nezvedený kluk zanevře na rodiče, a opojeni možnostmi, které se před námi otevřely, jsme zjistili, že Boha k životu vlastně vůbec nepotřebujeme. Že je jen mentorující brzda v našem velkolepém rozletu. Je čas, abychom poznali vlastní pošetilost a zamysleli se nad skutky, které lemují naši cestu. Abychom z toho, co jsme pokazili, napravili aspoň to, co je ještě možné napravit i za cenu rizika, že zaplatíme víc, než jsme si představovali. Píše se mi to těžko, protože si umím představit, co mohou tyto věty znamenat. Abychom dospěli jako jedinci, i jako lidstvo. **Dospělost není dána jen věkem, ale zralostí charakteru.** Poznáním, že bez Mojžíšových desek a bez uvědomění si existence Boha je naše civilizační stavba ohrožena.

Vstupenka do vesmíru? Asi dospělost. Podmínka života? Opět dospělost.

Zamyšlení nad šestou adorací

“Tak co?” zeptal se človíček v hubertusu, když jsem zase uviděla jeho široký úsměv a oči, které byly opět o něco světlejší a zářivější.

“Dohlédla jsem až na obzor. Viděla jsem tam jiného člověka.”

“Jak jiného?”

“Umělého. Bytost, kterou vytvořil člověk.”

“Povídej prosím,” požádal mne stařík, kterého to vůbec nevyvedlo z míry.

“Vy nejste překvapen?” zeptala jsem se, když jsem mu vše vypověděla.

Stařík jen zavrtěl hlavou a řekl:

“Jestli bude mít člověk tu možnost, tak to udělá... Lidská touha dosáhnout Boží velikosti je příliš silná.”

“I když tím způsobí svou zkázu?”

“Nebude to dělat pro zkázu. Udělá to v dobré víře, že si tím pomůže. Člověk nedělá v podstatě nic pro zkázu... Jde prostě cestou vývoje.”

“A to je špatné?”

“Ani dobré ani špatné. Prostě to tak je... Člověk sám vstoupil na tuto cestu poznání dobrého a zlého. Každé dobro má v sobě zárodek zla.”

“Z tohoto kolotoče dobra a zla není úniku?”

“Ale ano, jistěže je. Člověk musí prozřít a já pevně věřím, že se tak stane. Že nebude věčně jako ten jankovitý osel, který se žene za mrkví, co se mu houpe před očima.”

“Opět rébus. Čím je ta mrkev pro člověka?”

“Vidina vlastní velikosti. Člověk hledá vlastní velikost a netuší, že může být touto cestou záměrně veden...”

“Říkáte mi hrozné věci.”

“Ono to také hrozné je.”

“Napadne někdy člověka otázka, jestli není jak ten osel?”

“To nevím, ale času už mu moc nezbyvá.”

“Jak to myslíte?”

“Člověk stojí na prahu toho, co jsi viděla.”

“Myslíte, že otevře třináctou komnatu?”

“Zatím hledá klíč.”

“Neodpověděl jste mi.”

“Už jednou se od toho prahu vzdálil, když vědci pochopili nebezpečí genetických výzkumů a na určitou dobu se jich vzdali... Teď jsou tam znovu a jsou mnohem blíž.”

K tomu nebylo co dodat. Přesto jsem se zeptala:

“Budoucnost bez umělé inteligence není možná?”

Človíček se zamyslel a posléze řekl:

“Asi ne, vývoj tam směřuje.”

“Jistě si o tom něco myslíte.”

“Vývoj se rozbíhá několika směry... První směr se týká fyzikálních vlastností hmoty. Jde o to najít to nejmenší – najít nejmenší částici, o které by se dalo říci, že je nedělitelná.”

“K čemu je to dobré?”

“Tvé otázky jsou zapeklité, ale zkusím to. Kdyby člověk zjistil, co je to hmota, jak vzniká, velice by tím vyrostl ve vlastních očích. Ale nejen to. Druhá fáze je využití objevu.”

“Má to nějaký význam pro dobro a zlo?”

“Jistě. Všechny objevy mají tento význam. Člověk postoupí vždy o stupínek výš, ale pád může být hlubší... V tomto případě nemá propast dna.”

V duchu jsem nad těmito výroky kroutila hlavou, ptala jsem se však dál:

“Mluvil jste o různých směrech vývoje.”

“Ano. Člověk chce pochopit i to největší...”

“To myslíte Boha?”

“Ne, to vůbec ne. Člověk se zabývá hmotou a největší hmotu představuje zatím vesmír. Chce dohlédnout až na konec a chce také najít způsob, jak se odlepit od planety a prolétnout ty nekonečné vzdálenosti.”

“Co znamená to slůvko “zatím”?”

Stařík se usmál a jemně mne pokáral.

“Jsi důsledná. Zatím znamená to, že s určitostí nevíme, jestli jsou qasary hranicí vesmíru a když ano, tak co je za nimi.”

“Kam až sahá lidská ctižádost?” zeptala jsem se.

“Kam sahá lidská ctižádost?” opakoval stařík otázku a po krátké úvaze odpověděl:

“K ovládnutí prostoru a hmoty, a k využití sil skrytých v nejmenších částicích... Tak by člověk získal energii dosud neznámé síly. K tomu všemu potřebuje posílenou inteligenci, vyšší, než je ta lidská.”

“Nejmenoval jste umělého člověka.”

“Vím. I tam sahá lidská ctižádost, i když to není potřeba... Vraťme se však ke tvé vizi.”

“K čemu konkrétně?”

“V tom, co jsi viděla, dosáhl druh Homo sapiens sapiens vrcholu a začal si myslet, že se octnul v rovině mimo dobro a zlo. Ani Bůh není mimo dobro a zlo. Nevíme, jak je to v absolutních hodnotách, absolutně jsme příliš vzdáleni, ale v našem reálu to platí beze zbytku. Bůh nemůže vstoupit do sféry zla a podřídit se mu, protože by přestal být Bohem. Jeho velikost by utrpěla a Jeho láska by byla zpochybněna.”

“Proč mám z toho, co jsem viděla, tak špatný pocit?”

“Protože jsi poznala panství toho Zlého, který se vždycky chtěl vyrovnat Bohu. Bůh stvořil člověka naplněného duchem, stvořil jej z lásky a láskou doprovází jeho zrození i život... Ten Zlý pracuje na tom, aby lásku pošlapal, lidského ducha zneužil, a s jeho pomocí vytvořil svou bytost. Bytost mimo Boha, bytost umělou. Chce stvořit ducha z hmoty, ale to nejde, duch je mimo hmotu, převyšuje ji a může ji ovládat. Zatímco Boží cesta je přirozená, harmonická, udržující a podporující život, ale hlavně jediná cesta lásky, on, který je neschopen ji přijmout a vstoupit na ni, si vymýšlí cestu umělou.”

“Co to znamená?”

“Že nemůže stvořit člověka, jen ho modifikovat, případně vytvářet repliky.”

“Repliky?”

“Ano. Každý člověk je originál. Každý jsme jiný, máme různé schopnosti, různé vlohy, různé charakterové vlastnosti a naše vidění světa i života je velmi individuální. Je na nás, abychom to, co do nás vložil Bůh, rozvíjeli k dobrému. A repliky-klony? Ty se sobě podobají jako vejce vejci. Co do nich může vložit vrcholné Zlo, které odmítlo Božího Ducha? Co do nich může vložit člověk, který se rozhodl je vytvářet?”

Chtěla jsem protestovat, stařík mne však předešel.

“Když něco vytváříš, co do toho vkládáš?”

Pokrčila jsem rameny, protože jsem otázce příliš nerozuměla.

“Můžeš tam dát jen to, co je v tobě. A egoista posedlý myšlenkou vytvořit něco nadlidského, může vytvořit jen tvora sobě podobného.”

Nesouhlasila jsem s ním tak úplně v této věci, neřikala jsem však nic.

“Vím,” řekl, “toto je zatím pole pro fantazii, ale dvířka se už pootevřela a Bůh nám dal i schopnost dedukce.”

Stařík vybruslil z každé mé námitky. Přesto jsem se zeptala:

“Kdyby se naplnilo to, co jsem viděla ve svém vhledu a původní člověk zanikl, znamená to, že země by byla zaplněna bytostmi, které vznikají uměle v umělém prostředí?”

“Asi ano. Vyfantazírovat můžeme cokoliv. Bytost s fenomenálními vlastnostmi nebo výkonného biologického robota, jehož schopnosti vzbuzují obdiv nebo strach, různé kyborgy a já nevím, co všechno.”

“Země by se stala rejdištěm toho Zlého?”

“I to tě zajímá...? Nu, budiž. Pokud by nástupce člověka byl takový, jak jsi mi vylíčila, nejspíš by odhalil některá další tajemství přírody.”

Mlčky jsem přikývla.

“Třeba by hlouběji pronikl do hájemství velkých sil spojených s malými částicemi.”

“Pokud je to na programu, tak asi ano.”

“To ovšem není legrace. Mezi Marsem a Jupiterem je pásma malých planetek.”

“Co to s tím má dělat?”

“Nejspíš to kdysi byla planeta, která měla možná i své jméno... V paměti legend zůstala stopa o tom, že tu planetu proměnil do dnešní podoby člověk... Že ji prostě zničil, roztránil, proměnil v kusy skal, které teď bloudí na své dráze a hledají, k čemu se přimknout.”

“To snad ani není možné.”

“Opravdu ti to připadá tak nemožné?”

“Ne,” zavrtěla jsem hlavou.

“Tak vidíš... Země byla určena člověku.”

“Co to znamená?” chtěla jsem vědět.

“Že si ji člověk má hájit pro sebe.”

“Jak hájit?”

“Zůstat člověkem. Je jedna složka lidské mysli, kterou postrádají všechny stroje, ať už mají jakoukoliv podobu... Je to cit. Cit probouzející soucit, lásku... Schopnost vnímat pocity někoho jiného, soucítit s bytostmi v utrpení... Vnímat štěstí druhých a radovat se z něho. Dovolit kráse v jakékoliv podobě, aby rozechvěla naši duši... Cit rozeznávající to dobré v nás, rozeznávající lásku, vložil do našeho srdce Bůh a právě tím zušlechtil bytost vybavenou inteligencí, která by bez ducha, bez lásky a bez citu nebyla člověkem. Je to jako v té pohádce o císařově slavíkovi. Umělý slavík byl překrásný, ale neuměl zpívat. Cit je ladička, která rozeznává naši duši do čistých tónů... Má-li zůstat člověk člověkem, nestačí pěstovat v něm jen inteligenci, ale také rozechvívat cit, tu Boží strunu v nás.”

“Myslím, že jste právě definoval člověka.”

“To určitě ne, jen jsem si uvědomil, jak důležitý je pro naši další existenci cit. Karel Čapek šel ve svých myšlenkách ještě dál. Ten probudil v umělé bytosti, v

robotovi lásku, a stvořil tak člověka. Jenže jde o to, jestli ji tam může vložit tvor, který sám netuší, co to je láska, co je to cit.”

“Podíval jste se do nedohledna, a sám jste na svou otázku odpověděl.”

“Věřím, že Bůh nedovolí, aby se člověk stal bytostí bez citu a byl zneužit pro špatnosti přesahující rámec planety. Tak, jako je člověk spojen neviditelnou šňůrou života s posledním prvokem tady na zemi, tak je spojen i se vzdáleným vesmírem, který tvoří celek a my jsme jeho součástí. Jen v mezních situacích si dokážeme uvědomit, že se bojíme o to nejmenší, co v sobě má život, i o to největší, o celek, o vesmír, a možná i o to, aby Bůh jednoho dne nepodleh únavě.”

“Řekl jste špatnosti přesahující rámec planety. Co jste tím myslel?”

“Násilnou okupaci nových planet. Jejich zalidnění, a bude-li to třeba, tak předtím i odlidnění. Nemysli si, že ambice toho zlého nesahají dál, než na planetu Zemi.”

“Něco takového je snad v nedohlednu.”

“Pevně věřím, že k tomu vůbec nedojde. Bůh nedopustí, aby byl člověk takto zneužit.”

“Škoda, že cit může být i zavádějící,” povzdechla jsem.

“Ne, cit ne. Cit je jen senzor našeho vnímání. Probouzí je a posiluje. Umožňuje nahlédnout i pod povrch věcí. Cit nás nikam nezavádí. Zaváděj nás emoce – nezvladatelné touhy, dychtivost, sobeckost.”

Napadla mne otázka, jak je to s lidmi, kteří jsou vůči ostatním vysloveně necitliví. Na ty Bůh zapomněl, když rozdával cit...? Odpověď jsem si ku podivu spojila se staříkem, i když ji nevyslovil. “Nezapomněl,” řekl by mi, “zárodek citu má každý Boží člověk. Cit a soucit se však musí pěstovat, rozvíjet už od malička, aby rostl, tak jak roste člověk...”

Chtěla jsem zapomenout na to, co jsem prožila, ale nebylo to možné. Měla jsem spoustu otázek. Človíček vnímal můj neklid a chtěl mi pomoci.

“Tvůj příběh byla jen ukáзка, kam směřujeme, ale to neznamená, že tam dojdeme, i když se zdá, že jsme blízko, že jsou tyto objevy na dosah ruky,” snažil se mne utišit. “Sledovala jsi náš vývoj, tak jak probíhá teď. Je pravděpodobné, že něco z toho se uskuteční, je však také možné, že vývoj bude daleko fantastičtější, než si můžeme vůbec představit... Vyloučit se nedá ani to, že Bůh v určitém okamžiku další vývoj zarazí.”

Polekalo mne, co řekl, ale naznačil mi, že o tom nechce mluvit.

“Je možné, že naši potomci vytlačí ze svého života přírodu a odsoudí se tak k osamělosti...?” zeptala jsem se, “lidé “z toho snu” neměli budoucnost a byli tak osamělí! Vzdálili se přírodě, protože se jí báli a ztratili i Boha, a přitom neměli pro koho žít. I ten chaos a tlačence, kterou představují naše města, je veselejší, než ta jejich tichá dokonalost... My máme ještě bohatou přírodu a ta je součástí našeho života. Regenerujeme v ní své síly. Dělá nám společnost, ale my si to téměř neuvědomujeme. Je možné, že něco takového čeká naše potomky po generacích?”

Stařík zavrtěl hlavou.

“Nermuť se tím, pokud by se tak stalo, mohu tě ujistit, že by to nevnímali jako tíživé nebo docela špatné. Takový by prostě byl jejich svět a oni by v něm žili a přijímali by to jako něco přirozeného.”

“Neměli bychom dopustit, aby se narodili do světa, kde nebude ani Bůh, ani místo pro přírodu... Zdá se, že za umělé prodloužení života se platí tím, že se nerodí děti. K čemu je dobrý dlouhý život, když nepřinese více radosti než ten krátký? Jepice žije jen jeden den. Myslíte, že je nešťastnější?”

“Ne, to určitě není, protože o tom nepřemýšlí. Žije tak, jak jí to určuje její jepičí přirozenost a raduje se po jepičím způsobu. A to úplně stačí. Více se po ní neřádá. Náš úkol však je mnohem větší, a proto také potřebujeme delší život. A jak poroste úkol, bude se prodlužovat i život.”

“Jsem trochu zmatená z toho podivného světa.”

“Lituješ toho, co jsi prožila?”

“Ne, nelituji, bylo to poučné. Děsí mne jen odpovědnost, kterou máme. Měli bychom vědět víc o budoucnosti, když ji sami vytváříme. Měli bychom vědět, kam naše chování vede, a co připravujeme našim potomkům.”

“Copak ty to nevíš?”

“Možná ano, ale...”

“Není žádné ale,” přerušil mne človíček, “každý to ví. Každý, kdo se narodil na této zemi, má v sobě zakódovaný mravní zákon, který posuzuje jeho chování a řekne mu, jestli se chová správně. Varuje předem, a vytýká po činu.”

Hleděla jsem na něj nepřiliš chápavě, ale on mi hned podal vysvětlení.

“Je to svědomí. Boží Zákon byl vytesán nejen do kamenných desek, které přinesl Mojžíš, ale především do duše každého člověka, každého z nás. Není třeba moc filozofovat, je jen potřeba poslouchat svědomí.”

Chtěla jsem namítnout, že někteří lidé se chovají, jako by neměli svědomí. Dopustí se těch nejstrašnějších činů, a přitom vůbec nechápou, že se dopustili něčeho zlého.

“Moc přemýšlíš,” řekl mi přísně. “Svědomí se musí v lidech vychovávat. Je to jako se vším jiným. Když se narodí dítě, dostane do vínku dar chůze, a přece se musí vzpřímené chůzi učit. Podobné je to s darem řeči. Schopnost máme, ale mluvit se musíme učit. Stejně je to se schopností dobře se chovat. Máme v sobě cit, který nám brání dopouštět se zlých činů, ale co je zlé a co dobré, se musíme naučit rozeznávat, a podle toho žít. Tím se svědomí posiluje. Chodit se naučíš jen chůzí bez ohledu na pády, a svědomí se posiluje tím, že je používáme. K tomu potřebujeme rodiče a jejich dobrý příklad.”

“Asi se měníme a mění se i příklady které můžeme nabídnout svým dětem.”

“Je to tak, jak říkáš. Změnil se pohled na život, jeho přijímání. Objevují se prvky, které ukazují na to, že život je stále více přijímán jako hra. Ne jako něco vážného, definitivního, jako cesta, po které postupujeme uvážlivě a s vědomím, že každý krok musíme zaplatit.”

V duchu jsem si pomyslela, že takto se chodí v minovém poli.

“Možná je to proto, že lidé se cítí bezpečně,” řekla jsem.

“V tom máš pravdu. V dohledu nejsou nepřátelé ani nebezpečné šelmy, v podstatě nehrozí hlad a ve vězeních pro dlužníky jsou televize. Nemusí se v podstatě pečovat ani o zdraví, protože většina nemocí je vyléčitelných, ani o dobré jméno, protože v něco takového jen málokdo věří. To všechno je velmi příjemné, ale mám námitku.”

Byla jsem zvědavá, co se dozvím dál.

“Když se podíváš na pšeničné pole a vidíš, jak jsou v klase pěkně uspořádaná zrnka a jak klasy v mělkých vlnách odolávají větru právě proto, že je jich mnoho pohromadě a v růstu se sobě podobobají, uvědomíš si, že je v tom pevný řád. Přitom každý klas je samostatný a každé zrnko je v něm jiné a schopné samostatného života, schopné vydat ze sebe nový klas.”

Zatím jsem nechápala, kam touto úvahou míří.

“A teď si představ stejné pšeničné pole, kde by rostly klasy, které by porušovaly řád daný pšenici. Některá stébla by byla krátká, jiná vysoká, některé klasy by byly vzpřímené a jiné by se plazily po zemi. A byly by i takové rostliny, které by se pokoušely o zvrácený růst. To znamená, že klasy by zarůstaly do země a kořeny by směřovaly vzhůru. Jak by vypadalo takové pole a jak by odolávalo větru?”

“Špatně,” odpověděla jsem jedním slovem.

“No vidíš, a podobné je to s námi lidmi. Je mnoho lidí, kteří porušují řád daný člověku, dochází k zvrácenostem (to jsou ty kořeny směřující vzhůru) a narůstá chaos, který se společnost snaží legalizovat tím, že odchylky od normálu ochrání zákonem. Může být na takovéto “lidské pole” pěkný pohled?”

“Konkretizujte to, prosím.”

“Hrubé násilí, kterého se dospělí dopouštějí na dětech. To svědčí o veliké morální nezralosti. Sexuální úchytky, které vedou k zvrácenostem. To jsou přece hrůzy, které poznamenávají civilizaci a troufám si říci, že ji ohrožují v samotných základech. Když matka zabije své dítě a pohodí je do popelnice nebo muž chce ve svém těle nechat vyrůst dítě, to jsou patopsychologické úchytky.”

“Ano, děje se to, toto však zákon nechrání.”

“V této vrcholné podobě ne, v tom máš pravdu. Jsou však hraniční stadia těchto nebo jiných úchylek, a ta nacházejí dostatek obhájců... Stejně mám pocit, že jsi mne nepochopila...”

Začala jsem pociťovat únavu, stařík však pokračoval:

“Je přece tolik zla, nad kterým lidé zavírají oči, a neuvědomují si, že důsledky této chtěné slepoty postihnou příští generace.”

Vnímala jsem jeho rozhořčení.

“Mladí lidé v touze po poznání se začali postupně zajímat o sekty, drogy, magii, adrenalinová dobrodružství, a tak aniž by si to dokázali hlouběji uvědomit, mnozí začali ztrácet půdu pod nohama. Nevázaný život přinesl AIDS. To všechno ještě nestačilo, a zkaženost a sexuální zhýralost dospělých se obrátila proti dětem, a to nejen proti odrostlým dětem, ale proti dětem jakéhokoliv věku. I proti těm, co se

vozí v kočárku. To je stejné zlo, jako utýrání malých dětí. Copak to nechápeš?” pokračoval, “toto všechno se týká především dětí a mladých lidí, kteří mají být nositeli budoucího života, a přitom jsou znehodnocováni. Toto všechno je útok přímo na život, na jeho základy, a já to chápu jako cílené.”

“Je to pravda, ale co s tím?”

“Bránit se. Bránit se zlu ve všech podobách. Naučit se je rozeznávat a naučit to také své děti. V současnosti je v obsahu pojmů dobro a zlo chaos, a ten narůstá... Jen skutečné rozlišení dobra a zla umožní člověku, aby šel životem vzpřímeně.”

Nestačila jsem ani položit otázku a stařík pokračoval.

“Ale nejen to. Chaos v rozlišování dobra a zla s sebou nese i chaos v soudnictví. Zákoníky jsou příliš komplikované a dále se komplikují, a občas to vypadá, že soudy hájí spíše darebáky, než skutečné právo... Žít stylem “po nás potopa”, což zobrazuje náš vztah k přírodě, je hanebné, ale nezamýšlet se nad tím, jaké morální zásady předáme našim potomkům, je ještě hanebnější... **Nepředat morální zásady znamená nenaučit žít...** Ze všech těchto aspektů je možné jako z mozaikových kamínků složit srozumitelný obraz.”

Přísně na mne pohlédl a zeptal se:

“Víš, jaký obraz?”

Nevěděla jsem.

“Obraz zániku, zmaru... Zániku člověka, tak jak jej známe... Pozoruj jakýkoliv jev ve společnosti a zkus domyslet jeho důsledky. Dobré i zlé. Když si takto rozebereš a zhodnotíš některá fakta, najednou zjistíš, že mnohé z toho vede k oslabení vitality člověka. Nejen jedince, ale člověka jako biologického druhu.”

“Chybí mi konkrétní příklad,” namítla jsem.

“Zamysli se a najdeš je. Vždyť toho, co člověka oslabuje, je tolik! Až na něco přijdeš, tak si polož otázku, jestli je to náhoda nebo záměr. Další otázka může být, proč se tak děje, a poslední, co tě napadne je, čím je to záměr, kdo bude mít prospěch z případného zničení lidstva.”

“Čím je to záměr?”

“Přece toho, kdo provází člověka od jeho vzniku až do dnešní doby.”

“Myslíte Pištce?”

“Ano, Pišttec prochází světem.”

V té chvíli jsem si představila mladou maminku, která bdí u postýlky svého dítěte, s láskou se dívá na spící tvářičku, a sní o jeho šťastné budoucnosti. Zmocnila se mne nechuť a stařík to poznal.

“Co se stalo?” zeptal se.

“Nemůžu vám uvěřit. Byl byste schopen mluvit o těchto věcech před matkou, která by chovala v náručí nevinné dítě?”

Stařík se zamyslel a posléze řekl:

“Máš pravdu. Náš rozhovor vyznívá dost chmurně.”

“Co byste jí tedy poradil? Co byste jí řekl?”

“Připomněl bych jí víru.”

“Tím byste ji asi moc neuklidnil.”

“Víra a láska matky je veliká síla. Její vroucí prosby bývají vyslyšeny. I Boha dojme matka, která své dítě řádně vychovává a prosí za ně, když se dostane do nesnází.”

Všechno, co říkal, mělo svou logiku, já jsem to však vnímala jako nepříjemné mentorování, které už jsem nechtěla poslouchat, byla jsem rozmrzelá, a proto jsem řekla:

“Když pro vás je všechno tak černé a tak absolutní. Tak to přece není. Život je ještě pořád pěkný a stojí za to, abychom jej prožili naplno.”

On se na mne dlouze podíval, a já jsem uviděla v jeho očích smutek.

“Stojí za to, abychom za něj bojovali... Jen jestli víš, co znamená žít naplno,” řekl spíše pro sebe a dodal, “jsi unavená, běž si odpočinout.”

Zpěv dozněl v mohutném chorálu, adorace skončila, kouzlo se ztrácí v prostoru a já se vracím do své doby. Čas, ve kterém jsem se narodila, je jediný, který mohu chápat, jediný, v němž mohu žít. V uplynulých adoracích jsem kamsi nahlédla, ale o něco jiného jsem byla ochuzena. Kdybych nedovolila myšlenkám, aby se zatoulaly tak daleko, možná jsem mohla vnímat lásku, která se vznášela jako něžný oblak nad našimi hlavami, a stravovala vše nečisté, chtěné, zlovolné. Stalo se tak, jak se stalo a já si hřejivý oblak uvědomím možná někdy jindy. Třeba budu více připravena přijmout něco z poselství, které k nám přichází z nekonečných výšek. Tam prý je kdesi pohár, který přetéká láskou. Kdykoli dopadne na naši planetu kapka, vítězí na Zemi dobro. Je to veliká pomoc z nekonečných dálek prostoru. O tuto pomoc prosili všichni ti, kteří tu teď skloněni vzývali Boha, aby na nás ve svém milosrdenství nezapomněl. O tuto pomoc jsem prosila i já.

Rozhovor pod platanem

Příští den jsem uviděla staříka na lavičce pod velikým platanem. Jedl chleba se sýrem nakrájený na čtverečky a zapíjel to vodou. Pozdravila jsem a on mi pokynul, abych se posadila. Jeho další pokynutí směřovalo ke kouskům chleba. Vzala jsem si a nabídla mu pomeranč, který jsem rozdělila na dílky a rozložila na jeho ubrousku. Když jsme posnídali, zadíval se na bílé štíty vzdálených hor.

“Co kdybychom se zamysleli nad tím, co to znamená žít naplno?”

Souhlasila jsem.

“Zkusme rozebrat pojmy plný život, naplněný život, prázdný případně nenaplněný život.”

“Jsem pro,” řekla jsem stručně.

“Sám jsem zvědav, k čemu se dopracujeme. Tyto pojmy nám naznačují, že něco život naplňuje a něco jiného jej vyprazdňuje.”

Živě jsem s tím souhlasila.

“Přičemž to, co život naplňuje, považujeme za dobré, a to, co jej vyprazdňuje, je špatné.”

Pobaveně jsem přikývla, protože zatím jsme mluvili o životě jako o pytli, do kterého se házejí různé věci. Stařík to zřejmě pochopil podobně, protože se také zasmál a řekl:

“Nemluvíme o nějakém žoku, ale o životě.”

Chvilí jsme se oba odmlčeli, až se můj soused najednou zeptal:

“Co ty hory támhle na obzoru, patří do života?”

“Myslím, že tam zapadnou dokonale.”

“Tak šup s nimi do pytle.”

“Co třeba květiny nebo les?” navrhla jsem.

Stařík mlčky přikývl.

“Myslím, že celá příroda život obohacuje, je tedy dobrá pro život.”

“Zkus si představit život bez přírody.”

Ve své představě jsem se uzavřela mezi stěny bez výhledu na modré nebe a rázem se mne zmocnila úzkost.

“Bez přírody to nejde,” řekla jsem, “příroda je pro život nezbytná.”

“A co umění?” zeptal se.

“Umění? To už je problematictější. Když klouže po povrchu a dbá jen o to, aby se líbilo nebo aby jen provokovalo, když zkrátka nemá pořádný náboj, pak toho moc nepřináší. Ale umění, které pátrá po příčinách událostí a jevů, které chce nahlédnout pod povrch věcí, a nutí nás k zamyšlení, nabízí pohled zevnitř, obohacuje a svým způsobem naplňuje život. To je pro život žádoucí.”

“Zvláště, když je člověk vytváří sám. To pak pořádně naplní život. Jaký je tvůj názor na práci?”

“Práce? To je veliký dar pro život. Určitě jeden z největších. Když selže člověku všechno a zůstane práce, není důvod k zoufání.”

“Máme už ten vak plný?” zeptal se stařík.

“Ne, samozřejmě, že ne. Ještě tam chybí zdraví a láska.”

“Mluvili jsme už o touze po poznání?”

“Nemluvili, ale také tam patří. Řekl bych studium, sport, prostě snaha překonat sám sebe, své možnosti, vůle, která nás nutí nepoddávat se slabosti. To všechno přináší člověku uspokojení.”

“A co peníze?”

“Ano, ale ne jako cíl. Jen jako prostředek k životu.”

“Sláva?”

“Ta přináší bolest, protože pro nás není nikdy dost velká. Stejně jako peníze. Když se stanou cílem našeho života, nikdy jich není dost.”

“Co říkáš moci nad lidmi?” zeptal se mne.

“Ta je snad ještě zhoubnější nežli sláva a peníze. Má sklon růst do obludných rozměrů, a pokud člověka ovládne, vede k rozkladu osobnosti.”

“Dobře. Zhruba jsme si řekli, co člověku prospívá, co jej naplňuje, i když to slovo se mi moc nelíbí. Prostě mluvili jsme o tom, co člověk pro život potřebuje, co dodává životu hodnotu. Co jej však vyprazdňuje?”

Chvíli jsem přemýšlela, až jsem dostala nápad.

“Zhýralý život, který oslabuje talent,” řekla jsem.

“Alkohol a drogy, které přivolají rozklad osobnosti,” přisadil si stařík.

“Lenost, požívačnost a nestřídmost ničí vůli.”

“Závist, žárlivost, zloba, nenávist nahlodávají naši duši.”

“Asi bychom toho mohli vyjmenovat ještě dost, ale chybí nám zobecnění,” řekla jsem.

“To si necháme na jindy, protože to si musíme promyslet,” dodal stařík a tím jsme ukončili rozhovor pod platanem.

Rozhovor o víře

Bloudila jsem po úbočích kopců, teď už doopravdy. Byla už jsem unavená a začínala mít obavy, když jsem uviděla jednu z plastik křížové cesty. Sedla jsem si tam na kámen a přemýšlela o všem, co jsem prožila, poznala a pochopila. Uvědomila jsem si, že tato pout', toto odloučení od každodenních zvyklostí a všedních starostí pro mne je něco jako nedělní škola. Průvodcem po tomto pro mne nezvyklém světě byl človíček, který se tak podivuhodně vynořoval, aby mne mohl oslovit. V duchu jsem děkovala za všechno, co mne potkalo, a cítila jsem se velmi svátečně.

“Rozmlouváš s Bohem?” zeptal se mne najednou známý hlas, a já jsem uviděla človíčka. Stál na skále nade mnou a vypadal docela svěže.

“Přemýšlím o víře.”

“Jak málo pozornosti věnujeme ve svém životě víře a přece je to tak důležitá součást lidské psychiky. Kdyby pacient nevěřil lékaři, jeho šance na uzdravení by se snížily. Kdyby lékař nevěřil svým vědomostem, nemohl by léčit. Kdyby si závodník nevěřil, nemohl by nikdy zvítězit a nebyli by žádní olympionici. Kdyby student nedůvěřoval své paměti, nemohl by jít ke zkouškám. Když si pouštíš sprchu, tak věříš, že z ní vyteče čistá voda a ne třeba nějaká chemikálie. Když to shrnu, tak bez víry bychom nemohli vyjít ani na ulici.”

“To je přirozená víra, kterou si vůbec neuvědomujeme. S vírou v Boha to nemá nic společného,” namítla jsem.

“Máš pravdu,” řekl človíček, “ale každý z nás se může dostat do situace, kterou nebudeme schopni zvládnout. Bude nad naše síly, nad naše možnosti. Na koho si pak vzpomeneme, bez ohledu na to, jestli jsme věřící?”

“Nejspíš na Boha,” řekla jsem, “nebylo však tvrzení o tom, že víra nás může zachránit i v nejtěžších, patrně neřešitelných situacích, trochu přehnané?” zeptala jsem se a hned jsem se zastyděla.

Človíček se mne s přísnou tváří zeptal:

“Jak můžeš něco takového zpochybnit? Copak ty nevěříš Bohu a těm, co jsou s ním tam nahoře?”

Věřila jsem, ale byla jsem trochu překvapená a trochu zmatená, a nechtěla jsem se jen tak lehce vzdát.

“Když se člověk octne třeba uprostřed požáru nebo ho zachvátí lavina nebo je někde ve velikém nebezpečí, třeba na moři nebo ztracen v horách, kde se pomoci nedovolá, myslíte, že se dovolá někoho na nebesích a stane se zázrak?”

Človíček přikývl a vážně řekl:

“Může se stát. V takových chvílích nemá na svou záchranu nic jiného než víru. A když má víru, má i naději. V evangeliích, ale i ve Starém zákoně se mnohokrát mluví o víře. Víra zachránila Daniela mezi hladovými lvy a tři mládence v rozžhavené peci. Víra pomohla mnohokrát Mojžíšovi a jeho lidu. Víra uzdravovala nemocné a zachraňovala hynoucí. Copak jsi to nečetla?”

“Četla jsem to všechno, mnohé z toho však mohlo mít jen symbolický význam.”

“Mohly to být symboly,” řekl, “ale symboly víry. Povím ti tedy něco ze současnosti. Jedna dívka měla vizi, ve které letěla letadlem. Zdůrazňuji, že je to jen vize, ne tedy skutečnost, ale přesto je to výmluvné. Může nám to něco říct. Tak tedy ta dívka letěla ve své vizi letadlem a vše bylo jako ve skutečnosti, prostě to pocítovala jako skutečné. Letadlo mělo poruchu a muselo přistát na dálnici, ze které sjelo na louku a mířilo do lesa.”

“To je jako šílený sen,” řekla jsem.

“Ano, ale až na to, že nespala. Poslouchej. Všichni v letadle křičeli hrůzou, nic zlého se však nestalo. Křídla letadla prosekávala stromy, nestalo se však nic stromům, ani křídům. Strom a letadlo se vzájemně prostoupily a obojí zůstalo nepoškozené. Ona si v té děsivé chvíli všimla lidí v letadle. Viděla je v jejich podobě a současně jako světlo. Každý v sobě měl světlo.”

“To viděla jejich duši?”

“Asi ano. Říkala, že tam s ní byla její maminka a teta, obě spravedlivé a bezvýhradně věřící v Boha. Jejich světlo a pak ještě světlo nějakého muže bylo bílé, krásně zářivé, zatím co světla většiny ostatních lidí byla různě zkalená.... Ten podivný příběh měl ještě pokračování, ale to už si nepamatuju tak přesně...Jen to, že v pozadí celé této situace viděla stát Pána Ježíše. Dal jí na srozuměnou, že může změnit i nám známé přírodní zákony.”

“Bylo to něco jako sen a ve snu se takové věci dějí.”

“Nebyl to sen, byla to vize a v tom je rozdíl. Byla to ukázka, že Ježíš Kristus může pro člověka, který věří, udělat i zázrak. Příběh měl pokračování, ve kterém jí bylo všechno vysvětleno.”

Chtěla jsem něco namítnout, ale človíček pokračoval:

“Lékaři znají bezpočet zázraků víry, jenže je jaksi nechceme přijmout. Čas od času se stane něco, co popře všechny přírodní zákony, ale my si to nespojujeme s Bohem. Odmítáme to přijmout jako Boží zásah nebo připomenutí, a to je škoda. Vize té dívky není bez významu a nepřišla bezdůvodně. Je to poučení o víře a o naději. Má nám to dát naději, musíme však té naději uvěřit.”

“Jakou naději?”

“Pro mne to znamená, že když budu pevný ve víře, Bůh mne neopustí ani v té nejzapeklitější situaci.”

“Nerozumím jedné věci,” vyslovila jsem pochybnost, “Bůh přece vidí do srdce každého z nás. Chápu, že chce, abychom byli dobří, ale na co potřebuje naši víru?”

“Svou vírou a jejím vyjádřením se k němu hlásíš. Dáváš jasně najevo, kde stojíš. V kterém poli. Jestli v bílém nebo v tom černém. Navíc tak žádáš o ochranu Boha, ne toho druhého.”

“Bílá a černá,” vyslovila jsem pochybu, “nikdo nejsme jen bílý a nikdo není jen černý.”

“Ano, máš pravdu. Jenže, pokud uznáváš Boží autoritu, tak se po každém prohřešku zeptáš, co tomu říká Bůh... Je pro tebe ještě někdo nad tvým svědomím.”

“V tom je tedy smysl víry?”

“I v tom.”

“V čem ještě?”

“Jsi jako děcko. Odmítat víru je krajně pošetilé. Víra ti přece pomáhá žít. Je to síla mnohem výkonnější, než si umí většina lidí představit. Jsme to hlavně my, kdo svou vírou a svými myšlenkami budujeme svět, který teprve přijde. Ať chceme, či nikoli, vytváříme budoucnost, a vytváříme ji s pomocí víry. Naše děti jsou děti budoucnosti, rodí se pro budoucnost. Nepatří nám, ani naší přítomnosti, a přece všechno, co děláme, děláme pro ně. Kdyby nic jiného, tak svým každodenním příkladem jim ukazujeme, jak mají žít. Jak je chceš postavit do světa bez víry? Nevěřit, to je úplný propad, a věřit jen sám sobě znamená odsoudit se k osamělosti. Přitom všechno, čemu věříš, ti pomáhá.”

Bylo to na mne v tuto chvíli trochu složité a nevzbuzovalo to ve mně představy, ale stařík byl neúnavný ve snaze vytáhnout mě z této stagnace.

“To je přece téma na příběh a možná velký příběh. Představ si, jak strašně osamělé by bylo ve vesmíru lidstvo, kdybychom si mysleli, že jsme v té nekonečné prázdnotě sami.”

“Byl by tam Bůh bez ohledu na to, co si myslíme.”

“Nebud' bláhová. K čemu je člověku Bůh, když v něj nevěří? K čemu je člověku, který ho nepustí do své mysli a do svého srdce? Takový člověk neočekává žádnou ochranu, žádnou pomoc, žádné oslovení.”

“Máme přece jiné lidi. Každý kolem sebe máme spoustu lidí.”

“Jak mohou takového člověka uspokojit lidé, když v nich nenajde Boží jiskru? Dříve nebo později se od nich vzdálí, protože jej přestanou bavit. Představ si člověka na pustém ostrově nebo ještě lépe v Antarktidě. Tam není nic kromě ledu a hvězdného nebe nad hlavou. Umíš si představit tuto samotu bez víry? Víra mu tu pustinu ožíví a pomůže mu přežít. V jeho víře je stále někdo s ním.”

“Teď už jste úplně na scestí,” řekla jsem pohoršeně. “Vaše pojetí víry žádá upnutí se k chimérám... Jsou přece lidé, kteří věří sami sobě a třeba i jiným lidem a nejsou sami, i když k tomu nepotřebují anděly a dokonce ani Boha.”

Stařík se mému pohoršení jen andělsky usmíval a mne to jen rozčilovalo.

“I to je víra, která je někam vede, ale lidé, kteří na své životní cestě najdou Boha, jsou šťastnější.”

“Většina lidí o víře nepřemýšlí a přece žijí,” řekla jsem.

“Nemusíš o ní přemýšlet, ale musíš ji mít,” ukončil stařík tento rozhovor.

Zázraky, zázrak

Není možné psát o městečku mezi horami a vynechat kapitolu o zázracích. Je těžké přesně definovat, co je to zázrak. Mnohý věřící pozná tisíce drobných zázraků ve svém životě, jsou však také lidé, kteří by za zázrak neuznali ani to, kdyby na hladině moře náhle vyrostl statný platan. I zázraky jsou otázkou víry a přicházejí k těm, co věří, ne k těm, které nemohou oslovit. Zázrak je také forma komunikace mezi Bohem a člověkem. Protože mnoho poutníků poznalo zvláštní situaci, kterou považovali za zázrak, pokusím se aspoň něco z toho zaznamenat. Slyšela jsem tam několik zajímavých vyprávění, ze kterých jsem pochopila, že když Nebesa sestoupí na zem, tak se lidé setkávají s Bohem, a říkají tomu zázrak.

Jak se prodlužoval pobyt na tomto svatém místě, tak přibývalo i zázraků. Povětšinou to byly subjektivní zážitky, které promlouvaly obvykle jen k tomu, kdo je prožil, ale někdy to byly i vzkazy, které byly určeny všem.

Jedna žena mi na lavičce pod voňavou lípou vyprávěla se slzami v očích o tom, jak při mši svaté najednou uviděla Pána Ježíše v jakémsi chrámu.

“Byl sám a byl velmi smutný,” řekla. “Zeptal se mne, proč ho tam necháváme tak samotného, ale já jsem neuměla odpovědět.”

Mne to překvapilo a ona poznala mou nedůvěru.

“Já vím, zní to divně, ale nebyl to sen ani představa, vypadalo to skutečně. Bylo to tak skutečné!”

Několik lidí vyprávělo o tom, že viděli spolu s řadou jiných poutníků, jak slunce prudce rotovalo a přitom se překvapivě proměňovalo ve škále barev. Všichni svorně vyprávěli o valérech červené, zelené a černé barvy a někteří zmínili i modrou, kterou bychom slunci nikdy nepřisuzovali. Většina lidí viděla tento úkaz za jasného dne před polednem nebo odpoledne, kdy slunce svítilo v plné intenzitě, a všichni se shodli na tom, že se do něj dívali zpříma, bez tmavých brýlí, a že neoslňovalo.

K tomuto úkazu mi řekl své i mladík z Litoměřic. Když jsme se potkali, obvykle jsme prohodili pár slov a šli jsme každý svou cestou. Ten mi při jednom takovémto setkání řekl, že tento úkaz viděl se skupinou asi dvaceti lidí při výstupu na jeden z okolních kopců. Když se všichni dívali na prudce rotující a

proměňující se slunce, on se podíval po lidech, kteří byli na svahu pod ním a zůstal v úžasu.

“Představte si, že všichni zářili,” řekl mi. “Všichni měli kolem těla barevné světlo.”

“Třeba to byl klam způsobený tím, jak jste se díval do slunce,” namítla jsem, ale tím jsem ho doopravdy ranila.

“Vím, co máte na mysli,” řekl mi, “mluvíte o akomodaci oka na světlo. Znáám to, ale toto bylo něco naprosto jiného. Z těch lidí vycházelo chvějivé, proměnlivé světlo a já jsem to viděl, tak jako teď vidím vás.”

Větu “bylo to skutečné” jsem slyšela při každém neskutečném vyprávění. Jak přibývalo lidí, kteří prožili něco, co přesahovalo hranice rozumu, tak také přibývalo těch, kteří velice toužili po zázraku, a tím se měnila i atmosféra mezi lidmi. Po několika dnech pobytu jsem si uvědomila, že kdyby zázraky byly jako motýli, všichni by tam běhali se sítkami. Jak rostla euforie především mladých lidí, tak rostla i má skepse. Těm vyprávěním jsem moc nevěřila a dokonce mne napadlo, jestli to nejsou drogové halucinace, ale tuto myšlenku jsem brzy zavrhla. Drogy nebyly v té době vůbec dostupné a s těmi lidmi jsem byla pořád, pokud jsem nebyla se staříkem. Nenormálnost v chování kohokoliv by neunikla pozornosti ostatních, a všimla bych si toho i já. Tam prostě žádné drogy nebyly.

U kašny na náměstí jsem se jeden den ráno potkala se známou, která se jmenovala Milada, ale všichni ji vždycky oslovovali Miluško. Radostně jsme se přivítaly, protože setkání s někým známým v cizině je vždycky radostné.

“Přijeli jsme sem včera večer jen na skok,” sdělila mi, “jsme tu na jednom ostrově na dovolené a sem jsme si zajeli jen na mši.”

“Jsi tu s manželem nebo i s dětma?” zeptala jsem se.

“Jsme tu všichni. Stan máme kus za kostelem. Ale představ si, co se nám stalo. Když jsme šli večer na adoraci, tak nás doprovázela hvězda.”

Tak i ty? pomyslela jsem si v duchu.

“Ke kostelu jsme to měli asi dvě stě metrů a celou cestu s náma šla ta hvězda,” vyprávěla mi a přitom ukazovala, kde se ta hvězda po obloze pohybovala.

“To se někdy stává, když se člověk zahledí na některou hvězdu. Pak se zdá, že se ta hvězda pohybuje zároveň s ním,” vysvětlovala jsem jí.

“Nic jsi nepochopila,” pokárala mne. “já tu nemluvím o nějakém optickém klamu, ale o řádné hvězdě, která se pohybovala, i když jsme se zastavili, abychom si ji pořádně prohlédli.”

“Nebo o něčem, co jako hvězda vypadalo,” dodala jsem pro sebe.

“Byla to hvězda,” trvala na svém Miluška. “Letadlo poznám a vzducholod' nebo balón bych taky poznala.”

Moc jsem tomu nedůvěřovala, ale jak jsem znala Milušku, ta by si to nevymyslela. Byla velmi konzervativní a dokonce si pamatuji, že řeči o zázracích ji pohoršovaly.

Nejzajímavější věc se přihodila skupině Slováků. Jednou v noci se padesát poutníků ze slovenské výpravy modlilo u alabastrové sochy Panny Marie růženec.

Když už se modlili asi tři hodiny, začal podle jejich vyprávění ze sochy vystupovat proud malých světelných srdíček, která dopadala na modlící se poutníky.

Umím si představit, že všechny zaplavil silný pocit radosti a štěstí. Pokud to byla pravda, musel to být nezapomenutelný zážitek. Něco nezapomenutelného jsem však prožila i já.

Po větší část svého pobytu v těchto místech jsem se více zabývala pozorováním lidí i přírody, než zbožnými myšlenkami. Ale už po několika dnech jsem si uvědomila, že všichni ti lidé berou pobyt zde velmi vážně. Nepřijeli za rekreací. Přivedla je sem víra a naděje, že křesťanský Bůh pomůže vyřešit jejich osobní problémy, ale hlavně problémy tohoto světa. Přijeli za velkou přímluvkyní Marií, aby jí zde, kde každý den promlouvá k několika mladým lidem, vypověděli své starosti a poprosili o pomoc. Měli k ní velikou důvěru. Její jméno zde bylo často slyšet a bylo vyslovováno s láskou a úctou. Zvláště mladí měli k Marii důvěrný vztah. Bylo to krásné a zde nebylo možné to nepřijmout. Všichni dohromady mi připomínali velikou rodinu, ve které děti vzhlížejí s bezvýhradnou důvěrou ke své matce. Ne, že by v životě nezlobily, jak to mají děti ve zvyku. Byly i zvědavé a pokoušely nebezpečí, ale to všechno s uklidňující jistotou, že za zády jim stojí matka, strážkyně každého jejich kroku. Ti lidé tady považovali za svou matku Marii.

I když jsem do této společnosti v tuto chvíli také patřila, stála jsem stranou a dívala se na vše jaksi z vnějšku. Così mi bránilo zařadit se plně do tohoto společenství čisté a oddané víry. Byla jsem více divákem než účastníkem a když jsem si to uvědomila, zastyděla jsem se, ale nebylo to moc platné. Dál jsem sedávala na lavičce pod mimózou, dál jsem byla mimo tento zbožný proud. Nebesa však na mne i přesto nezapomněla.

Jednou, když jsem seděla na lavičce opřená o vnější stěnu kostela a okouzleně sledovala pohledem vzdálené pohoří, zastyděla jsem se sama nad sebou, nad svými věčnými pochybami, nad svým nedostatkem modliteb. Vyndala jsem tedy z kabelky růženec a začala jsem se tiše modlit. Moc se mi to nedařilo, ty hory v dálce byly příliš krásné, proto jsem pro lepší soustředění na modlitbu zavřela oči. Po krátké chvíli mé dobré vůle, ale nepřilíš silného soustředění, jsem na čisté modré obloze uviděla vysokou ženskou postavu, která vypadala jako socha Panny Marie. V překvapení jsem prudce otevřela oči, na obloze však nic nebylo. Udivilo mne to, ale v domnění, že mne šálí smysly, jsem se rozhodla pokračovat v modlitbě. Zavřela jsem tedy oči znovu, abych pokračovala, a vtom se obraz znovu objevil. Byl dokonale věrohodný. Napadlo mne, že bych měla vzít štětec, namočit jej do barvy a obtáhnout to, co jsem viděla. Pak by stačilo jen vystříhnout kus oblohy jako kus plátna a důkaz by byl tady.

Představila jsem si však modré nebe s tou vystřiženou, pravoúhle a ostře ohraničenou dírou, i to modré nebeské plátno, jak je s nadšením rozbaluji před ostatními a zůstala jsem v rozpacích. Byl to ten nejbáznivější nesmysl, který mne mohl napadnout. Překvapení, na které jsem reagovala myšlenkami, jak toho

prakticky využít, vystřídala úzkost, že se stalo něco s mým mozkiem a ten mne zradil. Nabídl mi živý obraz, který byl tak neskutečný! S úzkostí a smutkem jsem se vrátila k modlitbě a zavřela oči. V tom okamžiku to tu bylo znovu. Znovu obraz štíhlé ženské postavy na blankytu oblohy. Úkaz byl tvrdošíjný. Objevoval se znovu a znovu, ale jen při zavřených očích. Mnohokrát jsem otevírala a zavírala oči, než jsem si uvědomila, že by to mohlo něco znamenat, že mi to má něco říci.

Teprve když jsem našla správné vysvětlení, nastala změna, a obraz na obloze se rozrostl. Při každém pochopení vždy o jeden prvek. Pod nohama ženy se najednou objevila lidská hlava. Byla to hlava muže, ležela naznak, a já jsem ji viděla z profilu. Byl černovlasý, černooký a měl černou bradku. Napadla mne myšlenka, že obraz znázorňuje biblickou Ženu, která zašlápne hlavu biblického hada. Správnost této myšlenky mi potvrdila další změna na obraze.

Po pravé straně ženské postavy, po její pravé straně, se objevilo veliké šedé oko. To oko bylo vskutku obrovské a když jsem si dostatečně uvědomila jeho velikost, začalo působit. Vycházela z něj přísnost, kterou nelze charakterizovat jinak, než jako přísnost, před kterou se člověk schoulí a hledá úkryt. Přísnost, která je jiná, úplně jiná než ta lidská. Přísnost přímo hmatatelná, přísnost s velkým P. Z toho velikého oka nevycházel děs nebo zloba, žádné hrozby, ale jen čirá, přímo zkrystalizovaná přísnost. Do té doby jsem znala přísnost jen jako velmi relativní a nepříliš jasný pojem, ale toto byla přísnost ve své absolutní podobě. Přísnost bez výčitek a křiku, bez hněvu a lání, bez příměsí čehokoliv jiného. Přísnost, kterou není možné slovy vyjádřit. Zatoužila jsem schovat se pod lavičku, a bezděčně se mi vybavila představa prvních lidí v ráji, kteří po svém provinění věděli, před čím se ukrývají a v tu chvíli to pro mne přestala být legenda, protože jsem je úplně pochopila... První lidé v ráji však byla jen má představa, která nebyla součástí obrazu na obloze.

Když jsem dostatečně procítila tu nadrozměrnou a hmatatelnou přísnost, ta po chvíli pohasla, i když oko na svém místě zůstalo. Byl to však už jen obraz, děj však měl své pokračování...

Na druhé straně ženské postavy se objevilo jiné obrovské oko. V tuto chvíli byla na tom nebeském obraze postava, pod ní hlava muže, po pravé straně postavy šedé oko a nalevo od ní stejně veliké hnědé, nadpozemsky nádherné. Vycházela z něj láska, která byla stejně působivá, jako předtím přísnost. Pocit, který tento jev doprovázel, byl nedefinovatelný a nádherný, nevyjádřitelný. To oko mi umožnilo poznat, co je to Boží láska a už mne nepřekvapilo, že se to nepodobalo ničemu pozemskému, ničemu lidskému, ničemu, co jsem až dosud prožila. Byla to nádhra, kterou není možné popsat slovy, byla to nádhra, která nemohla trvat věčně. Byl to však pocit, na který se nedá zapomenout. Všechno krásné na tomto světě dříve či později skončí, tato láska je však absolutní jak ve své hodnotě, tak v čase. Tak to cítím ještě dnes. Otevřela jsem oči a celý obraz zmizel.

V radostném očekávání jsem je znovu zavřela, ale tento příběh už neměl pokračování. Byl však tak silný a tak výmluvný, že se mi nesmazatelně zapsal do paměti a já jej teď mohu zaznamenat. Pochopila jsem to jako symbolické znázornění apokalypsy. Neviděla jsem žádné hrůzy ani žádné časové údaje, ale uvědomila jsem si, že tomuto světu se dostane přísné spravedlnosti, ale i milosrdenství a vše objímající lásky, která se bude jako jemná světelná mlha vznášet nad světem, bude všude a s každým z nás.

Zamyšlení nad zázrakem

“Tak jak je to s náplní života? Přemýšlela jsi o tom?” zeptal se stařík, když jsme se potkali pod olivovníkem.

“Zatím ne, měla jsem jiné starosti.”

“Zkusím ti tedy říct svůj názor. Život naplňuje všechno, co děláš ve smyslu svého předurčení.”

“Náš život je tedy předurčen?”

“Ne tak docela, aspoň ne ve smyslu, jak se předurčení obecně chápe. Od Boha jsi získala nějaké schopnosti. Vlohy, kterými se lišíš od ostatních lidí. Tím, že se narodíš do určité země, určitým rodičům, jsou ti dány podmínky pro tvůj osobní rozvoj. Pro rozvoj svých schopností. Co však uděláš se svým životem a jak jdeš za svými cíli, to už je na tobě. Důležité je, jaké hodnoty vytváříš a co buduješ v sobě. Jestli pracuješ na tom, co tě může povznést výš.”

“Trochu vágní pojem,” namítla jsem rozmrzelá hlavně sama na sebe.

“Dobře, povím ti to tedy natvrdo. Je důležité, jak buduješ svůj život a jaké cesty si k tomu vybíráš. Jestli rozvíjíš vlastní schopnosti pro splnění svých přání nebo k tomu zneužíváš jiných lidí. Jestli usiluješ o to, aby někdo jiný naplnil tvé cíle pro tebe... Rozvinout schopnosti je velmi důležité, ale je také důležité rozvinout je nejen pro sebe. Zkrátka nebýt sobec.... To je rozhodující... Život je jako řeka. Zpočátku pramínek, potůček, potok, až je z toho řeka, která přibírá jiné prameny a do oceánu lásky a poznání se vlévá jako veletok.”

“Velkolepé přirovnání, ale na něco takového jsem moc obyčejná.”

“Něco se ti stalo?” zeptal se stařík a pozorně se na mne zadíval. Já jsem mu vyprávěla, co jsem prožila.

“Tak jsi to taky poznala,” řekl mi a tvář se mu přitom rozzářila.

“Nevím, co to bylo. Co když mi selhal mozek?”

Stařík si mne přísně změřil a má slova odsoudil.

“Kdo neuvěří, ani když k němu promluví Bůh, ten nemá žádnou víru a není mu pomoci,” řekl tvrdě a dodal, “copak nechápeš, že tvé pochybnosti jsou rouhání?”

“Jen se bojím uvěřit. Jsem příliš obyčejná na to, aby mne něco takového potkalo a aby to bylo přitom tak skutečné.”

“Přestaň už bláznit a hledat pózy, do kterých se zformuješ a uvědom si, že jsi dostala Dar, který může úplně změnit tvůj život. Otvírá ti cestu hledání a pochopení. Využij toho pro sebe a nabídní to i ostatním.”

Já jsem však v tu chvíli nechápala, co mohu využít pro sebe a vůbec už ne, co bych mohla nabídnout někomu jinému.

“Přece víru. Když budeš věřit, nakazíš svou vírou i své okolí...pokud ovšem není moc zatvrzelé... Ale i když je zatvrzelé, stejně je zvikláš.”

“Co to mělo znamenat? Jak to mám chápat?”

Stařík se zahleděl do koruny staré olivy, jejíž úzké listy se v jemném vánku stříbřitě třepotaly. Posléze řekl:

“To opravdu nevím. Mohlo to být symbolické znázornění Apokalypsy. Může to být odpověď na nějakou tvou otázku, která se může objevit i později a mohlo se to stát i proto, abys přestala váhat. Aby byla posílena tvá víra... Třeba ti tak bylo dáno najevo, že si nemáš dělat starosti. Že o tomto světě rozhodne Bůh a rozhodne spravedlivě a s láskou... Prostě nevím, ale kdyby se to přihodilo mně, velice bych si toho vážil.”

“Mám to chápat jako předpověď?”

“Myslíš celospolečenskou?”

Váhavě jsem přikývla.

“Víš co? Nerozpítvávej to a nepochybuj. Nech to tak, jak to je. Však ono to své ovoce přinese.”

Poslední adorace

Tiché soustředění při poslední adoraci probudilo plně mou fantazii a umožnilo mi porozumět důležitému vzkazu. Uvědomila jsem si, že naše civilizace je stavba na pilířích. Jedním pilířem je **příroda**, kterou nelze bezrestně vyloučit ani obejít. Druhým je narůstající **poznání**, které přichází sice lidským přičiněním, ale podobně jako lidský osud cestami, o nichž toho mnoho nevíme. Třetím pilířem je **morálka** vyjádřená Desaterem. Ta je věcí vůle a má za úkol držet na uzdě naše ego. Tyto tři podmínky naší existence a našeho rozvoje jsou tři veliké dary Nebes. Tři pilíře, na nichž budujeme svou civilizaci.

Jak s nimi nakládáme?

S přírodou bojujeme ve snaze přizpůsobit ji vlastním představám. Často ji drancujeme nejen pro vlastní potřebu, ale i pro potěšení a vytlačujeme ji z míst, kde se usadil člověk. Přírodě jsme se nadřadili a zapomínáme, že jsme se jako biologický druh zrodili z přírody a do přírody, a že jsme tedy její součástí. Všechno, co pro život potřebujeme, získáváme z přírody. Je to základní životní řetězec, který se nezmění, pokud bude mít člověk hmotné tělo. Jde o to, že do tohoto řetězce vstupujeme chemickými, biologickými, energetickými i jinými zásahy, a tak už téměř vše, co si člověk z přírody bere, je nějakým způsobem proměněné - modifikované. **Održením se od přírody, jejím umenšováním,**

vytvářením umělých náhražek přírodních produktů se měníme v syntetickou civilizaci. Jestli je to dobré nebo špatné, kolik tím získáme a co ztratíme, poznají naši potomci.

Jediné, co respektujeme, a co jsme vyzdvihli vysoko jako prapor, který nám ukazuje směr, je vědecké poznání, a proto tento pilíř také nejrychleji roste. Rozepisovat se o poznání, které nás vynáší do nedozírných výšek, nemá smysl. Rychlost, kterou stoupáme, prudce narůstá a teď už je tak veliká, že můžeme snadno přehlédnout něco životně důležitého, něco nezbytného. Prostě kolem toho profrčíme, aniž bychom to zaregistrovali. Rozhodně nastal čas, abychom byli opatrní, abychom se ohlíželi, jakou stopu za námi zanechává rozvíjející se poznání. **Hrajeme šachovou partii se životem, hrajeme ji o existenci druhu Homo sapiens sapiens a možná ji hrajeme o celou planetu.**

A jak je to s morálkou? Ta je pro nás jako Popelka na posledním místě. Přestali jsme ji brát vážně, a stále více ji zozvíkláváme a uvolňujeme v domněnku, že tak dosáhneme větší svobody. Tato cesta však vede přesně opačným směrem. Končí ve svázanosti a v otroctví. Co společného má s vývojem civilizace morálka? Dokonce morálka postavená na zákonech, které byly zformovány do deseti pravidel před více než třemi tisíci lety? Příroda nás živí, schopnost přijímat poznání nás staví na cestu duchovního vývoje, ale Desatero? Kolik jeho bodů je ještě zakotveno v zákonících?

Ať Desatero jakkoliv znevažujeme a sebevíce jím pohrdáme, je rovnocenné prvním dvěma pilířům. Vytyčuje naši životní cestu a má tak funkci ukazatelů. Říká nám jasně, co můžeme a co nikoliv, má-li civilizace přežít. Pokud trvá cesta, mají svou platnost i ukazatele směru. Jejich vytrháním a znehodnocením na sebe přivoláváme chaos a smrt. **Kdo se řídí morálními ukazateli, ten jde bez bloudění směrem k vnitřní svobodě, která jediná má hodnotu a jediná je bez hranic. Svoboda získaná na úkor morálky je pouhý klam.**

Opěrné pilíře naší civilizační stavby nejsou stejně vysoké a stejně pevné, nejsou rovnocenné. Pokud si představíme skutečný dům na pilířích, tak získáme představu, co to znamená. Civilizační stavba a její opěrné pilíře by měly růst současně, pak by mohla být stavba opravdu pevná.

Každému člověku aspoň jednou za život prokmitne otázka, kde se tu vzal a co je smyslem jeho existence. Více jak sto lidských generací si odpověď na tuto otázku spojovalo s Bohem, s bytostí, která stojí nekonečně vysoko nad veškerou hmotou. Naši předkové byli přesvědčeni o tom, že bez Boha neznamená člověk vůbec nic. Že Bůh je počátkem i koncem všeho. Že vesmír, pozemská příroda i člověk nevznikly samy od sebe. Že to vše bylo vytvořeno na základě velkolepé myšlenky, na základě plánu, který vše hmotné přesahuje, a podle toho Boha také respektovali.

Člověk dvacátého století si vše zjednodušil. Za tisíce let vyrostl a v současnosti se cítí být nezávislý. Stojí svým duchem vysoko nad vším, co dosud poznal. Přisoudil hmotě vývoj, její samovolné zdokonalování a ve vrcholových fázích i tvořivé vlastnosti (mozek jako produkt vysoce organizované hmoty), a

tak mohl Boha z vývoje vesmíru, z pozemské přírody i z vlivu na člověka vyloučit. Bůh je pro člověka smysly nepoznaný a nepoznatelný, tedy chiméra, které není třeba se zodpovídat. Hmota je srozumitelná, poznatelná i ovladatelná, a člověk poznal, že stojí nad hmotou, že se může stát pánem hmoty, pánem všeho, co souvisí s hmotou. Co je mimo hmotu a zatím poznanou energii, tím se vážněji nezabývá. Osvobodil se od Boha, který ho po dlouhou dobu jeho vývoje svazoval příkazy a zákazy a myslí si, že si sám určuje způsob svého života a sám rozhoduje o tom, co je dobré a co zlé. Teď mluvím o člověku.

Je však takovéto osvobození skutečným osvobozením? Otevřelo nám dveře žaláře a zpřetrhalo svazující řetězy? Umožnilo nám skutečný rozlet i vzlet do výšky? Je Bůh skutečnou brzdou pro vědecké bádání a pro uměleckou tvorbu? Je brzdou v rozvoji života? Jistěže ne. Je jen strážcem našeho svědomí. Nebrání novým objevům, ani vytváření uměleckých děl, ale vždycky probudí otázku, kam naše činy směřují, co přinesou dobrého a co zlého. **Zavrhli jsme Boha, abychom se mohli postavit na jeho místo, ale možná jsme tím jen odmítli nezbytnou ochranu.**

Člověk udivený poznáním, ke kterému se dopracovává, si neuvědomuje, že **zatím objevuje pouze to, co je odevždy dané.** Stupínek po stupínku stoupá po přírodních zákonech, ale sám zatím nevytvořil ani jediný. Ve svém hledání ještě nedošel až na konec cesty, aby mohl říci:

“Prošel jsem celou cestu, ale Bůh tam nebyl.”

Při pohledu na korejskou vlajku jsem si uvědomila, jak je dobro a zlo svázáno podobně jako jin a jang, ženský a mužský princip, kladné a záporné, nahoře a dole. **Pohybujeme se** v tomto černobílém poli, **v poli dobra a zla, jsme s ním svázáni** a nemůžeme se na ně podívat z vnějšku, nemůžeme z něho uniknout. Přitom jsme velmi křehcí, velmi zranitelní a velice bloudíme. Jen svědomí, pokud není zadupáno, nám řekne, jestli se svými činy pohybujeme v bílé nebo černé zóně, či jen běháme po hranici obou.

Znak jin a jang může být i symbolem dvou zón, které ač spolu svázány, přesto jsou rozděleny jasnou hranicí, ale také ovládány dvěma opačnými silami, dvěma protiklady, a přes jistou nepřesnost vyjádření dvěma vládci. Utečeme-li z vlivu bílé síly, z vlivu Boha, neznamená to osvobození, protože útěk je možný jen do černého pole, kde vládne někdo jiný. Musí-li se k Bohu namáhavě stoupat, k tomu druhému se jde z kopce. Otvírá-li cesta k Bohu stále nové obzory lidskému duchu, opačným směrem se propadáme, ztrácíme se ve hmotě, probouzíme v sobě zvíře, vracíme se ke zvířeti, ztrácíme ducha. Jak poznáme, ve které zóně se pohybujeme? Pová nám to svědomí, a to až do jemných odstínů těchto dvou barev. **Svědomí je velmi citlivý senzor, jen musíme jeho citlivost pěstovat a chránit.** Svědomí je dobrý přítel dobrých, jak říká můj duchovní učitel.

V duchu slyším námitku, že většina našich činů se nedá posuzovat z hlediska dobra a zla, z hlediska svědomí. Žijeme tak, jak nám to umožňují okolnosti a s dobrem či zlem to nemá co dělat. Každý den se probouzí dobrý i zlý člověk, oba

si vyčistí zuby, oba se osprchují, nasnídají se podle chuti a možností, odejdou do zaměstnání, kde prožijí část dne nějakou prací. To vše nemá s dobrem a zlem co dělat. Den končí spánkem, ve kterém už jsme úplně mimo dobro a zlo. Úkony běžného života jsou stejné pro všechny lidi bez rozdílu. Slunce svítí na každého a vzduch je tu také pro všechny lidi. Příroda nezná tyto pojmy a neřídí se jimi, pro ni je základním ukazatelem síla a životaschopnost.

V čem je tedy rozdíl mezi lidmi? Pojmy dobro a zlo se týkají lidské psychiky, a jejich rozlišení vyzdvihuje člověka nad ostatní pozemskou přírodu. Výraz dobrý a zlý člověk se mi nezdá přesný. Dobrá a zlá myšlenka, dobré a zlé slovo, dobrý a zlý čin, to už je srozumitelnější. Svě zlé myšlenky a činy si můžeme uvědomit, a můžeme se jim vyhnout. **Můžeme se rozhodovat a právě v tom se lišíme od zvířat.** V situacích, kdy uvažujeme o vlastním prospěchu, se můžeme zeptat sami sebe, zda tím někomu nebo něčemu neublížíme. Odpověď na tuto otázku může ovlivnit naše rozhodnutí, a právě v této možnosti je naše výsada. Kdybychom se nemohli z tohoto hlediska rozhodovat, bylo by pro nás sice vše jednodušší, ale byli bychom také svázanější, nesvobodní. Byli bychom zajatci vlastních instinktů.

Život nám neumožňuje oddělit se úplně od ostatních lidí. I když se izolujeme fyzicky, nemůže se oddělit naše psychika. To by bylo možné jen za cenu ztráty paměti. Svým životem spřádáme vlákno, které spojujeme s vlákny jiných lidí a tak naše vlákno není už jen naše, je společné někdy na chvíli, jindy na delší čas nebo docela na celý život. Vlákna se nám občas zašmodrchají a vytvářejí se uzlíčky a někdy i pořádné šmodrchanice. K nehodám občas dochází i tehdy, když se dvě vlákna zkříží třeba jen tak, jak se kříží silnice. V životě jde o ty uzlíčky a šmodrchanice, kterým se asi nedokážeme vyhnout, i když bychom si přáli, aby naše vlákno bylo hladké, plynulé, prostě krásné.

Co s tím? Leccos jde rozvázat a srovnat, ale jen tehdy, když umíme poznat vlastní chybu a přiznat si ji. To si žádá velikou dávku trpělivosti a pokory. My však raději saháme po nůžkách, abychom odstříhli to, co se nám nelíbí, a myslíme si, že tak svou nit srovnáme a zůhledníme tím, že začneme znovu a jinak. To je však omyl, protože šmodrchanice, které nechceme řešit, nás provázejí životem dál a někdy se nám připomínají až do našich posledních dnů. Připomínají se nám především vlastní chyby, i když to před vlastním svědomím chceme zastříť tak, že se zabýváme chybami toho, s jehož vláknem jsme se zapletli. Vlastní nepochopené chyby opakujeme stále znovu. Ze zkušenosti vím, že lidé, kteří mají na paměti Boha, kteří ho mají "v krvi", si hledí svého vlákna, aby se líbilo nejen jim, ale i Bohu.

Nejde jen o rozpory mezi lidmi, ale i o konflikty se sebou samým, s vlastním svědomím. Těch prožíváme nejvíce a ty jsou také nejtěžší. Kdo má citlivé svědomí, bojuje sám se sebou často. Tím se formuje náš duch, naše osobnost. Pohybujeme se po osobní vývojové dráze. Kdykoliv nad sebou zvítězíme, kdykoliv překonáme špatnou pohnutku, postoupíme o krok vpřed a při podlehnutí se naopak o krok vracíme.

Po poslední adoraci

Při poslední adoraci jsem si srovnala myšlenky, ale čekalo mne ještě jedno téma, vlastně dvě, která spolu souvisela.

“Tak co, utřídila sis myšlenky?” zeptal se stařík, když jsme se opět setkali.

“Myslím, že ano,” projevila jsem uspokojení, “je to tu dokonalé.”

“Jak to myslíš?”

“Řekla jsem to jen tak, je to rčení.”

“Nadužívané rčení,” poznamenal stařík. “O všem možném říkáme, že je to dokonalé, že je to super, ale svět podle toho nevypadá.”

“Jen máme rádi dokonalost,” řekla jsem, a abych zmírnila jednoznačnost této věty, dodala jsem, “chceme být dokonalí aspoň občas a aspoň na chvíli.”

Se staříkem nebylo snadné jen tak bez rozmyšlení něco plácnout. On mne bezděčně nutil, abych věci domýšlela, a já jsem si uvědomila, že i slovo dokonalost má svou absolutní hodnotu. Najednou jsem se lekla toho, co jsem vyslovila. I dokonalost má své nepřekročitelné meze. Za touto hranicí už je všechno jiné. Možná to zkamení nebo se to mění v křeč nebo se to roztříští jako křišťálový pohár, kterým mrštíme o stěnu. Co je za hranicí dokonalosti? Tuším tam úpadek a zánik.

“Není to přesné,” řekl stařík v odpověď na mé myšlenky, “je pravda, že další krok může směřovat k úpadku a chceš-li i k zániku, ale to je jen půl pravdy. Dokonalost vyvolává změnu. Může se změnit v úplně novou hodnotu, novou kvalitu, v nové poznání. Otevírá nové dveře. Třeba i dveře do jiné dimenze.”

Bylo to pro mne těžko pochopitelné, ale on mi pomohl.

“Jedině z výšky uvidíš nové cesty a také snadněji poznáš, jestli nejsou slepé a jak se dají využít. Nové cesty v medicíně, ve stavebnictví, v získávání energie a třeba i v létání do vesmíru. K tomu vede dokonalost.”

Oba jsme se zamysleli a stařík po chvíli řekl:

“O tom jsi asi nechtěla mluvit. Je ještě nějaká otázka, která tě zajímá?”

“Ještě dvě. Jedna se týká dětí, co do nich vkládáme, a ta druhá se týká našeho národa.”

“Asi do nich vkládáš to, co po nich pak chceš,” usmál se stařík. Kéž by to bylo tak jednoduché.

“Co vlastně chceme po svých dětech?” zeptala jsem se sama sebe a hned jsem si také odpověděla, “aby dosáhly většího bohatství, lepšího vzdělání, dobrého pracovního uplatnění a vysokého společenského postavení. Aby měly pohodlnější a bezstarostnější život, nežli je ten náš. Je to však to pravé?”

“Sama musíš najít odpověď. Tato cesta má svá negativa a to mnohem horší, než jsi možná ochotna si připustit. Bezstarostnost a pohodlí vedou k nudě a nuda je velmi nebezpečná bažina. Líhnou se v ní scestné choutky.”

Měl pravdu. Ve výčtu toho, co chceme pro své děti, chybí to nejdůležitější. Zapomínáme jim vštěpovat víru v život, v jeho smysluplnost, naději a lásku.

Naději, která by se nevázala jen na malicherná přání, a lásku, která by do sebe uměla zahrnout celý svět.

“Je dobře, že sis vzpomněla na děti. Jejich je budoucnost a potřebují, abychom jim pomohli. Někteří naši potomci už teď neví, jak žít a hlavně proč žít. Neví, proč by se měli o cokoli dobrého snažit. Oni už totiž ničemu a nikomu nevěří. Nikde se nesetkávají se svatým nadšením a pokud přece jen potkají nadšence s vírou, považují ho za podvodníka. Idolem mnohých jsou peníze, sláva a moc. Člověk, který toho dosáhne, se zařadí mezi vyvolené. Podle některých lidí jen toto stojí za to, aby se člověk zapřel a překonal sám sebe.”

“Někteří to dokážou, ale pro většinu jsou vrcholy nedosažitelné. Vidět jako cíl Himaláje a nezdolat jejich vrcholy, může být veliká prohra.”

“Pochopitelně,” řekl stařík, “chyba není v dětech, ale v metách, které před ně stavíme a možná i v tom, za čím jdeme sami. Tím jim ukazujeme cestu.”

Uvědomila jsem si, jaká je škoda, že neumíme svým dětem vysvětlit, že životním cílem není být vyvolený, ale je mnohem důležitější postupovat na své životní cestě tak, abychom pomáhali dobrému a stávali se lepšími. Že nejde tolik o to, jakou dostanu odměnu nebo jak na mne bude pohlížet svět, ale především o to, jak se budu chovat k druhým lidem. Prokazujeme-li dobro, motivuje-li nás láska, rosteme v dobru a lásce, a dobro i láska rostou v nás. **Láska není vzplanutí, ale vlastnost.** Schopnost obětovat svá přání, někdy i cíle a v některých případech i život pro dobrou věc. To je ovšem to největší. Často přitom musíme překonávat sami sebe. Ale opět nejde o to, aby nám lidé tleskali, jak jsme stateční a dobří. Jde jen a jen o ten akt překonání sebe. Každá chvíle, kdy zdoláme stupínek na svém životním schodišti směrem k dobrému, je naším vítězstvím. Možná žijeme pro tato drobná vítězství, která sice nebývají oslavována, ale jsou to kroky na naší životní cestě. Odměnou je pocit zadostiučinění a radost. Je to možná ještě hezčí, než kdyby přitom zněly fanfáry a davy nám provolávaly slávu.

Minulost měla své ideje, ale jaké ušlechtilé myšlenky jsou hnacím motorem dnešních mladých lidí? Ještě v polovině minulého století byli mladí lidé připraveni umřít pro svou vlast a po válce ji s velikým nadšením budovali a obnovovali. Tím hořelo jejich srdce, v tom byla jejich naděje. V obojím byla opravdová víra, že dělají dobrou věc.

Čím však hoří srdce dnešních mladých lidí? Jak vychováváme své děti, aby měly v úctě nás i samy sebe? Umíme do jejich srdcí vložit víru v dobro a touhu konat dobro? Vedeme je tak, aby mohli být naplněni dobrým pocitem prospěšnosti? Uvědomujeme si, jaký by měli mít charakter, aby mohli být šťastní, ať už se octnou v té či oné situaci? Ať žijí na výsluní nebo v anonymním davu, v bohatství nebo chudobě, ve zdraví či nemoci, měli by být schopni uvědomovat si dary a krásy života. Přijímat osud a snažit se ho zlepšit svým přičiněním. K tomu je však potřeba mnoho lásky i mnoho trpělivosti. Člověk, který má ve svém srdci dostatek lásky, se příliš nesoustřeďuje sám na sebe, nebere se příliš vážně, necítí se být středem světa a tak si snadněji všimne trampot druhých lidí a

má s nimi soucit. Lidé s láskou v srdci jsou šťastní, protože vnímají i jiné lidi a nesoustřeďují se jen na vlastní úspěchy nebo trápení.

Vychováváme své děti k lásce? Zamýšlíme se nad tím? Často jim ve své krátkozrakosti umetáme jejich cestu, odstraňujeme z ní všechny překážky, se kterými by se museli utkat, rozhodujeme za ně a téměř úplně jim bereme možnost volby. Dáváme jim všechno, ale bereme jim naději a víru, protože sami žádnou nemáme.

Pohlédla jsem na staříka a měla jsem pocit jeho vnitřního souhlasu, jako kdyby sledoval mé myšlenky nebo na nich měl docela podíl. Ohromilo mne to, ale neřekla jsem nic. Jen jsem změnila téma.

“Co čeká náš národ v budoucnosti?” zeptala jsem se.

Človíček chvíli přemýšlel a pak řekl:

“Neuvažuj o národě. Národy nemají věčné trvání. Teď nastává doba, kdy se některé národy rozplynou jako kapka barvy ve vodě. Uvažuj raději o životě, protože ten trvá, i když národy zmizí.”

“Ale přece jen, je to nevyhnutelné?” zaprotestovala jsem.

“Je mi líto, vývoj tomu nasvědčuje. Víš co? Budu ti vyprávět legendu.”

“Legendu o čem?” zeptala jsem se.

“O veliké lásce a o naději.”

“O naději pro náš národ?”

“Ano, legendu o tom, jak si Boží Syn zamiloval náš národ.”

Legenda o stříbrném srdci

“Stalo se to před dávnými věky. Tehdy naše Země vypadala úplně jinak, než jak ji známe dnes. Tam, kde je dnes moře, byly pevniny a kde jsou pevniny, bylo na mnoha místech moře.

Tenkrát v té pradávné době uvažoval Bůh Otec o vtělení svého Syna Ježíše do lidské podoby. Poslal tedy anděly, aby se rozlétni po vesmíru a našli to správné místo, kde by se mohl Ježíš zrodit jako člověk. Andělé při své cestě vesmírem viděli mnoho hvězd i planet. Žádná jim však nepřipadala ta pravá. Některé byly velmi temné a připomínaly rejdiště zlých duchů. Na jiných spatřili jen skály, které vrhaly černé stíny do bezedných propastí. Viděli planety, které stísňovaly těžkou žhavou atmosférou, ale i takové, co připomínaly obrovské kluziště. Spatřili i docela maličké kuličky, které byly v hemžení hvězdných obrů sotva viditelné. Těm se však zdaleka vyhnuli, aby je tato tělesa nepřipoutala obrovskou silou, která z nich vyzařovala. Prostě nic z toho, co viděli, nevzbuzovalo představu života, který by se mohl svobodně rozvíjet.”

Představila jsem si ty různé planety a představila jsem si i anděla, který ve svém letu brknul křídlem o neutronovou hvězdu a ta ho lapila, jako třeba pavučina polapí nepozornou mušku. Byla to prchavá představa, která mne rychle opustila, a já jsem se opět soustředila na příběh, který začínal tak vznešeně.

“Proletěli už téměř celou Mléčnou dráhu, když v končinách, kde už bylo málo hvězd a nebyly ani příliš významné, je oslnil záblesk, který byl jiný než světlo hvězd. Letěli tedy tím směrem a v údivu spatřili nevelkou planetu, na které uviděli stříbrné srdce. Zobrazovala je hladina velkého jezera, která se v bohaté sluneční záři stříbřitě leskla a vytvářela dokonalý obraz lidského srdce. Okouzleni krásou planety se vraceli zpět, aby podali zprávu o tom, co viděli.”

“Otče,” řekli andělé, když předstoupili před Boha, “viděli jsme planetu, ze které zářilo stříbrné srdce. Je krásná a je na ní život. Ve své rozmanitosti je však skrytý. Vládou tam obrovská zvířata, před kterými se vše živé ukrývá. Planeta není dosud připravena pro lidský rod.”

Bůh Otec se zahleděl do dále směrem, který mu ukázali andělé.

“Je opravdu pěkná,” řekl Synovi Ježíšovi, “ale je ještě příliš mladá. Musí projít mnohými bouřemi, než se stane místem pokoje a bude připravena pro člověka. Je ve tvém království a bude to tvá mateřská planeta,” rozhodl Otec. “Jistě si ji zamiluješ, až se s ní blíže seznámíš a jistě si ji upravíš, aby ti přinášela radost.”

A Ježíš, kterému podléhal celý vesmír se všemi hvězdami a planetami, se vším živým i neživým, se vším, co mělo i nemělo ducha, odešel do své zahrady, aby se zamyslel nad planetou, o níž vyprávěli andělé. Věděl o vesmíru všechno. Byl při tom, když jej Otec tvořil z nicoty a rozprostřel jej před Synem se slovy:

“Toto je tvé království. Pečuj o ně s láskou a rozvíjej je k dobrému.”

Ježíš užasl nad velikostí a krásou vesmíru, který mu Otec položil k nohám jako velkolepý dar. Věděl však také, jakou obrovskou odpovědnost tím přebírá. Nebyla to hračka, kterou je možné třeba jen na okamžik odložit a nechat bez povšimnutí. O vesmír se musí pečovat, jako se pečuje o zahradu. Věděl, že dokonalý řád, bezporuchový chod a vývoj vesmíru je podmíněn láskou. Kdyby byli s Otcem a Duchem sebevíc unaveni, kdyby je sebevíce bolelo srdce pro zradu andělů nebo jiných duchovních bytostí, nesmí z nich ani na chvíli přestat vyvěrat láska. Ztráta lásky by uvedla vesmír v chaos a vrátila by jej do nicoty.

To vše Bůh a Král Ježíš věděl. Znal osud každé částičky vesmíru, vždyť jej pomáhal tvořit, znal minulost a uměl stvořit budoucnost. Teď ho zajímala planeta, na které se měl za dlouhé věky narodit jako člověk. Pozorně se na ni zadíval a uviděl stříbrné srdce, o kterém vyprávěli andělé.

“Planeta, která má srdce,” pomyslel si, “to je dobré znamení.”

Pak si všiml obalu, ve kterém byla uložena jako v safíanu a byl překvapen.

“Vždyť je modrá. Modrá tou nejkrásnější azurovou modří.” V duchu ji nazval Modrou planetou se stříbrným srdcem.

“Jaká krása a jaký pokoj,” konstatoval, když pohlédl do její budoucnosti. Jeho tvůrčí duch se rozprostřel nad planetou a ukázal mu všechny krásy, které bylo možné si představit. Spatřil vysoké hory přikryté bílými čepičkami ledu, i nekonečné pralesy protkané žilkami řek a květnaté louky táhnoucí se od obzoru k obzoru. Na těch se páslo mnoho nejrůznější zvěře. Viděl veliká stáda bujných koní i pruhovaných zeber, mohutné slony i vysoké vznešené žirafy, stáda bizonů a zubrů. Viděl i lehkonohé antilopy, ale také plížící se lvy a číhající hyeny.

“Pro všechny bude dost místa a všichni si budou vzájemně prospěšni,” rozhodl. “Každý bude mít v této přírodě svůj úkol.”

Jeho tvůrčí fantazie se zaměřila jiným směrem. Hluboko pod nadýchanými bílými oblaky vytvořila motýly laškující s jemným vánkem. Byli skutečnými klenoty této krásné přírody. Unaveni usedali na stébla trav a posilovali se nektarem z květů. Jejich třpytivá křídélka jako by byla vytesána z nejvzácnějších drahokamů. Potěšen se usmál a pohlédl na moře, které vytvářelo bohatou krajku v okolí skalisek. V hloubce uviděl veliká hejna krásně zbarvených ryb, které secvičovaly nějaký tanec. Byly němé a přesto se vždy jako na povel všechny obrátily stejným směrem. Bylo to obdivuhodné.

Osvěžen modrým mořem, vrátil svůj pohled na pevninu a spatřil stromy v celém jejich bohatství druhů i v celé jejich důstojné kráse. Jeho představa je zabydlela ptáky, kteří byli stejně krásní jako ryby, ale jejich prostředím byl vzduch. Uměli létat. Do jejich hrdélek vložil líbezné hlásky.

“Vždyť bez ptačího zpěvu by ta krajina byla příliš tichá,” pomyslel si, “ptáci budou ti správní muzikanti, kteří pozvednou náladu všemu živému.”

Boží Syn byl šťasten štěstím umělce, který vytváří dobré dílo. Jeho čisté srdce mu nedovolilo vytvořit hrůzy a zmar. Vyvěřala z něj jen láska a ta mu ukázala dokonalý obraz budoucnosti. Byl to obraz ryzí krásy, harmonie a pokoje.

V době, kdy Ježíš snil o planetě se stříbrným srdcem, předstoupil před Boha anděl Satan. Poklekl a hluboce se poklonil. Když takto pozdravil, vyzval ho Stvořitel, aby povstal.

“Otče,” oslovil ho Satan, “proč dáváš planetu se stříbrným srdcem Ježíšovi? Vždyť už má celý vesmír. Na co potřebuje ještě zvláště tuto planetu? Může si přece vybrat. Může si sám zvolit, kde si postaví svůj trůn.”

Bůh pohlédl na Satana v očekávání, jaké přání vysloví.

“Dej ji mně,” řekl Satan a se vší naléhavostí upřel své temně zelené oči na Boha. “Já dosud nemám nic a také bych chtěl nad něčím vládnout. Chtěl bych mít planetu, kterou bych ovládal podle svých představ. Chtěl bych mít své poddané, které bych učil. Chtěl bych také vytvořit nějaké své dílo.”

Bůh se zamyslel. Uvědomil si, že v Satanově srdci se začíná rodit závist a nahlodává je i žárlivost na Ježíše. Satan si však žádal šanci.

“Právě se zrodilo zlo,” řekl si Bůh s pocitem smutku. Jeho tvář se zachmuřila a v srdci pocítil osten bolesti.

“Ty víš, že Ježíš je dědic,” řekl Bůh a zpříma pohlédl na Satana.

Satan se nejprve zarazil, pak se však s úšklebkem zeptal:

“Copak si nejsme rovni?”

“Dosažení rovnosti je tvou věcí, ne mou. Ježíš se zrodil jako král, králem je dosud a bude jím vždycky. Ježíš má královské vlastnosti. Můžeš o ně také usilovat.”

Satana však tato slova popudila a přeladil se do úlisnosti.

“Pověz..., Otče,” přičemž zdůraznil slovo otče, “jaký je mezi námi rozdíl?”

“V Ježíšově srdci není vůbec nic, co by vzbuzovalo obavy. Je celé prostoupené láskou a proti lásce se nikdy neproviní. On je láska sama... Svého postavení nikdy nezneužije,” řekl Bůh, a protože sledoval Satanovy myšlenky, zmírnil svá další slova, aby nepodněcoval rodící se zlo v jeho srdci.

“Musí to být právě tato planeta?” zeptal se smířlivě. “Tu už jsem dal Ježíšovi. Vesmír je přece tak veliký, vyber si jinou z toho nepřeborného množství.”

Satan pevně stiskl rty, pohlédl Otci zpříma do očí a posléze řekl:

“Chci planetu se stříbrným srdcem.”

“Budiž. Když myslíš, že právě na této planetě vytvoříš to nejlepší dílo, je tvoje. Nemohu ti ji dát hned teď a nemohu ti ji dát bez výhrad. Ježíš už o ní má nějakou představu. Jeho představa bude uskutečněna. Tobě však svěřím to nejlepší. Staneš se vychovatelem lidí. Budeš pečovat o člověka. Máš dost času, aby ses na tuto úlohu připravil. Ale pamatuj: dát jim můžeš jen to, co bude v tobě. Proto zpytuj sám sebe a zdokonaluj své srdce, aby v něm nebylo nic nečistého a nic zavrženíhodného. Dostaneš skutečný ráj. Ráj na Zemi. Snaž se, aby to, co mi odevzdáš, až nastane čas, bylo krásné a vznešené, jako jsou vznešené nebeské zahrady. Aby se člověk, který v nich bude žít, podobal svým srdcem mým andělům.”

Satanova tvář zprvu zobrazující jeho nepřístupné srdce se stále více rozjasňovala při představě, jak velikým a mocným vládcem se stane. A srdce Boha Otce se sevřelo bolestí při představě muk, která bude muset podstoupit Jeho milovaný Syn Ježíš, aby vykoupil člověka z hříchu, do kterého ho uvrhne anděl Satan. Uviděl budoucí Satanovu zlobu a nenávisť, i všechny intriky, kterých se dopustí. Viděl i jeho zlomyslnou radost z Ježíšových bolestí a pokoření. Věděl i to, že tohoto anděla, který se mu tolik vzdálí, bude těšit, že Ježíš vypije za člověka pohár utrpení až do dna. To vše věděl, a to vše ho velmi bolelo. Ale dané slovo je zákon a platí i pro Boha.

“Modrá planeta se stříbrným srdcem,” pomyslel si Ježíš, “modrá planeta jako obraz pokojné krásy. Musí být krásná, aby se líbila člověku, který se na ní jednou zrodí. Bude přece především pro člověka. Ale jaké bude to srdce? Srdce planety?” otázal se sám sebe a zaujat tou otázkou, pohlédl do hlubin jezera, které představovalo stříbrné srdce. Spatřil tam budoucí krajinu, která byla zatím skrytá v Jeho mysli.

“Když srdce,” řekl si, “tak by mělo být dobré a pokojné. Všechno tu bude malé a milé. Žádné nebetyčné hory, ve kterých se duch cítí tak ztracen, ale jen takové, aby ochránily krajinu před pustošivými větry, které nabírají sílu v honičce nad oceánem. Žádné divoké řeky se řvoucími vodopády, ale jen hravé horské bystřiny s množstvím ryb a poklidné, tiše plynoucí toky, které bohatě zavlaží tento kraj. Také studánky nesmí chybět. Mnoho drobných pramínek, které budou napajedly pro zvířata i ptáky, a osvěží i oráče nebo poutníka v poledním horku. Kraj bude bohatý obilím i lesy, a budou v něm všechny krásy světa. Vše tam bude malé, milé a přívětivé. Srdce planety bude maličkým obrazem celé planety,” rozhodl okouzlený Bůh a své představě se usmál.

Zaujat svými představami sledoval ještě chvíli tento obraz budoucnosti a jeho veliká průzračná duše byla v tu chvíli duší hravého dítěte. Snad pro ten obrázek, který spatřil pod hladinou jezera, pro obrázek, který vytvořila jeho nadrozměrná fantazie, si tuto krajinu v srdci planety zamiloval a přijal ji za svou.

Jeho obrovský tvůrčí duch se však nezastavil pouze u krajiny. On ji osídlil lidmi. Byli to hlavně lidé, kteří ho zajímali.

“Měli by být takoví, jako ta krajina,” uvažoval, “v srdci dobří, mírní jako holubice, důvěřiví a pracovití.”

V jeho myšlenkách se odvíjel příběh krajiny, ale i osud národa, který jednou osídlí tuto kotlinu připomínající veliký kráter. Sledoval jeho vývoj od chvíle, kdy tento lid přišel v nekonečném zástupu až pod oblý kopec uprostřed ploché krajiny porostlé neprostupnými lesy. Zde se ten národ usadí, začne klučit lesy a obdělávat půdu.

“Budou houževnatí a pracovití a budou mít v úctě půdu, která bude jejich živitelkou,” pomyslel si, “a je to tak dobře. Aspoň se postarají o své rodiny.”

“Budou však také hádaví a nelítostní k těm, co se jim postaví do cesty,” uslyšel náhle vzdálený hlas, který mu našeptal tuto zlou myšlenku. Rychle ji zahnal, protože si přál, aby národ v srdci planety byl opravdu dobrý.

Uviděl obraz, který mu zahřál srdce. Viděl děti, které ve svých hrách objevovaly mnohá tajemství a učily se životu. Viděl i rodiny shromážděné kolem večerního ohně. Jeho záře rozsvítila světýlka ve všech očích a stařešina vyprávěl příběhy ze života jejich dávných předků. Tito lidé přijímali život s vážností. Měli v úctě památku svých předků a uctívali i své bohy. Přinášeli jim oběti z úrody svých polí, ale nikdy jim neobětovali lidi.

Najednou uslyšel divoký smích. Znepokojilo jej to. Jedovatý hlas na něj zasyčel:

“Vždyť jsou to pohané..., pohané,” a opět ten smích.

“Všeho do času,” řekl Ježíš dotěrnému hlasu, “na své bohy zapomenou, až poznají mne a mou matku.”

Hleděl do budoucnosti, která se před ním odvíjela jako film a viděl, jak upřímně si zamilují jej i jeho matku Marii. K té si vytvoří zvlášť důvěrný vztah. Budou se k ní obracet jako k veliké přímluvkyni se svými prosbami a budou ji opěvovat svými písněmi. Co to jen bude krásných písní, ve kterých ji budou velebit! V každém domě i chatrči bude kříž, před kterým budou poklekat a budou děkovat za jídlo, zdraví, úrodu, i množící se stáda. Každou práci budou začínat i končit myšlenkou na něj, svého jediného Boha.

“Ale jak dlouho? Víš, jak dlouho?” ozval se opět zpochybňovač, ale Ježíš se rozhodl, že na tyto útoky nebude reagovat.

“Budou jako důvěřivé děti,” pomyslel si s dojetím, “a budou potřebovat ochranu.”

Opět uslyšel divoký smích, ale Ježíš jej zarazil pevným rozhodnutím.

“Tak se stane!” řekl.

Snící Bůh přisoudil tomuto národu ty nejkrásnější vlastnosti: moudrost, uvážlivost, pracovitost, pohostinnost, čisté srdce a pevnou víru. Také lásku k hudbě. K čistým tónům, které složený v teskné písni rozezná širé pastviny i lidská srdce.

“Lid, který si zpívá, má v srdci lásku k lidem i k Bohu,” pomyslel si, a okouzlen písněmi, jejichž melodie v tu chvíli zněly v Jeho srdci, pocítil k tomuto budoucímu lidu vřelou přichylnost. Věděl i o nebezpečí, které bude tomuto národu jednou hrozit. Věděl, že co si zamiluje on sám, bude chtít i zlomyslný Satan.

“Cha, cha. Teskné písni, které zahřejí tvé vznešené ego... Jednou ti předvedu, jakým rytmem podlehnou,” ozval se opět ten škodolibý hlas, ale Ježíš jej mávnutím ruky zahnal. Věděl, že se to stane, věděl však i to, že to nebude nadlouho.

Zatímco Ježíš snil o kráse stříbrného srdce na modré planetě, Satan, který se bavil tím, že švihal ohnivým bičem po hvězdách a zasahoval do Ježíšových představ svými škodolibostmi, uvažoval o tom, jak jí bude vládnout. Jak ukáže Ježíši i Otci svou velikost, svou inteligenci a svou schopnost vládnout. Nesnášel změkčilost a ta byla podle něj pro Ježíše typická. Otec to sice nazýval láskou, ale podle něj to byla jen slabost. Pocítil touhu ovládnout všechno změkčilé a slabé a hlavně člověka strhnout na svou stranu. Měl na to prostředky a věděl, jak na to.

Ve chvílích, kdy se Satan opájel svou budoucí mocí a kalkuloval, jak s ní naloží, viděl Ježíš dobu, kdy se od něj národ v srdci planety odvrátí, kdy na něj téměř zapomene. A to nejen tento národ, ale celé lidstvo. Poznal, že nastane doba, kdy přes všechny milosti a přes všechnu lásku, kterou lidem poskytnou, zůstanou s Otcem sami. Bůh Otec a Bůh Syn. Jejich bolest bude tišit Duch svatý. Protože však byl Bůh, nepoddal se ani smutku ani hněvu, ani beznaději, prostě žádné slabosti. Jeho zarmoucené srdce zůstalo pevné v rozhodnutí neopustit člověka a neopustit lid v srdci planety i v srdci světadílu nazvaného po pohanské bohyni v jeho těžkých obdobích i přes jeho nevděk a nerozumnost. A že to tento národ nebude mít lehké, to věděl také. Neopustí jej zvláště v časech, kdy jej bude chtít ovládnout Satan.

“Z malých důvěřivých dětí se stanou rozmazlení a svéhlaví výrostci,” pomyslel si s lítostí.

“Sám vidíš, že to budou frackové,” ozval se opět našeptávač. Ježíš však na to nedbal a pokračoval ve své myšlence:

“Ale i výrostci časem poznají, kde je pravda. Naučí se rozlišovat dobro a zlo, dospějí v muže a pak se ke mně vrátí.”

Bůh, který byl Pravda sama, uměl přijmout i pravdu, která ho netěšila, která však byla nevyhnutelná, pokud nechtěl násilně zasáhnout do vývoje člověka a omezit tak jeho svobodnou vůli. A to nechtěl. Věděl, že po mnohých útrapách nakonec zvítězí Pravda a lidé se s láskou a lítostí obrátí k Bohu a tím i k dobrému.

Otázky přicházely jedna za druhou, ale posmutnělý Bůh už nedomýšlel odpovědi.

“Je to ještě příliš vzdálené. Zatím jsem na tu planetu ještě ani nevstoupil. Ale stejně bude pěkná.”

S touto myšlenkou vykročil na cestu do své rajske zahrady, která je předobrazem všeho krásného ve vesmíru. On, Král, kterému by slušela koruna z hvězd, se opásal zástěrou a jako dobrý zahradník se pustil do práce, která ho nesmírně těšila. V duchu se usmál myšlence, která mu proběhla hlavou.

“Udělám z národa v srdci planety zahradníky. Půda se pod jejich nepokojnými rukama promění v pestré koberce květin a zeleně, a stane se jejich potěšením. Budou se k ní vracet ve volných chvílích, v radosti i ve smutku a nikdy je doopravdy neomrzí. Budou k ní připoutaní jako krtci.”

Napadla ho žertovná myšlenka. Představil si nekonečný zápas těchto zahradníků s potměšilými krtky, i jejich marné úsilí vyhnat je ze své zahrady. Tato rozverná představa ho upřímně pobavila. V tom okamžiku se před ním objevil Satan.

“Zdravím tě, Ježíši,” oslovil Božího Syna, který se právě zabýval mladou jablůnkou.

“Všimni si, jaké má pěkné letorosty a květy. Myslím, že i plody budou lahodné a krásně vybarvené,” řekl božský zahradník a s úsměvem pohlédl na Satana.

“Mělo mě napadnout, že tě můžu najít jenom při práci v zahradě. Skvělým zábavám se vyhýbáš,” řekl podrážděně Satan a švihl svým bičem po jablůnce, netrefil ji však.

“Máš nějaké přání?” zpozorněl Ježíš.

“Ani ne,” ušklíbl se Satan. “Jen jsem ti přišel říct, že tvé sny o planetě se stříbrným srdcem jsou zbytečné. Dostal jsem ji já.”

“Vím o tom,” řekl Ježíš a pokračoval v práci.

“Tak On už ti to stačil říct?”

“Jestli tak Otec rozhodl, je tvá v míře, kterou ti ji přisoudil,” řekl Ježíš po krátké rozvaze, “On jistě ví, proč to učinil. Jeho moudrost neklopýtá, i když by si možná přál rozhodnout jinak.”

A Král, který se láskou a moudrostí podobal Otcí, se obrátil ke stromku a Satanovi už nevěnoval pozornost.

Uplynuly věky. Planetu se stříbrným srdcem zabydleli lidé. Hospodinem vyvolený národ praotce Abraháma už ve svém vývoji urazil pořádný kus cesty, když si k sobě Bůh Otec povolal Syna Ježíše.

“Jde o člověka,” řekl mu, “Satan ho svedl na scestí.”

“Vím to,” odpověděl Ježíš.

“Člověka může zachránit jen veliká oběť. Jen ta největší a musí ji přinést Bůh. Ptám se tě Synu, stojí člověk za takovou oběť?”

Ježíš chvíli přemýšlel, než odpověděl a Jeho měnící se tvář prozrazovala, jaké myšlenky táhnou jeho ušlechtilou hlavou. Uvědomoval si, co to bude znamenat, když odpoví kladně. Věděl, jakým utrpením bude muset projít, když bude chtít člověka zachránit. Věděl však také, že Syn Boží si nemůže nic ulehčit, nemůže

couvnut ani před tím nejtěžším. Kdyby podlehl vlastní slabosti, nebyl by už Bůh a nebyl by Král. Věděl i to, že pro Otce je to ještě daleko těžší. Otec bude prožívat všechno utrpení s ním a bude to mít o to těžší, že mu nebude moci nic ulehčit. Proto po chvíli řekl:

“Člověk je naším společným dílem, Otče, a mám ho rád. Rád se dívám na pradleny, které v potocích máchají prádlo, s radostí sleduji dětské hry i muže, kteří po namáhavé práci zahánějí žízeň džbánkem chladivé vody. Také rád poslouchám píšťalku pastýře, s jejíž melodií vodí své ovce. A chci, aby v srdci planety jednou zazněly teskné písně, při kterých se lidské srdce rozezvučí jako harfa. Těším se i na ukolébavky, kterými budou matky v tom líbezném kraji uspávat své děti. V písních je tolik krásy!... Pro to všechno a ještě pro mnoho jiného chci přinést oběť, kterou je třeba přinést, nemá-li člověk propadnout zkáze.”

Otec pocítil všechno to, co může pocítit jen otec takového syna. Nezměrnou bolest z představy, čemu ho musí vystavit a nezměrnou radost z jeho velikého a ušlechtilého srdce.

“Jsem připraven, Otče,” řekl Syn a pokorně sklonil hlavu.

Stařík dovyprávěl a tázavě na mne pohlédl.

“Pěkné,” řekla jsem, “to jste si vymyslel teď nebo už dřív?”

“Ne, vůbec jsem to nevymyslel, jen převyprávěl.”

“Škoda, že je to jen legenda.”

“I legenda může přinést naději. Zvláště, když jí lidé uvěří. Nikdy nevíme, jestli neobsahuje pravdivé jádro. A jádro této legendy je inspirované.”

“Inspirované?”

“Ano. Znáš ji od dívky, které Ježíš řekl, proč si zamiloval náš národ.”

“Vy jste jí uvěřil?”

“Není důvod nevěřit, vždyť i tvému vyprávění jsem uvěřil. Není na mně, abych zkoumal, co je nebo není pravda, důležité je, co to přináší?”

“Co přináší tato legenda?”

“To, co k legendám patří. Obohacují nás krásou a přispívají k naději.”

“To stříbrné srdce je naše česká kotlina?”

“Tak,” odpověděl, “možná, že na té legendě opravdu něco je. Náš národ procházel mnoha těžkými údobími, ale v porovnání s okolními národy to bylo vždycky aspoň trochu snesitelné. Vzpomeň třeba na druhou světovou válku i na revoluce, kterými jsme prošli. Při té poslední nebyl rozbit ani jeden výklad.”

Možná na tom opravdu něco bylo.

“Má malý národ šanci udržet si aspoň něco z toho, co jej stmeluje?”

“To nevím,” řekl po chvíli stařík, “ale je pravda, že čistota myšlení i skutků člověka chrání. Třeba může ochránit i národ.”

Noční výstup na horu

Přišla poslední noc a s ní i společný výstup na posvátnou horu, která byla současně nejvyšším kopcem v okolí. Všichni, kdo chtěli tuto cestu podstoupit, se sešli na náměstí před druhou hodinou v noci. Překvapilo mne, kolik se tam sešlo lidí. Bylo tam víc jak tisíc poutníků. Ve dvě hodiny po půlnoci lidé vykročili a seřadili se do dlouhého zástupu, ve kterém převažovali mladí.

Zážitek to byl nezapomenutelný, proto o něm píši. Silnice, po které jsme vyšli se proměnila v cestu a cesta v pěšinu, která byla zpočátku vysypána drobným štěrkem a šlo se po ní docela dobře, i když směřovala do kopce. Obtíže začaly až při strmějším stoupání. Krajinu spoře osvětloval měsíc, který brzy zmizel za obzorem. Se stoupající výškou byla pěšina čím dál skalnatější a na mnoha místech bylo nutné přelézat balvany a přeskakovat z kamene na kámen. V noci to samozřejmě bylo těžší.

I přes své vzrůstající potíže jsem vnímala, co se děje kolem mne. Lidé se modlili. Někteří mlčky, jiní šeptem nebo polohlasně. Nikdo si s nikým nepovídal, všichni byli soustředěni na modlitbu. Důvody pro ni byly různé. Převážná většina hlavně mladých lidí sem přijela prosit o mír ve světě a tím i o svou budoucnost. Někteří prosili o zdraví, jiní se modlili za své blízké, a možná tam byli i takoví, kteří chtěli touto obětí odčinit i některý ze svých hříchů. Dnes se mnoho mluví o energii, kterou každý z nás vysílá do svého okolí. Budiž, je-li tomu tak, pak čisté záření tohoto živého proudu stoupalo vzhůru k nebesům. A byl to proud veliké víry a dobré vůle.

Mladí muži si k tíži svého těla přidali ještě pořádně naplněný tlumok, aby jejich oběť, kterou zde chtěli přinést, byla srovnatelná s obětí těch slabších. Přitom postupovali rychleji než ostatní. Měli velikou vůli nabídnout ze svých sil co nejvíc. Někteří si proto zuli i boty bez ohledu na drobný štěrk i ostré kameny, které jim nelítostně rozdíraly bosé nohy. Bosé byly i některé dívky. Mladí lidé tam byli vůbec velmi stateční a velmi ohleduplní. Nevšíмали si vlastní bolesti a pomáhali těm, kteří neměli dostatek sil.

Viděla jsem mladíka, který podstoupil tento nelehký výstup s nemohoucí dívkou připevněnou na svých zádech. Opíral se o vysokou hůl a stoupal v naději, že tak vyprosí její uzdravení. Jeho kamarád chránil v temnotě, která měla jen krůček k černočerné tmě, jeho kroky. Podpíral ho, když bylo třeba a pomáhal mu zdolávat veliké kameny. V procesí byli i čtyři mladí muži, kteří nesli na nosítkách nehybnou dívku. I když byli čtyři, v tomto nesnadném terénu a dlouhém zástupu poutníků to nebylo jednoduché ani pro ně, ani pro tu, co byla upevněná na tom přenosném lůžku. Viděla jsem i matku, jež vynášela nahoru ke kříži asi osmileté dítě, které měla popruhy uvázané ke svému tělu. Ani ta to neměla lehké. Přesto nenaříkala, neztěžovala si, jen tiše a vlastní vůlí stoupala po této pro ni vpravdě křížové cestě. Viděla jsem tam mnoho statečnosti, kterou jsem oceňovala tím víc, čím rychleji mi ubývaly síly. Dojímalý mne tyto veliké činy víry, naděje a lásky. Dojímalý a také mi ukázaly mou vlastní nicotnost.

Ustoupila jsem stranou a na chvíli jsem se zastavila, abych nabrala dech a aspoň trochu si odpočinula. Kolem mne proudili lidé a nikdo si mne nevšiml. Bezděčně jsem pohlédla na oblohu a zůstala jsem udivena. Přímo nad námi “visela” jasná hvězda, veliká jako tenisový míček. Než jsem si stačila rozmyslet, co to je za neobyčejnou hvězdu, ta se dala do pohybu a stoupala rychle přímo vzhůru. Přitom se zmenšovala, až připomínala špendlíkovou hlavičku a nakonec zmizela docela. Hvězda, která prudce stoupá vzhůru. Tedy ne hvězda, ale úkaz. Vzpomněla jsem si na staříka, který mi před několika dny řekl, že i mne může oslovit hvězda. Asi se to právě stalo.

Toto místo je bohaté na úkazy. Tisíce lidí zde prožili něco, pro co jim prostý rozum nedá vysvětlení. Rozumné vysvětlení hledají ateisté a samozřejmě je nenacházejí. Věřící vědí, že v těchto věcech je rozum bezmocný a tak přijímají tyto věci jako zázrak a jsou za ně jako za zázrak vděční. Vědí, že takto k nim promlouvají Nebesa. I já jsem pocítila vděčnost a v duchu jsem poděkovala.

Stoupání bylo stále náročnější, až jsem začala mít obavy, abych dokončila cestu. V duchu jsem prosila o sílu, abych vydržela až do konce. Před koncem cesty začalo svítat a když jsme vystoupili na vrchol, byl už téměř den. Padla na mne únava celého týdne i tohoto výstupu a úplně vyčerpaná jsem upadla na první místo vhodné k usednutí, zavřela jsem oči a v okamžiku jsem usnula.

Probudila jsem se jako švihnutím proutku, probudila jsem se úlekem. Seděla jsem ve velmi ztrnulé poloze s nataženýma nohama. Tělo udržely ve vzpřímené poloze ruce, které se napnuté opíraly za zády. Uslyšela jsem poslední slova modlitby a pak nastalo ticho. Údolí bylo zahaleno do jemného předjitřního oparu a obloha přede mnou byla šedě fialová. Z širokého údolí pod námi se ozývalo bučení krav a zakokřhal kohout. Vzápětí se ozval jeho vzdálenější kamarád a rozkřákaly se slepice. Opar, který jemně halil kotlinu pod námi, přenášel zvuky v nezměněné podobě i hlasitosti a já jsem vše slyšela, jako kdybych byla na venkovském dvorku. Na pichlavých keřích, kterými byla tato hora místy i hustě porostlá, švitořili ptáci. Probudilo se ráno.

Ohlédla jsem se. Nebyla jsem docela na vrcholu. Nade mnou bylo ještě mnoho lidí rozesazených jako na širokém schodišti. Před mohutným bělavým křížem, jehož barva lehce zružověla, stál vysoký štíhlý kněz a soustředěně hleděl před sebe. Všichni byli soustředěni, všichni něco očekávali.

Podívala jsem se směrem, kterým hleděli všichni. Obloha, která byla ještě před chvílí šedá, se proměnila ve fialovou a příroda do ní plynulým proudem přilévala nejkrásnější odstín červené. Objevily se červánky, ze kterých se vynořovalo slunce a s ním přicházel nový den. Asi deset metrů přede mnou stál můj stařík a s ostatními soustředěně čekal, až celý kotouč vystoupí nad růžové oblaky. S jeho dlouhými řídkými vlasy si pohrával vánek a vycházející slunce tvořilo kolem jeho hlavy svatozář. Bylo to velmi působivé... Zrodil se nový den a sliboval, že bude pěkný. Celé shromáždění čekalo na tuto chvíli. Proto se rozhostilo takové ticho a ve vzduchu bylo takové napětí.

V okamžiku, kdy se slunce jako obrovský pomeranč vyhouplo nad červánky, zapěl kněz mohutným hlasem oslavu Boha. Začala mše svatá a byla to mše, jejíž zpěv se rozléhal do celého údolí. Byla to mše pro celý kraj. Jistě dosáhla i k obzoru, za kterým dospávala svůj nečistý sen válka.

Byla jsem unavená a chtěla jsem být sama. Zvedla jsem se tedy ze svého místa a vydala se směrem k pěšině, která mne sem přivedla. Pohlédla jsem na človíčka, ke kterému jsem si vytvořila jakýsi vztah. Díval se na mne. Naše oči se setkaly a mně se zdálo, že na mne jedním okem šibalsky mrknul, ale to nemusela být pravda, to mohl být jen můj dojem. Rozhodně to byla milá tečka za událostmi posledních dnů.

Sestupovala jsem pěšinou s hory, sbírala lístky akátů, co tam lidé bezděčně otrhali a poslouchala mši, která probíhala nahoře pod křížem. Slunce se rozzářilo naplno a prohřálo mé zkrhlé tělo. Velmi mi chyběla hůl, o kterou bych se mohla opírat při sestupu. Teprve teď, za denního světla jsem viděla, kolik nebezpečí na této cestě číhalo. Nebylo by nic divného, kdyby si tam lidé polámali ruce a nohy, a někdo si srazil vaz. Nestalo se však vůbec nic. Nikdo si nevymknul ani kotník. Kdo tam jel hledat zázrak, mohl jej najít i zde. Vždyť toto byl opravdový zázrak stejně jako to, že v takovém nesourodém a početném davu, který se sjel do těchto míst z celého světa, nebyla potřeba ani policie, ani lékař a to navzdory velmi špatným hygienickým podmínkám. Někdy čekáme na zázrak, hledáme jej, třeba si jej chceme i vynutit a vůbec nevnímáme zázraky, kterých se kolem nás děje tolik. Cesty, kterými nás vede Bůh, jsou podivuhodné a stejně podivuhodná jsou jeho rozhodnutí.

Poslední setkání

Když mi zbýval už jen kousek sestupu z hory, sedla jsem si na kámen, abych si odpočinula. Bylo už pořádné vedro a já jsem měla úplně vyschlá ústa.

“Máš žízeň?” ozvalo se najednou nedaleko ode mne.

Pohlédla jsem tím směrem a spatřila na vyvýšeném kameni staříka, který mi v dobrém rozmaru podával láhev s vodou.

“Je teplá,” řekl a v jeho očích byla omluva.

Voda nebyla chladná, ale osvěžila mne.

“Třídíš si dojmy?” zeptal se, když se sám také napil.

“Jsou čím dál silnější.”

“Nejsi sama, kdo to tak cítí uje. Tady už to prostě tak chodí.”

Vzpomněla jsem si na naše první setkání, na místnost s dveřmi.

“Otevřela jsem jen dvoje dveře. Za nimi jsem našla smrt, otroctví a konec člověka. To je sudba pro lidstvo?”

“Nepochopilas to správně. Neviděla jsi, co se stane. Viděla jsi, kam může člověk dojít, když si nebude všimnout, kam vede jeho cesta.”

“Vždycky tam byl nějakým způsobem ten zlý průvodce naším životem.”

“Jistě. Podněcuje v nás to zlé a my mu podléháme, proto jsi mu dala jméno Pištec... Obraz by byl jiný, kdybychom se jeho vlivu vzepřeli.”

“Co skrývají třetí dveře?” zeptala jsem se.

Stařík se na mne díval, ale neodpověděl.

“Vy víte, co bylo za těma dveřma?” zeptala jsem se, “povězte mi to prosím.”

On chvíli přemýšlel a pak řekl:

“Viděla jsi cestu poznání dobrého a zlého v různých etapách vývoje, ale neviděla, jaké by to bylo, kdyby se člověk na počátku rozhodl jinak.”

“Myslíte obraz ráje?”

“Možná... Možná je tam cesta vývoje bez vlivu zla. To by se dalo nazvat rájem.”

“Ráj – vzdálená vidina, tak skrytá za mnoha závoji, že si jej neumíme ani představit. Najdeme jej jen v pohádkách a bájích, jako by ani nebyl pro člověka,” řekla jsem.

“Ale ano, ráj je naše předurčení, musíme však na něm pracovat. Vzpomeň na Mojžíše. I on se narodil pro nadlidský úkol, který by nikdy nesplnil, kdyby se nevzepřel sám sobě. Kdyby podlehl podmínkám, ve kterých vyrůstal. Kdyby podlehl pohodlí, mamonu, rozmařilosti a patrně i intrikám královského paláce.”

“Mojžíš... Vyrůstal jako princ a nakonec se stal vůdcem otroků.”

“Proto se narodil, to bylo jeho předurčení. Jako princ načerpal všechno dostupné vědění a láska k národu mu pomohla zmoudřet. Bylo mu osmdesát let, když se postavil do čela svého lidu.”

Osmdesát! Je to vůbec možné?

“Proč jste vzpomněl Mojžíše?”

Stařík měl nekonečnou trpělivost s mou nechápavostí. Jeho tvář rozehrál nebeský úsměv a já jsem si vzpomněla na slunce, které před několika hodinami vytvořilo kolem jeho ušlechtilé hlavy svatozář.

“I my žijeme v blahobytu. Naše životní podmínky jsou velmi dobré,” ujistil mne. “Využíváme jich k růstu svého ducha nebo jen k pěstování těla? Hledáme moudrost nebo se stále pevněji připoutáváme k hmotě?”

“Moudrost?”

“Jistě. Moudrost je něco jiného, než chytrost nebo docela vychytralost. V moudrosti je skrytý Bůh a seménko moudrosti nám dal do vínku.”

Zkoušela jsem se zamyslet, co je tím seménkem moudrosti, ale stařík pokračoval:

“Bůh nám vložil do srdce lásku a touhu po poznání. Poznávat svět očima lásky, hledat pravdu skrze lásku, to je moudrost. Poznání bez lásky nevede k moudrosti.”

Byla to pravda. Vzdělanci, kterým chybí láska, snadno propadnou zlu.

“Třetí dveře,” řekla jsem, “chtěla bych tam vejít. Chtěla bych vidět ráj.”

“Doufej, že se ti to jednou podaří... Ráj je určitě objektivní skutečnost, ale individuální prožívání. Setkáš se tam s dobrou společností,” řekl a vesele na mne mrknul, “možná i s Mojžíšem.”

“Proč jsem viděla jen to skličující?”

“Je dobré uvědomit si hrozby. Přiměje nás to hledat jiné cesty.”

“Jen jestli už není pozdě.”

“Pro pochopení, pro dobrý čin a pro návrat k Bohu není nikdy pozdě.”

“Chtěla bych otevřít třetí dveře, je to ještě možné?”

“Ovšem, že je to možné, ale ne tady a ne teď.”

Ráj. Představila jsem si Adama a Evu. Jsou symbolem dvou způsobů života, které stojí proti sobě. Žili v ráji, který byl úplně něčím jiným, než pozemská realita, pro niž se svým rozhodnutím odsoudili. Byli v tom nejpřirozenějším prostředí bez starosti, smutku i beze zloby. Měli vše, co potřebovali a nic jim nechybělo. Tam se jejich duše mohla rozprostřít do nekonečných dálek, svobodně jako motýl poletovat a vstřebávat i rozdávat radost a tím i růst. Možná měli podíl i na zdokonalování rajské zahrady. To vše až do chvíle, než je posedla ctižádost být jako Bůh. Než jim byla vštěpována, než byli změněni. Pak poznali strach, bolest, otrockou práci i smrt a jejich duše se krčila někde v koutku.

“Vrať se do skutečnosti,” přerušil mé zamyšlení, “máš přece zahradu a tam si můžeš vytvořit svůj obraz ráje...”

Ráj. Je to snad místo, kde dává příroda člověku všechno a jeho úkolem je jenom žít a radovat se...? Kolik jsem jen viděla překrásných zahrad, na kolika místech jsem měla pocit ráje? I já sama jsem se pokusila vytvořit něco pěkného na kousku pozemku. Jak je to dávno... A moje maminka? Její zahrada byla její životní chloubou.

“Je však také ráj srdce a ten vytvářejí dobří lidé,” vyrušil mne stařík z úvah. “Ti vždycky ovlivňují život ostatních a nezáleží na tom, jak jsou společensky významní. Přinášejí radost a naději, kterou pro spoustu starostí, smutek a někdy i zlobu často ztrácíme. Čistá radost znamená vždycky něco dobrého. Lidé čistého srdce rozšiřují Boží království, ukazují cestu, která k němu vede. I kdyby byli ti nejposlednější mezi posledními a nejubožejší mezi ubohými, velikostí před Bohem se jim nikdo nevyrovná... Žiješ na Zemi, tak žij na Zemi. To je zkušenost, kterou musíme projít všichni a přijmout vše, co nám tento život přináší. Vždycky musíme volit mezi dvěma póly a rozpoznat ten kladný je někdy velmi těžké... Možná je to naše jediná příležitost, kdy si můžeme vybírat...,” dodal v zamyšlení.

“Vybírat?”

“Ano, mezi dobrem a zlem. Život přináší spoustu obtíží a ty nám někdy připadají nad naše síly. My se jim bráníme, ale měli bychom vědět, že vždycky mají svůj dobrý smysl. Někdy nás mohou poučit a jindy nám pomáhají něco změnit, třeba i v sobě. Učí nás trpělivosti. Jenže my se příliš soustředujeme na nepříjemné pocity, které z nich máme a odmítáme to, co nás obtěžuje, přijmout.”

“A to je špatné?” zeptala jsem se.

“Jistě. Když obtíže nepřijmeš, tak se s nimi nevyrovnáš a ony nemohou zmizet z tvého života. Neustále na ně budeš narážet a tak neuvidíš jiné možnosti, které ti život nabízí.”

Vše, co mi říkal, bylo velmi moudré. Měla jsem pocit jemné orosené pavučiny, která se jako síť ozdobená drobkami brilianty třpytí v ranním slunci. Všechno živé je takto pospojováno třpytivými vlákny, pokud nepřijde člověk a jediným švihnutím prutu nezmaří toto jemné dílo. Vybavil se mi jiný obraz. Opět je to pavučina, ale tak nehybná a zaprášená, že připomíná smuteční závoj. Nebo může být zmuchlaná do nepřehledného chuchvalce, ve kterém už není nic z původní třpytivé krásy. Při doteku jen vzbuzuje odpor. Tyto pavučiny připomínaly mrtvé nebo nenávistné vztahy.

“Chraňme krásu osudových pavučin a přiblížíme se ráji,” dodal k mým tichým úvahám stařík.

“Jak víte, co jsem si myslela?”

“Neboj se, nečtu tvé myšlenky. Nevím, co si myslíš. Naše myšlenky jdou pouze stejným směrem, jakoby někým vedeny.”

Človíček se na mne po celou dobu mých úvah díval. Jeho oči byly studánky nevinnosti a nejprostší lidské dobroty. Skrýval se za nimi veliký moudrý duch, který se zdál být ve své velikosti bezbranný... Bylo to však opravdu tak? On ze svého srdce šířil ráj, ve kterém neobstála ani jedna zlá myšlenka a bezděčně tak kolem sebe vytvářel království Boží. Království čistých srdcí a čistých myšlenek... V prchavém okamžiku jsem nahlédla do jeho duše a spatřila touhu po tiché pěšině, která ho v osamělosti a rozjímání dovede k poslednímu stříbrnému prahu. Teprve teď jsem pochopila postupnou proměnu jeho očí. V tuto chvíli se v nich zřetelně odrážela nebesa, po kterých velice toužil. Nabádal mne, abych žila na zemi, ale on sám byl zemi velmi vzdálen. Se zemí už ho spojovalo jen chátrající tělo, ale duch se vznášel ve výšinách, ke kterým jsem nedohlédla. V tuto chvíli byl sám, i když se mnou rozmlouval. Lítost mi sevřela srdce, ale pocítila jsem také velikou vděčnost.

“Asi opravdu toužíš spatřit ráj,” řekl tiše.

Mlčky jsem přikývla.

“Ráj ti nemohu ukázat, ale zkus si představit zemi, až tu budou vyřešeny problémy mezi Dobrem a Zlem. Až bude Pištec poražen, spoután a uvržen do ohnivé propasti.”

“Opravdu tomu věříte?”

“Nepochybují o tom,” řekl pevně.

“Povídejte,” požádala jsem.

“Já ti nabídnu jen představu. Rozvinout si ji musíš sama.”

Soustředěna jsem čekala, co mi poví. On se však zahleděl do sebe, jako by hledal odpověď a pak začal popisovat obraz, který ve svém nitru našel.

“Lidé prozí... Prohlédnou a budou úplně jiní. Poznají své omyly a rozpory zmizí. Už se nebudou přít o to, jestli je Bůh takový, či onaký a komu víc přeje. Už pro ně nebude Bohem vzdáleným kdesi v nekonečnu. Bude s nimi a oni budou pocíťovat jeho blízkost a lásku, která z něj bude vyzařovat... Bude jen jedna víra, protože lidé poznají Pravdu. Budou šťastni, protože štěstí souvisí s láskou a lásky bude mnoho, mnoho... Hmota už pro ně nebude tak důležitá, nebude je tolik

svazovat a budou velmi svobodní... Nebude mamon a zmizí i nenávist, protože uprostřed lásky se nenávist mění v dým, který odvane vítr... Lidé si budou vážit přírody a zemi budou osazovat rostlinami, ve kterých se zabydlí mnoho živočichů. Budou si vážit stromů, vždyť stromy jsou mezi rostlinami totéž, co lidé v živočišném světě. Svým duchem se budou podílet na tvorbě nové země... Pochopí nové fyzikální zákony, které jsou nám zatím nedostupné a ty je dovedou k novým dimenzím... Všechno bude jiné, lehké, svěží. Všechno těžké, těžkopádné, co nás strhává dolů, zmizí.”

“Co to bude za člověka?”

“Člověk změněný, přetvořený Boží vůlí.”

“A ten bude žít zde na tolik ochuzené Zemi?”

“Nemyslím, ale i kdyby... Copak na tom záleží? Tam, kde bude, bude jeho domov a on jej bude vnímat jako domov.”

Stařík vyprávěl, jakoby to, o čem mluvil, viděl před sebou.

“Pěkné,” řekla jsem, “ale to bychom nejdřív museli zapomenout na vše, co bylo.”

“Zapomenem. Zmizí to zlé a s ním i vzpomínky na zlo.”

“Tak už to bude na vždycky?”

“To nevím,” odpověděl mi stařík po chvíli ticha, “bude záležet na lidech, jestli se znovu nepokazí. Bude to však velká šance pro člověka...”

“Právě jste mi vylíčil veliký zázrak, který chystá Bůh pro člověka. Proč jej neudělá teď nebo jej neudělal už dřív, v minulosti?”

“Nejspíš proto, že nejsme na takovou proměnu připraveni. Nezvládli bychom to nebo by to zvládlo jen málo lidí.”

“Co by se stalo s těmi, kteří by proměnu nezvládli?”

“Zahynuli by.”

“Zahynuli?”

“Ano. Nic opravdu velikého nepřichází jen tak samo od sebe. Člověk musí být na změnu připraven.”

“I na dobrou změnu? Jak se na ni připravíme?”

Chrlila jsem otázky, človíček se zamýšlel a v klidu odpovídal, jakoby před námi bylo ještě mnoho společného času.

“Připravujeme se svým životem. Láskou a vírou, která nás spojuje s nadějí, ale také utrpením a poznáním. Utrpení a poznání proměňuje lidi a přibližuje je k Bohu.”

“Kdy se to stane?” zeptala jsem se.

“Vždyť jsem ti to řekl. Až bude ten Zlý poražen, aby nemohl zasahovat do vývoje nového člověka, aby ho nemohl pokoušet.”

“Můžeme k tomu přispět?”

“Můžeme přispět k jeho oslabení.”

“Jak?”

“Tím, že ho nebudeme živit svou zlobou a neřestmi.”

Stařík mne svou vizí budoucnosti nakazil. Představila jsem si tuto novou zemi pokrytou rostlinstvem a nového člověka, který už nepotřebuje mnoho z toho, za čím se my tolik pachtíme a co bývá zdrojem našich rozporů. Bude jiný už svou podstatou a jeho aktivity se budou ubírat jiným směrem. Mezi přírodou a člověkem se vytvoří přirozený vztah.

“To nebude tato Země, na které teď žijeme. Popsal jste mi panenskou krajinu, ale po člověku zůstává beton... A také rozvaliny.”

Do srdce se mi vloudila pochybnost, že to všechno, co mi tu stařík povídá, je jen bláhový sen a skutečnost je naprosto jiná... tak jiná...! Cítila jsem, že stařík vnímá i chápe mou pochybnost a svým neopakovatelně vlídným způsobem mi rozumí.

“Skutečnost je taková, jakou si ji vytvoříš a nalezneš to, za čím půjdeš. Když přivážeme své srdce ke hmotě, budeme se pohybovat ve hmotě, tedy v omezeném prostoru, v omezených možnostech a čím dál větších problémech... Ale nezoufej. I když to tak nevypadá, rychle dozráváme k tomu, abychom našli cestu, kterou nám určil Bůh.”

“Kde berete víru, že to tak bude?”

“Věřím prorokům poslaným od Boha.”

“Co říkají proroci?”

“Vesměs slibují očistné utrpení. Apoštol Jan však viděl až na konec. V Knize Zjevení říká: *Potom jsem spatřil nová nebesa a novou zemi – dřívější nebe a země zmizely, a moře už vůbec nebylo.*”

“A moře už vůbec nebylo,” opakovala jsem. “Co se s ním stane? Vypaří se do vesmíru nebo je naši potomci prohýří v podobě energie? Co se stane s naší starou, unavenou a bezpochyby zpustošenou Zemí? Bude jako memento lidské lačnosti a zaslepenosti bezcílně bloudit vesmírem a roznášet smrt...?”

“Tak daleko nedal Bůh dohlédnout ani prorokům,” řekl stařík, “je to prostor pro básníky a fantasy.”

“Možná ji znovu oživí člověk, kterému budou stačit jen velmi skromné podmínky k životu... Budou to naši bratři, naši potomci, kteří nenašli sílu k proměně, anebo bytost, kterou stvořil člověk? Nový Bertram?”

“Proč Bertram?”

“Adam byl první. Ten patřil Bohu. Byl originál. Člověk Bertram by byl druhý, vytvořený ne Bohem, ale člověkem.”

Napadla mne absurdní myšlenka. Představila jsem si Bertrama, jak po celodenní lopotě hledí ke hvězdám a hledá tam svého boha a svou naději... Mohl by být přijatelný i pro Boha...? Zeptala jsem se na to staříka.

“Bůh přijme každého, kdo ho hledá s upřímným srdcem a nadějí.”

“Nové nebe a nová země,” opakovala jsem. “Tedy nový exodus?”

Stařík se zasmál tomu, jak hbitě jsem si Janova slova přetransformovala do konkrétní představy.

“Možná,” řekl. “Lze si pod tím představit cestu ke hvězdám, ale nevěřím, že by si Pán všehomíra pustil do vesmíru zkažené lidstvo, aby tam zaneslo mravní nákazu.”

“Počkejte. Co je to za termín?”

“Přece víš, o čem mluvím. Nastal čas, abychom se zamysleli, že nákaza se nepřenáší jen viry a bakteriemi, ale také myšlenkami a vzory.”

“Vidíte do budoucna?”

“Ne, to ne, jen uvažuji, kam směřuje vývoj... Přesněji – osa vývoje. Ta však může být vychýlena nepředvídatelnými událostmi.”

“Máte na mysli velké přírodní katastrofy?”

“To také, ale třeba s terorismem, který chce rozvrátit západní civilizaci, také nikdo nepočítal.”

Napadlo mne, kam asi směřujeme, jestli k životu nebo ke zkáze, ale otázku už jsem nevyslovila. Odpověď jsem znala. Staříka by jistě taková otázka ranila. On nepochybuje o životě, o jeho věčném trvání, o jeho nezničitelnosti, i o jeho proměnlivosti, ale také ví, že život si musíme zasloužit a pro věčný život se musíme očistit... V duchu jsem se ptala, kam až dohlédne svou láskou, inteligencí a velikým duchem. Kde je obzor, za který už nevidí?

“Vy tedy věříte v život jako nezničitelnou sílu, v duchovní vývoj směřující vzhůru a v nesmrtelnost člověka?”

“Ano, tomu všemu věřím, pokud si to člověk zaslouží.”

“Proč jsem tedy viděla jen to, co se podobalo zániku člověka?”

“Netrap se tím. Neviděla jsi zánik všeho lidstva, jen jsi jej předpokládala. Co se stane a v jakém rozsahu, nemůžeme ani tušit. Nevíme, co potká naše potomky, a čím se budou zabývat. Jsme v rukou Božích. Důvěřuj, že Bůh své věrné neopouští...”

“Co je určeno těm, co na Boha vůbec nevzpomenou?”

“Všem je určeno Desatero. Všem lidem bez rozdílu.”

“Nevzpomínám si, jestli v našem rozhovoru padlo slovo peklo.”

“Pokud věříme v ráj, je jeho logickým opakem peklo, kde jsou soustředěny duše, které nemohou vstoupit do ráje. Svou zlobou by jej rozvracely. Proto peklo jako nesnesitelné prostředí, ale také nesnesitelný stav duše zcela zotročené a úplně odloučené od lásky. Místo, kde je jen rozklad, zmar, nenávisť. Kde jsou soustředěny duše těch nejodpornějších lidských stvůr, kterým je soucit cizí. Svou nenávistí vytvářejí toto prostředí... Tak nějak o tom vypovídají ti, kteří to na okamžik zahlédli a tak nějak to chápu i já. Tam je to o to těžší, že duše je tam nahá, nechráněná hmotným tělem, tedy daleko zranitelnější.”

Má poznámka o pekle zasáhla rušivě do našeho rozhovoru, stařík však byl velmi citlivý a rázem změnil téma.

“Představ si nekonečné schodiště, po kterém můžeš stoupat,” řekl.

“Nebo z něho padat,” dodala jsem.

“Nebo padat.”

“Také odpočívat,” řekla jsem mírněji.

“I odpočívát. Odpočívající však vidí, jak se mu blízcí vzdalují. Který směr bys zvolila?”

“Když schodiště, tak jedině vzhůru.”

“Tak vidíš. To schodiště je pro nás cesta života, cesta vzhůru. To schodiště nám otevře nové obzory, a věřím i tomu, že v určité výšce nás čeká i proměna. Člověk bude proměněn.”

“Jak proměněn?”

“To nevím, ale protože se to stane zásahem Božím, jistě to bude tak, abychom byli nositeli života, ne smrti. Smrt je svázána s hmotou a život s duchem. Možná se v člověku uvolní nové možnosti, které jsou dosud zablokovány.”

“O jakých možnostech to mluvíte?”

“Copak necítíš, že vývoj člověka se blíží vrcholu, nevidíš, jak jsou mladí lidé jiní? Život je úplně jiný, než byl za mého mládí a jiný je i přístup k němu...”

“Máte tušení, jaký by byl rozdíl mezi člověkem z počátku civilizace a námi?” zeptala jsem se, ale stařík už mi na tuto otázku neodpověděl. Já jsem cítila, jak se jeho myšlenky ode mne vzdalují.

“Uvidíme se ještě?” zeptala jsem se stísněna lítostí, že za chvíli odjedu a udělám tak definitivní tečku za tímto podivuhodným setkáním.

“Už mne nepotřebuješ..., své odpovědi najdeš i beze mne.”

Bylo to zarmucující, byla to však realita a mně nezbylo, než ji přijmout.

“Mohu vám aspoň něco popřát?”

“Ovšem,” odpověděl, “třeba to, abychom se někdy, možná i v daleké budoucnosti potkali v lepších podmínkách a abychom na sebe mohli radostně zamávat.”

“Víc nic?” zeptala jsem se v údivu.

“To není zase tak málo,” řekl a modř jeho očí o odstín potemněla.

Ano, opět měl pravdu. Skutečně to není málo.

Můj odjezd byl spojen se steskem, jaký člověk pociťuje, když vidí odlétat vlaštovky. V dálce se bělaly hory a má duše zatoužila podívat se na svět z vrcholku jedné z nich. Jak by bylo pěkné vyhoupnout se na některý z obláček a plout bez všech potřeb, kterými nás svazuje tělo, vnímat krásu pozemského světa a lásku, která k nám přichází z vesmíru... Jak by to bylo pěkné!

Desatero Božích přikázání

V jednoho Boha věřiti budeš.
Nevezmeš jména Božího nadarmo.
Pomni, abys den sváteční světil.

Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl
a dobře ti bylo na zemi.
Nezabiješ.
Nesesmilníš.
Nepokradeš.
Neřekneš křivého svědectví proti bližnímu svému.
Nepožádáš manželky bližního svého.
Aniž požádáš statku jeho.

Obsah

Úvod	2
První adorace – Desky Zákona	2
Zamyšlení nad první adorací	9
Druhá adorace	12
Třetí adorace – podivné setkání	13
Setkání na útesu	18
Setkání v horách	24
Tři mše pod širým nebem	35
Setkání pod platanem	37
Čtvrtá adorace-Na vrcholu hory	40
Na vrcholu hory	46
Zamyšlení nad čtvrtou adorací	52
Žízeň	58
Rozhovor před západem slunce	60
Beseda o dějinách	65
Pátá adorace – Čipy	84
Zamyšlení nad pátou adorací	110
Šestá adorace – Umělá inteligence	115
Zamyšlení nad šestou ad.	144
Rozhovor pod platanem	152
Rozhovor o víře	154
Zázraky – zázrak	157
Zamyšlení nad zázrakem	161
Poslední adorace	162
Po poslední adoraci	166
Legenda o stříbrném srdci	168
Noční výstup na horu	176
Poslední setkání	178
Desatero Božích přikázání	186